

ACTA

DER

VIERDE VOORLOOPIGE SYNODE

Nederduitsche Gereformeerde Kerken,

GEHOUDEN TE AMSTERDAM

IN

1892.

AMSTERDAM

J. A. WORMSER.

1892.

A C T A

DER

VIEEDE VOORLOOPIGE SYNODE

VAN

NEDERDUITSCHER GEREFORMEERDE KERKEN,

gehouden te AMSTERDAM in 1892.

EERSTE ZITTING.

DINSDAG 7 JUNI 1892.

ART. 1.

Namens den Kerkeraad van de, door de Voorloopige Synode van 's Gravenhage hiertoe aangewezen, Ned. Geref. Kerk van Amsterdam opent Ds. B. VAN SCHELVEN Dinsdag 7 Juni 1892 des namiddags om 2 uur in de Keizersgraechtkerk de zittingen der Synode, nadat is gezongen Psalm 68 vers 7, en door hem is voorgelezen Ezechiël 37 : 15—28 met de volgende rede:

In naam van den eeuwigen Koning der Kerken open ik op last van den Kerkeraad tot het bijeenroepen van Uwe Vergadering gedeputeerd, deze eerste zitting van de vierde Voorloopige Synode van Nederduitsche Gereformeerde Kerken.

Genade en vrede en barmhartigheid zij u van God onzen Vader en onzen Heere Jezus Christus, mannen broeders, door de verschillende Classen gedeputeerd of als adviseurs door den Kerkeraad uitgenoodigd.

Vreest niet, dat ik van mijn tijdelijk voorzitterschap misbruik zal maken om een lange toespraak tot U te houden; ik weet, dat gij niet om redevoeringen aan te hooren, maar om te arbeiden zijt samengekomen.

Toch zou ik mijzelven geweld moeten aandoen, en ook vreezen niet te beantwoorden aan de verwachting van den Kerkeraad, die mij deze plaats doet bekleeden, indien ik niet met een enkel woord althans uiting gaf aan het gevoel van blijdschap, waarmede wij Uwe Synode in ons midden zien samenkomen.

Dat zou in allen gevalle bij ons alzo geweest zijn, daar elke Synode belangrijk is, aangezien door haar de gemeenschappelijke belangen der kerken worden behandeld? maar dat is nu meer nog dan anders, om het zoo eigenaardige en gewichtige doel, waartoe deze uwe Synode bijeen is.

Er is toch ééne zaak, die U bovenal, bijna uitsluitend zal bezighouden; het *ayenclum* toont het reeds aan; de Classen zonden bijna geen voorstellen in; gij vindt grootendeels een zeer lange, eenigszins dorre opsomming van allerlei rapporten; maar onder het hoofd: Verhouding tot de Christelijke Gereformeerde Kerken, vindt gij wat de hoofdschotel bij Uw samenzijn is, de tien punten, door de broederen Deputaten voor de vereeniging met de Christelijke Gereformeerde Kerk op de synodale tafel gelegd.

't Gaat daarbij om de verwerklijking van uitwendige eenheid door de Gereformeerde Kerken in deze landen, gelijk — en dewijl — zij in haar geestelijke eenheid is gegrond. Tot tweemaal toe in den loop dezer ééne eeuw heeft het Gode den Heere liefd, aan Zijne Kerken den zegen te geven, dat zij uitgeleid werden uit den kerker der

hiërarchie, en de banden losgemaakt, die de uiting van haar leven belemmerden.

Uitvloeiing was dit, in den middellijken weg, van het weer opheffen in 't midden der Kerken van de leuze: *Zuivert den zuurdeesem der vateche vermenging uil!* Eene leus, die gedurig uit Gods Woord tegenklinkt en uit welker veronachtzaming de kerkelijke ellende meer was voortgekomen en werd bestendig.

Maar daarbij konden de Kerken niet blijven staan; immers naar weibekenden regel steekt in eik *verbod*, mits goed verklaard, ook een *gebod* aangaande datgene, wat dan wèl moet geschieden.

Uit het verbod van vermenging kwam dan ook, zoodra een tweede groep van vrijgemaakte Kerken naast de eerste kwam te staan, de eisch aan de orde: *onnoodige verdeeldheid mag niet, mag nooit in en tusschen de Kerken bestendig worden.*

Op zulk eene uitwendige openbaring van de geestelijke eenheid legt de Heere in Zijn Woord vollen nadruk.

Immers, wanneer onze gezegende Heiland de laatste oogenblikken van Zijn in vrijheid om wandelen op aarde gebruikt, om in den gebed e de nooden en behoeften van Zijn Kerk voor den troon Zijns Vaders te gedenken, dan is bij herhaling in dat gebed sprake van het één zijn der Zijnen, opdat uit die ook voor de wereld zichtbare eenheid openbaar moge worden, dat Jezus Christus van den Vader in de wereld gezonden is.

Eén ding staat onomstootelijk vast: Uitwendige eenheid, mits niet als kleed, dat inwendige verdeeldheid verbergt, maar in geestelijke overeenstemming gegrond, is naar Gods Woord; en wanneer wij dat zoeken, bevinden wij ons op een weg, goedgekeurd door den Heere.

Houdt dat vast, mannen broeders, want daarin ligt Uwe kracht; laat U niet ontzenuwen door het toepassen van den ongelukkigerwijs maar al te vaak aangeprezen regel van Gamaliël om de Gode-welgevalligheid van een werk te beoordeelen naar de uitkomst; dat standpunt, het aanleggen van zulk een maatstaf maakt vleugellam, doet telkens aarzelen en onzeker zijn, breekt alle veerkracht om voorkomende bezwaren het hoofd te bieden en te pogen, die uit *den w'eg* te ruimen.

Neen, juist andersom; als uitgangspunt staat voor deze zaak vast: *God wil, dat wij één zijn*; en wel hebben wij er van doordrongen te zijn: alléén zonde van ons of van onze broederen of van ons beiden zamen kan oorzaak zijn, dat dit doel ons ontgaat, of dat de Heere als een kastijding ons de bereiking er van onthoudt.

Door Gods genade is er reden om goedsmoeds te zijn, op grond van berichten ongeruchten, die aangaande den stand der kwestie ons geworden; wij zijn nader dan ooit tot dusverre aan het sinds het Synodaal Convent te Rotterdam nagestreefde doel. Toch is juist daarom eene zekere spanning des gemoeds niet vreemd; wij zijn als de arbeiders in eene metaalgieterij, waar het metaal in den oven tot vloeibare stof versmolten is, en in den bodem de vorm voor de ingieting in het metaal gereed; er behoeft dan wel niet veel meer te geschieden; maar bij dat laatste komt liet soms zoo op eene kleinigheid aan; zoo bijna niets kan oorzaak zijn van mislukking.

Ook bij de zaak der vereeniging werken invloeden, van buiten en van binnen, die schadelijk en belemmerend kunnen zijn; allerlei beraadslagingen zullen moeten plaats hebben; velerlei punten zullen overweging vereischen.

Op één zaak zal 't daarbij vooral aankomen: wèl te onderscheiden tusschen datgene wat beginsel is, door Gods Woord aangegeven, en datgene wat slechts bijkomstig is en waarin dus wederkeerig elkanders vrijheid moet geëerbiedigd.

Staat dat eenmaal vast, worde dan al wat beginsel is vastgehouden, er konie van wat komen kan! maar voor al 't bijkomstige zij er plooibaarheid en toeschietelijkheid tot het uiterste toe.

't Gaat om zulke hooge en gewichtige belangen; 't gaat om den welstand van Gods Kerke; om den bloei der scholen; om de richtige beoefening der wetenschap; om het welwezen der maatschappij in ons goede land; 't gaat, dat staat immers voor den Gereformeerde boven alles, om de eere van den Heere onzen God !

Eén ding schrage uwen moed, mannen broeders!: De wetenschap, dat gij bij dien arbeid hier zit als van *den* Heere in den dienst Zijner Kerk geroepen Dienaren en Opzieners; dies is de bestiering U toegezegd van den Heiligen Geest, Die in alle waarheid leidt en de noodige bekwaamheden verleent.

Zoeken wij die huipe bij den troon der genade in het gebed!

Vervolgens gaat hij als tijdelijk Voorzitter voor in liet gebed.

ART. 2.

Tot onderzoek der Credentiebrieven worden door den tijdelijken Voor- Commissie tot
zitter benoemd Ds. J. C. Sikkel en Br. W. C. van Munster. ^ 1 1

ART. 3.

Gedurende het onderzoek der Credentiebrieven wordt de vraag be- Joesiating van
sproken, hoe men zal handelen ten aanzien van toelating van hoorders. De uitkomst is,
dat men, naar het advies van den tijdelijken Voorzitter, in deze dezelfde gedragslijn zal
volgen als de Voorloopige Synode van 's Gravenhage. Toegang zal dus verleend
worden aan allen, die in eenige Ned. Geref. Kerk ten H. Avondmaal zijn toegelaten, aan
alle Kerkeradsleden der Christelijke Geref. Kerk, aan alle andere ten H. Avondmaal
toegelaten leden dezer Kerk op vertoon van een bewijs dienaangaande van den Christelijken
Geref. Kerkeraad te Amsterdam, en op gelijken voet aan alle leden van Geref. Kerken van
min vaste formatie; terwijl de Synode over toelating van der Reformatie welgezinde
leden van Kerken die nog niet uit de organisatie van 1816/1852 ontkomen zijn, zal
oordeelen, zoo vaak zulke toelating wordt gevraagd.

ART. 4.

De tijdelijke Voorzittei doet vervolgens een fout herstellen, die inge-
inlieningen slopen was in de volgorde der punten van behandeling op het agendum
,^Lreil^{mecu} der Synode, en doet eenige mededeelingen aangaande de
genoodigde ° adviseerende leden en aangaande de ingekomen stukken.

ART. 5.

Door Ds. J. C. Sikkel wordt gerapporteerd namens de Commissie ,ie
Credentie-
voor de Credentiebrieven. Deze zijn allen in orde bevonden. Negentien brieven.
Classes zijn vertegenwoordigd. Uit vergelijking met de bij de opening
der zitting geteekende presentielijst blijkt de afgevaardigde Ouderling
lesenieys.
uit Groningen nog niet aanwezig te zijn. Ter vergadering zijn derhalve Machtiging tot
zeven en dertig afgevaardigden. deelnemen aan
Al de Credentiebrieven houden tevens in machtiging voor de afge- Vereemgde
zit-
vaardigden, om in vereenigde zitting met de Synode der Christelijke Ge- clir\st *
reformeerde Kerken samen te komen. Snode.

Namen der Door de Classes zijn, blijkens de Credenciebrieven, met keurstemmen afgevaardigden. afgevaardigd de volgende Broederen:

Boor de Classes GRONINGEN—APPINGADAM—WINSCHOTEN—ONDERDENDAM:

J. TEVES Tzn., Predikant te Wetsinge Sauwert, en W. K. H. MAGENDANS, Ouderling te Wagenborgen,

Secundi: W. RINGNALDA, Predikant te Groningen, en JAKOB BOER, Ouderling te Wetsinge Sauwert.

Boor de Classis LEEUWARDEN:

Dr. L. H. WAGENAAR, Predikant te Leeuwarden, en W. C. VAN MUNSTER, Ouderling te Leeuwarden.

Secundi: J. WISSE, Predikant te Garijp, en L. RUNIA, Ouderling te Berlikum.

Boor de Classis DOKKUM:

J. J. A. PLOOS VAN AMSTEL, Predikant te Reitsum, c. a., en L. J. VISSER, Ouderling te Buitenpost.

Secundi: FT. HOEKSTRA, Predikant te Kollura, en H. J. BOORSMA, Ouderling te Dokkum.

Boor de Classis FRANEKER:

R. K. BROUWER, Predikant te Makkum, e. a., en K. PASMA, Ouderling te Oosterbierum.

Secundi: T. D. PRINS, Predikant te Bolsward, en L. J. YNTEMA, Ouderling te Idsegahuizen, c. a.

Boor de Classes SNEEK—HEERENVEEN:

F. W. SLUIJTER, Predikant te Heeg, en Ph. DE WOLF, Ouderling te Sneek.

Secundi: O. DE BOOS, Predikant te Oudega, c. a., en M. VISSER, Ouderling te Oosthem.

Boor de Classes ZWOLLE—DEVENTER—KAMPEN—ASSEN—MEPPEL—COE-VORDEN:

Dr. C. C. SCHOT Czn., Predikant te Hardenberg—Heemse, en L. C. CNOPIUS, Ouderling te Zwolle.

Secundi: P. SEGBOER, Predikant te Zwartsluis, en B. O. P. JANSEN, Ouderling te Zwolle.

Boor de Classes ARNHEM—NIJMEGEN—ZUTPHEN—TIEL—ZALTBOMMEL:

J. H. F. GANGEL, Predikant te Aalten, en H. J. HAZELHOFF, Ouderling te Doesburg.

Secundi: E. EISMA, Predikant te Bennekom, en C. THOMASSEN, Ouderling te Velp.

Door de Classis HARDERWIJK:

D. KOEFIJBERG, Predikant te Barneveld, en G. VAN ZWALUWENBURG, Ouderling te Oldebroek.

Secundi: A. MIDDELKOOP, Predikant te Nijkerk, en G. J. KNOTTENBELT, Ouderling te Barneveld.

Door de Classes UTRECHT—WIJK :

G. J. BARGER, Predikant te Driebergen, en G. DA VEL AAR, Ouderling te Kamerik,

Secundi: G. RINGNALDA, Predikant te Utrecht, en H. HIENSCH, Ouderling te Veenendaal.

Door de Classis AMERSFOORT :

Dr. G. YAN GOOR, Predikant te Bunschoten, en J. DE RUIG, Ouderling te Soest.

Secundi: Dr. H. H. KUYPER, Predikant te Baarn, en C. VERHOEFF, Ouderling te Westbroek.

Door de Classes AMSTERDAM—HOORN—EDAM :

Dr. A. KUYPER, Emer. Predikant te Amsterdam, en W. C. BREEN, Ouderling te Amsterdam.

Secundi: B. VAN SCHELVEN, Predikant te Amsterdam, en W. KÜHLER WZN., Ouderling te Amsterdam.

Door de Classes HAARLEM—ALKMAAR:

J. LANGHOUT, Predikant te Haarlem, en P. VERMEULEN, Ouderling te Velsen.

Secundi: W. DEN HENGST, Predikant te Den Helder, en J. BOEIJENGA, Ouderling te Noord-Scharwoude.

Door de Classis 's GRAVENHAGE :

J. C. SIKKEL, Predikant te 's Gravenhage, en D. J. MEIJBOOM, Ouderling te 's Gravenhage.

Secundi: C. W. J. VAN LUMMEL, Predikant te Delft, en Mr. L. W. C. KEUCHENIUS, Ouderling te 's Gravenhage.

Door de Classis GOUDA :

W. E. A. WINCKEL, Predikant te Oude water, en A. HEU, Ouderling te Sluip wijk.

Secundi: D. C. P. SLUIJTER Predikant te Vianen, en P. M. VAN LOON, Ouderling te Schoonhoven.

Door de Classis LEIDEN:

C. L. F. VAN SCHELVEN, Predikant te Oude Wetering, en M. MUISWINKEL Ouderling te Zwammerdam.

Secundi: R. J. W. RUDOLPH, Predikant te Leiden, en C. BOON, Ouderling te Bodegraven.

Door de Classes ROTTERDAJH—BRIELLE :

D. BOONSTRA, Predikant te Schiedam, en W. A. VROLIJK SR., Ouderling te Rotterdam.

Secundi: G. VLUG, Predikant te Barendrecht, en F. H. SCHRAMMEIJER, Ouderling te Rotterdam.

Door de Classis DORDRECHT :

K. FERNHOUT, Predikant te Dordrecht, en M. VAN OSTENDE, Ouderling te Ottoland.

Secundi: A. KNOLL, Predikant te Zwijndreeht, en W. PLOEGERS, Ouderling te Dordrecht.

Boor de Classes BREDA—HEUSDEN—'s HERTOEG EN BOSCH—EINDHOVEN—MAASTRICHT:

J. H. FERINGA, Predikant te Klundert, en A. O. VAN DUIM MELEN, Ouderling te Klundert.

Secundi: A. SCHOUTEN WZN., Predikant te Willemstad, en K. DANE CZN., Ouderling te Willemstad.

Boor de Classes MIDDELBURG—ZIERIKZEE—GOES—IJZENBIJKE:

O. H. M. G. WOLF, Predikant te Serooskerke, en P. MELIS PZN., Ouderling te Serooskerke.

Secundi: J. HULSEBOS, Predikant te Vlissingen, en P. BOONE, Ouderling te Koudekerke.

Al de primi-afgevaardigden zijn opgekomen, behalve Br. W. K. H. MAGENDANS, omtrent wien wordt bericht, dat hij op weg is.

ART. 7.

Moderamen. Dewijl al de afgevaardigden zijn toegelaten, en de Synode derhalve is geconstitueerd, gaat men nu over tot de keuze van een moderamen. Met meerderheid van schriftelijk uitgebrachte keurstemmen benoemt de Synode tot Praeses Dr. A. KUYPER, tot Assessor Dr. G. VAN GOOR, en tot Sciïbae Dr. L. II. WAGENAAR en Ds. J. H. FERINGA.

ART. 8.

optreden van De benoemden nemen de hun aangewezen plaatsen in. De ingekomen het Moderamen. stukken worden onder de hoede van den Assessor gesteld. De portefeuille

ekomen «tuk " der ingekomen stukken bevatte het volgende:

A. Bvichien üciu yeuoodlgde aduseit's:

1. Van Ds. VAN KASTEEL.	3. Van Dr. A. II. DE ÜARIÜG.
2. Van den heer HOVY.	

B. Happarten:

1. In zake het geschil te Vulleniove.	11. In zake de Zending.
2. In zake de zorg voor Emeriti, enz. (art. X.ĪK I). K.).	12. In zake de Correspondentie met de (ieref. Kerken op Java.
3. In zake de Ned. de ref. Kerk van Kootwijk.	13. In zake de opleiding van Zendelingen.
4. In zake de kosten voor 't onderzoek naar art. VIII D. K.	14. In zake de juridische adviezen.
5. In zake de oefening van verband met de Th. fac. der V. Univ.	15. In zake de proceskosten.
G. In zake de Kerken van wijlen Ds. LEDEBOEU.	16. In zake de vereeniging met de Christel. Geref. Kerken.
7. In zake een eventueelen bededag.	17. <i>a</i> en <i>b</i> . In zake de hulpbehoevende Kerken.
8. In zake de examina peremptoir.	18. In zake het geschil te Veenendaal.
9. In zake de toelating naar art. VIII D. K.	19. In zake het optreden van Doopgetuigen.
10. In zake de Correspondentie met hui- tenl. Geref. kerken.	20. In zake de roeping der Kerk tegen- over het Socialisme.
	21. In zake de Kerken van min vaste formatie.

C. *Slakken van pror. Synoden en Classen:*

1. Van de provinc. Synode van Friesland.	5. Van de classis Amsterdam e. a.
2. Van de provinc. Synode van Zuid-Holland.	6. Van de classis Haarlem e. a.
3. Van de classis Groningen e. a.	7. Van de classis Dordrecht c. a.
4. Van de classis Utrecht ca.	8. Van de classis Rotterdam e. a.
	1). Van de classis Arnhem c. a.

D). *Credentiebrieven:*

1. Van de classis Groningen e. a.		11. Van de classis Amsterdam.
2. Van de classis Sneek.		12. Van de classis Haarlem-
3. de classis Dokkum.		13. Van de classis 's-Gravenhage.
4. Van de classis Franeker.		14. Van de classis Gouda.
5. Van de classis Leeuwarden.		15. Van de classis Leiden.
6. Van de classis Zwolle e. a.		16. Van de classis Rotterdam.
7. Van de classis Arnhem e. a.		17. Van de classis Dordrecht.
8. Van de classis Harderwijk.		18. Van de classis Breda c. a.
9. Van de classis Utrecht.		10. Van de classis Middelburg c. a.
10. de classis Amersfoort.		

E. *ingekomen slakken van verschillenden aard:*

1. Van de Hollandsehe duidelijke Geref. Kerk in N. Amerika.

ART. 9.

Do Pnises begint, met een woord van dank te spreken tot den tijde-^{Dankzegging}lijken Voorzitter, dat deze de samenkomsten heeft ingezet in dien goeden ^{aan den tijde}geretormeerden toon, dat wn blmd voor de uitkomst hebben te zryn en slechts ziende in het gebod. Alleen zoo toch kan er veerkracht in ons samenzijn wezen, terwijl anders de harten als een riet heen en weder bewogen worden.

Vervolgens zegt hij der Regelingscommissie (de Broederen FABIUS, En aan de FEL-DERHOFF, OOSTVEEN, en VAN SCHELVEN) van den Amsterdamschen Kerke-raad dank voor hare voorbereiding.

Waar hij der Vergadering dankzegt voor het in dit moderamen gestelde vertrouwen, meent hij in het wederkeeren van dit moderamen als te 's-Gravenhage te zien, dat de Synode de continueering begeert van den aldaar verrichten arbeid.

De Voorzitter stelt nu voor, langs telegraphischen weg een woord van Telegra sympathie en begroeting te zenden aan de elders samengekomen ^mSynode der Christel. Gferef. Kerk. De Synode neemt dit voorstel aan. Diensvolgens ^{aan} wordt het volgend telegram verzonden :

De Voorloopige Synode van Nederduitsche Gereformeerde Kerken wenscht aan de Synode der Christelijke Gereformeerde Kerk, die hier ter stede op ditzelfde uur geopend is, heil en vrede in den naam van onzen Heere Jezus Christus ons eenig Hoofd en Koning; biedt haar de verzekering van de hartelijke belangstelling van alle hare Kerken in de werkzaamheden, waartoe zij geroepen wordt; en bidt haar toe, dat haar beraadslagingen en besluiten onder de bestendige leiding des Heiligen

Geestes mogen uitloopen op wat het meest bevorderlijk kan zijn aan de eere onzes Gods en aan het geestelijk welzijn en de kerkelijke eenheid van 's Heer en erf volk in deze landen.

Namens de Synode:

KUYPER, *Praeses.*
 VAN GOOIT, *Assessor.*
 WAGENAAR,
 FERINGA, » *Scribae.*

ART. 10.

Adviseerende Op voorstel des Voorzitters keurt de Synode de uitnodiging der
 adviseerende leden door de Kerk van Amsterdam goed, en maakt
 deze

dus tot noodiging der Synode zelve.

Adviseerende leden zijn alzoo:

Ingevolge Besluit der Synode van 's Gravenhage: de Hoogleraren in de Godgeleerdheid aan de Vrije Universiteit, van wie echter Prof. DE HARTOG bericht van verhindering heeft gezonden, en Prof. KUYPER als afgevaardigde de Synode bijwoont. Derhalve de Hoogleraren Dr. F. L. RUTGERS en Dr. W. GEESINK. Ingevolge de, nu overgenomen, uitnoodiging: Ds. F. LIOIS^T CACHET, Ds. N. A. DE GAAY FORTMAN, Ds. H. HOEKSTRA, Br. W. HOVY, Ds. P. J. W. KLAARHAMER, Prof. Jbr. Mr. A. I\ DE SAVOR-NIN LOHMAN, Ds. H. W. VAN LOON, en Ds. B. VAN SCHELVEN. (Ook Ds. G. H. VAN KASTEEL is verhinderd.)

ART. 11.

Verlag voor De Synode besluit, ten opzichte van de Pers eveneens te handelen als
 de Pers. de Voorloopige Synode van 's Gravenhage. Het kort verslag
 voor de

dag- en weekbladen zal worden opgemaakt door Dr. W. GEESINK en Ds. H. W. VAN LOON.

ART. 12.

lijd van ver- jje g_{vn0}(le besluit, te vergaderen des voormiddags van half elf tot
 ^ ' half een en des namiddags van half twee tot vier uur. De
 avonden

Wijze van ar-moeten beschikbaar blijven voor den arbeid der Commissiën. Deze Com-
 missiën worden samengesteld als volgt:

Voor Letter D van het agendum (Verhouding tot de Christelijke Gereformeerde Kerken) de BB: Ds. K. FERNHOUT, Ds. J. C. SIKKEL, Dr. G. VAN GOOR, Dr. F. L. RUTGERS, en Dr. A. KUYPER. Tot de vergaderingen dezer Commissie hebben alle leden der Synode toegang. Voor de Rapporten onder Letters A en C (Bediening des Woords en der Sacramenten, en Diakonie), de Predikanten K. FERNHOUT, J. H. M. G. WOLF en D. KOFFIJBERG, de Ouderlingen M. VAN OSTENDE, P. MELIS PZN. en G. VAN ZWALUWENBURG, en als adviseerend lid Ds. H. HOEKSTRA.

Voor letter B (Tucht en Geschillen) de Predikanten: Dr. G. VAN GOOR, J. C. SIKKEL, D. BOONSTRA en R. K. BROUWER, de Ouderlingen J. DE RUIG, D. MEIJBOOM, W. A. VROLIJK SR. en K. PASMA; en als adviseur P. J. W. KLAARHAMER.

Voor Letter G (Zending) de Predikanten: J. TEVES IZN, J. 3. A. PLOOS VAN AMSTEL, DR. C. C. SCHOT CZN., en Dr. A. KUYPER, de Ouderlingen W. K. H. MAGENDANS, L. C. CNOPIUS en L. J. VISSER en als adviseerende leden Mr. L. W. C. KEUCHENIUS, W. HOVY, DS. F. LION CACHET en N". A. DE GAAY FORTMAN.

Voor Letter H (Stoffelijke belangen): de Predikanten: Dr. L. H. WAGENAAR, J. LANGHOUT, J. H. FERINGA, G. J. BARGER en J. H. F. GANGEL; de Ouderlingen: W. C. VAN MUNSTER, P. VERMEULEN, A. C. VAN DRIMME-LEN, G. DAVELAAR en H. J. HAZELHOFF en als adviseurs: Br. W. HOVY, Prof. Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN en Prof. Dr. F. L. RUTGERS.

Voor de overige punten (E, I, K, en L): De Predikanten: C. L. F. VAN SCHELVEN, W. F. A. WINCKEL, en F. W. SLUIJTER; de Ouderlingen: A. HELJ, PH. DE WOLF en M. VAN MUISWINKEL en als adviseur Ds. B. VAN SCHELVEN.

De Commissie inzake de Vereeniging is tevens aangewezen voor gedachten wisseling met de Christel. Geref. Synode.

ART. 13.

Aan de orde worden gesteld de punten onder Letter F. Rapport -van
 Dr. F. L. RUTGERS leest het Eapport voor van de Deputaten voor de ^{Deputaten v00l>} Correspondentie met buitenlandsche Gereformeerde Kerken van den vol-^{L, e .. ^^j^} genden inhoud: tenlandsche Ge-
 reformeerde
 Kerken.

MET VIER BIJLAGEN.

*RAPPORT aan de Depulalen voor de correspondentie mei
 builen-landsche Gereformeerde Kerken; aan de Voorloopige
 Synode te Amsterdam, den 1'en Juni 189%.*

De Deputaten voor de correspondentie met buitenlandsche Gereformeerde Kerken hebben sedert September van het vorige jaar slechts weinig gelegenheid gehad, om voor zulke correspondentie werkzaam te zijn.

Met betrekking tot Schotland is onlangs door Ds. LION CACHET een schrijven ont-vnngen van Ds. MORTON te Perth, kennisgevende dat de Synode der *Seceders* den 16en Mei zou samenkomen, en zijne blijdschap uitdrukkende over de aanstaande vereeniging van de Gereformeerde Kerken hier te lande. Daar dit bericht zeker wel bestemd was om aan onze Kerken te' worden medegedeeld, mogen deze nu met blijdschap daarin opmerken, dat er in de Schotsche Hooglanden nog met deelneming aan haar wordt gedacht.

En voorts was reeds vroeger, kort na de laatste Synode, mede aan het adres van Ds. LION CACHET, een schrijven ontvangen van het Comité van Evangelisatie van de Evangelische Kerk van Italië; ter begeleiding vnn eenp uitnoodiging aan onze kerken,

om den 13den October 1891 de 18e Algemeene Vergadering van die Kerk, zijnde de 1e na de Koninklijke goedkeuring van haar Statuut, waardoor zij nu rechtspersoonlijkheid verkregen had, door eene deputatie te doen bijwonen, liet was niet zeer duidelijk, voor wie die uitnoodiging eigenlijk bestemd was; want eenerzijds was in het onderschrift ook sprake van de Zending der Christelijke Gereformeerde Kerk in Nederland te Leiden, maar anderzijds stond in den brief zei ven, dat bedoeld waren de Kerken, waartoe Ds. LION CACHET behoorde, aan wien dan ook de brief geadresseerd was. Nu, we zijn er hier te lande wel aan gewend, dat men in het buitenland niet bijzonder op de hoogte is van onze kerkelijke toestanden. En daar de brief, ten gevolge van de afwezigheid van den geadresseerde, eerst na eenige omzwerving ter kennisse uwer Deputaten kwam, ontbrak ook alle tijd om een mogelijk misverstand op te helderen. Daarom is toeu op dat schrijven maar aanstonds, den 10den October, vanwege uwe Deputaten geantwoord. En \vei, met dankzegging voor de uitnoodiging, met verontschuldiging over het niet-zenden van eene deputatie, en met betuiging van levendige belangstelling en broederlijke heilbede voor de uitbreiding van het Evangelie in Italië. Aan welk antwoord nog Averd toegevoegd, dat eene duurzame broederlijke verstandhouding met de Gereformeerde Kerken van Italië onze Kerken zeer verblijden zou; dat het tusschen Kerken, die wezenlijk Christelijk zijn, ook vanzelf daartoe komt, naarmate men elkander beter leert kennen; dat dit laatste dus ook in dit geval nuttig en noodig is; en dat wij daarom gaarne zouden weten, wat de belijdenis is, waaraan de Evangelische Kerk van Italië zich houdt; tevens met inlichting over de Formulieren van eenigheid onzer Nederlandsche Kerken, waarvan eene Fransche vertaling ter beschikking gesteld werd. Op die mededeeling en vraag is echter geen antwoord gekomen; tenzij dan door de toezending van de gedrukte notulen der Italiaansche Synode, waarin evenwel omtrent den inhoud der bedoelde belijdenis geene opheldering was te vinden. Alleen bleek uit die notulen, dat de Italiaansche Synode zich verheugde, op officieële wijze in broederlijke betrekking te staan met een groot aantal Kerken en Vereenigingen, en dan niet alleen met dezulke, die Gereformeerd zijn of heeten, maar ook met Luthersche, Hernhuttersche, Methodistische, Baptistische, enz., gelijk b. v. in ons land met het Nederlandsen Hervormde Kerkgenootschap, met de Nederlandsche Zendingsvereeniging, met de Remonstrantsche Broederschap, enz. Nu is hare eigene belijdenis misschien niet zoo onbepaald en zwevend, als uit dergelijke gedragslijn zou zijn af te leiden. Maar in ieder geval zullen Kerken van Gereformeerde belijdenis aan zulk eene kerkontbindende gemeenschap wel niet kunnen mededoen. De vermelde drie brieven, waarvan opneming in dit Rapport niet noodig geacht werd, gaan als Hij lagen hiernevens; alsmede liet ontvangen exemplaar van de Handelingen der Italiaansche Synode.

Of het raadzaam en mogelijk zijn zal, met buitenlandsche Kerken tot eene correspondentie te komen, die iets beteekent, is misschien moeielijk uit te maken, voordat over en weer velerlei inlichtingen gevraagd en gegeven zijn; een arbeid, waarvoor het uwen Deputaten geheel ontbrak aan den noodigen tijd. Trouwens, dit belang zal nu, naar we hopen en verwachten, voortaan door Synoden van de vereenigde Nederlandsche Gereformeerde Kerken te behartigen zijn. Moge dan bij toeneming blijken, dat op denzelfden grondslag, als waarop kerkelijke vereeniging hier te lande tot stand kwam, ook met vele Kerken in het buitenland kerkelijke gemeenschap onderhouden kan worden.

Uit naam van de Deputaten voornoemd,

F. L. RUTGERS,

Rapporteur.

Vervolgens leest Dr. F. L. RUTGEES het volgende schrijven voor van de Hollandsche Christelijke Gereformeerde Kerk in Noord-Amerika.

De Nederduitsche Gereformeerde Kerken in Nederland.

Waarde Broeders!

De Hollandsche Christelijk Gereformeerde Kerk in Amerika, zal, D. V., op den 15 Juni e.k. hare Synode openen te Grand Rapids, Mich.

Ondergeteekende heeft op 'zich genomen, uwe kerken daarvan kennis te geven en haar, als zuster-kerken, uit te noodigen, vertegenwoordigers herwaarts te zenden.

Wij toch achten het ons een voorrecht, met U op denzelfden grondslag te staan, éénzelfde geloof te bezitten, en éénzelfden strijd te voeren, wat ons dan ook dringt om samenleving te zoeken.

De meesten onzer waren, in 't oude vaderland, lidmaten of kinderen der Chr. Geref. Kerk en zij gevoelen op die nog altoos eene innerlijke betrekking. Daarom zal het ons ook te meer verblijden, wanneer die kerk en uwe kerken weldra ineen mogen smelten. Iedere schrede, die TT nader tot elkander bracht, deed ons den God onzer vaderen danken, dewijl zij ons vertrouwen sterkte, dat de meer dan vijftig-jarige klove weldra zou zijjn gedempt.

Dat alle Gereformeerden ééne kudde worden gelijk zij ééne God aanbidden, onder den éénigen Herder staan en door ééne Geest zich laten leiden. Dit bidden wij de kerken des ouden vaderlands van over den breeden Oceaan van ganscher harte toe

Onze kerk, altoos een der kleinsten in dit groote land, gaat gestadig vooruit. Wij tellen thans ruim honderd Gemeenten, zestig Leeraars en een zielental van veertig duizend. Alleen in deze stad —wij volgen het parochiaal stelsel — hebben wij negen gemeenten met acht Leeraars en circa acht duizend zielen.

Aan onze Theol. School arbeiden drie Docenten en studeeren ruim veertig jongelieden, om, na verloop van een zevenjarige opleiding, het Evangelie onder ons eigen volk in de Hollandsche, Duitsche of Engelsche taal te prediken.

Thands zijn wij bezig, voor die school een gebouw te stichten, dat, als alles gereed is, ruim 20.000 Dl. zal kosten.

De Heere make U allen getrouw en sterk in den strijd en vervulle uwe harten met den innerlijken drang, Gode en den Zaligmaker in de gemeenschap des Heiligen Geestes te leven, te dienen en te verheerlijken.

Na groete de uwe in onzen Heere Jezus Christus.

Grand Rapids* Mich.
den 23 Maart 1892. (48 Spring str.)

Namens de Holl. Chr. Geref. Kerk
J. H. VOS,
Secr. der Sijn. Comrn.

De Synode besluit, overeenkomstig het advies van Prof. RUTGERS, te antwoorden in een broederlijk schrijven, met dankbetuiging voor de in dit schrijven vervatte noodiging en mededeelingen, met opgave van de redenen, waarom niet kan worden afgevaardigd, en met mededeeling van de toestanden ten onzent.

De arbeid van Deputaten wordt met dankbetuiging goedgekeurd.

A»T. 14.

Na nog eenige besprekingen wordt de eerste zitting door den Voorzitter gesloten met dankgebed, nadat gezongen is Psalm 130 vers 4.

TWEEDE ZITTING.
WOENSDAG 8 JUNI 1892.

ART. 15.

Opening der De Assessor, Dr. 6. VAN GOOR, opent de tweede zitting der Synode tweede zitting, door te laten zingen Psalm 123 vers 1, te lezen Jesaja 11, en voor te gaan in gebed.

ART. 16.

Telegram van Dr. A. KÜYPETI, het praesidium overnemende, doet allereerst mede-e Chnst Gf de Chnst. Geref. c|ee|jng yan Jie^: yO\geit\es mi (le sluiting der eerste zitting ingekomen, telegram:

de Synode der Ned. Ger. Kerken, vergaderd te Amsterdam, wordt de hartelijke zustergroete gebracht door de Synode der Chr. Ger. Kerk ter zelfder stede bijeen. Lei de de Heere U en tot elkander, Zijnen Naam tot eer!⁷

*J)e Synode voornoemd,
GISPEN, Voorzitter.*

ART. 17.

Notulen. De Voorzitter laat nu door den Scriba, Ds. J. H. FERINGA, voorlezing doen van de notulen van de eerste zitting, welke goedgekeurd worden.

ART. 18.

Presentielijst. Nadat ook Br. W. K. H. MAGENDANS de presentielijst heeft geteekend, blijkt uit hare voorlezing, dat nu al de primi-afgevaardigden aanwezig zijn, en al de adviseerende leden behalve Prof. Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN en Mr. L. W. C. KEUCHENIUS.

ART. 19.

Zending. Aan de orde worden gesteld de zaken der Zending. Hierbij wordt

aan Ds. F. LION CACHET het woord gegeven tot voorlezing van zijn eigen Rapport en van het Rapport der gezamenlijke Deputaten op Midden-Java (Ds. F. LION CACHET, de oud-Zendeling JANSZ te Djapara, en W. F. KEUCHENIUS te Solo).

Instructie voor Hierbij geschiedt voorlezing van de volgende Instructie voor de depu-de Deputaten op taten op Midden-Java. Midden-Java.

*Aan allen, die dezen zullen lezen: Genade
en Vrede van onzen Heere Jezus Christus!*

Ondergeteekenden, als daartoe gedeputeerd en gelast door de *Foorloopige Synode der Nederduitsche Gereformeerde Kerken*, in Juni dezes jaars te *Leeuwarden* gehouden brengen hiermede ter kennis van een iegelijk, wien zulks aangaat, dat de Synode

noemd, zich opmakende om het werk der Zending onder de Mohammedanen en enen in onze Nederlandsche Koloniën en met name in Midden-Java weder op te sn, allereerst kennis heeft genomen van het bestaan van een zeker aantal Kerken lidden-Java, die aldaar gesticht zijn als vrucht van den arbeid der Nederlandsche formeerde Zendingsvereniging; en gehoord hebbende, dat in deze Kerken de ten zijn ingesteld en dat deze Kerken in onderling Kerkverband leven, zich geroepen; gevoeld, zoo mogelijk met deze Kerken in correspondentie te treden; zoo dit terbaar blijkt, met deze Kerken zeker Kerkelijk verband aan te gaan, en de goede e van deze Kerken in te roepen als uitgangspunt voor den te hervatten Zendingsarbeid. smede dat meergenoemde Synode, teneinde dit gewenschte doel onder inwachting Gods genadige gunste, te bereiken, besloten heeft, *drie deputaten* te benoemen, zich persoonlijk met deze Kerken in betrekking zouden stellen, en als zoodanig ozen heeft de heeren:

Ds. F. LÏON CACHET,	Predikant te <i>Rotterdam</i> ,
MR. A. A. M. N. KEUCHENIUS,	„ <i>Batavia</i> ,
en T. OTTOLANDER,	„ <i>Sitoebondo</i> ,

e Deputaten Synodi omstreeks het midden van de maand Mei van het jaar 1891, Bineen overleg, hun last zullen beginnen uit te voeren.

. eindelijk dat de *last en instructie* van deze eputaten bestaat uit de navolgende stukken:

n eerste zullen zij gemeenschappelijk regelen de wijze, waarop zij zich met de

tande Kerken in Midden-Java in verbinding zullen stellen, om zich te vergewissen letterdaad deze Kerken genoegzaam de ware gestalte van een Kerke Christi ver-Bn; en met name of er ambten zijn ingesteld naar den Woorde Gods; of de

st des Woords en der Sacramenten er wordt onderhouden; of de Kerkelijke tucht racht oefent; of haar Kerkverband rust op de zuivere belijdenis; en of de regeling haar Kerkelijk leven in overeenstemming is met cïe beginselen der Gereformeerde regeering.

n tweede zullen zij de gezamenlijke Kerken, in Classes vergaderd, bezoeken, of

deputaten van deze Classes onderhandelen, om te vernemen of deze Kerken des en willens zijn, met onze Kerken in Kerkelijk verband te treden, om daarna stellen voor de regeling van dit Kerkelijk verband aan de voorloopige goedkeuring deze Classes te onderwerpen, ten einde deze voorstellen later aan de Kerken in Tland te kunnen overbrengen.

n derde zullen zij den toestand in Midden-Java zóó nauwkeurig opnemen, dat zij iaat zijn om aan de Kerken in Nederland al die inlichtingen te verschaffen, die

voor het hervatten van haar Zendingsarbeid noodig zijn, en voorstellen voor de ing van dezen Zendingsarbeid indienen.

n vierde zullen zij, na behoorlijke inlichtingen te hebben ingewonnen, zich reken-o geven van de veranderingen, die in den Staatsrechtelijken toestand der Inlandsche tenen zouden zijn aan te brengen, om den toestand dezer Christenen met recht illijkheid in overeenstemming te doen komen, en hun denkbeelden desaangaande :le Kerken in Nederland in geschrift mēēdeelen.

n vijfde zullen zij zich tot de Hooge Regeering in Inclïē wenden, om de belangen ? Kerken en van den te hervatten Zendingsarbeid aan de bescherming der Over-aan te bevelen, aan te dringen op wegneming van de belemmeringen, die nu aan dit werk in den weg staan, en met name opening van het rijk van Djokjo m, ten einde ook in dat rijk de prediking van den Christus onverhinderd kunne sgrijpen.

dezen veelzijdigen arbeid zullen zij kunnen rekenen op de medewerking van de elingen der *Nederlandsche Gereformeerde Zendingsvereniging*, maar zullen zij

stiptelijk te onthouden hebben, zoowel van alles, wat aan de Hooge Regeering ading tot klacht zoude kunnen geven, als van elke decisie, die de Kerken in rland, zonder nadere beslissing, zou kunnen binden.

ordende mits dezen genoemde broederen, als Deputaten Synodi in de Christelijke illendheid van allen, die den Heere Jezus belijden, instantelijk en met aandrang

aanbevolen, en zulks met de bede, dat de Koning der Kerk hun arbeid zegene en ais middel in zijn hand gebruike, om zijn heerlijk Koninkrijk ook in Midden-Java steeds meer uit te breiden.

Aldus vastgesteld in onze vergadering van twaalf December 1890, gehouden te *Amsterdam* en aldaar op de Prins Hendrikkade in No. 173.

De Deputaten Synodi voor de Zending,

KUYPER.

Dr. L. H. WAGENAAR, W. HOVY. *Geconfirmeerd door het Moderamen der voornoemde Synode, Dr.*

A. KUYPER, *Voorzitter, Dr.*

G. VAN GOOR, *Assessor, H.*

HOEKSTRA, *Scriba, J. H.*

FERINGA, *Scriba.*

Rapport en Bijlagen aangaande Midden-Java. Het Rapport en de Bijlagen er op, deels door Ds. F. LION CACHET en deels door Dr. G. VAN GOOR voorgelezen, luiden ais volgt:

ROTTERDAM, Mei 1892

Aan de Voorloopige Synode van Nederduitsche Gereformeerde Kerken, zitting houdende te Amsterdam den 1° Juni 1892 en volgende dagen.

De ondergeteekende met de HH. KEUCUENIUS, te Batavia, en OTTOLANDER, te Sitoe-bondo, door de Voorloopige Synode van Ned. Gereformeerde Kerken, gehouden te Leeuwarden, Juni 1890, gedeputeerd om een onderzoek in te stellen, in loco, naar het bestaan en den toestand van zekere Kerken, in verband met den arbeid der Nederlandsche Gereformeerde Zendingsvereniging op Midden-Java uit de Heidenen en Ma-homedanen vergaderd, enz. overeenkomstig een lastbrief, volgens eene opdracht der Synode, door Deputaten tot de Zending uitgevaardigd dd. 12 December 1890, —

—, heeft zich, na van den Kerkeraad der Kerk van Rotterdam vrijheid verkregen te hebben, zijn dienst bij die Kerk voor den tijd van zes maanden te onderlaten, in het begin van April 1890 naar Java begeben, waar hij, onder de bewarende hand des Heeren, den 6^{en} Mei daaropvolgende te Batavia, en den 29ste» dier maand te Poerwo-redjo, Bagelen, is gearriveerd.

Terstond bij zijn aankomst te Batavia vernam ondergeteekende, eerst ter loops en daarna van den heer KEUCHENIUS persoonlijk, dat ZEd. de opdracht der Synode niet had kunnen aanvaarden en daarvan bereids had kennis gegeven aan de Deputaten tot de Zending in Holland. En van den heer OTTOLANUER kwam, dd. 11 Mei, een welwillend schrijven ter hand met ZEds. adviezen, de Zending betreffende, doch tevens met bericht, dat hij, om den verren afstand en zijne vele werkzaamheden in den uitersten *Oosthoek van Java*, niet, volgens de opdracht der Synode, als haar Deputaat in *Midden-Java* kon optreden, maar adviseerde, dat een ander in zijn plaats zou worden benoemd.

Hiervan werd door ondergeteekende terstond kennis gegeven aan zijne mede-Deputaten tot de Zending in Nederland, met de herinnering, dat hij door zijn lastbrief gebonden was, te handelen in gemeen overleg met de andere, door de Synode aangewezen Deputaten, en dat „alle voorstellen en handelingen van de drie Deputaten gezamenlijk moeten uitgaan", en werd door hem advies in deze gevraagd aan Deputaten in Holland.

Daar door de Synode geen macht van substitutie verleend was, moest met het beoemen van Deputaten, in de plaats der H.H. KEUCHENIUS en OTTOLANDER gewacht worden tot de Synode nader hieromtrent zou hebben, beslist. In afwachting hiervan heeft ondergeteekende voorbereidend gearbeid.

Te Batavia zijnde, is ondergeteekende tweemaal door Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal in bijzonder gehoor ontvangen, waarna hem door Zijne Excellentie eene toelating verleend werd tot reizen op Java voor den tijd van een jaar, met eene introductie aan de Hoofden van Gewestelijk en Plaatselijk Bestuur, „desgevraagd de behulpzame hand te willen bieden voor zoover zich dit met hunne-ambtelijke bevoegdheden overeenbrengen liet." Zoowel de toelating tot reizen als genoemde introductie werd hem verleend in zijn qual'Veit van „*Secretaris voor de Buitenlandsche Correspondentie der Ned. Geref. Zendingsvereniging*”, in welke hij in de Regeerings-almanak bekend stond. De waarde der introductie van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal, welwillend uitgelegd door de onderscheidene Ambtenaren, waarmede Uw Deputaat gedurende ruim zeven maanden reizens op Midden-Java in aanraking kwam, is hem duidelijk gebleken in de hulp, die hem gedurig, ook door Inlandsche Hoofden, verstrekt werd, en waardoor het hem, onder Gods zegen, mogelijk gemaakt werd, in zoo korten tijd, zoovele plaatsen, vooral ook in het gebergte, te bezoeken als geschied is.

Te Batavia, Weltevreden, was Uw Deputaat ruim veertien dagen de gast van den Weleerw. Heer Ds. HUYSING, Zending-leeraar der Chr. Gereformeerde Kerk, Kwitang, voor wien hij ook op drie achtereenvolgende zondagen den predikdienst heeft vervuld. Betreurd werd, dat Uwen Deputaat geen speciale introductie verleend was aan de Chr. Geref. Broederen te Batavia. Doch tevens werd wèl verstaan dat zij, die van eenzelfde Belijdenis, leden van Gereformeerde Kerken zijn, vooral in Indië op duidelijke wijze de eenheid hebben te openbaren, die de Kerken in Nederland met elkander verbindt trots de bijkomstige omstandigheden, waardoor zij, tijdelijk, gescheiden leefden. Vooral ook in dit opzicht was ondergeteekende dankbaar voor de hartelijke uit-noodiging van Ds. HUYSING en zijne gade om in de pastorie te komen logeeren, en voor de gelegenheid hem geboden om in de prediking des Evangelies voor Ds. HUYSING op te treden.

Verder werd kennis gemaakt of hernieuwd met de BB. Zendingen ALBERS, te Meester-Cornelis, en TIEMERSMA, te Tangerang, van de Nederl. Zendingsvereniging; met den Zending HAAG, van het Java-Comité, te Weitevreden; met den heer HURST BORAM, den agent van het Britsen en Buitenl. Bijbelgenootschap; en kreeg Uw Deputaat gelegenheid eenigszins met den arbeid der BB. in de Zending bekend te worden. Te Batavia kwam hij ook in aanraking met de ellende van de *Opinmkit*.

Van den Heer Mr. VAN DER JAGT, Raadsheer in het Hoog Gerechtshof, ontving ondergeteekende de gewaardeerde toezegging dat Z.Ed.Gestr. bereid was Deputaten te dienen van *rechtskundig advies*, waar zulks door hen, in verband met hun lastbrief, zou worden begeerd.

Op de reize van Batavia via Samarang naar Poerworedjo, Bagelen, bleef Uw Deputaat een etmaal over te Solo, om persoonlijk kennis te maken met den Heer Oud-Zending P. JANSZ, en hem te vragen of hij, door de Synode daartoe uitgenoodigd, als mede-Deputaat zou kunnen optreden? Na eenig beraad, gaf de Heer JANSZ hem hierop toestemmend antwoord, met dien verstande, dat hij c.q. daardoor niet geacht zou worden het gevoelen der Gereformeerden aangaande den doop van kinderen en kerkinrichting te deelen.

In afwachting van nadere aanwijzing der Synode in zake de benoeming van Deputaten, heeft ondergeteekende, — daartoe in staat gesteld door een mandaat hem verleend door het Hoofdbestuur der Ned. Geref. Zendingsveren. — nu terstond een aanvang gemaakt met het bezoeken der „Gemeenten”, juister der groepen van ge-doopten, in verband met den arbeid der genoemde Zendingsvereniging op Midden-Java ontstaan.

Een vijftigtal zulke groepen van gedoopte Javanen (in de opgaven van Zendingen der N. G. Z. V. „Gemeenten” en „Kerken” geheeten) zijn in de maanden *Juni-Januari* 1891—92 door hem bezocht, — enkele dezer meer dan eenmaal. Gewoonlijk, schoon niet altijd, werd hij daarbij begeleid door een der Zendingen van de N. G. Z. V., en een enkele maal door den heer Oud-Zending JANSZ, n.l. te Djokja. Bij deze be-

zoeken, en het onderzoek in loco, is steeds rekening gehouden met de opdracht der Synode om te verstaan: 1. of er metterdaad zulke Kerken uit de Javanen vergaderd zijn, als bericht was, en hoe dan de inrichting dier Kerken zijn mocht; en 2. of die Kerken met de Gereformeerde Kerken in Nederland in correspondentie konden en wilden treden? Uitvoerige aantekeningen zijn door hem gehouden van hetgeen bij iedere groep of gemeente werd opgemerkt en waargenomen.

Om juist te kunnen oordeelen over den toestand en de behoeften der Zending op Midden-Java, was het voor ondergeteekende van belang om kennis te maken ook met den Zendingarbeid van anderen op Java, en heeft hij daartoe bezocht: *Modjowarno*, in de Resid. Soerabaia, onder de leiding van de H.H. Zendingen J. KRUYT en A. KRUYT, vader en zoon, en *Kendal-Pajak*, Res. Pasoeroean, onder de zorg van den Heer Zending KREEMER, van het Nederlandsen Zending-genootschap. *Soerabaia*, waar Ds. BOLWIJN, van de Chr. Geref. Kerk, werkt.

Margaredja, Res. Japara, onder leiding der H.H. Zendingen JANSZ en FAST, van de Doopsgezinde Vereeniging.

Kalijeret, waar de Heer Zending KAMP, van de Neukircher Zending gevestigd is.

Vangharayan, in de Preanger, onder leiding van den heer Zending VAN EENDENBURG, van de Ned. Zendingvereeniging.

Terwijl hij ook iets mocht zien van den arbeid der H.H. Zendingen HOEZOO, Ned. Zendinggenootschap te *Samarang*; van dien der Ned. Zendingvereeniging te *Bandong*, *Soekaboemi*, *Tjandjoer*, *Buitenzorg* en *Tangerang*, in de Soenda-landen. Ieder dezer Zen-dingposten draagt een min of meer verschillend karakter, en door de onderscheidene B.B. Zendingen wordt naar verschillende methoden gearbeid (*pedagogisch*, *herderlijke bearbeiding van enkelen*, *Kolonisatie-Evangelisatie enz.*). De voorkomenheid van ieder der B. B. Zendingen persoonlijk, en van allen gezamenlijk, om uwen Deputaat ge-wenschte inlichtingen te verschaffen aangaande den gang van hun arbeid en de resultaten daarvan, en de gastvrijheid die hij onder het dak van de meesten hunner genieten mocht, kan niet genoeg door hem geroemd worden.

Te La wang, in Pasoeroean, O.-Java, mocht uw Deputaat een herhaald gesprek hebben met den Heer HAFENDEN, Generaal-Agent voor het Britsche en Buitenl. Bijbelgenootschap te Singapore, omtrent Bijbel verspreiding door Colporteurs-Bijbeliezers, daartoe uit de Javaansche Christenen behoorlijk opgeleid. Op uitnoodiging van den heer HAFENDEN, zijn zekere voorstellen, naar aanleiding der gehouden samenspreking, door ondergeteekende in schrift gesteld waarover hij nu verder met genoemden Agent in correspondentie is:

Te Soerabaia heeft hij (evenals te Batavia, (Kwitang) voor Ds. HÜYSING) voor Ds. BOLWYN den predikdienst vervuld in het kerkgebouw der Chr. Geref. gemeente, terwijl ook met Ds. BOLWYN vele zaken besproken werden, de Zending en den kerkelijken toestand op Java betreffende.

In September 11. ontving ondergeteekende, per kabelgram, opdracht der Synode te 's Hage vergaderd, om een Deputaat te benoemen, immers in de plaats van den heer KEUCHENIUS te Batavia. En daar het sints definitief gebleken was, dat ook de heer OTTOLANDER de opdracht der Synode van Leeuwarden niet kon aanvaarden, meende ondergeteekende het telegram: „*een De-pulaat*”, niet te moeten verstaan als of er stond „*één Deputaat*”, en noodigde hij daarom de II. H.: P. JANSZ en W. F. J. KEUCHENIUS, beiden te Solo, in forma uit, als zijne mede-Deputaten op te treden. Hierop kwam het volgende antwoord in:

„De ondergeteekenden, PIETER JANSZ. en WILLEM FRANS JOHAN KEUCHENIUS, „verklaren zich, onder opzien tot den Heer der Kerk, bereid aan te nemen de „benoeming tot mede-deputaten tot hen gekomen bij monde van den door de Voor-„*loopige Synode der Nederduïsch Gereformeerde Kerken* benoemden eersten Depu-„taat, den Weleerw. Broeder F. LION CACHET, met de bedoeling om in overeenkomst met den inhoud van de *Jcta van Benoeming* van ZEW. d.d. 42 Decem-

„ber 1890, met en onder leiding van ZEW. mede te werken tot het doel daarin „uitgedrukt."

SOERAKARTA, den 15 October 1891.

(Gel.) P. JANSZ.

KEÜCHENIUS.

Schoon ondergeteekende reeds herhaaldelijk met den Heer JANSZ, over zaken de Zending betreffende had mogen eonfereeren, werd het bijna einde December des vorigen jaars eer een Samenkomst van Deputaten *kon* worden gehouden. Omtrent de handelingen der Deputaten gezamenlijk mag ondergeteekende verwijzen naar hun Rapport.

Behalve bij onderscheidene Regenten, is door ondergeteekende zijn opwachting gemaakt bij den Sultan van Djokjakarta; bij den Pakoe Alam; en bij den Rijksbestuurder van het Vorstendom, waarbij de heer JANSZ zijn goede diensten als tolk heeft verleend.

Te Batavia teruggekeerd, heeft ondergeteekende andermaal het voorrecht gehad door Zijne Excellentie den Gouverneur Generaal in particulier gehoor te mogen worden ontvangen en onderscheidene zaken de Zending betreffende te mogen bespreken. Ook werd hij tweemaal in de gelegenheid gesteld, verschillende zaken te brengen onder de aandacht van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid, den WelEdel Gestr. Heer VAN DER KEMP, die zich bijzonder welwillend betoonde. Ook mocht hij een onderhoud hebben met den WelEdelen Heer, Raad van Indië, W. P. GROENEVELDT in zake de opium-quaestie. Voorts is ondergeteekende in de gelegenheid geweest om inlichtingen te verkrijgen van, en gedachten te wisselen met Ambtenaren bij het Binnenlandsch Bestuur; met enkele officieren van het leger; met onderwijzers en met anderen aangaande en over den toestand in Indië op maatschappelijk-zedelijk gebied enz. en doorgaans in verband met de Zending, dat vooral van waarde voor hem was om de goede gelegenheid, die hem daarbij geboden werd om zijne eigene ondervindingen, waarnemingen en opmerkingen aan die van anderen te toetsen.

Den 10en Februari heeft ondergeteekende Java verlaten en is hij naar Nederland teruggekeerd. De zes maanden verlof van afwezigheid hem door den Kerkeraad van Rotterdam toegestaan, eindigende den 30en September 1890, was door hem verlenging van dat verlof aangevraagd, dat, door tusschenkomst en overeenkomstig regeling van Deputaten Synodi tot de Zending, verkregen werd, uiterlijk tot 1 April 1892, met bepaling, dat zoo hij meende om des werks wil langer in Indië te moeten blijven, hij dan ontslag zou hebben in te dienen als Dienaar des Woords bij de Kerk van Rotterdam. Tot dit laatste had ondergeteekende *geen opdracht van de Kerken ontvangen en eigenmachtig mocht hij in deze niet handelen.*

Door een deputatie van den Kerkeraad der Chr. Geref. Gemeente te Batavia met Ds. HÜYSING aan het hoofd als bewijs van belangstelling in de hem opgedragen zending, en door MR. VAN DER JAGT, uitgeleide gedaan, ging ondergeteekende den 10en Februari 11. aan boord van de „Prins van Oranje" tot aan Suez, en vervolgde hij zijn reize van Port Said af tot Genua per „Sumatra", op welke vaartuigen, gelijk op de „Prins Hendrik" van de Maatschappij „Nederland", hij de meest voorkomende behandeling genieten mocht. Niet onvermeld mag ook blijven, dat de Agenten der Kon. Paketvaart Mij. Uw Deputaat, als met de Zending verbonden, passage verleenden tot verminderd tarief aan boord van hare kustbooten.

Den Heere God zij ootmoedig dank toegebracht voor Zijne goedertierenheden, in het jaar dat achter ons ligt door ondergeteekende zoo voortdurend *kennelijk* ondervonden. Moge het nu~onzen God behagen, een zegen te doen rusten op den arbeid van uwen Deputaat in veel zwakheid verricht, en op dien der Deputaten gezamenlijk daarin, dat de Gereformeerde Kerken in Nederland opgewekt mogen worden, om krachtig ter hand te nemen den arbeid voor het Koninkrijk Gods, waarnaar Midden-Java zuchtend smacht. *Zoo zij het.*

Heilbiddend en dienstwillig in den Heere,

V. LION CACHET, V. D. M.

Aan,
de Voorloopige Synode van de Nederduitsch
Gereformeerde Kerken, vergaderd te Am-
sterdam (ten ten Juni 1892 en volgende
dagen.

De ondergeteekenden, in diepe afhankelijkheid van den Heere God, en in vertrouwen op de leiding des Heiligen Geestes, de vereerende en gewichtige opdracht aanvaard hebbende van de Voorloopige Synode van Nederduitsch Gereformeerde Kerken, in Juni 1890 te Leeuwarden gehouden, om als hare Deputaten een onderzoek in te stellen naar het bestaan en den toestand van een zeker aantal Kerken op Midden-Java, aldaar gesticht als vrucht van den arbeid der Nederlandsche Gereformeerde Zendingsvereniging; te onderzoeken of die Kerken met de Gereformeerde Kerken in Nederland in kerkelijke correspondentie zouden kunnen en willen treden; en verder, aan de Kerken in Nederland inlichtingen te verschaffen, en haar van advies te dienen inzake haar hervatten van Zendingarbeid op Midden-Java; alles nader omschreven in een *lastgeinnng* en *instructie*, namens de Synode voornoemd uitgevaardigd door de Deputaten Synodi tot de Zending daartoe aangewezen, en geconfirméerd door het Moderamen der voornoemde Synode dd. 12 December 1890;

hebben de eer te berichten, dat zij onderscheidene vergaderingen hebben gehouden te Solo, Soerakarta, ter bespreking en nauwgezette overweging der gegevens door hen, bij hun onderzoek volgens opdracht der Synode, verkregen, alsmede éen vergadering, door afgevaardigden uit hun midden met de Zendelingen der Nederlandsen Gereformeerde Zendingsvereniging, te Poerworedjo, in December 11. (Zie Aanhangsel.)

Op de eerste vergadering uwer Deputaten, te Solo, werd gememoreerd, dat niet is voldaan kunnen worden aan de bepaling in Art. 1 der opdracht der Synode, nl. dat vooreerst gemeenschappelijk zou worden geregeld de wijze waarop Deputaten zich met de bestaande Kerken op Midden-Java in verbinding zouden stellen. Dit was onmogelijk, daar de BB. in Indië, met Ds. Lion Cachet als Deputaten benoemd, de opdracht niet aanvaardden, en de beide laatst ondergeteekenden eerst na het desbetreffend besluit der Synode te 's Gravenhage, September 1891, zijn opgetreden, toen de eerst ondergeteekende reeds eenige maanden met zijn onderzoek op Midden-Java bezig was. Na kennisneming van hetgeen in deze door Ds. Lion Cachet was verricht, hebben uwe beide andere Deputaten daarmede, vóór met de verdere werkzaamheden werd aangevangen, hun instemming betuigd.

Op de laatstgehouden vergadering, dd. 14 Januari 11. te Solo, is aan den eerst ondergeteekende opgedragen, het hier navolgende Rapport bij de Voorloopige Synode van de Nederduitsche Gereformeerde Kerken in te brengen, met de Bijlagen en Inlichtingen, die vereischt mogen worden. Met dien verstande, dat Ds. Lion Cachet zich verantwoordelijk gesteld heeft voor laatstgenoemde stukken, waar daarvan niet, of niet ten volle, kennis kon worden genomen in eene vergadering van Deputaten, en zij dus niet van de Deputaten gezamenlijk konden uitgaan.

En hiermede hebben Deputaten de eer het volgende Rapport aan de Voorloopige Synode aan te bieden.

A. Behalve de regeling van hun arbeid, hadden uwe Deputaten vooreerst in opdracht *)zich te vergewissen of metterdaad de bedoelde Kerken uit de Mahomedanen en Heidenen vergaderd" genoegzaam de ware gestalte van eene Kerke Christi verloonen* met name :

- of* er ambten zijn ingesteld naar den Woordle Gods;
- of* de Dienst des Woords en der Sacramenten wordt onderhouden,
- of* de kerkelijke tucht er kracht oefent;
- of* haar Kerkverband rust op de zuivere belijdenis;
- of* de regeling van haar kerkelijk leven in overeenstemming is met de beginselen van Gereformeerde Kerkregeering.

Het is met diep leedwezen, dat Deputaten, naar de gegevens ter hunner beschikking^ moeten verklaren, dat zulke Kerken op Midden-Java niet worden gevonden; en: *dat*

de „Kerken" in de opdracht bedoeld niet aan de bovengestelde voorwaarden, ook niet bij aanvang, voldoen.

I. Er zijn in de Residenties *Bagelen, Banjoemas, Tegal, Pekalongan* en in het Vorstenland *Djakakarta*, thans uitmakende het arbeidsveld der Nederlandsche Gereformeerde Zendingsvereniging, een aantal gedoopte Javanen, „Inlandsche Christenen" genaamd, die, grootendeels *zonder* maar ook *onder* de leiding der Zendingen van genoemde Zendingsvereniging, kringen gevormd hebben, „gemeenten" geheeten, en in de Zendingberichten ook den naam dragende van „Kerken". Deze „Gemeenten" kunnen nochtans niet als „Kerken" en kwalijk als beginsels van Kerken, in de Gereformeerde beteekenis der woorden, beschouwd worden, en minst van al als Kerken, die, ook slechts met een schijn van zelfbewustheid en zelfstandigheid in correspondentie zouden kunnen treden met de Gereformeerde Kerken van Nederland.

Een nauwgezet onderzoek naar den toestand dezer „gemeenten" leverde het droeve resultaat op, dat er over het algemeen *geen*, of anders slechts zeer *oppervlakkige* kennis bij deze groepen van gedoopte Javanen valt waar te nemen van de grondwaarheden der Heilige Schrift, Aan den Heere blijft het oordeel des harten, en Hij kent de Zijnen ook onder deze gedoopten. Doch het is openbaar, dat zij weinig of geen begrip hebben van de leer der Schrift, bij name: aangaande 's menschen val in Adam en zijn verdoemelijkheid voor God; den *Persoon* en het *werk* des Verlossers; de wedergeboorte door den Heiligen Geest; het geloof, de bekeering, de heiligmaking en het eeuwige leven. Ook is er geen rechte, indien eenige kennis aangaande de Bondzegelen, noch eenig begrip van de Heilige Schrift als Gods openbaring aan de menschen. Terwijl de grootste verwarring van denkbeelden bestaat aangaande God, de Vader en de Zoon en de Heilige Geest, — een eenig Wezen in hetwelk zijn drie personen, een eenig God.

Deze diepe, pijnlijke onkunde onder genoemde Christenen der grondwaarheden van de Christelijke leere is zeer verklaarbaar wanneer in aanmerking wordt genomen:

1. Dat een groot aantal hunner gedoopt zijn zonder eenig onderwijs in de Schrift te hebben ontvangen; dat anderen slechts, en dan doorgaans zeer gebrekkig, vóór hun doop uit het hoofd geleerd hebben: het *Gebed des Weeren*, de *Tien Geboden* en de

XII Geloofsartikelen; dat in den regel, de doop is toegediend zonder *eenig*, of zonder behoorlijk onderzoek der te doopen personen naar de kennis in de Schrift; dat honderden gedoopt zijn zonder iets te verstaan van de handeling, die plaatsvond, en meer malen zelfs zonder begeerte naar den doop. Voorts: dat de aldus gedoopten — n.l. als Christenen, die „*belijdenis des geloofs*" hadden afgelegd, geboekt en beschouwd, — na hun doop nagenoeg geheel *aan zichzelf zijn overgelaten*, wat betreft onderricht in de leere die zij geacht werden te hebben beleden, en over het algemeen in het Woord van God.

2. Dat slechts weinigen onder deze gedoopten konden of leerden lezen, — van de vrouwen slechts, bij hooge uitzondering, een enkele. Verder, dat onder hen, die kunnen lezen, slechts weinigen zijn, die verstaan wat zij lezen; zoodat de Heilige Schrift, schoon in het Javaansch vertaald, feitelijk voor hen een gesloten boek bleef. Waarbij komt, dat er slechts weinige exemplaren van Gods Woord onder hen gevonden worden en verkrijgbaar waren.

3. Dat bij ontstentenis van het noodig - aantal bevoegde arbeiders in dit deel van 's Heeren wijngaard, *dwaalleeraars* zijn opgestaan uit het midden dezer gedoopte

Javanen, die gereeden ingang hebben gevonden voor hun prediking van den „Indjil", een evangelie, waarvan feitelijk een hunner het middenpunt, de *hoofdpersoon* is. Bijbelsche uitdrukkingen werden, en worden, bij deze prediking gebezigd en hebben

gangbaarheid verkregen, doch in geheel anti-Bijbelsche beteekenis. Bijv.: „Geloof in den Heere Jezus Christus" is, feitelijk, geloof in den hoofdpersoon onder deze dwaalleeraars, en die zijn zal een incarnatie van onzen verheerlijkten Heiland. *)

Gedoopt zonder eenig, of zonder eenigszins voldoende, onderricht in het Woord van God; na den doop van dat onderricht *verstoken* gebleven; niet in staat om de *Schri/t*

Bijlage VI,

te lezen of met verstand te lezen, en onder den invloed van dwaalleeraars uit hun midden, die, opzettelijk of ook wel uit onkunde, als *het Evangelie* predikten wat zelfs niet genaamd kan worden een *Evangelie onder een deksel*, — is het wel te verklaren, dat deze groepen van gedoopte Javanen zoo onkundig zijn aangaande de eerste beginselen der leer des Evangelies, en over het algemeen onkundig in het Woord van God. Ter voorkoming van misverstand zij, bij dit overzicht van den algemeenen toestand reeds nu uitgesproken, dat, niettegenstaande het droeve en ontmoedigende dat deze groepen van gedoopte Javanen kenmerkt, nochtans *een iverk Gods onder hen duidelijk is waar te nemen*. Bijname ook hierin, dat in bijna iedere groep („gemeente”) een of meer personen gevonden worden, die niet berusten in den bestaanden toestand-; die naar onderwijs trachten in de waarheid; en, *naar het licht, dat zij hebben* en hun zwak vermogen, de dwaling tegenstaan, het Evangelie *belijden* en *beleven*. Tot roem van Gods genade mag en moet getuigd worden, dat die genade zich ook hier niet ganschelijk onbetuigd heeft gelaten. Toch is, wegens gebrek aan het noodige onderricht, ook bij de meest-gevorderden onder de hier bedoelden de kennis van het Woord gering, en is de openbaring van geestelijk leven bij hen zwak.

II. *Er zijn in deze groepen van Gedoopte Javanen, in deze dusgenoemde Inlandsche Christen-Gemeenten geen ambten ingesteld naar den Woorde Gods.*

Wel worden onder hen „Oudsten” gevonden, in de Zendingberichten ook „Ouderlingen” genoemd, en die, in enkele plaatsen, met gebruikmaking van een zeker „formulier” „in hun ambt bevestigd” zijn.

Doch deze Oudsten, waaronder zich geheel onkundigen, zelfs ook *ongedoopten* bevonden, bekleeden geen kerkelijk ambt, maar vertegenwoordigen in de bedoelde „gemeente” eer de betrekking van oudsten in het dorpsbestuur. Gelijk de geheele inrichting der „gemeenten” (voor zoover van inrichting sprake kan zijn) overeenkomt met die der *desa's*, zoo zijn de „Oudsten” in de bedoelde gemeenten, wat de oudsten zijn in het *desa*-bestuur, of, juister, in de *desa*. Zij zitten vooraan in de samenkomsten, houden eenig opzicht over de zeden der „Christenen” in hun kring, en rapporteeren aan den Zending, of aan wien zij anders *als hun voorganger of hoofd erkennen*, wat er in dien kring voorvalt in zake geboorten, huwelijken, sterfgevallen, onaangenaamheden onderling, moeilijkheden met Inlandsche hoofden enz. Zij worden benoemd met gemeen goedvinden in hun kring, of worden door een persoon van invloed onder de gedoopten, soms den Zending, aangewezen; of ook wel treden zij op als „Oudsten” zonder bepaalde benoeming. Van de eischen in de Schrift gesteld, bijname in, 1 Ti-motheus II voor de vervulling der ambten van ouderling of diaken in de Kerk van Christus, hebben slechts zeer enkelen eenig flauw begrip. Zoowel het optreden als de handelingen dezer „Oudsten” missen ieder kenmerk van *kerkelijke ambtsbediening*, immers in de beteekenis van het woord onder de Gereformeerden.

III. *Zoo wordt er ook geen „Dienst des Woords en der Sacramenten” in deze „gemeenten” onderhouden.*

Wel worden er, bijna zonder uitzondering, in iedere plaats, waar een kerkgebouwtje (dikwijls *mesdjid*, moskee, geheeten, en doorgaans, zeer eenvoudig van bamboe en hout, in moskee-vorm gebouwd) is opgericht, of anders in de woning van den een of ander in de „gemeente”, 's Zondags Godsdienstige samenkomsten gehouden, doch van *Dienst des Woords* kan daarbij geen sprake zijn.

De gewone gang dezer samenkomsten, onder leiding van een „voorganger”, meestal een der oudsten, is deze:

1. Er wordt *gezongen* uit een Bundel, vrij uit het Hollandsen in het Javaansch vertaalde, Psalmen en Gezangen, waarbij in de eerste plaats rekening wordt gehouden, niet met den *inhoud* van het lied maar, met de *zangwijzen*, waarvan slechts enkele bekend zijn. Gevolgelyk wordt bij iedere samenkomst ongeveer hetzelfde gezongen, — in den regel, zonder dat verstaan wordt *wat* gezongen wordt en *waartoe*.

2. Er wordt *gebeden*: het Gebed des Heeren, met of zonder eene, door Zendingen ingevoerde en op schrift gestelde uitbreiding; of een ander uit het hoofd geleerd gebed j of ook wel, in de eigen woorden van den voorganger.

3. Er wordt *gelezen uit de Schrift*, meestal uit een der Evangelieën, en soms, waar men tweemaal op den Zondag vergadert, en tevens in het bezit is van het Oude

Testament of een deel daarvan wordt gelezen des voormiddags uit het Nieuwe en des namiddags uit het Oude Testament.

Dit lezen wordt onderbroken in het midden van het hoofdstuk (soms zonder eenigs-zins te letten op het verband tussehen hetgeen vooraf ging en nog gelezen moet worden) door andermaal te zingen, — blijkbaar in navolging der gewoonte om in het midden der predikatie door den Zendingeling gehouden een vers te zingen.

4. Daarna wordt geëindigd met *dankzegging*, gewoonlijk door herhaling van het Gebed des Heeren en zingen.

Dit alles geschiedt doorgaans bloot werktuigelijk, — zonder dat verstaan wordt wat gelezen werd, — zelfs zonder dat er behoefte schijnt te bestaan om het te verstaan; — zonder dat de „voorganger” een woord van verklaring of toelichting van het gelezene geven kan of tracht te geven; zonder dat eenige indruk op de harten der saamge-komenen (meestal mannen en enkele vrouwen; soms enkel mannen en geen vrouwen, en geheel- of halfnaakte kinderen) tot deze „godsdienst oefeningen” waarneembaar is.

Van tijd tot tijd worden, nu hier dan daar, deze samenkomsten geleid door „oudsten”, die eigener autoriteit, en onbevoegd, als „voorgangers” rondgaan. Of wel door „helpers” in dienst der Ned. Geref. Zendingsvereniging en door deze bezoldigd. Doch de meest ontwikkelden onder deze helpers zijn te oppervlakkig met de Schrift bekend, en hebben te weinig inzicht in de heilswaarheden, om zelfs eene eenvoudige Bijbeloefening te kunnen houden; (schoon zij soms plaatsen behandelen als Romeinen III : 20). Bij de samenkomsten, door deze „helpers” geleid, wordt niet bloot uit de Schrift gelezen, maar ook een toespraak gehouden naar aanleiding van het gelezene, of eene „predicatie”, waarvan helaas! dikwijls de prediker weinig meer verstaat dan de hoorders, die slechts woorden opvangen.

Voorts worden door de Zendingelingen der Ned. Geref. Zendingsvereniging nu en dan, naar het hun mogelijk is, in een aantal dezer „gemeenten” godsdienst oefeningen gehouden, — wat den vorm betreft ongeveer zoo als in de Gereformeerde Kerken in Nederland gebruikelijk is. Doch ook van deze godsdienst oefeningen kan niet gezegd worden, dat daarbij of daarin den „*dienst des Woords*” wordt onderhouden. Immers reeds hierom, dat deze „gemeenten” geen Kerken, nauwelijks geringe beginselen van Kerken zijn, en de BB. Zendingelingen, die deze godsdienst oefeningen leiden, niet staan in het ambt van Bedienaren des Woords. Terwijl eindelijk, naar het eigen getuigenis der BB. Zendingelingen, die godsdienst oefeningen het meest vrucht afwerpen, waarbij op de *allereenvoudigste* wijze, als aan kinderen, een woord der Schrift verklaard wordt, met zeer bevattelijke toepassing op het dagelijksch leven.

Ook wordt de dienst der Sacramenten niet onderhouden.

Waar aan volwassenen (doorgaans op *onverantwoordelijke*, dikwijls op geheel *ongoorloofde*, vaak op bijna *roekelooze* wijze) de doop werd toegediend, is die der kinderen van gedoopten veelal nagelaten, — bij name in Bagelen, en in de bergstreken van Pekalongan, Tegal; — later ook in Djokjakarta en Kedoe. En niet wegens eenig bezwaar door de ouders ingebracht tegen den kinderdoop, maar omdat Zendingelingen der N. G. Z. V. van de stelling zijn uitgegaan, dat met den doop van kinderen gewacht moest, in elk geval *kon* worden, tot hunne ouders daarom aanzoek zouden doen. Opmerkelijk is het ook, hoevele vrouwen, wier mannen gedoopt werden, ongedoopt zijn gebleven, niet uit verzet tegen het Bondzegel, maar alsof dit voor haar, *als vrouwen*, minder noodig was; en ook dat waar zelfs beide ouders gedoopt werden hunne kinderen ongedoopt bleven. Geen opname dus van het *gezin* in het Verbond, waar de vader, of wel de beide ouders, den doop ontvingen. Honderden kinderen, tot den ouderdom van 8—10 jaren, van gedoopte ouders, of wier vaders gedoopt zijn, gelijk ook vele vrouwen van gedoopten, zelfs van „oudsten” en „voorgangers” zijn ongedoopt. Terwijl de onkunde met betrekking tot de leere des Doops naar het Woord van God, even algemeë als diepgaande is.

Nog minder dan de dienst van het Sacrament des Doops wordt die des Avondmaals onderhouden.

Slechts weinigen, „Oudsten" en enkele anderen, zijn ooit tot de Tafel des Heeren genaderd. In tal van de „gemeenten" kent men van het Sacrament des Avondmaals niet meer dan, indien nog, den *naam* en in slechts enkele plaatsen werd het ooit bediend. Meestal dan nog slechts bij bijzondere gelegenheden, bij samenkomsten van „oudsten" bijv.; nergens geregeld. En *indien moettijk*: er heerscht *nog* meer onkunde aangaande de beteekenis van het Sacrament des Avondmaals in de „gemeenten" dan aangaande dat des Doops.

Noch de dienst des Woords, noch die der Sacramenten *kan* worden gezegd in deze „gemeenten" te worden onderhouden.

Ook oefent geen Kerkelijke lucht er kracht.

Zijn er geen „Kerken;" geen *ambt dragers*; wordt de *dienst des Woords* en der *Sacramenten* niet onderhouden, dan kan er ook geen sprake van zijn dat „kerkelijke tucht" er kracht zou oefenen.

Wel wordt er door de Zendingen en (of) door de „oudsten," of ook wel door de leden der „gemeenten" onderling, eenig toezicht gehouden op het zedelijk leven, zóó, dat opiumschiiven, dobbelspel, hoererij en dergelijke grove zonden *in den regel* niet gedoogd worden. Doch met „rechtscheiding," bijv. wordt het soms niet nauw genomen, noch ook wordt iedere bekende opiumschuiver buiten de „samenkomst" gesteld, terwijl van tucht over de *leer* geen zweem van sprake is. Een zeker toezicht wordt gehouden en grove overtredingen tegen de zedelijkheid blijven niet onopgemerkt. Doch *kerkelijke tucht* wordt niet, en kan niet onder de omstandigheden worden gehandhaafd.

Evenmin is er „Kerkverband rustende op de zuivere belijdenis."

Geen *Kerkverband* mogelijk, waar geen „Kerken" zijn, zoodat dit verband op Midden-Java thans niet kan worden gevonden. Wat omtrent zulk *^Kerkverband*, in de Zending-berichten, bij name in het orgaan der Ned. Geref. Zendingsvereniging, als wel bestaande is medegedeeld, berust op — zij het ook bona fide — verkeerde voorstelling van zaken; op verwarring van denkbeelden, bij onjuist gebruik van termen.

Er bestaat verband tusschen een groot aantal „gemeenten" in Bagelen en elders op Midden-Java, doch dit rust niet op de waarheid des Evangelies; minst van al op de zuivere belijdenis der Gereformeerde Kerken, maar op den leugen, in den persoon van den dwaalleeraar in Bagelen.

Een ander verband wordt gevonden van „gemeenten" in eenzelfde streek, die zich groepeeren rondom een der Zendingen.

De meergenoemde Zendingberichten geven wel den indruk, dat er een kerkverband zou bestaan tusschen de „gemeenten," gelijk die „vertegenwoordigd" werden op „Classikale" en „Algemeene" „Kerkvergaderingen", door „Afgevaardigden". Doch, behalve dat bedoelde samenkomsten geen Kerkvergaderingen waren, rustte het verband, dat in, en door, deze openbaar mocht worden, niet op eenige gemeenschappelijke belijdenis van den Heere Jezus van *Kerken*, — kwalijk van individuen; — werd aan kerkelijke Belijdenis, in verband met die samenkomsten, zelfs in de verte niet gedacht.

Zoomin als van „Kerkverband rustende op de zuivere Belijdenis", kan er gesproken worden van „*regeling van Kerkelijk leven in overeenstemming met de beginselen der Gereformeerde Kerkregeering.*"

Zulk leven wordt onder de bedoelde groepen van gedoopten op Midden Java nog niet waargenomen; van Gereformeerde Kerkregeering is nog bij hen hoegenamd geen begrip. Veeleer wordt, in menig opzicht, Javaansche *adat* (regel) gevolgd, in de regeling der „gemeenten", voorzoover van zoodanige regeling kan gesproken worden.

B. Ten tweede hadden Uwe Deputaten in opdracht:

„Be gezamenlijke Kerken in Classes vergaderd te bezoeken, of met deputaten van y>deze classis te onderhandelen, om te vernemen, of deze Kerken des zins en willens „zijn met de Kerken in Nederland in kerkelijk verband te treden." (Art. 2 der opdracht.)

Aan dezen last hebben Deputaten, naar den aard der zaken als voormeld, niet kunnen voldoen.

Wel zouden Uwe Deputaten, met medewerking van een of meer Zendingen der Ned. Geref. Zendingenvereniging, eene vergadering hebben kunnen houden met „oudsten" „afgevaardigden" der „gemeenten"; — eene „Algemeene kerkvergadering", of „Classi-kale vergaderingen" zooals in de Berichten voormeld voorkomen; en het zou betrekkelijk gemakkelijk geweest zijn, voorstellen, de correspondentie der „Kerken op Midden-Java" met de Gereformeerde Kerken in Nederland betreffende, zoo correct mogelijk wat" den vorm betreft, met algemeene stemmen door die vergaderingen te hebben laten aannemen. Doch zulke vergaderingen, tot zulk een doel belegd, en hare besluiten zouden, onder de omstandigheden, niet dan *een groote leugen* geweest zijn, — de bloote gedachte waaraan met afkeer vervult.

Hierbij *moet* echter gevoegd worden, dat op goede gronden mag worden aangenomen, dat de Inlandsche Christenen hier bedoeld, voor zoover ze niet staan onder den directen invloed van den meergemelden dwaalleeraar, en zij eenig inzicht hebben in de beteekenis der zaak, bereid en begeerig bevonden worden, en zullen worden, in nauwe betrekking te staan tot de Christenen in Nederland, die Zendingen tot hen hebben gezonden, en zich aan hen gelegen laten leggen, (gelijk zulks ook op zekere samenkomst, te Pekalongan, is uitgesproken. *)

C. Aan Uwe Deputaten werd, ten *derde*, opgedragen:

„Voorstellen voor de regeling van den door de Kerken te hervatten Zendingarbeid in te dienen, na zich (immers met betrekking tot dien arbeid) zooveel mogelijk op de hoogte gesteld te hebben van den toestand in Midden-Java."¹⁾

Bij het hervatten van Zendingarbeid op Midden-Java, door de Gereformeerde Kerken in Nederland, *moet* rekening worden gehouden met de verantwoordelijkheid dier Kerken voor den toestand daar, op *geestelijk* — *zedelijk* — *maatschappelijk* gebied.

Die toestand is in menig opzicht treurig:

De *Europeesche* bevolking leeft, in haar geheel genomen, „voor deze wereld", en als „zonder God in de wereld".

Er is, gelijk reeds gezegd werd, geen Kerk, die de gestaltenis eener Kerke Chrisli in leer, dienst des Woords en der Sacramenten, vervulling der ambten en kerkregering vertoont, zoodat geen kerkelijke tucht eenige kracht oefent over iemands wandel.

De predikanten, in dienst van het Gouvernement, (feitelijk ambtenaren, belast met prediken, catechiseeren, doopen enz.) verkondigen, met een enkele uitzondering, niet het Evangelie; en de samenkomsten, onder den naam van godsdienst-oefeningen, door hen geleid, worden door slechts weinigen bijgewoond.

Van heiliging van den Rustdag is kwalijk eenig spoor.

De Heilige Schrift is voor de meeste Europeanen een onbekend of een gesloten boek.

Naast volslagen ongelooft, woekeren spiritisme en allerlei bijgeloovige praktijken schrikbarend voort.

Allerlei grove zonden, bijname van ontucht, dobbelspel enz. worden bedreven, zonder dat zij, die zich daaraan schuldig maken, in den regel, gerekend worden daardoor zelfs maar hare plaats in de maatschappij te verliezen.

Het onderwijs der kinderen op de Gouvernementsscholen is neutraal = *Godsdienst-loos* met al de gevolgen van dien, — in Indië nog veel verderfelijker dan in Nederland.

De *Indo-Europeanen*, in naam Christenen, zijn van de Inlandsche niet-Christenen kwalijk te onderscheiden in hunne afgodische handelingen, in geheele onbekendheid met Gods Woord; en, zich verheffende op hun Europeesche afkomst (meestal van vaders zijde), vertoonen zij in hun wandel veelal de zonden der beide rassen, waartoe zij behooren.

De omgang der Europeanen met de Inlanders, bij name met lagere Inlandsche Hoofden is, doorgaans, voor dezen, wat het godsdienstig-zedelijke betreft, verderfelijker Om eenigszins als gelijken met de Europeanen te worden beschouwd, doen vele

*) Bijlage VII

Inlandsehe Hoofden wat hun door hun *adat* en „godsdienst" verboden is; — gedragen zij zich alsof zij, „evenals de Hollanders", geen godsdienst hebben; — of zij in naam slechts *Methomedanen* zijn, gelijk de Hollanders *Christenen*, doch feitelijk met Godsdienst gebroken hebben. Terwijl velen, uit vrees van als „fanatieken" te worden gedoodverfd, hunne „Godsdienstige verrichtingen" nalaten, en tot volslagen ongelooft vervallen.

Voorts oefent het zedeloos verkeer veler Europeanen (militairen en anderen, ook van ambtenaren) met Inlandsehe meisjes en vrouwen een verpestenden invloed uit op de geheele maatschappij, en bijzonder op de Inlandsehe desa- en kampong-bevolking.

Er *zijn*, Gode zij dank, Europeanen en Indo-Europeanen, die zich in deze schrikkelijke toestanden *niet* thuis gevoelen; doch er is, dus te spreken, niemand, die hun de hand der hulpe toereikt. En de zeer enkelen, die den Heere Jezus Christus, als hun Zalig-maker en Heere kennen en belijden, staan te geïsoleerd om veel, zoo eenig, merkbare kracht te kunnen oefenen ten goede op de door en door bedorven Europeesche- en Indo-Europeesche maatschappij.

Aan dezen toestand dragen de Kerken in Nederland schuld, in zoo verre zij, ontrouw aan hare roeping, Indië loslieten; Indië aan haarzelve overlieten; op zeer bijzondere wijze ten prooi aan den verwoester.

In waarheid: hier is een stemme des bloeds, die roept, getuigende tegen de Gereformeerde Kerken van Nederland.

Maar er is ook een stemme, die roept, *luide* roept, tot de Kerken in Nederland, die, schuld gevoelend en schuld belijdend, teruggekeerd zijn tot de gehoorzaamheid onder het Woord Gods in de handhaving harer Belijdenis en zuivere kerkregering, om *ontferming* over hare dwalende, dolende, verstrooide leden in deze Gewesten. Opdat er Dienaren des woords zullen gevonden worden om ook hier, in de kracht Gods, weder de Gereformeerde Kerken op te richten, en zoo het gewonde te heelen, het verstrooide te vergaderen, het verdrevene terug te brengen. In de leden zijner verstrooide, vertreden Kerke in Indië, is de Heere Jezus, *hongerig* en *dorstig*, een *vreemdeling* en *naakt, krank* en in de *gevangenis*. En zullen nu de Gereformeerde Kerken, in waarheid den Zendingarbeid hervatten op Midden-Java, dan hebben zij des Heilands roepstem, om Hem in zijne lijdende leden der vertreden Kerke op Java te dienen, te volgen. Of, zonder beeldspraak: Zal de door de Gereformeerde Kerken te hervatten Zendingarbeid onder de Javanen gezegend *kunnen* worden, dan moeten die Kerken haar schuld erkennen aan den toestand, waarin zoovelen harer leden hier verkeerden, en naar vermogen in de geestelijke behoeften dier leden wél voorzien. Zonder wederoprichting der Gereformeerde Kerken op Java, zal Zendingarbeid van die Kerken in Holland uitgaande, hier weinig vrucht kunnen dragen. De ban moet worden opgeheven, zal het Zending werk hier rechten voortgang hebben.

Vervolgens moet rekening worden gehouden met de verantwoordelijkheid der Kerken van den droeven geestelijken toestand, waarin de groepen van gedoopte Javanen, in verband met den arbeid der Nederlandsche Gereformeerde Zendingsvereniging, zich bevinden.

Ware toch de Zending op Midden-Java, *ivélgeordend*, van de Kerken uitgegaan, in plaats van op het initiatief, — eerst van twee of drie wélmeenende, doch in de Schrift minkundige vrouwen (van half-Inlandsehe afkomst), en daarna van eene Zendings-vereeniging met kleine krachten en weinige arbeiders, dan zouden geen misstanden ontstaan zijn alhier thans gevonden worden.

Verre *blijve* het van de Kerken om, direct of indirect, en ook maar eenigszins uit de hoogte, de pogingen te veroordeelen, die hier zijn aangewend om de Javanen met het Evangelie in aanraking te brengen. Doch worde het tevens wel verstaan, dat de Kerken haar Zendingarbeid niet *kunnen* hervatten op Midden-Java, zonder hare verantwoordelijkheid te gevoelen ook voor den treurigen toestand, waarin de bedoelde groepen van gedoopte Javanen of „gemeenten" zich thans bevinden, en zonder deze *onder hare geestelijke verzorging te nemen*.

Op dit laatste moet bijzonder gelet worden. Erkennen de Kerken in Nederland hare schuld aan den verkeerden stand der Zending op Midden-Java, dan kunnen, dan *mogen* zij geen nieuw arbeidsveld in de Zending kiezen, met voorbijgang dier „ge-

meenten", ontstaan in verband met den arbeid, die, door de nalatigheid der Kerken, door anderen is geschied. Die groepen van gedoopte Javanen, die „gemeenten" op Midden-Java, liggen, wat geestelijke verzorging betreft, voor rekening der Kerken in Nederland, waar deze zich opmaken om weer in de Zending te arbeiden, en kunnen niet losgelaten worden. Waarbij komt, dat, schoon bijna *geen* enkele der bedoelde „gemeenten", voor het oogenblik, als uitgangspunt voor de Zending kan dienen, zij gezamenlijk een belangrijk terrein bieden van arbeid onder de niet-Christenen op Midden-Java. In aanmerking komt daarbij allereerst *de gelegenheid, die, in verband met deze „gemeenten", geboden wordt voor de prediking van het Evangelie aan Mahomedanen en Heidenen,*

De gedoopten wonen in ± 400 dorpen en gehuchten, over geheel Midden-Java verspreid; in het midden van ongeveer vijf en een half miljoen niet-Christenen, en in iedere desa, daar ook slechts enkele gedoopten wonen, heeft de Zending een *erkende* plaats, waar hij, ten aanhoore van allen, die onder het bereik van zijn prediking komen, het Evangelie kan verkondigen. Dus staan, ovei; de lengte en breedte van Midden-Java, de deuren wijd geopend voor de verbreiding van het Evangelie, langs *geheel geleidetijsen weg*, dat op Java en onder de Javanen, alsook met betrekking tot de verhouding der Zending tot de Regeering, en omgekeerd, in menigerie opzicht van *overwegend belang is.*

Ten tweede komt in deze, in aanmerking *de gelegenheid, die geboden wordt voor Christelijk schoolonderwijs aan het opgroeiend geslacht.*

Schoolonderwijs behoort niet direct tot het werk der Zending.

Edoch:

Het geloof is uit het gehoor en het gehoor is door het Woord van God. Hoe zullen de Javanen gelooven indien zij de Schrift niet kennen; hoe zullen zij in de kennis van het Woord opwassen indien zij het niet kunnen lezen; hoe zullen zij lezen, indien het hun niet geleerd worde? Naar ruime berekening, kunnen slechts *vier* op de *duizend* Javanen, op Midden-Java lezen (de Hoofden en Inlandsche ambtenaren nl. niet medegerekend), zoodat thans zelfs de verspreiding der Schrift weinig praktische waarde zou hebben, en van dezen machtigen factor in de Zending kwalijk gebruik kan worden gemaakt.

Dat dit volk kunne lezen, is een onmisbare voorwaarde voor zijn evangelisatie. En moet als een der hoofdoorzaken van den treurigen geestelijken toestand, waarin de bedoelde groepen van gedoopten zich bevinden hun onkunde in het Woord genoemd worden, (die weer haar groote oorzaak daarin heeft, dat zij de Schrift, ook indien deze in hunne handen is, toch niet kunnen lezen, of niet verstandelijk lezen), dan ligt de aangegeven weg voor de hand, zoowel tot bestrijding als vermindering van dit kwaad, dat er, in den meest uitgebreiden kring, onderwijs gegeven worde in het lezen. Ook op Midden-Java is geen evangelisatie (geen evangelisatie van het volk) mogelijk zonder verspreiding der H. Schrift; doch ook geen vruchtbare verspreiding van het Woord is mogelijk onder een volk, dat niet kan lezen. Christelijk schoolonderwijs is dus onmisbaar voor goeden voortgang der Zending hier, en daartoe biedt iedere desa op dit arbeidsveld, waar een of meer gedoopten wonen, onschatbare gelegenheid.

Er zijn Inlandsche gouvernementsscholen, doch, behalve dat zij (indien niet een Mahomedaansch dan toch) een neutraal-godsdiensloos karakter dragen, zijn zij feitelijk toch gesloten voor de kinderen van Inlandsche Christenen, in zooverre dezen tot den „*kleinen man*"¹ behooren. In naam open voor allen, zijn die scholen toch niet voor allen toegankelijk, daar, in den regel, bij plaatsing, de kinderen van Hoofden en desabestuurders voorgeen, en er dan voor andere kinderen „*geen ruimte in de schoollo-kalen*" overblijft. Ook is het bedrag van het schoolgeld voor „den kleinen man" te hoog gesteld. Doch daar ook de kinderen van dezen naar schoolonderwijs beginnen te vragen, dat zij op de kostbare gouvernementsscholen niet kunnen verkrijgen, zullen desa-scholen, *in verband met de Zending* (kosteloos of tegen een matig schoolgeld) niettegenstaande haar positief Christelijk karakter, niet alleen dienstig zijn voor de onderwijzers van kinderen der gedoopten, maar ook een overgroot aantal van *kinderen*

van *niet-Christenen trekken*, en alzoo dienstbaar zijn, op zeer krachtige wijze, aan de uitbreiding van het Koninkrijk Gods.

Ten derde mag verwacht worden, dat de bedoelde geestelijke verzorging der bestaande groepen van gedoopten *ook goede vrucht zal dragen voor de evangelisatie der niet-Christen Javanen, door dezen aldus met de praktijk des Christendoms, openbaar in het Christelijk huisgezin en door levende Kerken, in aanraking te brengen.*

In den wandel der Europeanen en Indo-Europeanen „Christenen”, is weinig zoo iets, dat den Mahomedaanschen Javaan de Christelijke religie zou kunnen doen begeeren boven het Mohamedanisme. Integendeel staat „Christen te zijn” bij hem ongeveer gelijk met „geen godsdienst” te hebben. Zoo zijn ook de Inlandsche Christenen in het oog van den Mahomedaan eer „*afvalligen van het Mahomedanisme*” dan „*belijders van een anderen godsdienst*”, terwijl ook het leven der Inlandsche Christenen, over het algemeen, zich van dat der Mahomedanen eer *negatief* onderscheidt door het nalaten van enkele Javaansch-Mahomedaansche gebruiken en plichten, dan *positief* door de openbaring van Christelijke beginselen. In den wandel der Javaansche Christenen speurt de Mahomedaan weinig, zoo eenige kracht van het Evangelie, — van een levensbeginsel, dat hijzelf mist; en wordt hem dus niet getoond de voortreffelijkheid van het Evangelie boven zijn eigen, en eiken anderen, dusgenaamden godsdienst tot de praktijk des levens, in een Gode welbehagelijken en voor de inenschen eerlijken en begeerlijken wandel.

Worden de groepen van gedoopten echter in den rechten weg geleid; worden uit hen, onder den zegen Gods, Kerken geïnstitueerd naar het Woord Gods, en die zich, zij het bij aanvang nog in zwakheid, naar dat Woord openbaren, in leer en dienst en wandel, dan zal dit van onberekenbaren invloed zijn op de Mahomedanen en andere niet-Christenen in wier midden die Inlandsche Kerken zullen bloeien. Het Evangelie zal dus, niet alleen bij monde maar ook *aanschouwelijk* in het leven, door *dadens* gepredikt worden; wat, indien ergens op den Zendingakker, onmisbaar is onder de door en door verdorven, zinnelijke, in bijgeloof en wangeloof verzonken Inlandsche bevolking van Midden-Java.

De geestelijke verzorging dus dezer Inlandsche Christenen door de Kerken in Nederland, is onder de omstandigheden, niet alleen geboden plicht, maar moet ook beschouwd worden van overwegend gewicht in verband met den door de Kerken te hervatten Zendingarbeid op Midden-Java.

En nu wat dien Zendingarbeid zelf betreft.

Het arbeidsveld beslaat, Soerakarta medegerekend, een uitgestrektheid van ruim 470 Q mijlen met een bevolking van over de zes en een half millioen zielen, voor verreweg het grootste deel Javanen, in desa's wonende, doch ook insluitende eene gemengde, Javaansch-Chineesch-Arabische bevolking in de kustplaatsen en op de hoofdplaatsen, bij name te Solo en Djokja. *)

Zoolang Soerakarta nog, van Regeeringswege, voor het Evangelie gesloten is, kan daar slechts indirect gearbeid worden, behalve dan, wanneer te Solo een Zendeling-Geneesheer zou gevestigd worden, wat door Uwe Deputaten zeer w'ordt aanbevolen.

Voor den arbeid in de overige Residentiën zijn *minstens* veertien Europeesche arbeiders noodig, ongerekend de Europeesche krachten vereischt voor de Keuehenius-Stichting te Poerworedjo. En Uwe Deputaten dringen er ernstig op aan, dat minstens een twaalfstal Zendelingen, toegelaten tot den dienst des Woords en der Sacramenten bij de Gereformeerde Kerken in Nederland voor de Zendingarbeid op Midden-Java zullen worden uitgezonden.

Voor den goeden gang van dien arbeid wordt vereischt, dat Zendelingen met ter woon gevestigd zijn, om vandaar uit te arbeiden:

- I. *Ten Noorden: te Moearatoewa-Tegal, te Pekalongan, te Bandar-Sidajoe en in Balang.*
- II. *In het Midden: te Poerwokerto, Poe)*bolingo, Bandjar-Negara, Wonosobo, Moentilan en te Djokja.*

i) Bijlage I.

III. In het Zuiden : te Tjllatjap, Keboemen-Ambal, Poerworedjo, en op eene plaats in het Zuiden van Djokjakarta.

Van bijzonder belang is het, dat het centraal-gedeelte, insluitende de *bergsreek* van Midden-Java degelijk bearbeid worde, en dit kan met geen minder getal arbeiders, dan boven is aangegeven, eenigszins naar eisch geschieden. In die bergstreek en onder de inwoners daar ligt, naar den mensch gesproken, de toekomst der Zending op Midden-Java. Vooral ook, omdat het volk daar het minst met de Europeesche beschaving en met opium in aanraking is gekomen, en ook over het algemeen meer onafhankelijk is in denken en doen, dan de Javanen in de lagere streken, bijna in de hoofdplaatsen.

Indien niet dadelijk zoovele Zendelingen kunnen worden uitgezonden maar vooreerst slechts enkelen, dan behoort bij de vestiging van dezen rekening te worden gehouden met voorgaand schema.

Als regel worde vastgesteld, dat als Zendelingen naar Midden-Java worden uitgezonden mannen, die toegelaten zijn tot den dienst des Woords bij d^o Gereformeerde Kerken, en voorts goede blijken hebben gegeven van geschiktheid tot een arbeid als hier in de Zending vereischt wordt.

Opleiding van jonge mannen tot Zendelingen, gelijk zulks bij Zendingvereeningen gebruikelijk is, wordt niet aanbevolen voor Midden-Java. De Zending, die hier zal arbeiden behoort de gewone studiën, vereischt voor Dienaren des Woords bij de Gereformeerde Kerken in Nederland te hebben door gemaakt, en op de gewone wijze, aan een Universiteit of Theologische School. Doch in verband met die studiën, of als deze volbracht zijn, is voor den aanstaanden Zending hier, nog eene bijzondere opleiding noodig. *)

De Zending, die op Midden-Java zal arbeiden behoort te zijn niet alleen een ge-loovig, Godzalig man, maar ook wetenschappelijk gevormd tot den dienst in het Evangelie, en wel toegerust met de noodige kennis tot den bijzonderen arbeid, dien hij te verrichten heeft. Daarbij moet hij een „praktisch" man zijn, en van goede manieren, dat onmisbaar is in den omgang met de Javanen; terwijl zijne echtgenoot, indien hij gehuwd is, niet slechts *Zending-vrouw*, maar *Zendinge* behoort te zijn. Ontraden moet worden de uitzending van den, ook overigens meest ontwikkelden en geschikten, man als Zending naar Midden-Java, indien de vrouw, waarmede hij in den echt verbonden is, of worden zal, schoon zij uit liefde tot den echtgenoot dezen naar Indië zou volgen, geen roeping voor de Zending heeft, of ook, kennelijk geen geschiktheid blijkt te hebben om, voor zooveel zulks haar als vrouw en moeder van kinderen mogelijk zou zijn, in de Zending te arbeiden.

Uwe Deputaten aldus sprekende, willen daarmede niet geacht Avorden, in het alier-geringste te bedoelen in eenig opzicht te kort te doen aan *den ijver*, de *bekwaamheden* en de *geschiktheid* tot het werk van de Broeders (en de Zusters), die thans in verband met de Zending der Ned. Reform. Zendingvereening arbeiden. Noch ook, dat als de Heere, tot het werk hier, mannen mocht aanwijzen door Hem bevestigd met singuliere gaven, zulken niet zouden behooren te worden uitgezonden zonder de bedoelde theologische en bijzondere opleiding te hebben ontvangen. Zulks ligt verre van de bedoeling Uwer Deputaten. Slechts kan er niet nadrukkelijk genoeg op worden gewezen, dat -de arbeiders in den wijngaard, onder een volk als de Javanen en onder omstandigheden en toestanden als hier voorkomen in den regel, wetenschappelijk zoowel als praktisch voor dien arbeid wel moeten zijn opgeleid.

Dat Zendelingen ook eenige kennis hebben van geneeskunde (eerder nog van heelkunde) moge gewenscht zijn, doch van meerder belang is het, dat er ten minste een Zending-Geneesheer op Midden-Java gevestigd worde, terwijl als plaats daarvoor allereerst Solo in aanmerking komt. ²⁾

Bij het hervatten van den Zendingarbeid door de Nederduitsch Gereformeerde

>) Bijlage III. ²⁾

Bijlage IV.

Kerken worde wel gerekend met de Keuchenius-Stichting der Nederl. Geref. Zendings-vereeniging, te Poerworedjo.

Doel dezer Stichting is de opleiding van jonge mannen uit de Javanen tot Christelijke onderwijzers, vooral voor desa-scholen, en tot Colporteurs-Bijbellezers.

Aan zulk een Stichting, eerst kort geleden geopend, heeft hier reeds jaren lang behoefte bestaan.

Veel kwaad en dwaling zou zijn voorkomen, indien niet maar ieder Javaan, die wat kon spreken over het Evangelie, als „helper" ware uitgezonden om te prediken, doch liever van meet aan werk gemaakt waren van een degelijke, praktische opleiding van Inlandsche helpers. Minstens een 50- of 60-tal zulke helpers zouden dadelijk geplaatst kunnen en behooren te worden. Doch er zijn thans maar enkelen, en die nog slechts ten deele, tot het werk beschikbaar.

De Keuchenius-Stichting, die onder leiding van Zending Zuidema, wèl is aangevangen, (waarvan uwe Deputaten zich door een persoonlijk onderzoek door twee hunner mochten overtuigen), kan en zal, onder Gods zegen goede vrucht dragen, mits maar de noodige Europeesche en Javaansche krachten voor de school beschikbaar gesteld worden. Twee Europeesche leeraren en vier Inlandsche onderwijzers, met één Europeesche Oeconoom zullen aan deze Stichting overvloedig arbeid vinden. En vooral in betrekking tot dit werk, is het noodig te letten op de waarschuwing des Apostels: „Die spaarzaamelijk zaait, zal ook spaarzaamelijk maaien, en die in zegeningen zaait, zal ook in zegeningen maaien." x)

De kosten aan den dus te hervatten Zendingarbeid verbonden zijn beduidend.

De Zending op Java, gelijk het leven voor Europeanen daar in het algemeen, is kostbaar. Dit geldt vooral ook voor het reizen, waar niet van den spoorweg gebruik kan worden gemaakt.

En alle omstandigheden in aanmerking nemende, zijn Uwe Deputaten van oordeel dat, voor het eerstvolgend tiental jaren ongeveer zestigduizend gulden per jaar, voor den arbeid hier beschikbaar behoort te zijn, — exclusief van hetgeen moge noodig zijn voor den aankoop van grond, de oprichting van gebouwen e. d. g.

Dit is een groote somme gelds, schoon klein in verhouding tot Neêrlands schuld aan Indië, — tot de schuld der Kerken aan Java. Men denke slechts aan de milli-oenen, die door den verkoop aan den Javaan van het onheil-aanbrengend opium in de schatkist gevloeid zijn.

Een groote somme gelds, maar toch niet boven de financieele draagkracht der Gereformeerde Kerken in Nederland.

De Heere, die de deuren opent voor het Evangelie, stoote slechts de noodige arbeiders uit in den wijngaard, en het zal aan de stoffelijke middelen niet ontbreken.

C. Wat betreft het vierde punt der opdracht, dat Deputaten „na behoorlijke inlichtingen te hebben ingewonnen zich rekenschap geven van de veranderingen, die in den slaats-rechterlijken toestand der Inlandsche Christenen zonden zijn aan te brengen, om den toestand dezer Christenen met recht en billijkheid in overeenstemming te doen komen en hun denkbeelden dienaangaande aan de Kerken in Nederland in geschrift meêdeelen, hebben uwe Deputaten te berichten :

1. Dat geheel de staatsrechterlijke toestand der Inlandsche Christenen op Java nog *ab ovo* geregeld moet worden. Voor die Christenen in de Molukken en op Timor staat eenige dusdanige regeling, doch dit kan niet gezegd worden met betrekking tot de Inlandsche Christenen op Java.

2. Inl. Christenen hebben, als zoodanig, geen staatsburgerlijke rechten, maar zij worden, als ingezetenen, met de Mahomedanen gerekend.

Zoo bepaalt, Art. 109*i*, *Reglement op het Beleid der Regeering in N. I.*: De Inlandsche Christenen blijven „onderworpen aan het gezag der Inlandsche hoofden, en met opzicht tot rechten, lasten en verplichtingen, aan dezelfde algemeene gewestelijke en ge-

!) Bijlage II.

meentelijke verordeningen, als de Inlanders, die het Christendom niet belijden/' M. a. w.: Staatsburgerlijk kent de wet hen, niet als *Christenen* maar, als „*Inlanders*, die het Christendom niet belijden'¹ in casu: Mahomedanen.

Dit is een der groote beletselen van Regeeringswege aan de uitbreiding van het Koninkrijk Gods op Midden-Java. Groote en kleine Inlandsche hoofden hebben het door deze bepaling in hun macht om de Inlandsche Christenen op allerlei wijze te bemoeielijken, en hun het leven in de desa zoo goed als ondragelijk te maken. Terwijl ge noemde Christenen, in zake huwelijken, grondbezit, plaatselijken adat enz. in onop houdelijke moeilijkheden geraken of kunnen geraken, of wei om deze te ontgaan, gevaar loopen met den Mahomedaanschen stroom mede te gaan.

3. Zelfs bestaat er voor de Inlandsche Christenen op Java nog geen

Burgerlijken

Stand. Inl. Christenen *kunnen* voor een Ambtenaar van den Burgerlijken stand een

huwelijk aangaan, doch slechts op zoo omslachtige wijze, dat het feitelijk *onmogelijk*

is, aan de vereischte formaliteiten te voldoen, en gevolgelijk geen

Christen-Inlander

thans een bij de wet erkend huwelijk aangaat.

4. In aanmerking moet hier worden genomen, dat het stelsel, door de Regeering in het Bestuur van Java gevolgd, wat de Inlanders betreft, geheel rust op de onderstelling, dat zij *Mahomedanen* zijn. Geheel het bestuur van het volk door Inlandsche

hoofden is hierop gebaseerd. Voor Inlandsche Christenen is in dit stelsel geen plaats, en hun bestaan, *onder dit stelsel*, in het midden der Mahomedaansche bevolking moet tot moeilijkheden en conflicten aanleiding geven; — tenzij alweer, dat die Inl.

Christenen, burg-elijk, als Mahomedanen leven. Zoolang in dezen onhoudbaren toestand geen verandering komt, kan, naar den mensch gesproken, het Christendom zich niet vrijelijk onder de Javanen uitbreiden.

De groote en moeilijke vrage is: Hoe aan de Inlandsche Christenen een rechtstoestand te verzekeren waarbij zij vrij zullen zijn van een gezag der Inlandsche (Mahomedaansche) Hoofden, dat met het Mahomedanisme op het nauwst verbonden is, en zonder dat zij *met Europeanen gelijk gesteld* worden, dat voor hen niet wenschelijk wordt geacht en waardoor zij, o. m. hunne reebten als *Inlanders* op grond zouden verbeuren?

De moeilijkheden in deze zijn velen. Toch zullen zij *moeten* worden opgelost, en zal de rechtstoestand der Inlandsche Christenen *moeten* moeten worden geregeld.

Dit wordt blijkbaar ookdoorde Regeering gevoeld, en onderscheidene juristen houden zich met de behandeling der quaestie bezig. Zijn uwe Deputaten wël ingelicht, dan zal spoedig bij de Indische Regeering een voorstel in behandeling komen tot instelling van een Burgerlijken stand voor Inlandsche Christenen, en dit als een eerste stap, om tot behoorlijke regeling te komen yan den rechtstoestand der Inlandsche Christenen.

Zeer gewenscht zou het zijn, indien juristen in N.-Indie en in Nederland, die in de Zending belangstellen zouden samenwerken om alles wat op deze ingewikkelde zaak betrekking heeft te onderzoeken en uit een te zetten. En waar op de samenwerking der Indische Regeering in deze gerekend mag worden, is het te verwachten, dat eene gewenschte regeling van den rechtstoestand der Inlandsche Christenen bij wet geen bezwaar zal vinden in de Staten-Generaal in Nederland.

5. Voorts zouden uwe Deputaten willen aangedrongen hebben, dat uit het Reglement op het Beleid der Regeering verwijderd worde, en blijve, elke bepaling, die, direct of indirect, de Zending of den Zendeling in het oog der Europeesche of der Inlandsche bevolking als bloot *getolereerd*, indien niet als *staatsgevaarlijk* voorstelt.

Zoo behoort Art. 123: „*De Christenleeraars, priesters en zendelingen moeten voorzien „zijn van eene door of namens den Gouverneur-Generaal te verleenen bijzondere toe-,lating, om hun dienstwerk in eenig bepaald gedeelte van Nederlandsch Indië te mogen verdichten. Wanneer de toelating schadelijk wordt bevonden o/de voorivaarden daarvan niet „worden nagelee/d, kan zij door den Gouverneur-Generaal worden ingetrokken*”, — te worden opgeheven als *vernedereud* voor den Wetgever, *onrechtvaardig* tegenover den Zendeling, en *schadelijk* aan de Zending. De Staat toch heeft van de Christelijke Zending niets te vreezen, maar wel voor de handhaving van orde en rust alles te verwachten. En gevolgelijk mag de Christen-Zending niet door den Staat onder preventieve en

repressieve bepalingen gesteld worden, in de uitoefening van zijn dienst des Evangelies. Stoffelijke of andere directe hulp vraagt, en vragende de Zending niet van de Regeering; doch op vrijheid van beweging, binnen den kring van de voor *allen* geldende bepalingen, heeft zij recht. En waar dankbaar erkend wordt dat thans, van de zijde der Hooge Regeering in Indië geen moeilijkheden in den weg der Zending worden opgeworpen, maar veeleer veel wordt gedaan om voorkomende bezwaren weg te nemen, is het toch onmisbaar noodig, dat deze zaken bij wet geregeld worden, zonder eenige mogelijkheid dat, in bijzondere gevallen, de Zending van de gunst of van den onwil van hoog- en laaggeplaatste ambtenaren afhankelijk zou zijn.

D. Wat eindelijk het vijfde punt der Opdracht betreft, dat Deputaten „*zicli zullen wenden tot de Hooge Regeering van Indië om de belangen dezer Kerken en van den ,te hervatten Zendingarbeid aan de bescherming der Overheid aan te bevelen; aan te , dringen op wegneming van de belemmeringen, die nu nog aan dit werk in de weg ,staan, en met name opening van het rijk van Djokja vragen, teneinde ook in dat rijk ,de prediking van den Christus onverhinderd te kunnen doen plaatsgrijpen.*” — hebben uwe Deputaten te berichten, dat zij zich *in die qualiteit* tot de Hooge Regeering in Indië niet hebben kunnen richten, omdat zij niet als zoodanig door den Minister van Koloniën bij de Regeering in Indië geïntroduceerd waren, gelijk verondersteld werd, en het, naar zij vernamen, veel tijd zou nemen eer door Z.E. den Gouverneur-Generaal (na gehoord advies van den Raad van Indië, in overleg met het Bestuur over de Prote-stantsche Kerken in N. Indië) zou zijn beslist óf zij als Deputaten der voorloopige Synode van Ned. Gereformeerde Kerken zouden worden geaccrediteerd, terwijl Deputaten, die, onder de bekende omstandigheden, eerst in December 11. konden vergaderen, niet op die beslissing zouden hebben kunnen wachten.

Ook zouden Deputaten niet „*Inlandsche Kerken*” op Midden-Java in de bescherming der Overheid hebben kunnen aanbevelen, waar het bestaan zulker Kerken niet kan worden geconstateerd. Wat echter door Deputaten, als zoodanig, zou hebben kunnen verricht worden, (ook in aanbeveling der Zending bij de Overheid, aandringen op wegneming van bezwaren, opening van Djokjakarta voor de Zending e. a. d.) is geschied door Ds. LION CACHET, die, in zijn qualiteit van Gevolmachtigde der NederL. Gereformeerde Zendingsvereniging, verscheidene malen door den Gouverneur-Generaal in bijzonder gehoor werd ontvangen, en ook bij andere hooggeplaatste leden der Regeering de belangen der Zending mocht bepleiten. Djokjakarta is nu voor de Zending *geopend*.

En nu ten slotte.

Uwe Deputaten dit Rapport aan Uwe Vergadering aanbiedende, gevoelen gansch wél hoeveel aan hun arbeid ontbreekt, en hoever zij gebleven zijn in de *volbrenging* van hetgeen zij bij het aanvaarden van Uwe, even gewichtige als voor hen vereerende, opdracht, zich hadden *voorgesteld* te zullen kunnen *volbrengen*. Toch vertrouwen zij, dat die arbeid niet geheel ijdel zal blijken in den Heere, Wien dank en eere worde toegebracht voor Zijne hulpe en leiding, door Uwe Deputaten bij hunne onderzoekingen en besprekingen gedurig, op kennelijke wijze, ondervonden. En schenke de Heere Heere nu genade aan de Gereformeerde Kerken in Nederland om het werk der Zending te hervatten; om krachtig op Midden-Java in het Evangelie te arbeiden naar Zijn wil, overeenkomstig Zijn Woord; tot uitbreiding van Zijn Koninkrijk, tot toebren-ging Zijner uitverkorenen, tot verheerlijking van Zijn driemaal heiligen Naam. Amen.

Aldus gedaan in onze vergadering, den veertienden Januari 1892, ten huize van den Heer W. F. J. KEUCHENIUS, te Solo, in het Yorstenland Soerakarta, Java.

F. LION CACHET,
Rapporteur.

De Deputaten voornoemd,
F. LION CACHET, V.D.M.
P. JANSZ.
KEUCHENIUS.

AANHANGSEL.

Conferentie der BB. Zendingen J. WILHELM, J. P. ZUIDEMA en R. J. HORSTMAN, van de Nederl. Gereformeerde Zendingsvereeniging met HH. Deputaten Synodi der voorl. Synode van Ned. Geref. Kerken, Ds. F. LION CACHET en oud-Zending P. JANSZ, 29—30 December 1891, te Poerworedjo.

De BB. Zendingen, Dinsdagavond 29 December, hunne vergadering geconstitueerd hebbende onder presidium van Br. WILHELM in het Zendinghuis op het kerk-erf, worden Deputaten Synodi, bij monde van den Voorzitter, hartelijk begroet, waarna deze hun mandaat ter tafel leggen. Dit mandaat, namens de Synode voornoemd verleend dd. 29 December 1890, wordt door den Voorzitter gelezen en dienovereenkomstig aan Deputaten zitting verleend in de Vergadering. Besloten wordt, den volgenden morgen 9 uur met de werkzaamheden een aanvang te maken, en dan te vergaderen in het Zendinghuis op het erf „Rotterdam." Waarna deze samenkomst gesloten wordt met dankzegging door Br. HORSTMAN.

Samenkomst in het Zendinghuis op het erf „Rotterdam", 30 December 1891, te 9 uur des voormiddags.

De samenkomst wordt op verzoek van den Voorzitter geopend door Br. ZUIDEMA met gebed, waarna aan de Deputaten Synodi het woord *gegeven* wordt.

Inlichting wordt nu door dezen aan de BB. Zendingen gevraagd, naar aanleiding van onderscheidene punten in hun opdracht van de Synode aangegeven.

In antwoord op de vraag, of BB. Zendingen van oordeel zijn, dat de dusgenaamde „Gemeenten" uit Javanen op Midden-Ja va als „Kerken" beschouwd kunnen worden, in de betekenis van het woord naar Gereformeerde opvatting, wordt, na uitvoerige bespreking, eenstemmig door de BB. Zendingen geantwoord: Dat de bedoelde Gemeenten nog niet de ware gestalte van een Kerke Christi vertoonen; dat er nog geene ambten zijn ingesteld naar den Woord e Gods; dat geen *Dienst des Woon/s* wordt onderhouden, schoon, natuurlijk in zoo wijden kring mogelijk, in die „Gemeenten" door de BB. Zendingen het Evangelie wordt verkondigd; dat de dienst der Sacramenten niet wordt onderhouden, ofschoon van tijd tot tijd aan volwassenen en ook wel aan kinderen de doop wordt toegediend en enkele malen op eenige plaatsen het Avondmaal wordt uitgereikt; dat *kerkelijke* tucht nog geen kracht kan oefenen en dat er ook nog geen kerkverband bestaat; dat de groepen van gedoopte Javanen nog geen denkbeeld hebben van kerkelijke belijdenis, van kerkelijk leven, van kerkgeer-ring. Wat ook wel te verstaan is, als rekening gehouden wordt met het ontstaan en den voortgang der Zending op Midden-Ja va onder bijzondere moeilijkheden, vooral hierin haar oorzaak hebbende, dat aan particulier initiatief is overgelaten wat door de Kerken in Nederland behoorde te worden verricht, en omdat de krachten, voor den arbeid beschikbaar, nimmer in eenige verhouding gestaan hebben tot den omvang van het werk.

De BB. Zendingen erkennen, dat de toestand der groepen van gedoopten of „Gemeenten" in verband met de N. G. Z. V. doorgaans zeer droevig is; bijzonder wegens de heerschende onkunde in de Schrift, en het aankleven van vele dwalingen, die door de dwaalleeraars uit hun midden als het „Evangelie" verkondigd zijn geworden.

Van een ontmoeten der Deputaten met Kerken in Classis vergaderd, volgens Art. 2 der opdracht, kan geen sprake, zijn, om de reeds opgegeven redenen. De groepen van gedoopte Javanen hier moeten op geestelijk, verstandelijk, en kerkelijk gebied als geheel onmondigen worden beschouwd, en zouden niet, met eenigen zweem van zelfbewustheid, kunnen verklaren, of zij al dan niet in kerkelijk verband zouden willen treden met de Ned. Geref. Kerken in Nederland.

Eenstemmig spreken de BB. Zendingen het ais hun gevoelen uit, en als hun vuri-gen wensch, dat de Zendingarbeid der N. G. Z. V. aan de Nederl. Geref. kerken zal overgaan, en dat daarbij rekening zal gehouden worden met den toestand en de behoeften der 50 a 00 groepen van gedoopte Javanen of „Gemeenten," die niet los gelaten mogen worden. Dat in het bijzonder steun zal worden verleend, om de Keuchenius-stichting, tot opleiding van onderwijzers en Colporteurs-Bijbellezers, aan haar doel te

kunnen doen beantwoorden. En dat het aantal Zendingen op Midden-Java minstens op *twalf* wordt gebracht.

Een schema van Ds. LION CACHET voor tijdelijke plaatsing van zulk een aantal Zendingen, n.l. :

1 te *Poenvoker(O) Poerbolingo, Bandjar-Negara, Wonösobo, Moenidan, Djokjakarta*

in de scheiding-lijn tusschen Noord- en Zuid-Midden-Java;

2 te *Tjilatjap, Keboemen-Ambal, Poerworedjo* voor het Zuiden;

3 te *Moearatoewa-Tegal, Pekalongan*, en in *Bantang* geheele instemming, schoon

gevoeld wordt en uitgesproken, dat minstens nog vier plaatsen, n. 1. in Zuid-Djokjakarta, in N. Kedoe, in Pekalongan (Bandjar Sidajoe) en in Tegal (Moga) behoorden te

worden bezet, om geregeld en stelselmatig de verspreide groepen van gedoopten te kunnen dienen in het Evangelie, en deze zoo mogelijk tot Kerken te vergaderen, en om Zending-arbeid te verrichten onder niet-Christenen.

Bijzonderen nadruk wordt gelegd op de behoefte aan schoolonderwijs voor het opkomend geslacht, welk onderwijs, onder de omstandigheden, onmisbaar gerekend moet worden voor den goeden voortgang der Zending.

Insgelijks wordt gedrukt op de behoefte aan mannen uit de Javanen, die, onder leiding van Zendingen, hun landgenooten met het Evangelie bekend maken; aan *Bijbelcolporteurs*, die niet slechts het Woord te koop aanbieden, maar in de voornaamste plaats er hun werk van maken, om, op verstaanbare wijze, uit het Woord te lezen in warongs, op pasars, in kampongs enz., ten aanhoore van wie zij om zich heen vergaderen kunnen of met wie zij in aanraking komen.

Het arbeidsveld op Midden-Java is vruchtbelovend, mits het, naar Gods Woord, wel bearbeid worde; met beschikking over genoegzame krachten, wat tot dusver nimmer het geval geweest is.

In den staatsrechterlijken toestand der Inlandsche Christenen moet noodzakelijk verandering komen. Of juist: de Inl. Christenen moeten nog voor de wet als zoodanig erkend zijn. Onder de thans vigeerende bepalingen zijn zij aan den willekeur van het Christendom vijandige Islamsche hoofden overgelaten; huwelijken, door een Zending gesloten, hebben geen kracht voor de wet; terwijl geen inlandsen hoofd thans tot het Christendom kan overgaan zonder zijn ambt te verliezen. Ook behoort Art. 123 B. R. weg te vallen, of minstens zeer gewijzigd te worden. Noodig is het, hierin voorgelicht te worden door een rechtsgeleerde. En voorstellen tot wijziging van de drukkende artikelen in het B. R. en regeling van wat verder betrekking hebbe op den rechts-toestand der Inl. Christenen, zullen in Nederland voor de Staten-Generaal moeten worden gebracht. Eenstemmig verklaren de BB. Zendingen te begeeren, in den dienst der Kerken over te gaan.

In de avond-samenkomst worden de behandelde punten geresumeerd. Daarna dankte de Voorzitter de Deputaten voor hun tegenwoordigheid en betoonde belangstelling in den arbeid der Zending hier, en worden de BB. Zendingen met hun werk door Deputaten hartelijk in de hoede des Heeren opgedragen. Dat het den Heere moge behagen, de Ned. Geref. Kerken in staat te stellen den Zendingarbeid op Midden-Java te hervatten, en krachtig door te zetten, en dat daartoe ook de gehouden samenkomsten dienstig mogen zijn, is de gezamenlijke bede. Op verzoek van den voorzitter sloot de heer oud-zending JANSZ met dankzegging. Deze notulen gelezen, goedgekeurd en geteekend te Poerworedjo, 2 Januari 1892.

w. g. LION CACHET. *Dep. Syn.*

„ P. JANSZ.
HORSTMAN.

w. g. J. WILHELM.

„ J. ZUIDEMA.
„ R. J.

BIJLAGEN.

BIJLAGE I.

ARBEIDSVELD.

Het arbeidsveld door de Gereformeerde Kerken, naar begerd wordt van de Ned. Geref. Zendingsvereniging over te nemen, beslaat, volgens de laatste officiële opgaven, een uitgestrektheid van 359 □ m., of Soerakarta medegerekend, van 472 Q mijlen, met eene Inlandsche en Chineesch-Arabische bevolking van ruim zes millioen achthonderd, zeven en zestig duizend zielen nl. in:

<i>Pekalongan</i>	32.4	□ m.	550.069	Javanen:	5549	Chineez:	922	Arabië
<i>Kedoe</i>	37.4	,	749.238	"	6183		120	
<i>Djokjakarta</i>	56.7	„	768.729	"	4417		230	//
<i>Tegal</i>	68.7	„	1.061.056	"	7632	"	610	
<i>Banjoemas</i>	101.4	.	1.202.539		4884		63	
<i>Bagelen</i>	62.3	„	1.333.879	"	3200		60	
en:								
<i>Soerakarta</i>	113.3	„	1.449.238	„	8131	"	313	//
	472.0	□ m.	6.824.748	Javanen;	39.996	Chineez;	2318	Arabië

In deze opgave zijn onder Arabieren, ruim 600 andere vreemde Oosterlingen begrepen. Terwijl er in de genoemde Residenties en in de beide Vorstenlanden nog ongeveer 9000 Europeanen en met dezen gelijkgestelden wonen.

De dichtheid der bevolking per □ mijl is in ronde cijfers :

Soerakarta	10.259
Djokjakarta	
Banjoemas	
Tegal	
Pekalongan	
Kedoe	
Bagelen	

Vorstendommen

Dit arbeidsveld kan met het oog op den 11.963 Zendingarbeid gevoegelijk als volgt worden ingedeeld :

Residenties 15.576

17.145

20.332 1. De N.-Kuststreek omvattende JV.-Tegal en N.-Pekalongan.

2. De Z.-Kuststreek n Z.-Banjoemas en Z.-Bagelen.
3. De Bergstreek, insluitende het Slamati-Diëng-Prahoë-gebergte, in Banjoemas-Tegal-Pekalongan, in Bagelen en Kedoe-Pekalongan.
4. De Residentie Kedoe.
5. De Vorstenlanden, Djokjakarta en Soerakarta.

Deze indeeling heeft de praktische waarde, dat daarbij rekening wordt gehouden, in verband met de Zending, met de eigenaardigheden en onderscheiding in taal, gewoonten, maatschappelijke positie, arbeid enz. der Javanen, in de verschillende streken woonachtig.

Zoo is bijv. het Javaansch. dat in de Vorstenlanden gesproken wordt veel zuiverder dan het gewoon Javaansch in Banjoemas; — vindt men onder de Javanen in de berg-streken meer onafhankelijkheid in denken en handelen dan onder de bevolking der lagere gelegen streken; — is de bevolking van Midden-Kedoe verstandelijker ontwikkeld dan die in Z. Bagelen en elders in de kuststreken; — is het opiummisbruik in de Vorstenlanden, in de kustplaatsen en hoofdplaatsen algemeen, doch in de bergstreken weinig; zoo wonen er in Djokja en Solo, in de hoofdplaatsen Tegal, Pekalongan vele Chineez en Arabieren; zijn Poerworedjo en Magelang garnizoensplaatsen; is een groot deel van Djokjakarta, Soerakarta en ook van Tegal in handen van landheer en, wat alles van grooten invloed is op de Inlandsche bevolking, terwijl de bergstreken van dien, doorgaans het Christendom schadelijken invloed, geheel of gedeeltelijk, vrij zijn,— vooral vrij van de immoraliteit der kazerne. Alle zaken, die in aanmerking komen

en waarmede rekening moet worden gehouden bij de regeling van den Zendingarbeid op Midden-Java.

De Ned. Geref. Zendingsvereniging heelt thans Zendingen gevestigd te *Poenvoredjo*, in *Z. Bagelen*, en te *Pekalongan*, hoofdplaats der Residentie van dien naam, op de N.-kust van Java. Zending Vermeer, die in October 11. overleed, was te *Poerbolingo*, in Banjoemas, gevestigd. Het oudste station der N. G. Z. V. is *Moeara-toewa*, nabij de hoofdplaats Tegal, waar vroeger, naar bericht wordt, vele honderden tot de godsdienst-oefeningen samenkwamen, doch waar thans slechts een kleine „gemeente" bestaat.

De N. G. Z. V. bezit vaste eigendommen :

1 te *Moeara-toewa, Tegal*, een stuk grond bewoond door \pm 12 huisgezinnen, Christen-Javanen, met een erf waarop eenvoudig kerkgebouw, en een Zendinghuis, en in een bouwval verkeerd. *Moeara-toewa* mag niet worden opgegeven, schoon de plaats der vestiging voor den Zending, om redenen van gezondheid niet daar maar in, of aan de andere zijde van de hoofdplaats moet zijn.

2. Te *Poerbolingo* een erf met bouwval van kerkje.

3. Te *Poerworedjo* twee kostelijke perceelen met Zendinghuis, de Keuchenius-

Stichting, en (3) kleine stukjes grond met Inl. school, woningen voor helpers enz.

4. *Tjilatjap* een goed erf met kerkje in aanbouw.

Naar doelmatige gronden is omgezien, en zij zijn verkrijgbaar, te *Anibal, Z.-Bagelen, Poerwokerta, Wonosobo* en *Moentlan* (in Banjoemas, N.-Bagelen en Kedoe) en te Djokja. Ook zal er grond te verkrijgen zijn c. q. voor het aanleggen van een Christen-desa in de afdeeling *Bandar Sedajoe, Pekalongan*; ook wel verkrijgbaar op andere plaatsen. Het is noodig op *Java*, dat de Zending hare eigen terreinen heeft voor scholen, woningen enz., opdat gearbeid kan worden onafhankelijk van lastige inmenging in het werk van hoofden, ambtenaren en anderen.

Er behooren Zendingen metterwoon gevestigd te zijn,

I. IN DE BERGSTREEK of het Centraal-gedeelte van Midden-Java, van *West* naar *Oost te*:

A. *Poerwokerta*, Ass.-Residentsplaats, goed, gezond gelegen, aan de Z.-zijde van het Slamats-gebergte, om van daar uit te arbeiden in Zuid-West Banjoemas, en N.-waarts langs den Slamats. Nabij *Poerwokerta* liggen vier „gemeenten", eenigszins

bearbeid door den nu overleden, Zending VERMEER. Terrein voor Zending verkrijgbaar.

B. *Poerbolingo*, in een lijn met *Poerwokerta*, O.-waarts, op een afstand van 3 uur

rijdens, Ass.-Residentsplaats; aan de Z.-zijde van den Slamats. Eene belangrijke plaats, waar de N. G. Z. V. eenmaal een Zendinghuis had, en die, als punt van uitgang voor den

Zendingarbeid, niet mag worden opgegeven. Hier moet een bijzonder degelijk man

arbeiden, ook met het oog op den verwaarloosden toestand, waarin de Zending er

thans verkeert. Van hier uit te arbeiden tot benoorden den Slamats, tot *Poesari*, en verder Zuidwaarts. Vijf „gemeenten" behooren tot den kring *Poerbolingo*. Veel

belovend arbeidsveld, mits wèl bearbeid.

C. *Bandjar negara*, in eene lijn met *Poerbolingo* db 6 uur rijdens van daar ver

wijderd. Ass.-Residentsplaats in het O.-gedeelte van Banjoemas. Hier werd nog geen Zending aangevangen, doch het is zeer belangrijk punt van uitgang. Van hier uit te

verzorgen de thans zoo verwaarloosde gemeenten in het Z. Diëng gebergte.

D. *Wonosobo*, in een lijn N.-Oostelijk met *Bandjar negara*, p. m. 5 uur rijdens van daar; Ass. Residentsplaats in N. Bagelen; gunstigst gelegen in een kom gevormd door de *Soembing-, Sindoro-, Diëng-, Prahoe-Bismabergen*. Van hier uit kan naar alle

kanten worden gearbeid, en de „gemeenten" op en langs deze bergen verspreid worden verzorgd. Grond wel verkrijgbaar; landstreek schoon en zeer gezond (behalve

voor lijders aan buikkwalen). Een hoogst belangrijk punt voor de Zending, doch nog geheel onbezet. Van hier uit kan, tijdelijk, ook gearbeid worden in IV. *Kedoe* naar

den kant van en te *Ngadiredja*.

In het geheel behooren tot dezen kring 15 of 16 „gemeenten," met zb zes honderd zielen, waarvan ruim de helft kinderen; het getal „gedoopten," zal, proximatief, 180 of 200 bedaaen, en der „oudsten" \wedge 30.

II. In de Noordelijke kuststreek :

A. In, of beter nog *nabij*, de hoofdplaats Tegal met filiaal te *Moeara-toewa*. Hier was, een 20 jaar geleden, een open deur in het Evangelie, doch het is alles vervallen en vertreden. Er ligt een smaad hier op de Zending, die, onder Gods zegen, alleen

kan worden weggenomen door trouwen arbeid van gansch onberispelijke arbeiders.

B. In *Pekalongan*, ongeveer 6 uur rijdens van Tegal, de hoofdplaats van de Residentie. Thans de woonplaats van Zending HORSTMAN, van de N. G. Z. V. De arbeid is hier aange wezen onder de Chineez en Arabieren zoowel als onder de Javanen. Hier behooren eigenlijk twee Zendingen gevestigd te zijn, daar dezelfde Zending niet naar behooren kan arbeiden onder rassen, zoo van elkander verschillende als de Javanen en Chineez. Pekalongan is een gewichtig Zendingsterrein en vereischt bijzondere arbeidskrachten.

Van hier uit kunnen onderscheidene „gemeenten" verzorgd worden.

C. *Bandar Sedajoe*, Controle afdeeling, (Regentschap Batang, Eesid. Pekalongan),

3 uur rijdens van Pekalongan; wèl gelegen, 1100 voet boven de oppervlakte der zee aan den afhang van het Prahoe-Diëng gebergte. Zeer belangrijk terrein ook voor den aanleg van Christen-desa. Van hier uit te arbeiden ook Z.-waarts, met verzorging der „gemeenten" in het gebergte.

Tot dezen kring behooren ruim 40 plaatsen, waar gedoopten wonen, ten getale van ± 475 met ongeveer 350 kinderen. Onder de volwassenen zijn een 40-tal, die kunnen lezen, benevens zfc 15 kinderen. Er zijn ongeveer 40 „Oudsten" in dezen kring.

III. In de Zuidelijke Kuststreek:

A. Te *Tjilatjap*, Res. Banjoemas; Ass.-Residentsplaats aan de spoorlijn naar Batavia ge legen en havenstad; heeft Zendingerf met kerkgebouw. Hier zijn enkele Europeanen, die, ook *practisch*, belangstellen in de Zending. Veelbelovend arbeidsveld.

B. *Ambal*, Res. Bagelen, in Regentschap van dien naam; gunstig gelegen in duin streek nabij Ind. Oceaan. Van historisch belang voor de Zending in Z. Bagelen als

vroegere woonplaats van Mevr. PHILIPS. Terrein verkrijgbaar. Van hier uit arbeiden in wijden kring en verzorgen van een 12-tal „gemeenten".

Indien niet te *Ambal*, dan te *Keboemen*, Ass. Residentsplaats, een paar uur rijdens van *Ambal*. En liefst een Zending gevestigd op beide plaatsen. Dit is bijzonder noodig, met het oog op den invloed juist in deze streek door den dwaalleeraar SADRACH uitgeoefend. „Het volk vergaat omdat het geen kennis heeft" en de treurige toestand waarin de „gemeenten" hier zich bevinden werkt verlamdend op den Zendingarbeid onder de niet-Christenen in geheel Z.-Bagelen. Het behoorde juist anders te zijn, en kan, onder den zegen des Heeren, door behoorlijken en trouwen arbeid ook spoedig anders worden. Dat *Ambal-Keboemen* wel bezet en degelijk bearbeid worde is van overwegend belang voor geheel den Zendingarbeid in Bagelen, en zoo voor geheel Midden-Java.

C. *Poerworedjo*. Hoofdplaats der Residentie Bagelen. De „gemeente" hier is onbe duidend, doch de plaats biedt een ruim arbeidsveld op ieder gebied der Zending. Tot nu toe, ook uit gebrek aan werkkrachten, nagenoeg onbearbeid.

Zending WILHELM, die hier gevestigd was, is in Maart 11. overleden, en in zijn plaats behoort een ander Zending hier woning te maken, en van hier uit te arbeiden in de omgeving.

Zending ZUIDEMA staat aan het hoofd der Keuchenius-Stichting te Poerworedjo. De N. G. Z. V. bezit hier kostbare eigendommen.

Tot dezen kring behooren i 20 „gemeenten", een 2000 zielen tellende, waarvan ruim de helft kinderen. Proximatief is het getal gedoopten op 500 te stellen, en dat der oudsten op 100.

IV. *Kedoe*.

Te *Moentilan*, aan den postweg van Djokja naar Magelang (de hoofdplaats der Resi dentie); Controleurs plaats; wèl gelegen in het midden van een dichtbevolkte streek; nabij de *Boeroe boedoer- en Mendoet* tempels, — dus in het midden van de landstreek, eenmaal bewoond door de geieerdsten en beschaafdsten in de Hinda-periode op Midden Java, waarvan bij de bevolking nog sporen zijn waar te nemen in verstandelijke ont-

wikkeling. De Controle-afdeeling telt ongeveer 300,000 zielen. Velen zijn hier thans opgewekt om in het Evangelie te worden onderwezen en het zou onverantwoordelijk zijn hier niet een Zending te plaatsen. Uitstekende gelegenheid ter verkrijging van terrein, niet in de stad maar even daar buiten. De Zending, die hier werkt moet bijzonder zijn toegerust met de noodige gaven; moet vooral *goed* en *gemakkelijk* Javaansch spreken, en het moet hem niet aan de middelen ontbreken om ook door Colporteurs-Bijbellezers en Onderwijzers der jeugd te kunnen arbeiden.

Moentilan ligt ongeveer 3 uren tijdens van Djokja, en iets minder van Magelang; — en grenst aan de Bagelen en de beide Vorstendommen. *Het is een allerbelangrijkst terrein voor Zending arbeid*, doch dat, indien niet spoedig bezet, licht geheel onder den invloed komt van den reeds genoemden dwaal-eeraar.

Noordelijk Kedoe kan *tijdelijk* bearbeid worden van *Moentilan* en van *Wonosobo* uit, doch vraagt spoedig, eischt eigenlijk reeds thans, een eigen Zending.

V. De Vorstendommen. A.

Djokjakarta.

a. Te Djokja, de hoofdstad van de Residentie (of van het Vorstendom) moet een

Zending gevestigd zijn, een man van degelijke wetenschappelijke opleiding en, zoo

mogelijk, van ondervinding zoowel op het gebied der Zending als wel geoefend in pastoraal arbeid. Eigenlijk behooren te Djokja minstens twee Zendingen te zijn, daar van hier uit in wijden kring kan en moet gearbeid worden.

Binnen de laatste vijf jaren zijn in het Vorstendom een 14-tal „gemeenten” gesticht, die, volgens opgave een 4800 zielen, waarvan ruim 1000 volwassenen, zouden tellen, met een 40 „oudsten”. Van de volwassenen zullen ± 300 gedoopt zijn.

Aan den ivonderboom, die hier zoo plotseling opschoot, knaagt echter een worm en de boom verdort.

Toch is er een kern van waarheid speurbaar, een werk Gods, maar „gehinderd” door menschen. Zoo ergens op Midden-Java dan heeft de Zending hier haar Christelijk karakter, *te herwinnen en*, te handhaven.

Terrein is verkrijgbaar.

b. Nog behoort een Zending gevestigd te worden in het Zuiden van het Vorstendom, dat echter, op dit oogenblik, om plaatselijke redenen, moeielijk zou kunnen geschieden.

Een groot bezwaar, waarmede de Zending in het Vorstendom te kampen heeft is, dat de gronden niet, als in de Gouvernementslanden, aan de bevolking behoort, maar het eigendom is van enkelen (Sultan, Pakoe-Alam e. a.), of in huur bezeten wordt door „landheeren”; dus dat de bevolking niet woont op haar eigen grond, maar afhankelijk is van den eigenaar, voor wien hij te arbeiden heeft.

De Zending in het Vorstendom moet zeer ernstig en bijna de novo et bovo worden opgevat.

B. Soerakarta,

Het Vorstendom Soerakarta moet gerekend worden tot het arbeidsveld der N. G. Zending, zoo de Heere wil, door de Kerken te aanvaarden.

Opening van het Vorstendom voor de Zending is bij de Regeering aangevraagd en zal, indien ook niet terstond, zonder twijfel verleend worden.

Indien dit is geschied, moet er een Zending gevestigd worden in de hoofdstad waar, en van waar uit, in wijden kring kan worden gearbeid.

Terrein wel verkrijgbaar.

Inmiddels verdient het alle aanbeveling dat er, zoo spoedig mogelijk een Zending-Geneesheer te *Solo* gevestigd worde.

Nota over de Geneeskundige Zending in desbetreffende Bijlage.

Het arbeidsveld op Midden-Java is territoriaal *niet zeer uitgebreid*, slechts 472 Q mijlen oppervlakte; *) *aaneengesloten*: op ieder punt, betrekkelijk, *gemakkelijk bereikbaar*; aan het Noorden en Zuiden *begrensd* door den Oceaan; met een *breede bergstreek* van het Westen naar het Oosten; doorgaans *rijk bewaterd*, en wèl *gecultiveerd* en zeer *vruchtbaar*; met eene *talrijke bevolking*, over het algemeen *niet fanatiek*, en wel *toe-*

Of iets meer met nog tot Soerakarta behorende landen of stukken grond.

gankelijk voor het Evangelie; met Europeesche ambtenaren, doorgaans niet gekant tegen de Zending; met goede gelegenheid tot verkrijging van *gunstig gelegen terrein* onmisbaar voor den goeden gang der Zending; in bijna ieder opzicht een *begeerlijk* arbeidsveld. Doch het is een arbeidsveld, dat *degelijke arbeidskraciden* eischt om het *in zijn geheel*, gelijk noodig is, te *kunnen* bearbeiten. Bij name ook, omdat er op dezen Zendingakker niet alleen veel te *ploegen* en te *zaaien*, maar ook veel te *wieden* valt.

F. LION CACHET.

KEUCHENIUS-STICHTING.

BIJLAGE II

De Keuchenius-Stichting te Poerworedjo, Bagelen, mag beschouwd worden als een ichtpunt in de Zending op Midden-Java.

Door onderscheidene Zend lingen van de Ned. Geref. Zendingsvereniging is, van tijd tot tijd, de opleiding van Javanen tot „helpers" ietwat ter hand genomen, en betrekkelijk veel kosten zijn daaraan besteed. Doch dit werk, dat hoogst gebrekkig geschiedde, heeft weinig of geen vrucht afgeworpen voor de Zending. En daar de behoefte aan zulke „helpers" steeds meer gevoeld werd, besloot het Hoofdbestuur der N. G. Z. V., op ernstig aandringen van Zending WILHELM, in 1887 tot de uitzending van den heer J. P. ZUIDEMA (die door de Classes-Rotterdam van de Ned. Gereformeerde Kerken dd. 8 November 1887, na gehouden onderzoek verklaard werd *de noodige geschiktheid en bekwaamheid te bezitten om, des geroepen, tot de bediening des Woords en der Sacramenten in de Christengemeenten uit de inboorlingen te worden toegelaten*) om de leiding der Opleidingsschool voor Javaansche helpers op zich te nemen.

Zending ZUIDEMA arriveerde in Januari 1889 te Poerworedjo, en aanvaardde terstond zijn taak. Doch al spoedig bleek het, dat, zou hij deze met hoop op eenigen goeden uitslag kunnen vervullen, er een andere weg, dan tot hiertoe gevolgd moest worden ingeslagen. Bij name ook moesten er behoorlijke gebouwen worden opgericht voor school, kweekelingenwoning, Zendinghuis enz. En daar de daartoe noodige gelden, tot een bedrag van JL f 12,000, door tuusschenkomst van de Financieele Commissie der Ned. Geref. Zendingsvereniging, door vrienden der Zendinggereedelijk inkwamen, kon het Hoofdbestuur der Vereeniging den heer ZUIDEMA met de oprichting dier gebouwen belasten; een taak waarvan deze zich op uitstekende wijze heeft gekweten. Op het erf „Rotterdam", aan de N. G. Z. V. toebehoorende, verrezen een schoolgebouw en een Zendinghuis, even net en hecht gebouwd als doelmatig ingericht, en *eenpendopo* met slaapkamers uitnemend geschikt, naar Javaansche wijze, tot verblijfplaats voor ongeveer 40 kweekelingen.

Doel der Stichting, naar den toenmaligen Minister van Koloniën en warmen vriend der Zending Mr. L. W. C. KEUCHENIUS de „*Keuchenius-stichting*" genoemd, is de opleiding van Inlandsche (Javaansche) *Onderwijzers* en *Colporteurs-Bijbellezers*.

In de schreeuwende behoefte der inlandsche kinderen op Midden-Java aan Christelijk schoolonderwijs kan thans alleen voorzien worden door Javaansche onderwijzers, arbeidende in verband met de Zending. Twee klassen van zulke onderwijzers zijn noodig: 1°. onderwijzers aan *desa-scholen*, voor zeer gewoon lager onderwijs, en 2°. zulken, die bevoegd zijn om onderwijs te geven aan, of aan het hoofd te staan van eene Inlandsche *districtsschool*. Voorshands wordt bedoeld de opleiding van onderwijzers aan *desa-scholen*; later zullen ook onderwijzers voor *districts-scholen* kunnen worden opgeleid.

De cursus voor leerlingen in de eerstgenoemde klasse zal minstens twee jaren duren, gerekend van den tijd dat de jongelingen als *moerids* (kweekelingen) zijn toegelaten. De opleiding omvat: Onderwijs in de Javaansche taal, dat zij daarin *duidelijk, verstaanbaar* kunnen lezen, en verstaan wat zij lezen, bij name het lezen der H. Schrift; de vier hoofdregels van het *rekenen*, vooral met het oog op de praktijk des dagelijkschen levens; *duidelijk schrijven*; eenige *aardrijkskunde*, vooral van N.-Tndie en van het Heilige Land; iets van de *algemeene geschiedenis*, der *geschiedenis van Java* en van *Nederland*. Bovenal: onderwijs in het *Woord van God* en in de hoofdwaarheden der Christelijke leere. Het onderwijs wordt zoo *praktisch* mogelijk ingericht en aan de

kweekelingen wordt gelegenheid gegeven zich in de praktijk van het onderwijs te oefenen, in de aan de Stichting verbonden kampong-school (of scholen) en op andere wijze. Bijzonder wordt gelet op de *zedelijkheid*, den *ijver* en het doorgaand *gedrag* der kweekelingen. En waar de bekeering hunner harten, onder biddend opzien tot God, van de werking des Heiligen Geestes gewacht wordt, zullen de kweekelingen steeds in den weg der Godzaligheid worden geleid en opgeleid.

Vervolgens stelt de Stichting zich ten doel de opleiding van Javanen tot *colporteurs-Bijbellezers*.

Een aangewezen middel om het volk, over de lengte en breedte van Midden-Java, met het Evangelie in aanraking te brengen is de verspreiding der Heilige Schrift, en het is te betreuren dat daarmede niet op de rechte wijze is voortgegaan, nadat er nu bijna 30 jaren geleden, ook in verband met de N. G. Z. V. (door den heer HILDÉRING) een begin mede gemaakt werd ¹⁾. Noodig zijn een aantal COLPORTEURS-BJBELLEZERS, Christen-Javanen, tot hun arbeid wél opgeleid en wél geschikt. Die arbeid bestaat in het bezoeken der desa's binnen een bepaalden kring met een kleinen (draagbaren) voorraad Bijbels en gedeelten van den Bijbel, die zij, zoo mogelijk, van huis tot huis te koop aanbieden, en, waar de lieden niet kunnen lezen, daaruit — immers reeds bij wijze van aanprijzing der boeken, die zij willen verspreiden — voorlezen. Hetzelfde doen zij op *pasar's* (markten), bij *warongs* (restauraties en winkeltjes aan den weg), en bij elke andere mogelijke gelegenheid. Als kooplieden, hebben zij overal vrijen toegang en worden zij gereedelijk ontvangen, terwijl zij, uit den Bijbel lezende, gelegenheid hebben om het Woord eenvoudig te verklaren en toepasselijk te maken. Is bij gewone colporteurs (ook van het B. en B. B.) hoofdzaak vooreerst het verkoopen van ex. der Heilige Schrift, de colporteur-Bijbellezer hier bedoeld zal zich ten hoofddoel stellen, in zoo wijden kring mogelijk, de Javanen, die doorgaans *niet* kunnen lezen, met den *inhoud* van het Woord, bij name met de Evangelieën, bekend te maken. De geestelijke winst, die zuiken arbeid, onder Gods zegen, zal afwerpen is niet te overschatten.

De opleiding dezer arbeiders omvat, behalve het bovengemeld onderwijs in het Woord van God en de hoofdwaarheden der Christelijke leere, dat zij vlug en verstaanbaar zullen lezen, zoowel in het Javaansch, als in het Arabisch letterschrift, en zij zich gemakkelijk in het Maleisch zoowel als in het Javaansch, kunnen uitdrukken; bekendheid met den hoofdinhoud van den Koran en met de voornaamste „*ilmoes*” der Javanen; voorts onderwijs in het rekenen, schrijven en geschiedenis zooals de leerlingen voor desa-onderwijzers ontvangen.

Tevens hebben allen veld- en tuinarbeid te verrichten, onder leiding en toezicht van een Europeeschen Oeconoom aan de stichting verbonden. Ten deele zullen zoowel de desa-schoolmeesters als de colporteurs-Bijbellezers door handenarbeid in hunne behoeften moeten voorzien, wat ook dan wel kan geschieden, daar zij, en vooral de onderwijzers, nog al vrijen tijd ter hunner beschikking zullen hebben. Zij moeten geen „heertjes” zijn, levende op kosten van anderen, maar arbeiders, die als desa-lieden met eigen handen hun dage-lijksch brood kunnen winnen. Verondersteld wordt, dat de meesten der bedoelde mannen na eenige jaren onderwijs te hebben gegeven ofte hebben gecolporteerd, dat aan jongeren dan zij zullen overlaten, en zich in hun desa met den gewonen veldarbeid zullen bezighouden, waarin dit voordeel ligt dat zoo een geslacht van meer ontwikkelde, degelijke desa-lieden gevormd wordt. Doch in ieder geval moeten deze „helpers” in hunne tijdelijke behoeften door eigen handenarbeid kunnen voorzien, en moet er in verband met de Stichting gelegenheid zijn, dat zij zulks leeren, gelijk ook bij aanvang geschiedt. Eenige sawah's dienen daartoe te worden gehuurd en wat meer tuingrond aangekocht, terwijl de opbrengst van den arbeid der kweekelingen ietwat in de onkosten van hun onderhoud tegemoet komt.

Geheel de inrichting, wat levenswijze en voeding der kweekelingen betreft, is naar Javaansche wijze.

¹⁾ Het Britsch- en Buitenlandsch Bijbelgenootschap heeft twee of drie inlandsche Bijbelcolporteurs werkzaam, doch behalve dat deze tot het werk niet zijn opgeleid, komen zij weinig, zoo eenigszins, in aanraking met de desa-bevolking.

De „*moerids*“ kweekelingen moeten voortkomen uit de leerlingen waarvan thans een 40-tal onderwijs ontvangen. *Misschien* zullen van dezen een 40-tal in de klasse der *moerids* geplaatst kunnen worden; en zoo van dezen een 5-tal bruikbaar worden als onderwijzers of colporteurs-Bijbellezers, is de arbeid aan de School, over het geheel genomen, niet ongezegd te achten. Het onderwijs door de anderen ontvangen is toch, zeer zeker, ook niet vruchteloos.

Om de jongens aan de Stichting te kunnen opvoeden, moeten zij daar thans ook voor rekening der Stichting hun voeding ontvangen. In den eersten tijd zal daaraan weinig te verbeteren zijn.

Aan onderwijzend personeel zijn noodig, behalve het hoofd der Stichting, thans den Zending ZUIDEMA, minstens nog één Europeeschen onderwijzer en twee Inlandsche hulponderwijzers, benevens een Europeeschen Zending-Oeconoom, welke laatste ook het bestier van de colportage hebben kan. De Stichting is in het bezit van een druk-persje, en een Zending-drukkerij kan met uitzicht op goede vrucht aan haar verbonden worden.

De kosten der Stichting zullen jaarlijks ongeveer bedragen:

a.	Voor het onderhoud van zeg 40 leerlingen	± f 1000.
b.	Toelage aan Javaansche helpers	„ 450.
c.	Schoolbehoefden, tuin- en veldgereedschap, en aan Javaansch dienstpersoneel	„ 300.
d.	Assurantie en kleine reparaties	„ 250.
		----- f 2000.

Benevens de toelagen aan den Zending, hoofd der Stichting en zijne Europeesche medearbeiders.

De *Keuchenius-Stichting* is wél gelegen, en de arbeid is van meet aan met beleid aangevangen. Zending ZUIDE3IA werkt met toewijding in de taak hem toebetrouwd, en wordt in de verzorging der leerlingen, op degelijke wijze door zijne Echtgenooten gesteund. Schoon het zich laat aanzien, dat ook deze arbeid met vele moeilijkheden, ook tegenstand zal hebben te kampen, is het werk hier veelbelovend. Mits het maar niet ontbreke aan den noodigen steun, waarop de Heere God zijn zegen doe rusten.

F. LION CACHET.

BILAGE III.

BIJZONDERE OPLEIDING.

Bijzondere opleiding voor aanstaande Zendingen op Midden-Java, in de volgende vakken van Onderwijs: 4.

Maleische taal.

2. *Javaansch*, minstens zooveel om daarin *duidelijk* te kunnen lezen en schrijven.
3. *Arabisch*, zooveel om den Koran zonder haperen, ook overluid te kunnen *lezen*, en, zij het met behulp van woordenboek of vertaling, den tekst in het oorspronkelijk te kunnen volgen.
4. *Mahomedanisme*: geschiedenis van het Mahomedanisme, bij name op Java; leer volgens den Koran; Mahomedaansch recht, bijzonder in toepassing op Java; praktijk van het Mahomedanisme in het dagelijksch leven.
5. *Buddhisme en Hinduïsme*, in verband met het Mahomedanisme op Java.
6. *Confucianisme*: overzicht, voor aanraking met Chineezers.
7. *N.-Indië*.- Geschiedenis, land- en volkenkunde.
8. *Zending*: Geschiedenis sedert de Reformatie. Geschiedenis der oude Geref. Zending. Geschiedenis der nieuwe Zending. Theorie en praktijk der Zending in verschillende landen, onder verschillende volken, door de onderscheidene Kerken (en Vereenigen) aangenomen en gevolgd. Zending-geographie.
9. *Praktische inleiding tot het Zend ing werk*, door Evangelisatie onder mm-(on)kundigen.
10. *Genees- en heilkunde*, iets.

F. LION CACHET.

ZENDELING-GEHEESHEE.

Als kweekeling der Neel. Gereformeerde Zendingsvereniging wordt thans, de heet J. SCHEÜRER, geb. te Gelselaar, onder toezicht van Dr. L. MAXWELL, van de *Medical Mission Association* te Londen, opgeleid tot Zending-Arts. De heer Seheurer was vroeger kweekeling der Utrechtsche Zending-vereeniging, doch moest het Zendinghuis dier Vereeniging verlaten omdat hij medeging met de reformatie der plaatselijke Kerk. Door den Kerkeraad der Ned. Geref. Kerk van Utrecht aanbevolen bij de Deputaten tot de Zending, door het Synodaal Convent van Rotterdam aangewezen, kwam hij door dezen in betrekking met het Hoofdbestuur der Ned. Geref. Zendingsvereniging, en werd hem door Dr. Maxwell den weg gebaad om, in verband met de genoemde *Medical Mission Ass.*, die de studiegelden voor hare rekening nam, tot arts te worden opgeleid. De heer Seheurer heeft ijverig en voorspoedig gestudeerd en zal, zoo de Heere wil, in het najaar zijn eind-examina doen tot toelating als arts, zoodat hij in het volgende jaar naar Java zou kunnen worden uitgezonden als *Zending-Geneesheer*.

Zoo ergens op den grooten Zendingakker, dan heeft in N.-Indië, en vooral ook op Java de geneeskunde haar plaats in den Zendingarbeid. Doch, ofschoon iedere, of bijna iedere, Zending nu en dan medicijnen uitreikt en eenige heelkundige hulp verleend is er nog geen Zending-Geneesheer ergens in onze Indische bezittingen gevestigd. Een poging daartoe van de Barmer-Zending, op Sumatra, werd door omstandigheden van persoonlijken aard, voor het oogenblik verijdeld. Te Modjo-Warno is, in verband met den Zendingarbeid des heeren Kruyt, juist de eerste steen gelegd van een Ziekenhuis; zeker een stap in de rechte richting, die wel gevolgd zal worden door de vestiging daar van een Zending-arts. Doch tot nu toe is geen gequalificeerd geneesheer in Ned.-Indië in verband met de Zending werkzaam.

Het worde wel verstaan, dat de beoefening der geneeskunde, de heeling der lichamen, door den Zending-arts, niet einddoel van zijn arbeid is, maar alleen een hulpmiddel in de Zending, — ondergeschikt aan het grootere doel: *de prediking van het Evangelie aan alle creaturen*. Maar dan ook eene hulpe in den arbeid van onschatbare waarde, en door den Heiland zelve als zoodanig aangewezen. Dit wordt, overal waar in de Zending gearbeid wordt, steeds meer erkend, en op vele plaatsen is de Zending-arts de baanbreker voor den Zending-prediker (Dienaar des Woords) in diens arbeid onder de Heidenen en Mohamedanen.

Op Java is, naar het eenstemmig getuigenis van alle Zendingen aldaar, bijzondere behoefte aan de hulpe der geneeskunde in den arbeid der Zending. De „kleine man" onder de Javanen kan, om de kosten, geen gebruik maken van de diensten der Euro-peesche geneesheeren; en behalve dat de Javaansche dokters, de dusgenaamde „*dokter s-Djaiva*", slechts een partiëele opleiding ontvingen, moeten ook zij doorgaans voor hunne diensten worden betaald, wat boven het vermogen is der mindere klasse. Een *door en door kundig* arts, van wien het blijkt, dat hij niet om tijdelijk gewin arbeidt, maar barmhartigheid oefent, zal onder het volk in lijden een wijdgeopende deur vinden, en waar hij hulpe biedt in krankheid wordt hem overvloedig gelegenheid geboden, om te wijzen op Hem, die onze krankheden op zich heeft genomen en onze smarten gedragen. Zoo wordt hij cle voorlooper en wegbereider van den Zending-Dienaar des Woords.

Na rijp overleg, schijnt voor de vestiging van den eersten Zending-arts op Midden-Java, de hoofdstad van Soerakarta de aangewezen plaats. Is geheel het Vorstendom, formeel, nog voor de Zending gesloten, de arbeid van een Zending-arts kan ook hier, gelijk in Delhi, in Nestoria, in Tientsin (China), in Corea, in Afghanistan, in Perzië, in Palestina en in vele andere oorden geschiedde, onder den zegen Gods, de sleutel zijn, die de ijzeren deur opent, zoodat ook in dit, zoo geheel *Javaansch* Vorstendom het Evangelie een vrijen loop hebbe. De Zending-arts zal toegang krijgen tot den kraton des Sultans zoowel als tot de woningen der geringeren, waar de Zending-Dienaar des Woords nog zou worden buiten gesloten. Een ruimer arbeidsveld

in deze zou op Java bezwaarlijk kunnen gevonden worden. Terrein voor een eenvoudig Zending-hospitaal is wel verkrijgbaar, aan welke inrichting tevens gelegenheid zal moeten zijn voor de opleiding van helpers, zoo mannen als vrouwen uit de Javanen in de geneeskundige Zending.

Och of de HEERE Heere de voorgenomen vestiging van den heer SCHEÜRER als Zending-arts te Soerakarta wel doe gelukken (Psalm I: 3c), tot de eer Zijns Naams en de uitbreiding van Zijn Koninkrijk.

F, LION CACHET.

BIJLAGE V.

VOOBSTELLEN.

De voorstellen van Deputaten voor de regeling van den te hervatten Zendingarbeid zijn aldus saam te vatten:

1. De Zendingarbeid der Ned. Geref. Zendingsvereniging op Midden-Java worde door de Gereformeerde Kerken in Nederland zoo spoedig mogelijk overgenomen.

2. Met den arbeid, gaan de Zendingen van genoemde Vereniging, thans op Midden-Java gevestigd, nis zoodanig in den dienst der Kerken over.

3. Het getal Europeesche Zendingen, Dienaren des Woords, worde zoo spoedig mogelijk gebracht op minstens vijftien.

4. Het arbeidsveld, insluitende Soerakarta, worde volgens aangegeven schema in gedeeld, zóó; dat *van het midden uit* naar het Noorden en Zuiden gearbeid kan worden, met behoorlijk verband in den arbeid van de Zendingen onderling.

5. Een Zending-geneesheer worde gevestigd te Solo, of mocht dat onverhoopt op niet spoedig te overkomen moeielijkheden afstuiten, te Djokja.

6. De Keuchenius-stichting te Poerworedjo voor de opleiding van Inlandsche hel pers (onderwijzers en Colporteurs-Bijbellezers) worde krachtig gesteund, bij name door de toevoeging van bevoegd onderwijzerspersoneel.

7. De groepen van gedoopten, of „gemeenten" van Inlandsche Christenen, thans in verband met de Nederl. Geref. Zendingsvereniging worden niet losgelaten, maar worden genomen onder de geestelijke zorg der Gereformeerde Kerken, — middellijk door de Zendingen. Deze verzorging in het Evangelie worde dienstbaar gemaakt aan de uitbreiding van 'sHeeren Koninkrijk onder de niet-Christenen. Waarbij echter bijzonder gelet worde dat er niet voortgebouwd worde op verkeerd fundament, — *dat er geen nieuwe lap gezet worde op een oud kleeid.*

8. Onder Zendingwerk wordt verstaan de prediking des Evangelies (Wet en Evangelie) aan niet-Christenen; dier toebrenging tot den Heiland; met de stichting van Kerken uit de dus toegebrachten. Deze arbeid der Zendingen blijve gescheiden van dien dei-Dienaren des Woords in gevestigde Kerken. Met bijzondere omstandigheden en locale toestanden worde echter in deze rekening gehouden.

9. Met het hervatten van den Zendingarbeid worde rekening gehouden met den

treurigen geestelijken en kerkelijken toestand, waarin de Europeanen en afstammelingen van Europeanen en Inlanders zich bevinden op Midden-Java.

10. Bij de Regeering worde aangedrongen op de onmisbaar noodige regeling van den rechtstoestand der Inlandsche Christenen, en opheffing van elke bepaling, waar door van Regeeringswege de Zendingarbeid gehinderd wordt of worden kan.

Mede

werking in deze worde gezocht bij de Regeering in N.-Indië.

F. LION CACHET.

BWAALLEERAAE IN HAGELEN.

Hier wordt bedoeld de Javaan SADRACH, gezegd SOERAPRANATA, te Karangdjasa, in Bagelen.

De afkomst van dezen persoon ligt in het duister. Het is onbekend waar hij geboren werd; wie zijne ouders waren; waar hij zijne kindsche jaren doorbracht; en hijzelf bewaart daaromtrent een geheimzinnig stilzwijgen. Naar gissing, zal hij thans tusschen de 55 en 58 jaren oud zijn. Hij is, voor een Javaan, rijzig van gestalte en welgebouwd; zijne gelaatstreken duiden beslistheid aan en veel zelfbeheersching, en in zijn houding en gedragingen weet hij een zekere waardigheid te bewaren, die den gewonen Javaan imponeert. Zeker is het intusschen, dat hij niet tot de „*priais*” of aanzienlijken maar tot de „*wong jllig*” (Mal.: orang ketjil) of „kleinen man” behoort.

Het eerst wordt van dezen Sadrach vernomen in 1860, en wel in Japara, waar toen Zendeling P. JANSZ arbeidde. Daar bevond zich toen een zekeren IBRAHIIH TOENGGOEL WOELOENG, door Zendeling JANZ beschreven als een „dwaalleeraar, die later in de Residentie Japara drie desa's heeft gesticht en met zoogenaamde Christenen, door hem zelf gewonnen, gevuld heeft en daar heel wat smaad over den Christennaam gebracht, doordien hij die Christenen allerlei dingen veroorloofde, die met de heiligheid van dien naam strijden. Deze dwaalgeest verleende daarvoor „licenties” tegen betaling en wist zich aldus „een ruim inkomen te verschaffen”. TOENGGOEL WOELOENG achtte Mahomed als een der ware profeten gelijk met, indien niet hooger dan, Christus.

Met dezen man stond SADRACH in 1860 in betrekking, en naar het oordeel van genoemden Zendeling, hield hij dezelfde leer als deze en was zijn kennis van het Evangelie vermengd met Islamitische en misschien ook met Boeddistische denkbeelden. In Japara moeten SADRACH en TOENGGOEL WOELOENG om de oppermacht gestreden hebben, doch daar laatstgenoemde de oudste brieven had en een zeer doorzettend karakter, moest SADRACH wijken, en verliet deze Japara, aller waarschijnlijkst, zegt de heer JANSZ „om te beproeven of hij verre van den invloed van den medestander zich niet een eigen gebied veroveren kon”.

Naar het schijnt heeft SADRACH zich toen nog eenigen tijd opgehouden te Bondo en in Kedoes (Japara) doch met zekerheid is dit niet te bepalen. Later is hij met Mr. XVNTHNG in aanraking gekomen, en van midden 1868 tot het einde van 1869 zal hij bij dezen als leerling verkeerd hebben. Dat hij toen, of later ooit, gedoopt werd is onwaarschijnlijk-in elk geval is er voor zijn doop geen bewijs.

In den loop van 1870 kwam SADRACH (op verlangen van Mr. ANTHING), als helper, in dienst van Mevrouw PHILIPS, te Poerworedjo. Met nog andere helpers dezer dame arbeidde hij toen in Z. W. Bagelen „met zulk gevolg, dat Ds. TROOSTENBURG DE BRÜYN, predikant te Poerworedjo, reeds in het volgende jaar, op verzoek van Mevrouw PHILIPS, aan 51 Javanen „na afgelegde belijdenis des geloofs” den doop toediende.

In Zuid-Bagelen waren, wat vóór dezen tijd, vier Javaansche leeraars opgestaan, die den naam droegen van „*Goeroe panietja*”, een soort zedeleeraren, die, volgens Zendeling WILHELM, „feitelijk met Islam hadden gebroken en een soort Boedhistisch godsdienststelsel hadden ingevoerd”, insluitende dat men zedelijk zou leven, slechts éene vrouw hebben, niet echtscheiden, niet dobbelen, geen opiumschuiven, elkander liefhebben, zich niet boven den ander verheffen enz. SADRACH en de andere helpers van Mevr. PHILIPS arbeidden onder de leerlingen van deze Goeroes. En toen deze laatsten het Christendom, zooals het door SADRACH C. S. gepredikt werd, aannamen, gingen hunne talrijke leerlingen en volgelingen mede. Twee dezer Goeroes werden (in 1871?) gedoopt; één stierf vóór hij gedoopt kon worden; en één, die weigerde zich te laten doopen, stierf door zelfmoord in de gevangenis, na een moord begaan te hebben op een zedeloze vrouw.

De prediking van SADRACH C. S., onder leiding van Mevr. PHILIPS vond een aan-knoopingspunt in de voorschriften der bedoelde Goeroes, om een zedelijk leven te leiden. Om Christen te zijn moest men de X Geboden, de XII Artikelen des Geloofs en het „Onze Vader” kennen. De belofte van een *Batoe adil* (Rechtvaardige Koning) was vervuld in de komst in het vleesch van den Heere Christus, en

aan de begeerte naar, en behoefte aan gemeenschapsoefening met God werd voldaan door het uitspreken van het Gebed des Heeren; terwijl het schuldgevoel, voor zooverre zulks opgewekt was, bevredigd moest worden door het leiden van een leven naar de „Wet van God" met een vage verwachting dat „de Heere Jezus „verzoening" had aangebracht waar deze nog noodig mocht zijn. Deze prediking der Christelijke leer was hoogst oppervlakkig en vol dwaling, en bovenal er op aangelegd om aansluiting te vinden bij secten of groepen, die zich van het Mahomedanisme hadden losgemaakt, of die ook zonder dat naar „elmoe", wijsheid, zochten.

In 1871 kocht SA DR ACH een erf te Karangdjasa, bouwde daar een woning en een kerkje, en heeft daar thans een steenen kerkgebouw met een groote pendopo enz. Aanvankelijk geholpen door Mevr. PHILIPS, moet SADRACH, die toen hij in 1870, van Batavia over Samarang, in Bagelen kwam zoo arm was, dat hij kwalijk kleederen aan het lijf had, thans een zeer vermogend man zijn.

Mevrouw PHILIPS overleed den 23 Mei 1876. Kort voor haar sterven zal het aantal gedoopten, („lidmaten") in verband met haar arbeid meer dan 1000 hebben bedragen benevens 364 „leerlingen." Dezen, zoo lidmaten [NB. voor het grootste deel als zoodanig geboekt in het „Doopregister der Kerkelijke Afdeeling Poerworedjo" (de Gou-vernemens Kerk)] als „leerlingen," zal Mevr. Pu., toen zij haar einde voelde naderen, hebben „overgegeven" voor een deel aan SADRACH en voor een deel aan een anderen helper, ABISAI, welke laatste zich echter terugtrok, zoodat SADRACH alleen over bleef. SADRACH werd door Mevrouw PHILIPS steeds als ondergeschikte behandeld. In hare tegenwoordigheid zat hij *silo* (op den grond, niet op een stoel); zij sprak tot hem in *Ngoko* (laag Javaansh) en hij tot haar in *Kronw* de hooge taal; zij was het hoofd der beweging en hij eenvoudig een harer helpers. Doch na den dood van Mevr. PHILIPS trad SADRACH meer zelfstandig op, en al spoedig deed hij zich voor als of hij wat groots was.

Dat gaf aanleiding dat er reeds binnen twee jaren na het overlijden van Mevr. PHILIPS onderscheidene ernstige beschuldigingen tegen SADRACH werden ingebracht, n.l.:

1. Dat hij den titel had aangenomen van *Radhen Mas*, en den naam van *Soerapranata* (de „hooge, goddelijke persoon, die alles regelt").

2. Dat hij zich door zijne volgelingen *Bapa* (Vader), *Goeroe* (Meester), *Goesti* (Heer) liet noemen; zich door hen de handen en voeten liet kussen; zich door hen op hunne knieën liet bedienen; zich, bij zekere gelegenheden, de witte *pajong* (zonnenscherm)

boven het hoofd liet houden; ook dat hij er *embans*, vrouwelijke lijfbedienden, op na hield, die hem, als hij uit de badkamer kwam, de muilen moesten nadragen; dat hij zich op zijne reizen door de desa's van volgelingen omringde, die met zilver gemonterde wapenen droegen; dus dat hij zich schuldig maakte aan buitengewone zelfverheffing.

3. Dat hij krissen zegende tegen betaling, eti de lieden, die „Christenen" werden dwong de dus „gezegende" krissen te koopen.

4. En het ergste: Dat hij in zijn beide handen de *likteekenen* Christi zou hebben vertoond; dat hij zich op zekeren ochtend plotseling *onzichtbaar* zou hebben gemaakt, bovennatuurlijk verdwenen was, om eerst na *drie dagen* weder te verschijnen; dat

hij de Christus zou zijn.

Daar SADRACH'S toenemenden invloed gevaarlijk geacht werd uit een politiek oogpunt, mengde de Begeering zich in deze zaken, bijname toen er moeielijkheden ontstonden in zake de vaccine, en ook, in Zuid-Djokjakarta, wegens een vermeenden opstand. SAÜRACH werd preventief in de gevangenis gezet, doch al spoedig weer ontslagen, daar geen politiek misdrijf tegen hem kon worden bewezen, terwijl de andere beschuldigingen niet van *staatsgevaarlijken* aard gerekend werden.

Daar SADRACH niet schrijft; zeer omzichtig is in zijn spreken, vooral met Europeanen; en zich, echt Javaansh, meer zwevend, onbepaald dan juist geformuleerd over Godsdienstzaken uitdrukt, is het moeielijk te zeggen wat hij leert; behalve dan voor zoover dit verstaan kan worden uit de verklaringen en gedragingen zijner volgelingen. En dit kan aldus worden saamgevat:

1. De mensch heeft zonde, d. i.: hij is *onvolmaakt* en hij moet *goed* zijn; of juist

nog: hij moet *goed leven*. Hij wordt als zondaar geboren om de zonde van Adam, en niemand heeft recht, God van onrechtvaardigheid te beschuldigen als hij Adams *geslacht* om Adams *zonde* straft. Wat God doet is recht en de mensch heeft zich daarin te schikken.

2. De Vader is God, de Christus is God, de Heilige Geest is God. De Vader voert

Zijn wil uit door den Heiligen Geest, die daarom de voornaamste persoon zal zijn; de Christus is de voorspraak van den mensch bij den Vader; Hij is de

„Rechtvaardige

Koning", die regeeren zal, en door Zijn „genade" wordt men behouden. Voor het plaats-bekleedend lijden en sterven van Christus is hierbij geen plaats. Dat Christus is de

„Zoon" van God; dat God een „Zoon" kan hebben, en dat die Zoon zou kunnen *sterven*, ligt buiten den gedachtengang, schoon de *uitdrukkingen* soms gebruikt worden.

3. Het licht voor den mensch, daagt op uit *Kedoel*, het Zuiden, nl. van Karangdjosa in den persoon van SADRACH SOERAPRANATA. Hij is *verschenen*, niet geboren; hij

veroudert niet, wordt niet ziek, sterft niet. Anderen verdwijnen (Mevr. Philips, Zendingen e. a.) hij blijft. Niets dat tegen hem wordt ondernomen gelukt; hij bezit boven natuurlijke krachten om te zegenen en om te straffen. Het Evangelie is van hem

uitgegaan, in het *Javaansch*, en is nu ook reeds vertaald in het *Hollandsen* en

in andere talen (!). Zendingen en anderen, die het Evangelie prediken, zijn zijne

helpers; hij is de eerste onder hen en boven hen. Zijn bevelen moeten ge

hoorzaamd worden; hij moet vereerd worden; die zich tegen hem stelt wordt

gestraft, en die hem volgt wordt in den rechten weg geleid en behouden. Hij is de

Goesti, de Heere Christus, een openbaring van Christus; alles beweegt zich om zijn

persoon en woning. (Karangdjosa is het ware Mekka). Hem moeten, behalve eerbewijzingen, ook geldelijke offers worden gebracht. Voor alles, wat hij doet: voor het bepalen van een huwelijksdag, voor genezingen en zegeningen, voor zijn urine (zelfs bij de

inwijding van een kerkgebouw door hem verstrekt), voor het bezoeken der lieden enz., moet een „geschenk" gebracht worden; geldafpersing behoort geheel tot het systeem-Sadrach doch zoo, dat het den schijn heeft, niet dat *hij* iets ontvangt, maar dat *hij den lieden* wel doet, gastvrij ontvangt, zegent.

Volgens SADRACH en zijne helpers moeten zij die Christenen zullen worden, kennen: de drie *lapaVs* (woorden), of *perkara* (zaken, regels) n.l. *de tien geboden*, (de rechte Wet) het *Onze Vader* (het rechte gebed) en de XII artikelen des geloofs. Dan treedt men toe tot de „gemeenschap", m. a. w. men wordt toegelaten of opgenomen als lid van de mystieke Vereeniging-Christendom. In bevestiging hiervan, kan men gedoopt worden. De Christenen hebben den Zondag te houden door niet te arbeiden maar naar de samenkomsten in de kerk te komen; zij moeten zedelijk leven, niet dobbelen, geen opiumschiiven, niet stelen, niet meer dan eene vrouw hebben. Dus wordt men vereenigd met God. Voorts wordt bij God alles geregeld wat den godsdienst betreft door den Heere Jezus Christus, Die als de Rechtvaardige Koning over Java zal regeeren, Wien allen onderworpen moeten zijn en zullen worden, en Die zijne volgelingen van thans dan hoog in eere zal plaatsen. Hij openbaart zich in allen, die met ambten bekleed zijn, bijzonder in godsdienstleeraars, en meest, of geheel, in den persoon van SADRACH. Diens getrouwe volgelingen verkrijgen bovennatuurlijke gaven bijv.: Zij leeren lezen „door de kracht van den Heiligen Geest" zonder onderwijs van eenig mensch; ontvangen een „elmoe" van gezondmaking, en Dm landerijen vruchtbaar te maken. Terwijl allerlei Heidensche en ook Mahomedaansche praktijken worden toegelaten, zoodat er, in Pekalongan zelfs een „Ouderling" is, die de betrekking van *doekoen sunat* (die de besnijdenis verricht) waarneemt.

Van alle zijne volgelingen is Sadrach het Hoofd; hij is hun *Bapa*, Vader, en hij spreekt hen aan als zijne „kinderen". Zijn invloed over hen is groot, 1° omdat zij het gemakkelijk vinden, iemand te hebben *tot wien* zij kunnen opzien en die *voor hen* „zorgt"; 2° omdat sommigen onder hen tijdelijke voordeelen genieten en allen die voordeelen verwachten, door met hem mede te gaan; 3° omdat zij hem vreezen. *Geloofsovertuiging* heeft weinig, zoo iets, te maken met hun volgen van Sadrach.

Nog steeds laat hij zich de voeten kussen en vereeren, en met eigen ooren heb ik gehoord hoe eenvoudige zielen hem houden voor *den* Goesti, die „alles voor hen doet en doen zal". En het is mij persoonlijk duidelijk geworden dat,~waar uit het Evangelie gepredikt wordt en den naam van JESUS wordt *genoemd* aan Sadrach wordt *gedacht*.

Naar mijne overtuiging, gegrond op vrij veelzijdig onderzoek, is SADRACH geen geest-drijver, geen invoerder van een nieuwe godsdienstleer, geen man die met geestesover-tuiging handelt; maar wel een sluwe, baatzuchtige Javaan, die door het Christendom zichzelf zoekt te verheffen en te verrijken, en die wat hij van de Christelijke lere leerde kennen, verdraaid voorstelt ten eigen bate; die van alles partij weet te trekken tot zijne eigene verheffing. Het is zeer te betreuren, dat de Ned. Geref. Zending zich ooit met dezen man heeft ingelaten; dat niet van meet aan tegenover zijne onjuiste, onzuivere, onware, ja leugenachtige prediking *het* Evangelie Gods gesteld is, en de Zending voor een deel gedreven heeft op de „kurk" Sadrach. Hiermede is nu formeel gebroken en, mede volgens besluit der gezamenlijke B.B. Zendingen, in conferentie vergaderd, is bij de Regeering aanzoek gedaan om intrekking der akte van „hulp'-zendeling" aan SADRACH, op verkeerde voordracht van zendeling W., eenige jaren geleden door de Regeering uitgereikt. En mits nu maar in den rechten weg gearbeid en voortgearbeid worde, dan zal ook in Bagelen, Djokjakarta, Z.-Banjoemas en Kedoe, onder den zegen Gods, SADRACH'S raad tot zothed worden. Zoo zij het

F. LION CACHET.

VERKLARING.

BILAGE VII.

Wij allen, Christenen, hier vergaderd, vertegenwoordigers van onze Christenbroeders, een iegelijk uit zijn eigen desa, zooals Tjiloelock, Prata, Banaran, Poerba, Derma, Ban-dar (Kadjen) Pekalongan, Gintoeng, Poelosari en Moeara Toewa.

Wij allen hebben kennis gemaakt met den Heer Secretaris Ds. F. Lion Cachet, die, als vertegenwoordiger der Hollandsche Christenen — welke ernstig begeeren het Evangelie in Midden-Java aan het Javaansche volk bekend te maken —gezonden was, om ons allen te bezoeken een iegelijk in zijn desa, hetgeen ook geschied is bij alle Christenen in Midden-Java, weshalve wij zeer blijde en verknocht zijn aan de heeren der Zendingsvereeniging in Holland.

Wat nu betreft de inhoud van dit stuk zoo bevat dit drie zaken als:

Ten eerste, dat wij kennisgeven aan de heeren in Holland, dat het onze harte-wensch is, in gemeenschap te komen met de Christenen in Holland, die den heer Secretaris Ds. F. LION CACHET, hier tegenwoordig, tot ons hebben gezonden.

Ten tweede, dat wij verklaren (beloven) in waarheid alle dwaalleer en *elmoe* van SADRACH, welke zijn in strijd met Gods Woord, voor goed te verwerpen en in geenerlei betrekking tot dezen SADRACH meer te willen staan.

Ten derde, dat wij ons zullen houden aan en doen zullen naar het Woord van den Heere Jezus Christus, dat het ware is, zijn heilig Evangelie, gelijk ons dat verkondigt wordt door onzen pandita den Heer R. J. HORSTMAN. Ten bewijze waarvan wij van harte dit stuk met onze handteekening bekrachtigen.

Geteekend door PAUL KASSIAN en 25
anderen, in tegenwoordigheid van
R. J. HORSTMAN.

Pekalongan 6 Oct. 1891.

Vertaling uit het Javaansch nagezien en juist bevonden. P.
JANSZ.

ART. 20.

De voorlezing wordt geschorst, dewijl de tijd der morgenzitting verstreken is. Gezongen wordt Psalm 99 vers 1, waarna Dr. F. L. RÜGERS voorgeaat in gebed.

ART. 21.

Vervolg der $j_n < j_e$ heropende zitting, waarin ook Prof. Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN Midden Java^{6*} _{^0HMAN} aanwezig is, wordt de lezing van het Rapport inzake Midden-Java door Dr. 6. VAN GOOR en Ds. F. LION CACHET voortgezet. Er zijn zeven Bijlagen, waarvan allereerst een viertal aan de orde komen: n.l. een Verslag der Conferentie van de Deputaten met de Zendingen der Ned. Geref. Zendingsvereniging; een advies inzake opleiding tot den Dienst des Woords en den arbeid der Zending; een overzicht van het arbeidsveld (ten deele voorgelezen); en de samengevatte voorstellen der Deputaten (Alle deze stukken zijn reeds onder Art. 19 ingelascht).

ART. 22.

Rapport van j_e Voorzitter zegt Ds. F. LION CACHET dank, en geeft het woord aan $^11 o C e \wedge s \#$ J- H- FERINGA voor het volgende Rapport van Deputaten tot de Zending:

Aan de Voorloopige Synode der Ned er Duitsdie Gereformeerde Kerken, samengekomen te Amsterdam op 7 Juni 1892.

Eerwaarde Broeders!

De Deputaten voor de Zending onder Joden, Mohammedanen en Heidenen (tevens in zake de vraag der verlenging van termijn voor den arbeid de*: Deputaten op Midden-Java), aangewezen door de Voorloopige Synode van 1891 te 's Gravenhage (Acta Artt. 39 en 93), hebben bij deze de eer Uwer eerwaarde Vergadering te rapporteeren:

dat door de Voorloopige Synode van Leeuwarden (blijkens Artt. 35 en 39 harer Acta) Deputaten waren aangewezen, om den arbeid der Zending in het algemeen te bevorderen, om het onderzoek naar Kerken uit Heidenen en Mohammedanen gewonnen op Midden-Java mogelijk te maken, en om met het oog op Midden-Java „de onderhandelingen met de Gereformeerde Zendingsvereniging voort te zetten, en op de eerstkomende Synode voorstellen te doen aangaande de wijze, waarop de Kerken den zoo lang zon-diglijk nagelaten arbeid zullen opvatten". Een en ander tengevolge van het, na ernstig overleg met algemeene stemmen uitgesproken, oordeel dezer Synode, „dat de Kerken zelven^ in gehoorzaamheid aan het Woord des Heeren geroepen zijn, de Zending ter hand te nemen/

dat door de Voorloopige Synode van 's Gravenhage een gelijksoortig mandaat aan hen is gegeven; dewijl deze Synode hare goedkeuring had gehecht aan het oordeel van genoemde Deputaten: de resultaten van het onderzoek op Midden-Java te moeten afwachten, eer zij „konden komen met voorstellen aangaande de wijze, waarop de Kerken dezen arbeid zullen hebben over te nemen en zelve aan te vatten";

en dat derhalve Deputaten der Synode van 's Gravenhage hebben gehandeld als volgt: om de belangstelling in den arbeid der Zending te wekken of te sterken zijn zij opgetreden, of hebben zij medegewerkt in verschillende spreekbeurten of conferentiën, o.a. in Friesland en in Utrecht en op den derden Classicalen Zendingsdag der gecombineerde Classes van Noord-Brabant en Limburg. Voorts is namens hen voortgegaan de toezending van exemplaren van „*De Heidenbode*” aan Kerkeraden van Ned. Geref. Kerken. Van Kerkelijke regeling van den Zendingsarbeid naar de beginselen der

„voorloopige regeling" door de Deputaten der Leeuwarder Synode aangeprezen en krachtens besluit der Synode van 's Gravenhage, in Art. 39 harer Acta opgenomen, hebben zij in enkele Kerken een aanvang gezien. Voorts zijn herhaaldelijk bij hen giften en collecten voor de Zending ingekomen en door hen overgemaakt aan den Penningmeester der Nederlandsche Gereformeerde Zendingvereeniging, door wien zij telkens in het orgaan dezer Vereeniging zijn verantwoord. Eindelijk hebben zij de circulaire van hare Financiële Commissie d.d. April 1892, waarin aan de Kerken een Pinkstercollecte voor de Zending gevraagd werd, met eene door hen onderteekende (in het Mei-nummer van het orgaan opgenomen) aanbeveling ondersteund.

Ingevolge het verzoek van Ds. LION CACHET, „of de WelEerw. Heer JANSZ benoemd mocht worden" tot zijn mede-deputaat in Indië (Acta 's Gravenhage blz. 41) hebben zij terstond na het besluit der Synode in deze het noodige bericht aan Ds. LION CACHET gezonden. Door dezen is hieraan dan ook ten spoedigste gevolg gegeven.

Voorts was te 's Gravenhage besloten, „om het mandaat van Ds. LION CACHET met zes maanden te verlengen en volmacht verleend aan Deputaten tot de Zending, om — indien dit noodig blijkt — opnieuw verlenging toe te staan; in beide gevallen echter niet dan na gunstig afgeloopen overleg met de Kerk van Rotterdam". Diensvolgens hebben Deputaten, na eenige briefwisseling, op Donderdag 1 October een samenkomst gehad met gedeputeerden van den Rotterdamschen Kerkeraad, tengevolge waarvan de gevraagde verlenging met zes maanden inderdaad is toegestaan; waarbij de uitbetaling van het predikantstractement gedurende zes maanden voor rekening is gekomen van de gezamenlijke Kerken. Het bepaalde ingeval van overschrijding van dezen termijn is door de terugkomst van Ds. LION CACHET binnen de gestelde grenzen onnoodig geworden.

In verband met deze regeling, en voorts tengevolge van het op hen overgegaan mandaat van vorige Deputaten hebben zij de eer, U de volgende opgave van inkomsten en uitgaven inzake den arbeid uwer Deputaten op Midden-Java voor te leggen:

Reis en uitrusting van Ds. Lrox CACHET	/1500.00
Uitgaven op Java	„ 1646.54 ⁶
Zes maanden tractement.....	„ 1400.00
	Uitgaven: Tezamen..... f 4546.54 ⁶
Bijdragen uit Rotterdam door Ds. LION CACHET....	f 600.00
Door Br. W. Hovr ontvangen en verantwoord	„ 2651.53
Na Ds. LION CACHET'S terugkomst aan collecten...	„ 496.37
	f 3747.90
Hiervan afgetrokken aan kosten van telegram naar Indië en aan reiskosten van Deputaten.....	„ 59.30
	Ontvangsten: Tezamen / 3688.60
	Het tekort in kas bedraagt dus..... f 857.94 ⁵

en is bij te passen door de Nederlandsche Gereformeerde Zendingsvereeniging.

Ten slotte was aan Deputaten opgedragen, Uwer vergadering voorstellen aan te bieden, aangaande de wijze, waarop de Kerken den arbeid der Ned. Ger. Zendingsvereeniging zullen hebben over te nemen en zelve aan te vatten.

Daartoe hebben zij een samenkomst gehad met Ds. LION CACHET na zijn terugkeer van Java, en van zijn gewichtigen arbeid vele hoogst, belangrijke mededeelingen ontvangen. Een andere overweging, die veel invloed uitoefende op hun beraadslagingen, was de eigenaardige toestand, waarin huns inziens de Ned. Geref. Kerken zich thans bevinden met het oog op de Vereeniging der Gereformeerde Kerken. Ook achtten zij zeer wenschelijk, dat Uwe Vergadering vooraf zou zijn in kennis gesteld met het zeer gewichtig Rapport der Deputaten op Midden-Java. Redenen, waarom Deputaten tot de Zending aan Uwe vergadering het volgende voorstel aanbieden:

De Voorloopige Synode der Nederduitsche Gereformeerde Kerken, op 7 Juni 1892 te Amsterdam samengekomen,

besluite, alsnu den Zendingsarbeid der Nederlandsche Gereformeerde Zending-vereeniging over te nemen;

noodige het Bestuur der Nederlandsche Gereformeerde Zendingvereeniging uit, als van harentwege de leiding der zaken voort te zetten, totdat de overname feitelijk zal hebben plaats gevonden;

en benoeme Deputaten (waarbij Deputaten vergund zij, Uwe aandacht te vestigen op Ds. F. LION CACHET), om in overleg met de Zendingscommissie der Christelijke Gereformeerde Kerken (of wie anders van harentwege met zoodanigen arbeid mochten belast worden) voor de eerstvolgende Synode der Gereformeerde Kerken een uitgewerkte regeling te ontwerpen voor den Kerkelijken Zendingsarbeid.

Deputaten voor de Zending bidden Uwer eerwaarde Vergadering in Uwe beraadslagingen op dit — als op elk — gebied de genadige leiding toe van den Heiligen Geest.

Klundert, 6 Juni 1892.

Namens Deputaten voornoemd:

J. H. FERINGA,

Rapporteur.

AET. 23.

Opleiding van Vervolgens wordt door Ds. N. A. DE GAAY FORTMAN het volgende Zendelingen. Rapport voorgelezen van Deputaten voor de opleiding van Zendelingen:

WelEerw. en Eerw. Broeders.

In de derde zitting der derde voorloopige Synode van de N. G. kerken, gehouden te 's Gravenhage, is door genoemde kerken besloten, dat eene commissie, bestaande uit de B. B. Dr. L. H. WAGENAAR, Ds. J. J. WESTERBEEK VAN EERTEN en Ds. N. A. DE GAAY FORTMAN, haar zal dienen van advies in zake de opleiding tot zendelingen.

De opleiding tot zendelingen. De Synode van 's Gravenhage heeft het woord zendelingen niet nader gedefinieerd. De classes Utrecht—Wijk hebben dit ook niet gedaan. Dit is wel een bezwaar. Het woord zendelingen duidt aan een genus, waartoe echter vele species behooren. Het spraakgebruik onzer dagen heeft aan het woord zendelingen de beteekenis gegeven van Christenen, die op eenigerlei wijze arbeiden onder en in het belang van Joden, Heidenen en Mohammedanen als zoodanig, teneinde ze met den Christus en zijne zegeningen (geestelijke en stoffelijke) bekend te maken en in betrekking te brengen. Wil men nu aanwijzen, dat die zendelingen uitsluitend optreden met de bediening des Woords, dan noemt men ze zendeling-leeraars, zijn bedoeld zendelingen, die zich bijzonder met krankten bezig houden, dan heeten zij zendeling-dokters. Zoo heeft men zendeling-onderwijzers, zendeling-bouwmeesters, denzeling-werklieden enz.

Ons komt echter voor, dat zoowel de vragende classes, als de Synode bedoeld hebben zendeling-leeraars en wel die, welke bestemd zijn, voor de prediking des Evangelies onder Heidenen en Mohammedanen, omtrent wier wijze van opleiding de kerken geadviseerd wenschen te worden.

Zeker wel een der moeilijkste opdrachten der Synode van 's Gravenhage is die, welke zij kortelijk heeft samengevat in deze woorden: „de volgende Synode (te) dienen van advies, hoe in deze(n) (dat de kerken zorg mogen dragen voor de opening eener gelegenheid tot opleiding van zendelingen) te handelen zij.”

Gods woord moet ons hier ten gids zijn, zeker, maar dit onderzoek zou ontzaglijk verlicht zijn, als het den H. G. behaagd had door alle tijden, dus ook na de reformatie der 16e eeuw, in Christus' kerk meer licht hierover te ontsteken. Nu komt het ons echter voor, dat wij op dit terrein voor eene zaak staan, die in de Geref. kerken van Nederland in meer dan één opzicht nieuw is. Wel hebben deze, dadelijk, nadat de Heere aan deze landen koloniën in Oost- en West-Indië gaf, gevoeld, dat de Heidenen en Mohammedanen niet in hunne onkunde omtrent den eenigen weg des behouds door Jezus Christus mochten gelaten worden, maar zij be-

paalden zich er in den eersten tijd toe, om, in overleg met de O.- en W.-Indische Compagniën, gewone predikanten (en krankbezoekers) te zenden naar de vestigingen der Nederlanders, aan wie tegelijkertijd opgedragen werd ook de Heidenen en Mohammedanen het Evangelie bekend te maken. Eerst het seminarie van Wallaeus beloofde eenen beteren tijd. Dit vormde mannen, berekend voor hun zendingstaak onder de Heidenen en Mohammedanen. Doch van deze inrichting is ons zeer weinig bekend, zoodat zij ons nu maar gedeeltelijk kan voorlichten. Te meer, daar zij slechts 10 jaar bestond en men van 1632 af de oude gewoonte volgde, gewone predikanten te zenden. Wel klonken nu en dan andere stemmen door de kerk, vooral op de voorloopige onderrichting in de talen der Oosterlingen aandringende. Maar die stierven weg, zonder goed gehoord te zijn. Zegt men hierop echter, dat het niet noodig is uitsluitend ter markt te gaan bij onze vaders, om inlichtingen aangaande de rechte opleiding van zendelingen, dan antwoorden wij volmondig: ja, maar meenen toch tot voorzichtigheid in deze te moeten r. den. Neen, wij miskennen hiermee niet, wat groots en goeds in de opleidingsscholen, vroeger en later, hier te lande en in het buitenland is geschied en nog geschiedt. Die scholen zijn boven onzen lof verheven. Toch trekken zij ons niet aan, deels omdat zij als kinderen van hunnen tijd de gebreken van hunnen tijd dragen, wat vooral de onzuivere kerkformatie betreft, deels ook, omdat bij hen in de eischen voor de studiën te weinig nog gerekend wordt met de ver-eischten van een degelijk zendeling, die, o. i., in den regel man van studie moet zijn, de best ontwikkelde, en deels — en dat raakt de buitenlandsche scholen, — omdat zij den nationaleu stempel dragen en daardoor voor ons niet pasklaar zijn te maken. Bezwaarlijk wordt ons de opgedragen taak niet minder, als wij bedenken, hoe laag de geestelijke ontwikkeling van ons Geref. volk is, zoodat zij ons ook den rechten weg tot het besproken doel niet wijst. Voegen wij nu hierbij onze eigene onbekwaamheid en geringheid, dan gelooven wij, dat wij geene verontschuldiging meer behoeven voor het zwakke van ons werk, dat wij hierbij de Synode aanbieden met de bede, dat het toch een begin van verlichting moge brengen in de zake der opleiding van zendeling-leeraars. Sinds de kerke Christi is opgetreden in hare roeping om het Evangelie der zaligheid te doen verkondigen onder de Heidenen en Mohammedanen, heeft zij zeer goed verstaan, welke mannen de Heere in den regel tot dezen dienst wil uitgezonden zien. Niet dezulken, die bij hun vroom gemoed een klein weinigje kennis voegen van de bijbelsche geschiedenis, de kerkgeschiedenis, de historie der bijbelboeken en straks van de taal des volks, waaronder zij arbeiden, maar diegenen, welke zoo hoog mogelijk ontwikkeld zijn. Ziet de Apostelen. Zij hebben, eer zij naar de heidenen gaan, de gave, zich in vreemde talen uit te drukken, alsof zij er in geboren zijn, de gave der kerk-regeering, de gave der prediking, de gave der onderwijzing, de gave der wederlegging en alles, wat hen in staat stelt om die gaven toe te passen. En nu is het wel waar, dat zij al deze kennis en gaven in een oogwenk door de buitengewone bedeeeling des Heiligen Geestes hebben ontvangen; doch reeds in Paulus begint de Heere te toonen, dat deze buitengewone bedeeeling des Geestes slechts tijdelijk is, daar immers deze Apostel der Heidenen de beroemde school van Gamaliël had doorloopen en eene klassieke opleiding genoten, eer hij in de andere kennis op buitengewone wijze werd ingeleid. Na de Apostolische tijden kiest de Heilige Geest den gewonen weg, waarlangs de zendelingen de noodige kennis en ontwikkeling hunner natuurlijke gaven moeten verkrijgen. En wie de Kerk van Christus volgt tot in de 9e en 10e eeuw zal zien, dat zij niet hare minste zonen, maar hare beste onder de Heidenen uitzond (getuige WILLEBRORD, BONIFACIÛS, enz.). Dien ouden weg, door den Heil. Geest voorgesteld, moeten wij weer op, zullen wij meerdere hope mogen koesteren op den arbeid der Kerken in de zending. Hoe zal zij dit verkrijgen:

1°. De Kerk richte op een Seminarium indicum, uitsluitend bestemd voor dezulken, die naar Oost- en West-Indiën als zendelingen zullen uitgaan, en wel te Amsterdam. 2°. De Kerk richte zich

a) tot de Litt. en Theol. faculteiten der V. U. met het verzoek tot toelating van de kweekelingen van het Seminarie tot de lessen der professoren en daardoor tot voorbereiding voor hunne propaedeutische en theol. examina, waaraan deze zich moeten onderwerpen.

b.) tot de Theol. faculteit met het verzoek, dat zij, nevens hare gewone lessen ook dezulke geven mocht, die kunnen leiden tot bekendmaking met de Heidensche en Mohammedaansche godsdiensten in Oost en West.

3°. Tot dit Seminarie worden niet meer toegelaten dan hoogstens 7 studenten, tegelijkertijd.

4°. Gekozen moeten worden vrome en fatsoenlijke jongelingen van dien leeftijd en van zoodanig oordeel, dat zij de bezwaren aan een zoo groot werk verbonden, kunnen onderzoeken, en zich daartegen kunnen sterken; wier vorderingen zoodanig zijn, dat goede hoop mag ^voed worden op het gelukkig slagen van hunne toekomstige studiën; die gedreven worden door vromen ijver voor de voortplanting van den Christelijken godsdienst en toestemming hebben van hunne ouders of voogden.

5°. Voor zijne toelating tot het Seminarie moet de candidaat overleggen : *a.*) een getuigschrift van zijne kerk.

b.) een bewijs, dat hij toegelaten is tot de studiën der V. U.; en ondergaan een examen (nader te regelen) van den regent, ten overstaan der Classis Amsterdam.

6°. Eer de kweekeling voor goed tot het Seminarie toegelaten wordt, moet hij eenen proeftijd in de woning van den regent doorbrengen, waarna geoordeeld wordt of hij blijven mag.

7°. Dit Seminarie staat onder leiding van eenen regent, eenen man van degelijke Theol. kennis, in den waren zin des woords; die de kweekelingen bij zich in huis doet wonen en naar een later aan te geven oeconomisehen regel bestuurt en leidt.

8°. De studiën en de geestelijke leiding der studenten staan ook onder toezicht van den regent. Hij wijst aan, in overleg met de Hoogleraren der Litt. en Theol. faculteit, welke lessen de kweekelingen hebben te volgen, o. a. talen ook 'tJavaansch of Maleisch enz.) dogmatiek, kerkgeschiedenis, kerkrecht, filosofie, geschiedenis der Heidensche en Mohammedaansche godsdiensten enz., land- en volkenkunde.

9°. De regent zal ook voor de kweekelingen eenige oefeningen instellen, door welke hunne studiën kunnen bevorderd worden, als daar zijn:

a.) lezing (dagelijks een hoofdstuk) van het N. T. (Gr.) en een hoofdstuk van het O. T. (hebr.) en verklaring van de H. Schrift;

b.) lezing van een stuk uit den Maleischen bijbel, herhaling van stukken uit den catechismus;

c.) redetwisten, bijzonder over de stellingen der Mohammedanen en Heidenen;

d.) oefeningen in uiterlijke welsprekendheid.

Bijzonderlijk moet de regent den ijver opwekken voor de voortplanting van de Christel. religie door de geschiedenis der zending met de kweekelingen te behandelen; den aard en de natuur der volken, voor welke zij bestemd zijn en de manier om met hen om te gaan.

40°. De regent moet zijne kweekelingen opwekken tot oefeningen van uitwendige vroomheid, zelfbeheersching, verduren van ongemakken, gebed, vasten, bezoeken van armen en bedroefden, vertroosting van zieken, enz.

11°. Elke kweekeling moet betalen eene somme van *f* 500.— jaarlijks. 42°. Elke kweekeling kan ontslagen worden, bij gebrek aan ijver, gemis aan kennis of wegens onzedelijken levenswandel door de Classis van Amsterdam onder verantwoordelijkheid aan de Prov. en Algem. Synoden, op voordracht van den regent.

13°. De regent wordt aangesteld en ontslagen door de Alg. Synode der Geref. kerken in Nederland op een later op te maken instructie.

Zietdaar, WelEerw. en Eerw. B. B. U, in hoofdzaak voorgesteld, hoe, o. i. naar Gods Woord in de opleiding van zendeling-leeraars door de Geref. kerken in den regel hier te lande moet gehandeld worden.

Toch is hiermee onze taak niet geheel ten einde gebracht. Wij hebben slechts den weg aangewezen, waarlangs o. i. de opleiding gevoerd moet worden. Deze mannen zullen gewoonlijk van kindsbeen af met 't oog op dit Seminarie opgevoed en onderwezen zijn en dan van de lagere school, naar de school voor m. u. 1, o. en van daar

naar het gymnasium verhuisd, en alzoo geleidelijk voor het Seminarie bekwaam gemaakt zijn. Of ook zij zijn later begonnen, maar hebben in korteren tijd den bedoelden weg afgehoopen.

Daar zullen echter steeds mannen gevonden worden, die van God singuliere gaven hebben ontvangen voor den arbeid der Evangelieprediking onder Heidenen en Mohammedanen, welke gayen eerst op lateren leeftijd ontdekt worden door de kerk. Hun mag de weg tot het Seminarie natuurlijk niet worden afgesloten.

En is dit zoo, dan moeten ook hun minder eischen gesteld worden bij de toelating tot het Seminarie, o. i. deze:

- a. een getuigschrift der kerk;
- b. verklaring der kerk, dat zij singuliere gaven bezitten voor de Evangelieprediking onder Heidenen en Mohammedanen.
- c. een examen bij de classis van Amsterdam door den regent, waaruit blijken moet:
 - 1° dat zij het lager onderwijs volledig hebben genoten ; 2° den bijbel en den catechismus kennen;
 - 3° bewijzen kunnen geven van hunne kennis der zendingshistorie. De regent neemt ook deze kweekelingen in zijn huis op tot eenen proeftijd van een vol jaar. Daarna wordt beslist, of zij als kweekelingen worden aangenomen. De regent leidt hunne studiën als die der andere kweekelingen en wijst aan welke col-legiën der Theol. prof. zij zullen bijwonen.

Art. 10, 11, 12 en 13, omtrent de opleiding van kweekelingen tot zendeling-leeraars geldt ook van deze extraordinarii (behalve wat in art. 10 staat omtrent het Grieksch en Hebreuwsch.) Van deze extraordinarii wordt voorloopig het getal op zes bepaald.

De Deputaten bovengenoemd,

namens hen, N. A. DE

GAAY FORTMAN,

Rapporteur.

*Aan de Synode der Nederd. Geref. kerken,
vergaderd te Amsterdam.*

ART. 24.

Ds. N. A. DE GAAY FORTMAN leest het Praeadvies der Commissie over Rapport
der
de Rapporten inzake de Zending. Het luidt als volgt:

Waarde Broeders.

Commissie over
de Rapporten in-
zake de **Zending**.

De Commissie, benoemd om praeadvies uit te brengen over de Rapporten van Ds. LION CACHET, van de deputaten voor de zending, en van de deputaten voor de opleiding tot zendingen (B 11, 12, 13 van het agendum) heeft de eer, U het volgende Rapport aan te bieden.

Voordat Uwe Commissie tot de behandeling der genoemde Rapporten overging, stelde zij de praealable kwestie en vroeg wat betreffende deze zaken bij deze voorloopige Synode der Nederd. Geref. Kerken, op het oogenblik dat zij met de Synode der Om Geref. Kerken onderhandelt, over de vereeniging van beide groepen van Kerken aan de orde moet en mag komen.

Hierop is Uwe Commissie unaniem tot de conclusie gekomen, dat door U geen concreet bindende besluiten kunnen genomen worden in zake de zending en met name in zake de bovengenoemde Rapporten; en wel omdat, ingeval de gewenschte vereeniging met de Chr. Geref. Kerken doorgaat, alle genomen besluiten slechts geldig zijn tot den dag, waarop de vereenigde Kerken samenkomen.

Desniettemin is Uwe Commissie van oordeel, dat, wanneer straks door U punt 9 van het Rapport in zake de vereeniging aan de orde komt, eenige conditiën moeten gesteld worden, waarop de vereeniging in zake de zending moet plaatshebben.

Immers zijn door U reeds van Uwe eerste samenkomsten af door middel Uwer deputaten onderhandelingen aangeknoopt met de Nederl. Geref. Zendingvereeniging strekkende tot overname van haren geheelen zendingsarbeid op Midden-Java, is door U een afgevaardigde naar Midden-Java gezonden, om dat zendingsterrein te verkennen en over de wijze, waarop de arbeid daar kan overgenomen worden, voorstellen te doen. Zedelijk is U dus gebonden onder de conditiën, waarop de Vereeniging in zake de zending moet plaatshebben, als de eerste te stellen, dat de vereenigde Kerken den zendingsarbeid op Midden-Java de zendelingen, de stations, de financieële verplichtingen, zooals die op dat oogenblik staan, behooren over te nemen. De preciseering der bedoelde conditiën kan echter eerst geschieden, wanneer punt 9 van het Rapport in zake de vereeniging aan de orde komt.

a. RAPPORT van Ds. LION CACHET. Dit

rapport bevat twee hoofddeelen:

I. Rapport van Ds. LION CACHET, Deputaat der Syn. enz. voor Java enz. alleen. Daar namelijk de door de voorl. Synode benoemde O.-Indische deputaten, de bb. KEÜCHENIUS en OTTOLANDER, voor het hun opgedragen mandaat meenden te moeten bedanken, heeft Ds. LION CACHET de eerste onderzoekingen alleen moeten instellen.

II. Rapport van de Deputaten Synodi de BB. LION CACHET, JANSZ. (zendeling in Djapara) en KEÜCHENIUS.

Hierbij zijn gevoegd een tal van bijlagen van de hand van Ds. LION CACHET.

Naar aanleiding van dit rapport zijn door Ds. LION CACHET verscheidene voorstellen gedaan, waarvan het eerste betreft de overname van den zendingsarbeid der N. G. Z. V. op Midden-Java, de andere raken de wijze, waarop de Geref. kerken den arbeid behooren uit te voeren. Op de laatste voorstellen adviseert Uwe Commissie niet in te gaan, maar aangaande het eerste zijn wij van oordeel, dat, hangende de onderhandelingen met de Chr. Geref. Kerken over vereeniging geen concreet-bindende besluiten kunnen genomen worden in zake de zending, maar dat de stiputatiën bij punt 9 van het Rapport in zake de vereeniging moeten gevoerd worden op de basis, dat de Synode der Nederd. Geref. kerken verklaart te hebben overgenomen van de Nederl. Geref. Zendingvereeniging hare zending op Midden-Java, waaronder zendelingen, stations enz.

Wat voorts het rapport zelf betreft, adviseert Uwe Commissie U de beide rapporten met de bijlagen te laten drukken en aan de leden der Synode uit te deelen en op een nader te bepalen dag conclusie te nemen, wat met de rapporten zal gedaan worden.

b. RAPPORT Opleiding tot zendelingen.

Aangaande dit rapport moet Uwe Commissie mededeelen, dat er bij de Deputaten ad hanc causam een misverstand heeft geheerscht. Zij toch hebben het besluit van de voorl. Synode van 's-Gravenhage

„Met wijziging van het Praeadvies der sectie wordt in deze besloten, dat de Synode — de noodzakelijkheid van het hoog belang dezer zaak erkennende — Deputaten aan-wijze, die de volgende Synode dienen van advies, hoe in deze te handelen zij. Als zoodanig worden genoemd Ds. N. A. DE GAAY FORTMAN, DS. J.J. WESTERBEEK VAN EERTEN en Dr. L. H. WAGENAAR, die zich om praeadvies zullen wenden tot de Theologische faculteit der V. U.”

alzo verstaan, dat het praeadvies der Theologische faculteit zou verzocht worden voor de Synode op het advies der Deputaten voornoemd. In dien geest is gehandeld. Deze interpretatie is echter volgens Uwe Commissie niet de juiste. De Deputaten hadden het praeadvies der TheoL. faculteit moeten inwinnen, voordat door hen het advies aan U werd gesteld. Om deze reden kon het Rapport niet in behandeling komen, wat op dit oogenblik geen bezwaar opleverde, daar toch Uwe Commissie U — gesteld het Rapport ware naar den eisch van het Synodaal besluit van 1891 — zou hebben moeten adviseeren ook in zake de opleiding van zendelingen geen concreet-bindende besluiten te nemen, hangende de onderhandelingen over de

vereeniging der Kerken. Nu is het advies Uwer Commissie: het Rapport als niet conform het besluit der 3e voorl. Synode opgemaakt te verklaren- en het punt van de opleiding tot zendelingen als nieuw punt van behandeling in te brengen bij de Synode der Vereenigde Kerken, welke eerstdaags, zoo wij hopen, staat gehouden te worden en voor te stellen nieuwe Deputaten ad hanc causam te benoemen, om de Synode der voorzegde Kerken van advies te dienen.

c) RAPPORT van de Deputaten der Zending.

In dit Rapport wordt medegedeeld: 4°. dat de Deputaten al wat op hunnen weg lag, gedaan hebben, om de Kerken voor de zending en bijzonder de zending der N. G. Z. V. te inspireeren; 2°. dat door Ds. LION CACHET met hunne goedkeuring als zijne nieuwe Mede-Deputaten in Indië benoemd zijn de B.B. JANSZ en KEÜCHENIUS; 3°. dat met goedkeuring van de Kerk van Rotterdam het verblijf van Ds. LION CACHET met zes maanden is verlengd door de voorn. Deputaten j 4°. dat kosten der reis van Ds. LION CACHET met inbegrip van een half jaar traktement hebben bedragen de som van f4546.54⁵, waarvan/ 3688.60 door de kerken en f857.94⁵ door N. G. Z. V. is gedragen.

Uwe Commissie stelt U voor, dit deel van het Rapport goed te keuren met dank voor hunne moeite en zorgen in deze.

En wat betreft de voorstellen, luidende:

de voorl. Synode der Nederd. Geref. Kerken op 7 Juni 1892 te Amsterdam samengekomen,

besluite als nu den zendingsarbeid der N. G. Z. V. over te nemen;

noodige het Bestuur der N. G. Z. V. uit als van harentwege de leiding der zaken voort te zetten, totdat de overname feitelijk geschied zal zijn;

en benoeme Deputaten (waarbij Deputaten vergund zij uwe aandacht te vestigen op Ds. F. LION CACHET) om in overleg met de Zendings-commissie der C. G. Kerken (of wie anders van harentwege met zoodanigen arbeid belast worden) voor de eerstvolgende Synode der Ger. Kerken een uitgewerkte regeling te ontwerpen voor den kerkelijken zendingsarbeid,

te besluiten, dat *geen* concreet-bindende resoluties kunnen genomen worden in zake de zending, hangende de onderhandelingen over de vereeniging, zoodat geen dezer voorstellen kan behandeld worden behalve punt 1, waaromtrent uwe conclusie moge luiden:

dat bij punt 9 van het rapport in zake de vereeniging behoort gestipuleerd te worden, dat de Synode der Nederd. Geref. Kerken in zake de zending alleen handelt met de Synode der C. G. kerk op de basis, dat de Synode der Nederd. Geref. kerken verklaart te hebben overgenomen van de N. G. Z. V. hare zending op Midden-Java, waaronder hare zendelingen, stations enz.

CONCLUSIËN.

De Synode der Nederd. Geref. Kerken te Amsterdam vergaderd, besluite :

4. dat zij, hangende de onderhandelingen met de Chr. Geref. Kerken over de vereeniging, geen concreet-bindende resoluties kan en mag nemen in zake de zending en de opleiding tot zendelingen.

2. dat bij punt 9 van het Rapport in zake de vereeniging de onderhandelingen in zake de zending behooren gevoerd te worden op de basis, dat de Synode der Nederd. Geref. Kerken verklaart te hebben overgenomen van de Nederl. Geref. Zendingvereeniging hare zending op Midden-Java, waaronder zendelingen, stations enz.

3. dat de Commissie van praeadvies voor de zending presiceere de nadere conditiën, welke zij wenscht in te brengen bij de onderhandelingen over punt 9 van het Rapport voor de vereeniging.

4. dat het rapport van de Commissie voor opleiding voor behandeling niet vatbaar is, als niet samengesteld volgens hare resolutie, waarom het ook niet vatbaar is om overgebracht te worden naar de Synode der Vereenigde Kerken.

5. dat het punt van de opleiding tot kweekelingen als nieuw punt behoort ingebracht te worden bij de Synode der Vereenigde Kerken.

6. dat de bovengenoemde Rapporten van Ds. LION CACHET met de Bijlagen gedrukt worden en onder de leden der Synode uitgedeeld.

7. Dat op een later te bepalen dag conclusie genomen worde, wat met de rapporten zal worden gedaan.

U deze conclusiën met het daarbij behoorend rapport aanbiedende, bidt de Commissie voornoemd, U Godes wijsheid toe.

Namens haar,

N. A. DE GAAY FORTMAN, Rapporteur.

Conclusiën van De Conclusiën van het Praeadvies worden eenparig aangenomen na iet Praeadvies. eenige discussiën, waarin o. a. wordt aangegeven, welke Bijlagen op het Rapport der Deputaten inzake Midden-Java zullen gedrukt worden. Deze Aanvulling der Conclusiën worden nog vermeerderd met een dankbetuiging aan de Dep. h'j'p^oUⁱen^l [an voor de Zending en goedkeuring van hun arbeid, en een dankbetuiging aan Deputaten voor de opleiding tot Zendelingen.

ART. 25.

Bespreking over JJetókre besprekingen worden gehouden over de bevoegdheid van de

de bevoegdheid n . * . o . o
vandeCommiss-Commissien_

siën. Ds. J. C. SIKKEL rapporteert nu namens de Commissie voor Tucht en QuaestieBedum. Geschillen inzake het rapport over de zaak van Bedum. De Synode besluit overeenkomstig het Praeadvies der Commissie: lo den arbeid door Deputaten van de Synode in zake Bedum verricht, goed te keuren, 2o de Deputaten onder dankzegging te dechargeeren, en 3o te besluiten, dat voor verder handelend optreden te Bedum de Synode op dit oogenblik geen grond en geen recht heeft.

ART. 26.

Schrijven aan ^ . an < j e Christel. Geref. Synode wordt verzonden het volgende schrijven :
de Christ. Geref.
Synode.

*Aan de Eerwaarde Synode der Christ. Ger.
Kerken, vergaderd te Amsterdam.*

Geliefde Broeders in Christus!

Namens het moderamen der voorl. Synode van Ned. Gereformeerde Kerken heb ik de eer Uwe vergadering *dank* te zeggen voor de hartelijke zustergroete en den goeden wenschen in uw telegram uitgedrukt; en voorts U meê te delen, dat harerzijds aangewezen zijn als Deputaten ter Correspondentie, waartoe de onderhandelingen, hangende de beide Synodes aanleiding geven mochten, dezelfde broederen, die daarvoor te 's-Gravenhage waren benoemd, t. w. Dr. F. L. RUTGERS, Dr. A. KUYPER, Dr. G. VAN GOOR, Ds. J. C. SIKKEL en Ds. K. FERNHOUT.

Het zou ons aangenaam zijn, indien uwerzijds gelijksoortige aanwijzing van Deputaten voor deze Correspondentie mocht kunnen geschieden, en indien wij hiervan mededeeling mochten ontvangen.

Met heilbiede en broedergroete

Dr. L. WAOENAAR,
Scriba.

Antwoord van Mededeeling wordt nu gedaan van het volgende schrijven der Christel.
de Christ. Geref. p^o Geref. Synode:
Synode.

*Aan de Hoog Eenv. Synode der Ned. Geref.
Kerken, vergaderd te Amsterdam.*

Hoog Eerwaarde Broeders!

De Synode der Chr. Geref. Kerk heeft de eer, ü, Hoog Eerw. Broeders, kennis te geven, dat zij, geroepen, om met U Hoog Eerw. over eenige punten te handelen;* ten einde dien arbeid gemakkelijker te maken, eene Commissie van Correspondentie benoemd heeft en dat tot leden dier Commissie zijn aangewezen dezelfde broeders, die door de Synode te Leeuwarden naar die te 's Gravenhage gedeputeerd waren.

Na U Hoog Eerw. Broeders de onmisbare leiding des Heiligen Geestes te hebben toegebeden,

*Uwe Broeders in den Heere,
Namens de Synode voorn. J.
WESTERHUIS,*

2e Secr.

Amsterdam, 8 Juni 1892.

ART. 27.

Door Ds. P. J. W. KLAAEHAMER worden voorgelezen het Rapport van Deputaten inzake het geschil te Veenendaal en het Praeadvies der Commissie dienaangaande, dat wordt goedgekeurd. Rapport en Praeadvies luiden aldus:

Quaestie
Veenendaal.

*Aan de voorloopige Synode van Nederduitsche
Geref. Kerken te Amsterdam 1892.*

Eerwaarde Broeders!

Deputaten van de voorl. Syn. van Nederduitsche Geref. Kerken ten vorigen jare te 's-Gravenhage gehouden, benoemd in zake het geschil te Veenendaal, hebben de eer, u bij dezen te rapporteeren dat zij volgens hun opdracht zijn werkzaam geweest. En ofschoon zij uit Veenendaal noch van den kerkeraad noch van de betrokken personen buiten den kerkeraad eenig bericht ontvingen, bleek hun toch uit de berichten in de bladen, dat overeenkomstig de uitspraak der voorl. Syn. en het advies harer deputaten te Veenendaal gehandeld is.

U den zegen des Heeren toebiddende,

's-Gravenhage,
Mei 1892.

*Namens deputaten voornoemd,
J. C. SIKKEL.*

*RAPPORT der Commissie van praeadvies in zake littera B van
het Agendum „Tucht en Geschillen.”*

Aan de Eerwaarde Voorloopige Synode.

Uwe Commissie van praeadvies in zake punt B van het agendum „Tucht en geschillen” heeft de eer U het volgende te adviseeren:

- 1°. Wat aangaat *littera B n°. 2* betreffende het rapport van Deputaten ia zake het geschil te Veenendaal (zie acta der Voorl. Syn. van 's Gravenhage, Art. 78 en 91), om — aangezien door den Kerkeraad van Veenendaal in bedoeld geschil gehandeld is overeenkomstig de uitspraak der Voorl. Synode van 's Gravenhage en volgens het advies van de tot beslechting van dit geschil benoemde deputaten, en alzo deze zaak tot een gewenscht einde gebracht is, — de deputaten voornoemd met dankzegging voor hunne bewezen diensten te ontslaan.

ART. 28.

Ds P. J. W. KLAARHAMER leest nu voor het Praeadvies der commissie Bezwaarschrift op de missive der Provinciale Synode van Zuid-Holland inzake bezwaar- Valkenburgh.

schrift van den Heer A. A. Valkenburgh. De conclusie hiervan wordt overgenomen. Het luidt aldus;

2° Wat aangaat punt 4 van littera B zoo is Uwe Commissie van meening, dat het bezwaar van den heer A. A. VALKENBURGH, lidmaat der Nederd. Geref. Kerk van 's Gra-venhage niet door haar kan worden behandeld, —

immers het gaat hier niet over een geval van tucht noch over een geschil, dat door kerkeraad of classe of Provinciale Synode niet tot een goed einde kon worden gebracht, — maar het is een bezwaar tegen de Vereeniging met de Christelijke Gereform. Kerk, —

reden waarom Uwe commissie U voorstelt, deze zaak over te brengen bij de geëmitteerden tot het geven van praeadvies in zake de vereeniging met de Christel. Gereformeerde Kerk.

ART. 29.

Besloten zit- Na het zingen van Psalm 84 : 5 gaat de vergadering over in besloten
ⁱⁿ zitting.

Quaestie Nieu- Hierin deelt Ds. P. J. W. KLAARHAMER het Praeadvies der Commissie
 werkerk a/d ^{me}Je over een ^{sc}hrijven der Provinciale Synode van Zuid-Holland inzake het
 geschil tusschen de Kerk van Nieuwerkerk a/d IJssel en haar voor-maligen Leeraar,
 benevens genoemd schrijven der Provinciale Synode.

Over deze zaak wordt ernstige discussie gevoerd. Het voorstel der Commissie wordt in zooverre geamplieerd, dat voor de Synode verschijnen de daarin genoemde drie personen en wie er voorts bij noodig geacht mochten zijn.

Als Commissie der Synode worden hiertoe aangewezen: Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN, DS. P. J. W. KLAARHAMER, DS. B. VAN SCHELVEN; en Br. L. J. VISSER, met recht, zich Dr. F. L. RUTGERS toe te voegen als adviseur.

ART. 30.

Over een exa- Nog wordt behandeld in deze besloten zitting de vraag der Deputaten
 men naar Art. voor Examina naar Art. VIII aangaande de staking van stemming over
^{vhr} een der examinandi.

De Synode verwerpt in deze het voorstel door Dr. G. VAN GOOR namens Deputaten gedaan.

ART. 31.

Sluitin d r ^P verzoek des Voorzitters sluit Ds. P. J. W. KLAARHAMER de
 tweede tweede zitting, zitting der Synode met dankgebed.

DERDE ZITTING.

DONDERDAG 9 JUNI

1892.

ABT. 32.

Door den Assessor, Dr. Gf. VAN GOOR, wordt de derde zitting der Synode Opening
dei-geopend. Hij laat zingen Psalm 118 vers 7, leest voor Openbaring 1^{er e} Z1^{mg}-
vers 9—20, en gaat voor in gebed.

ABT. 33.

De Scriba, Ds. J. H. FEBINGA, leest de notulen voor van de tweede Notulen.
zitting. Met een kleine wijziging worden zij goedgekeurd.

ART. 34.

Nadat voorlezing is geschied van de presentielijst, leest de Praeses,
Presentielijst. Dr. A. KÜYPER, het volgende schrijven voor:

Aan de Eerwaarde Synode der JSed. Geref. Kerken.

Missive

Geliefde Broeders in den Meere!

Christ. Geref. Synode.

Namens de Synode der Chr. Geref. Kerk heb ik de eer, U kennis te geven, dat zij het
volgende besluit heeft genomen:

Naar aanleiding van de opmerking der provincie Friesland (Agend. 1 A) is de Synode
van oordeel, dat de Voorl. Synode der Ned. Ger. Kerken heeft voldaan aan de voor-
waarden, door de Chr. Geref. Kerk in zake de vereeniging gesteld, door het Leeuwarder
voorstel onveranderd aan te nemen.

De Synode echter,
gelezen de correspondentie van de Deputaten onzer Synode met de Voorl. Synode der
Ned. Ger. Kerken,
en gelezen het Besluit der Ned. Geref. Synode te 'sHage, spreekt harerzijds uit, dat de
Deputaten onzerzijds de bedoeling van het Leeuwarder besluit in de juiste bewoordingen
hebben teruggegeven.

Met heilbede en broedergroete,

J. WESTERHUIS, 2* *Scriba.*

Amsterdam, 8 Juni '92.

ART. 35.

Aan de orde komt de quaestie-Vollenhove. Quaestie Vol-
Aangenomen wordt in deze de conclusie van het volgende door Ds. ^{en over} J.
C. SIKKEL voorgelezen, Rapport der Commissie van Prae-advies:

*Aan de Voorloopige Synode van Nederduitsche
Gereformeerde Kerken te Amsterdam in Juni 1892.*

*Inzake rapport der deputaten van de Voorl. Syn. te 's
Gravenhage tot onderzoek van een klacht uit Vollenhove.*

Eerwaarde Broeders!

Het rapport van de deputaten der Voorl. Syn. van 'sGravenhage aangaande hunnen arbeid in de bovengenoemde zaak te Vollenhove is van den volgende inhoud:

Aan de Voorloopige Synode van Ned. Ger. Kerken te Amsterdam.

Deputaten, door de Voorl. Synode van 's Gravenhage benoemd: „om onderzoek te doen naar eene klacht uit Vollenhove; deze zaak zoo mogelijk tot een goed einde te brengen en anders aan de volgende Synode de noodige inlichtingen te geven, (zie Acta, Voorl. Synode 's Gravenhage, art. 79) hebben de eer, het volgende rapport aan te bieden.

Deputaten hebben eerst correspondentie gevoerd met de Kerken van Stad- en Ambt-Vollenhove, om kennis te krijgen van bovengenoemde klacht. Uit die briefwisseling bleek (gelijk, voor zoover dit kon, ook vermeld is in de Acta der Voorl. Synode van Utrecht: art. 135).

1. dat er vóór de jongste reformatie der Kerk van Stad- en Ambt-Vollenhove een kerkelijk gebouw was te *Stad-Vollenhove*; en in *Ambt-Vollenhove* een „Evangelisatie-lokaal;”

2. dat in December 1887, in overleg met de Classes van Overijssel en Drenthe eene overeenkomst was getroffen van dezen inhoud: de Reformatie zal ter hand worden

genomen: de eene helft der Ambtsdragers zal dan gekozen worden uit broeders in

Stad-, de andere uit broeders in *Ambt-Vollenhove*; terwijl beurtelings in *Ambt-*

Stad Vollenhove zal gepredikt worden.

Kerkedienst alzoo op 2 plaatsen, maar één Kerkeraad.

en:

3. dat in December 1889 de ééne kerk is gesplitst in 2 kerken; volgens besluit der Classis van Overijssel en Drenthe in overleg met de Classis van Harderwijk.

Voorts besloten Deputaten om persoonlijk naar Vollenhove te gaan op Donderdag 18 Februari dezes jaars. — Op reis werd Ds. PLOOS VAN AMSTEL ongesteld; zoodat Ds. HANIA alleen verder is gereisd van Meppel naar Vollenhove.

Hij heeft daar vergadering gehad, afzonderlijk met Deputaten namens den Kerkeraad van *Stad-Vollenhove*, met Deputaten namens den Kerkeraad van *Ambt-Vollenhove*; en met E. SPIT, L. WICHERS, W. VAN HEERDE EZN. en T. SPIT, die kwamen namens circa 20 hoofden van huisgezinnen, die tot nog toe met de Reformatie niet hadden kunnen medegaan.

Uit de bespreking met de Afgevaardigden der Kerkeraden, die eerst weerdegeheele historie der dingen mededeelden, bleek toen:

a. dat de splitsing der ééne kerk in 2 kerken de vroegere, voortdurende spanning tusschen *Stad-* en *Ambt-Vollenhove* had weggenomen ;

6. dat *Am ^(-Vollenhove* in geen geval weer met *Stad-Vollenhove* wilde vereenigd worden; te minder omdat in *Ambt-Vollenhove* zelf ook eene *Chr. Ger. Gemeente* was; en dat *Stad-Vollenhove* nog wel weer zou willen vereenigen, met het oog op eigen kleine krachten; doch ook weer *niet*, als gelet werd op het broederlijk saamleven, dat nu genoten werd in eigen gemeente en ook met *Ambt-Vollenhove*, al was men van elkaar gescheiden ;

c. dat men èn in *Stad-* èn in *Ambt-Vollenhove* dan ook als eindoordeel uitsprak: „gesplitst te *blijven* is beter.”

Alle broeders waren zeer hartelijk bij de besprekingen.

E. SPIT en de 3 anderen daarentegen hadden bezwaar tegen Kerkedienst op 2 plaatsen (en natuurlijk ook tegen splitsing in 2 Kerken): tegen dat „2 plaatsen van samenkomst zullen er zijn” hadden zij eene grief: daarover liep altijd hunne klacht

bij Classes en Synoden; vroeger was er altijd maar „eene plaats van samenkomst" geweest, in Stad-Vollenhove; nu was door kerkedienst op twee plaatsen in hun oog „zondige scheiding" teweeg gebracht; zij konden daarom de Kerkeraden niet erkennen, met de Reformatie gingen zij zoo niet mee en hielden soms apaaue bijeenkomsten.

Door uw Deputaat zijn zij er met alle zachtheid op gewezen, hoe hunne houding *zonderling* en *zondig* was; zij hadden zich beroepen op de Classes en Synoden; de autoriteit van die Vergaderingen dus erkend, en verklaarden tegelijkertijd dat zij met de Reformatie nog niet meegingen, zich dus nog bleven stellen onder het juk der Synodale Hiërarchie; „moet die balk dan niet eerst weg, voor gij naar splinters bij anderen ziet?" is hun ten slotte gevraagd.

Ofschoon de toon soms even heftig scheen te worden bij een der vier, was men toch doorgaans kalm en vriendelijk, doch eindoordeel was ten slotte: Ook al beslist de Synode voor 2 kerken, dan gaan wij toch niet mee: het moet eerst weer worden: *Eéne plaats van samenkomst en die in Stad-Vollenhove.*

Al deze vergaderingen werden met gebed geopend en gesloten. Uw Deputaat, Ds. HANIA, is van oordeel dat de Synode de splitsing der Kerk van Stad- en Ambt-Vollen hove handhaven moet, zooals ook door de Classes van Overijssel en Drenthe is besloten: zooals nu ook naar het genoegen van de Kerken Stad- en Ambt-Vollenhove is.

Hij heeft dit ook als zijn gevoelen in Vollenhove meegedeeld.

Besluit de Synode hiertoe, dan zou hiervan afschrift kunnen gezonden worden aan de Kerken van Stad- en Ambt-Vollenhove; en ook aan E. SPIT met de anderen, waarbij die er dan nogmaals toe aangespoord konden worden om toch af te laten van hunne nog voortdurende ongehoorzaamheid aan den Koning der Kerk en zich gewiRig te stellen onder den Kerkeraad van Stad-Vollenhove.

Reitzum, l Mof lgg2
Oosterbierum, f f

Uwe Deputaten voor deze zaak,

^ f A pLOOG VAN AMSTEL

IIIXTI

Ds. J. H^NIA PZN.

PS. Ds. PLOOS heeft medegeteekend, omdat hij met het oordeel van Ds. HANIA instemt.

In de zaak van Vollenhove vestigt uwe Commissie de aandacht der Synode op het feit, dat de quaestie der scheiding van de kerk te Voilenhove in twee kerken, die van Stad- en Ambt-Vollenhove, reeds den 29sten Juni 1888 voor de Voorl. Syn. van Utrecht gebracht werd. Genoemde Synode oordeelde alstoen, in deze zaak niet te kunnen handelen, dewijl in mindere vergadering niet gepoogd was, haar af te doen. Daarbij herinnerde de Synode, onder welk beding scheiding beter kon zijn dan bijeenblijven, en gaf eene vingerwijzing aan de classe, om zoo noodig de hulp eener genabuurde classe in te roepen. (Acta Utrecht Art. 404).

Blijkens Art. 135 der Acta van de Synode te Utrecht is de zaak der scheiding van de kerk te Vollenhove den 12den Juli 1888 in de classe van Overijssel en Drenthe behandeld. Die scheiding werd alstoen door genoemde classe niet wenschelijk geacht, omdat de redenen, waarom scheiding gevraagd werd, door de classe niet werden goedgekeurd.

Hiertegen werden door H. J. LOK en drie andere kerkeradsleden te Vollenhove bij de Synode te Utrecht bezwaren ingebracht, waarop die Synode in hare zitting van 17 Januari 1889 besloot, de bezwaarden naar hunne classe te verwijzen en hun stuk naar die classe te verzenden, onder herinnering aan het besluit der Synode van 29 Juni 1888 (Acta Utrecht Art. 135).

Overeenkomstig deze handeling en de genomen beslissing der Synode van Utrecht is de zaak van de scheiding der kerk van Vollenhove in de dassen Overijssel—Drente onder bijstand der genabuurde classe Harderwijk op nieuw in behandeling genomen in December 1889. De classe kwam daarbij tot het besluit om de scheiding der kerk van Vollenhove te bewerken.

Tegen de nu voltrokken scheiding kwamen bij de Synode te 's Gravenhage klachten in waarom de Synode deputaten benoemde tot onderzoek in loco.

Bij het onderzoek dier deputaten, blijkens bovenmedegedeeld rapport den 18 Febf. dezes jaars ingesteld, bleek nu, dat de beide kerkeraden te Stad- en Ambt-Vollenhove over de scheiding hunner kerken tevreden zijn en oordeelen, dat het beter is gesplitst te blijven; terwijl ook de vroegere voortdurende spanning tusschen Stad- en Ambt-Vollenhove door de splitsing is weggenomen.

Slechts enkele broeders te Vollenhove hebben tegen de splitsing bezwaar, omdat zij deze scheiding als „scheiding" zonde achten. Dit oordeel kan zeker door de Synode niet worden gedeeld, gelijk reeds de Synode te Utrecht uitsprak, dat scheidien *beter* kan zijn dan *blijven*, „mits onder het beding, dat de eiseh der barmhartigheid in het geestelijk verzorgd zijn van de beide deelen niet uit het oog worde verloren." Aan dit beding is blijkbaar door de classe in de scheiding van Volienhoven voldaan; het tegendeel is in elk geval tot heden toe niet gebleken; en door de klagers is dan ook niet over geestelijke schade van een der beide nu gevormde kerken maar slechts over het „zondige" der scheiding geklaagd. (Acta Utrecht Art. 104).

Mitsdien stelt uwe Commissie der Synode voor te besluiten:

1e. der deputatie dank te zeggen voor den arbeid door haar verricht;

2e. dien arbeid goed te keuren;

3e. deputaten décharge te verleen;

4e. uit te spreken, dat de scheiding der kerken van Vollenhove behoort te worden gehandhaafd, zoolang geen afdoende bezwaren daartegen worden ingebracht;

5e. dat broeders, die tegen den nu bestaanden toestand meenen bezwaar te moeten maken allereerst in gehoorzaamheid aan den Koning der kerk, het opzicht van hun kerkeraad behooren te erkennen en de gronden waarop hunne bezwaren rusten alsdan aan het oordeel van dien kerkeraad behooren te onderwerpen, om dan desnoodig van hun recht van appèl op de meerdere vergaderingen der kerken gebruik te maken.

6e bericht van het besluit der Synode te zenden aan de kerkeraden van Stad- en Ambt-Vollenhove, aan de classe Overijsel en Drenthe en de brs. E. SPIT C. S.

Amsterdam, Juni 1892.

J. C. SIKKEL, *Rapporteur*.

ART. 36.

Zondagsheili- Ds. W. F. A. WINCKEL leest het Prae-advies van de Commissie over het Rapport van Deputaten voor het verzoekschrift in zake Zondagsrust.

Conclusie. Met verwerping der conclusie, besluit de Synode, aan Deputaten dank te zeggen voor hetgeen zij in hun Rapport hebben medegedeeld, het voor de leden der Synode ter inzage te leggen, en Deputaten te déchar-geeren.

Praeadvies. Het aldus gewijzigd Prae-advies luidde oorspronkelijk als volgt:

*Aan de Voorloopige Synode van Ned. Geref. Kerken,
vergaderd te Amsterdam.*

WelJëerwaarde en Eerwaarde Broeders!

Omtrent het rapport van broeders Deputaten benoemd door de 3e Voorloopige Synode van de Ned. Geref. Kerken te 's Hage, om bij de regeering er op aan te dringen, dat zooveel mogelijk alle beletselen worden weggenomen voor de hetlighouding van den Dag des Heeren en dat parades en wapenschouwingen op bedoelden dag niet meer zullen worden gehouden, heeft uwe commissie het volgende overwogen:

1°. dat de dank aan broeders Deputaten moet worden gebracht voor de behartigings-waardige wenk aan de kerken gegeven, om in eigen omgeving bij de plaatselijke overheid aan te houden op handhaving van de bestaande Zondagswet.

2°. dat echter door de Synode bedoeld is, dat bij de hooge overheid zou worden aan-

gedrongen op wegneming vari kennelijke belemmeringen voor de heilighouding van 's Heeren dag, met name het houden van parades en wapenschouwingen op dien dag, waarvoor het advies der kerken niet noodig was.

3°. dat evenwel de motieven overigens te billijken zijn, waarom broeders Deputaten hun last niet hebben ten uitvoer gelegd, daarbij zoowel het oog hebbende op het uitblijven van een antwoord van het adres uitgegaan zijnde van de vorige Synode der Chr. Gereformeerden, als op de aanstaande vereeniging met de Kerken der Christel. Gereformeerden.

Uwe commissie stelt daarom voor:

1°. om het niet handelen van broeders Deputaten voor deze zaak goed te keuren. 2°. de vraag, of deze Deputaten zullen worden gecontinueerd, op te schorten tot de laatste zittingen der Synode.

Namens de Commissie : W. F.
A. WINCKEL, *Rapporteur*.

De inhoud van genoemd Rapport was deze:

In verband met de ingekomene voorstellen van de *Provinciale Synode van Zuid-Holland* en de *Classe-Dordrecht*, om bij de Regeering aan te dringen op wegneming, zooveel mogelijk, van alle beletselen voor de heilighouding van den Dag des Heeren en op afschaffing van parades of wapenschouwingen van de schutterij op bedoelden dag, droeg de 3de Voorloopige Synode van Nederduitsehe Gereformeerde Kerken, in 1891 te 's Gravenhage gehouden, aan de Commissie op, een verzoekschrift te ontwerpen, waarin de verschillende zaken worden opgesomd, die de rust op den Dag des Heeren belemmeren, en dit vervolgens, zoo mogelijk in persoon, te gaan aanbieden.

De Commissie verlangt bij dit Rapport alleen de redenen bloot te leggen, die haar verhinderd hebben, vooralsnog aan dezen vereerenden last te voldoen.

Zooals de haar verstrekte opdracht omschreven is in art. 86 van de Acta, ging de Synode blijkbaar uit van de verwachting, dat omtrent het te ontwerpen verzoekschrift vooraf inlichtingen zouden worden gegeven door de Kerken van Nederland.

Van hare taak zich wenschende te kwijten, stuitte de Commissie terstond op de vraag: op hoedanige wijze die inlichtingen van de Kerken zouden worden gevraagd en door haar verstrekt; of het daarna te ontwerpen verzoekschrift aan de goedkeuring der Synode zoude behooren te worden onderworpen, dan wel of het reeds terstond, zonder die goedkeuring, door de Commissie, hetzij aan de Hooge Regeering, hetzij aan Hare Majesteit de Koningin-Regentes zoude moeten worden aangeboden.

De Commissie achtte er geen bezwaar in gelegen, vooraf naar de bedoeling der Synode ten aanzien van deze drie punten onderzoek te doen.

Al hadde zij het hooren der honderden Kerken omtrent de gevallen, waarin de rust op den dag des Heeren of zijne heiliging belemmerd wordt, als eene haar door de Synode toegedachte en tegelijk uitvoerbare roeping willen beschouwen, zij twijfelde niettemin, of de antwoorden van alle die Kerken bij haar konden zijn ingekomen vóór den dag van samenkomst eener vierde Voorloopige Synode. Kwam alsdan de gehoopte vereeniging van alle Gereformeerde Kerken in Nederland tot stand, de raadpleging van de toetredene Christelijke Gereformeerde Kerken zoude dan ook niet achterwege mogen blijven, maar in dit geval ook een nieuw uitstel voor de Commissie onvermijdelijk maken. Mogelijk ware het dan echter, dat de aan de Commissie gegevene opdracht eenige wijziging onderging of ten eenenmale wierd ingetrokken, dewijl het toch bekend is, dat eene Commissie ad hoc uit de Synode der Christelijke Gereformeerde Kerk, bestaande uit de heeren L. LINDEBOOXW, E. DOUMA en H. T. KLTNKERT op 27 Maart 1891 aan Hare Majesteit, de Koningin-Weduwe Regentes van het Koninkrijk der Nederlanden, een Adres heeft aangeboden, waarin de begeerte is uitgesproken, dat „ weldra eene goede Zondagswet, overeenkomstig het Woord van God, naar de behoefte des Volks, moge medearbeiden tot bevordering der heiliging van den dag des Heeren in den publieken dienst en in geheel het volksleven;” — maar het niet blijkt, dat dit Adres nog eenig gevolg gehad heeft.

De Commissie durft zich niet vleien met de 'hoop, dat een verzoekschrift, waarvan

aan haar de samenstelling door de Synode is opgedragen, met beteren uitslag zoude zijn bekroond.

Ware het haar geoorloofd, hieromtrent een eigen gevoelen uit te spreken, zij zoude meenen, dat het de voorkeur zoude verdienen, indien de Synode, in plaats van beroep te doen op de Hooge Overheid tot verkrijging eener nieuwe Zondagswet, alle Gereformeerde Kerken in Nederland uitnoodigde, om eenparig zich tot de besturen der plaatsen, waar zij gevestigd zijn, te wenden met een verzoek, waarin de aandacht gevestigd worde op de verschillende gevallen van overtreding der bestaande Zondagswet, en op hare krachtige handhaving voor de toekomst worde aangedrongen.

Eerst wanneer door het gezamenlijk optreden van alle Gereformeerde Kerken in Nederland, overal in alle gemeenten de ijver zal zijn ontwaakt om den dag des Heeren heilig te houden en ook de Overheid van land, gewest, stad en dorp hierdoor zal zijn overtuigd, dat het der Christelijke Kerk zelve ernst is, in dit opzicht, haren plicht te behartigen en voor de handhaving van 's Heeren geboden te waken, zal, naar de overtuiging der Commissie, het eerst mogelijk worden eene zoodanige Zondagswet te doen in het leven roepen, dat de dag des Heeren ophoude in Nederland de uitgelezene dag te zijn voor het onheiligste zingenot en de grootste losbandigheid.

Deze beschouwingen aan het oordeel der Synode onderwerpende, verzoekt de Commissie, onder het eerbiedig inwachten van hare nadere instructiën, ten opzichte der door haar verstrekte opdracht, diligent te worden verklaard.

De Commissie:

W. GEESINK;

L. W. C. KEÜCHENIUS.

ART. 37.

Over verzoek *Uit de Classes GRONINGEN—APPINGADAM—WINSCHOTEN—ONDERDENDAM* is ingekomen een verzoek aan de Synode, om bij de Regeering aan te dringen op wederinvoering van de doodstraf.

In deze wordt besloten overeenkomstig het volgende Praeadvies:

Aan de 4de Voorloopige Synode van Ned. Oeref. Kerken, gehouden te Amsterdam.

Weleenvaarde en Eerwaarde broeders!

Ten opzichte van het voorstel op het agendum vermeld onder letter L n°. 2 (zie ingekomen stuk C, 3) van de Classis Groningen, stelt Uwe Commissie voor, uit te spreken:

dat het niet raadzaam is, dat deze Voorloopige Synode op het voorstel der Classis Groningen inga, wijl de gegronde hoop bestaat, dat men eerlang in vereeniging met de Chr. Gereformeerden, zich met de zaak, die de Classis Groningen op het oog had, tot de overheid zal kunnen wenden.

Namens de Commissie:

W. F. A. WINCKEL,

Rapporteur.

ART. 38.

Eventueele
Bededag.

Ds. C. L. F. VAN SCHELVEN leest het Praeadvies der Commissie over j[^] Rapport der Kerk van Amsterdam als gedeputeerd voor een even-tueelen bededag. Overeenkomstig dit Praeadvies wordt besloten.

Het Rapport luidt als volgt:

RAPPORT van den Kerkeraad van Amsterdam als
gedeputeerd voor een eentueelen bededag.

Amsterdam, 3 Juni 1892.

De Kerkeraad der Kerk van Amsterdam, door de vorige Voorloopige Synode, te 's-Gravenhage, benoemd voor het uitschrijven van een bededag, zoo daartoe aanleiding mocht bestaan, heeft geene oorzaak gevonden, daartoe over te gaan.

Wel is hij in den loop des jaars daar nog toe aangezocht geworden door den Kerkeraad een. er Kerk, die op bijzondere wijs bezocht was geworden met de heerschende Influenza.

Ofschoon van harte erkennende, dat in die telkens wederkeerende, in den aanvang zoo licht geachte, in de gevolgen zoo ernstig gebleken krankheid, eene bezoeking van 's Heeren wege en eene roepstem tot bekeering komt tot de gemeente en tot de natie, onder welke zij leeft, gelijk trouwens bij alle krankheid en kwaal, zoo meende toch de Kerkeraad, dat niet aanwezig was, wat als gestelde palen voor het uitschrijven van zulk een bededag moet gelden, naar de uitspraak der Kerken op het Convent te Rotterdam.

Als zulke palen werden daar genoemd *a* dat er zij een algemeene, bijzondere en acute nood van heel ons volk of van de gezamenlijke Kerken; *b* dat de consciëntiën beginnen door dezen toorn Gods geraakt te worden; en *c* dat het een aanloopen zij van den Ontfermer, die het verbrijzelde hart als offerande aanneemt en die om Zijne goedertierenheden, die reeds in Zijne hand voor ons besloten zijn, wil aangeropen en gebeden wezen.

Dat achttē de Kerkeraad niet aanwezig te zijn en hij vertrouwt, dat ook de Kerken, in deze uwe Synode samenvergaderd, het zegel harer goedkeuring aan zijn besluit niet zullen onthouden.

Namens den Kerkeraad,
B. VAN SCHELVEN.

Aan de Voorloopige Synode van Nederd.
Geref. Kerken te Amsterdam.

En het Praeadvies:

Aan de voorloopige Synode van Nederduitsche
Gereformeerde Kerken te Amsterdam.

Amsterdam, den 8 Juni 1892.

WelEerwaarde en Eerwaarde Broeders.

Bij uwe Synode is ingekomen een rapport van den Raad der Nederduitsche Gereformeerde Kerk te Amsterdam, in zake het uitschrijven van een Bede-dag, van den volgenden inhoud: (Zie boven).

Uwe commissie stelt aan uwe vergadering voor, dit rapport te willen goedkeuren, daar er zeker oorzaak te over was voor ons volk, zich onder Gods bezoekende Hand te verootmoedigen, maar aan de andere zijde, om de in het rapport aangewezen gronden, de Kerkeraad van Amsterdam beslist goed gehandeld heeft door zulken bededag niet uit te schrijven.

Namens de Commissie,
C. L. F. VAN SCHELVEN.
Rapporteur.

ART. 39.

Ds. C. L. F. VAN SCHELVEN leest het Praeadvies voor der Commissie KerkenSocia-over het Rapport van de Deputaten voor het uitnoodigen van een Broeder,
llsme,

om een studie te leveren over de roeping der Kerk ten opzichte van het Socialisme. De Synode vereenigt zich met het Praeadvies. Praeadvies en Rapport luiden als volgt:

Aan de Voorloopige Synode van Nederd. Geref. Kerken te Amsterdam,

Amsterdam, 8 Juni 1892,

WelEerwaarde en Eerwaarde Broeders.

Uit het rapport blijkt niet, of de Deputaten pogingen gedaan hebben om hun mandaat te volvoeren door een broeder uit te noodigen tot het leveren van eene studie over de roeping der Kerk tegenover het Socialisme.

Er is aanleiding tot de gedachte, dat zij er zich van onthielden. Verwonderen zou dat niet met het oog op de moeielijkheid om iemand te vinden, die tot zulk een omvangrijke taak zich zetten kon. Toch ware eenige opheldering wel gewenscht geweest.

Of 't verhandelde op het Sociaal Congres de plaats daarvan vervullen kan, achtte uwe commissie, dat niet door haar moest beoordeeld.

De commissie stelt voor de Deputaten te dechargeeren van de opgedragen taak.

Namens de Commissie, C.

L. F. VAN SCHELVEN,

Rapporteur

*Aan de Voorloopige Synode van Ned. Geref. Kerken te Amsterdam,
vergaderd op 7 Juni 1892.*

Eerwaarde Broeders!

Uwe Deputaten voor het uitnoodigen van een en Broeder, om eene studie te leveren over de roeping der Kerk tegenover het Socialisme, hebben gemeend, eer zij daartoe overgingen, te moeten afwachten het Sociaal Congres, waar dezelfde zaak zou worden behandeld. En, waar na het verschijnen van het Proces-Verbaal van gemeld Congres, deze Synode reeds zeer aanstaande was, verheugt het hen zeer, Uwe Vergadering te kunnen adviseeren, om de Kerken te verwijzen naar het in gemeld Proces-Verbaal voorkomend „Rapport over de roeping der Kerk tegenover de Sociale nooden" (Bladz. 192—206), met de daarover gevoerde belangrijke discussie (blz. 390—400), en evenzeer naar het „Rapport over den Dienst der Barmhartigheid" (blz. 207—218), met de discussie (blz. 401—414).

Ook [net het oog op het eigenaardig karakter dezer waarschijnlijk laatste Voorloopige Synode, meenen zij, dat hun advies aanbeveling verdient.

Met de bede, dat de Heere de werkzaamheden Uwer vergadering met Zijnen zegen bekronne, noemen wij ons,

Eerwaarde Broeders!

Deputaten voord.

rj> £., H. WAGENAAR.

G. VAN GOOR.

Amsterdam, d. 7 Juni 1892.

ART. 40.

Kerk en school. Ds. C. L. F. VAN SCHELVEN leest het Praeadvies voor van de Commissie over' het Rapport van de Deputaten voor de oefening van Kerkelijk verband met de Theologische Faculteit der Vrije Universiteit, en vervolgens het Rapport zelf.

Deze beide stukken luiden als volgt:

Amsterdam, 8 Juni 1892.

Aan de Voorloopige Synode van Nederd. Geref. Kerken te Amsterdam.

WelEer waarde en Eerwaarde Broederen.

Met blijdschap heeft uwe Commissie uit het Rapport ontwaard, zoowel dat de Deputaten, zoodra zij slechts de gelegenheid zich in den regelmatigen weg ontsloten zagen, diligent geweest zijn in de behartiging dezer zaak, als dat de stand van zaken zoo bevonden is als in dit Rapport wordt geconstateerd.

Uwe Commissie stelt voor, Deputaten dank te zeggen voor de genomen besogne, en zij zoude ook voorstellen hen te continueeren, indien er niet, tengevolge van de aanhangige voorstellen in verband met de vereeniging enz., uitzicht op was, dat andere toestanden zullen voorkomen, waarin natuurlijk niet uwe vergadering, maar de gecombineerde synode zal hebben te beslissen.

*Namens de Commissie : de
Rapporteur,*

C. L. F. VAN SCHELVEN.

*RAPPORT der deputaten voor de oefening van kerkelijk verband met
de Theologische Faculteit der Vrij e-Universiteit op Gereformeerden
grondslag te Amsterdam.*

Eerwaarde Broeders!

De derde Voorloopige Synode van Nederduitsche Gereformeerde Kerken benoemde tot deputaten „voor de oefening van Kerkelijk verband met de Theologische Faculteit der Vrije Universiteit op Gereformeerden grondslag te Amsterdam”, Dr. G. v. GOOR, Dr. L. H. WAGENAAR en Ds. P. J. W. KLAARHAMER, Dienaren des Woords, respectievelijk bij de Nederd. Geref. Kerken van Bunschoten, Leeuwarden en Utrecht.

Zij hebben de eer, U het navolgende rapport aan te bieden, van hetgeen door hen ter volvoering van hun mandaat is verricht.

Dit rapport kan kort zijn.

Met blijdschap wordt dit door hen geconstateerd.

Immers een uitvoerig rapport zou wijzen, op „afwijkingen” of „gebreken” of „bezwaren”, die niet door onderling overleg konden worden weggenomen.

Zulks is niet voorgekomen.

Geve de Heere, dat het nimmer voorkome.

Hoe zeer zou het uwe deputaten tot blijdschap zijn, indien zij konden vermelden, dat zij hun oordeel hadden moeten geven inzake de benoeming van een nieuwen Hoogleraar in de Theologische Faculteit.

Dit heeft echter zoo niet mogen zijn.

Uwe deputaten hebben gemeend, niet veel uitvoering te kunnen geven aan hun mandaat, voor dat de wederzijdsche onderteekening van de „overeenkomst” regelende het verband tusschen de Nederduitsche Gereformeerde Kerken en de Theologische Faculteit voornoemd had plaats gevonden.

Deze onderteekening nu vond eerst plaats in Mei 1892.

Ter voldoening aan het bepaalde in Art. II dezer „overeenkomst” ontvingen uwe deputaten van de Theologische Faculteit d.d. 46 Mei 1.1. het concept van de voor deze Faculteit bestemde colleges voor den cursus 1892/93.

Zij hebben gemeend, — met het oog op het ontbreken van minstens nog een Hoogleraar, en ook, omdat de tegenwoordige regeling goede resultaten heeft gegeven, — geen oorzaak tot het maken van opmerkingen te hebben.

Met de betrokken Hoogleraren bespraken Uwe deputaten eene opmerking, door

deputati Synodi ad examina gemaakt, omtrent de mate van bekwaamheid in de uitlegging van Oud- en Nieuw Testament.

Uit deze samenspreking en ook uit het bijwonen der lessen van een dezer Hoog-leeraren bleek genoegzaam, dat bedoeld verschijnsel alleen moet verklaard worden uit een vroegeren samenloop van omstandigheden, doch dat voor het tegenwoordige met allen grond mag verwacht worden, dat deze opmerking niet meer door deputati Synodi ad examina zal gemaakt worden.

Overigens kwamen geen opmerkingen van de deputaten voor het examen peremptoir tot ons.

Uwe deputaten hebben ook ter voldoening aan het bepaalde in *Arlt. II en III* van bovengenoemde „overeenkomst" de colleges der Hoogleerarea Dr. F. L. RUTGERS, Dr. A. KÜYPER en Dr. G. H. J. W. J. GEESINK over Exegese O. T. — het Gereformeerd kerkrecht, — de dogmatiek, — de historia idolatriae, — de ethiek — en voor de prac-tische oefening in het maken van predicaties, bijgewoond op Donderdag en Vrijdag? 19 en 20 Mei 1.1.

Natuurlijk is het een enkele maal bijwonen van een college niet voldoende, om een volkomen en welgegrond oordeel te hebben en uit te spreken over de gewichtige zaken, die het hier geldt, — maar toch kunnen wij niet nalaten te verklaren, dat het voor ons een waar genot was, die lessen te mogen bijwonen, dewijl wij den indruk kregen, dat het onderwijs op uitnemende wijze wordt gegeven en dat waarlijk onze jongelingen theologisch gevormd en voor den zoo uiterst gewichtigen Dienst des Woords opgeleid worden.

Welk een zegen heeft de Heere ook onzen Kerken geschonken in deze Vrije Universiteit op gereformeerden grondslag.

Dat er toch gebed en dankzegging voor haar zij. Dat toch de ijver, om haar te steunen, verdubbeld worde. Dat toch geen gereformeerd man zijn kind aan een andere Theologische Faculteit toevertrouwe.

Tot hun leedwezen konden uwe deputaten niet het genoegen hebben, ook de colleges van den Hoogleeraar Dr. A. H. DE HARTOG bij te wonen, aangezien de gevolgen eener gelukkig doorgestane ziekte ZHooggel. nog verhinderden, zich weder aan zijn taak te wijden.

Tot het bijwonen van eenig examen waren zij verhinderd.

Dat door de Hoogleeraren in de Theologie voldaan is aan het bepaalde in Art. LUI der D. K. O., daarvan hebben zich uwe deputaten vergewist.

De concipieering van de formules bedoeld in Art. VIII. der bovengenoemde „Overeenkomst" is ter hand genomen, zoodat bij de eerstvoorkomende gelegenheid naar dit artikel kan worden gehandeld.

Ziehier wat uwe deputaten in dien betrekkelijk korten tijd hebben kunnen verrichten ter uitvoering van hun zeker zeer vereerend, maar ook uiterst gewichtig mandaat, dat zij hierbij, met dankzegging voor het groot vertrouwen, dat de Kerken in hen hebben willen stellen, in Uw midden neerleggen.

Moge de Vrije Universiteit ook door haar theologische Faculteit tot steeds grooter zegen voor onze Kerken en voor ons volk worden gesteld; — mogen onze Kerken steeds meer met rechte Dienaren des Woords worden versierd en alzoo des Heeren Kerk worden gebouwd en bekwaamd, om zijn strijdende Kerk te wezen.

Moge daartoe ook medewerken de bereiking van het groote doel, waartoe in deze dagen twee Synoden van Gereformeerde Kerken in onze hoofdstad saam zijn.

Moge de Koning der Kerk zijne presentie kennelijk en heerlijk ook in deze Synodale samenkomst openbaren door de krachtige werkingen des H. Geestes.

Namens Deputaten voornoemd,

P. J. W. KLAARHAMER,

Rapporteur.

De Synode besluit, dat aan het Moderamen wordt opgedragen om, indien de Vereeniging tot stand komt, zoodanig schrijven te richten aan

H.H. Directeuren van de Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Geref. grondslag, als uit de conclusiën voortvloeit.

ART. 41.

Door Ds. W. F. A. WINCKEL wordt voorgelezen het Praeadvies der Kerken van Commissie over het Rapport van Deputaten in zake de Kerken van wijlen Ds. Lede Jen Ds. LEDEBOER. Dienovereenkomstig wordt besloten.

Deze stukken zijn de volgende:

Aan de vierde Voorloopige Synode der Ned. Geref. Kerken,vergaderd te Amsterdam.

Wel Eerwaarde en Eerwaarde broeders!

De commissie, geroepen om rapport uit te brengen over het „Rapport van Deputaten voor de onderhandelingen met de Kerken van wijlen Ds. LEDEBOER/' geeft haar leedwezen te kennen, dat broeders deputaten voor de vereeniging met genoemde Kerken, die onder leiding van wijlen Ds. LEDEBOER tot reformatie kwamen, niets konden doen om de zaak dier vereeniging een stap verder te brengen.

Zij stelt daarom voor te om broeders deputaten voor hun arbeid in deze te danken en te om ook de zaak der vereeniging met de Kerken van wijlen Ds. LEDEBOER aanhangig te maken bij de vereenigde Synoden der Chr. Gereformeerde Kerken en de Nederl. Geref. Kerken.

Namens de commissie,
de Rapporteur W. F. A. WINCKEL. Amsterdam, 8 Juni 1892.

RAPPORT van Deputaten voor de Onderhandelingen met de Kerken van wijlen Ds. Ledeboer.

Eerwaarde Broeders,

Verplicht zijnde rapport uit te brengen aangaande de onderhandelingen, om met de Kerken van wijlen Ds. LEDEBOER tot vereeniging te komen, moeten Uwe Deputaten ad hoc tot hun leedwezen een even ongunstig verslag uitbrengen als ten vorigen jare te 's Gravenhage.

Wel scheen bij een enkel voorganger van eene kleine groep neiging tot vereeniging met onze Kerken te worden gevonden, doch bepaalde blijken van toenadering kunnen door ons niet worden vermeld.

Besloot de Synode van 's Gravenhage op grond van de moeielijkheid voor Deputaten om met bedoelde Kerken in contact te komen.

„den Kerkeraden en Classen, die daarvoor allicht gelegenheid vinden, op het harte te binden, ernstig te pogen om van de zijde der Ledeboeriaansche Kerken toenadering te bewerken en van de resultaten van dergelijke pogingen mededeeling te doen aan Deputaten", (art. 60).

met leedwezen moeten Deputaten berichten, dat bij hen geen enkele mededeeling van dien aard is ingekomen.

Welke eigenaardige bezwaren ook tot dusverre der gewenschte toenadering in den weg stonden, het blijft alleszins plichtmatig de kerkelijke éénheid ook met deze groep van gereformeerde Kerken te zoeken, die éénzelfde dierbaar geloof met ons deelachtig zijn, dit in éénzelfde belijdenis met ons belijden en daarbij naar éénzelfde Kerken-ordening willen leven,

Uwe Deputaten nemen bescheidenlijk de vrijheid, U nog het navolgende te adviseeren:
 Deze voorloopige Synode benoeme of trachte te bewerken, dat de gecombineerde Synode benoeme — een drietal Deputaten, die in opdracht ontvangen, om zich in contact te stellen met de „*Algemeene Vergadering*” der kerken van wijlen Ds. LEDE-BOER ten einde met *haar* zoo mogelijk bepaalde onderhandelingen te openen over de Kerkelijke vereeniging harer kerken met de overige Gereformeerde kerken in Nederland en dit op den grondslag van Belijdenis en Kerken-ordening.

Verder worde aan de Provinciale Synoden van Zuid-Holland en Zeeland opgedragen, om, indien de stand der onderhandelingen dit noodig maakt, eer er weder eene Generale Synode saamkomt, in eene vereenigde samenkomst, op verzoek van de Deputaten der Synode belegd en waarin zij als adviseurs zitting zullen hebben, de zaak dezer Vereeniging tot beslissing te brengen.

Uwe Deputaten meenen, dat alleen, wanneer deze weg wordt gevolgd, hope op het tot stand komen ook van *deze* Vereeniging mag worden gekoesterd.

Zij achten daartoe het oogenblik nu gekomen, omdat, naar zij hopen, de Vereeniging met de Christelijk Gereformeerde Kerken een voldongen feit zal worden.

Hierdoor toch is voldaan aan het 6de bezwaarpunt der Broederen, die wijlen Ds. LEDEBOER volgen (zie Acta Voorl. Syn. van Utrecht art. 44); evenzoo mag geacht worden voldaan te zijn aan het 3de bezwaarpunt en zal ook het 1ste dier punten wel niet meer worden gehandhaafd; terwijl ook wat de overige punten aangaat nu, na al het sints 1887 geschrevene en gesprokene, wel overeenstemming zal zijn te verkrijgen.

Zij van Hem, Wiens Koninkrijk heerscht over alles, onze verwachting en tot Hem onze gedurige bede, dat Hij op Zijn tijd en door de wegen, die 't Zijner Volmaakte Wijsheid en Aanbiddelijke Genade believe te beschikken, de gewenschte eenheid schenke.

De Heere schenke naar zijne belofte aan Uwe zoo hoogst gewichtige Vergadering, de heerschappij van het Woord Zijner Genade en de getrouwe, veilige leiding des Heiligen Geestes in overvloedige mate te ondervinden, opdat uw arbeid strekken moge tot eere van 's Heeren naam en Sion gesteld worde tot een lof op aarde.

Namens Deputaten in deze, G.
 H. VAN KASTEEL.

*Aan de Voorloopige Synode van Nederduitsche
 Gereformeerde kerken te Amsterdam.*

ART. 42.

Kerken van Het aangenomen Praeadvies der Commissie, door Ds. W. F. A. WINCKEL
 min vaste for- voorgelezen, in zake het Rapport der Deputaten in zake de Kerken van
 ma ier min-vaste formatie is met dit Rapport van den volgenden inhoud:

*Aan de vierde Voorloopige Synode der Ned. Geref. Kerken, verga-
 derd te Amsterdam.*

WelEerw. en Eerw. broeders!

Naar aanleiding van het rapport geteekend B n°. 21, in zake den arbeid van broeders Deputaten voor Kerken van min-vaste formatie, heeft uwe commissie de eer te rapporteeren, dat deze deputaten niet in de gelegenheid zijn gesteld om iets in deze te doen.

De vraag of deze deputaten al dan niet zullen worden gecontinueerd, meenen wij dat eerst kan beantwoord worden bij de laatste zittingen der Synode.

Namens de Commissie: W.
 F. A. WINCKEL,
Rapporteur,

Aan de vierde Voorloopige Synode van Nederduitsche Gereformeerde Kerken te Amsterdam.

Uw Commissie in zake de Kerken van min vaste formatie heeft de eer U te rapporteeren, dat sedert haar mandaat op de Synode van 's Hage is verlengd, — zij niet in de gelegenheid is geweest in deze materie iets te ondernemen.

Amsterdam,
7 Juni 1892.

W. GEESINK.
G. VAN GOOR.

ART. 43.

Ds. K. FERNHOUT leest het Praeadvies der Commissie op het Rapport Diakonie. van de Deputaten van advies inzake Diakonale belangen, waarvan de conclusiën worden aangenomen.

Rapport en Praeadvies luiden aldus:

*Aan de voonuopige Synode van Nederduitsche
Gereformeerde Kerken te Amsterdam.*

Eerwaarde Vergadering.

Uw deputaten, benoemd om advies te geven in zake diaconale vragen en kwestieën hebben U te rapporteeren, dat van geen enkele diakonie eenige vraag om advies is ingekomen, zoodat hunne werkzaamheid niet werd gevraagd.

*Namens deputaten b—g, Dr. L.
H. WAGENAAR, Rapporteur.*

*RAPPORT der Commissie van praeadvies voor de punten
onder Lett. A en C over Lett. C en Lett. A 3.*

*Aan de voorloopige Synode van de Nederd.
Geref. Kerken te Amsterdam,*

Weieerwaarde en Eerwaarde Broeders!

Uwe Commissie voor de punten onder Lett. A en C heeft de eer, Uwer Vergadering mee te deelen, dat volgens ingekomen bericht van Deputaten voor advies in zake Diakonalia, de hulp der Deputaten door *geen* enkele Kerk werd ingeroepen, en dat voor Deputaten voor het praeparatoir-examen voor personen, die geen bewijs kunnen overleggen van eene Hoogeschool, doende belijdenis van de Gereformeerde religie geen rapport is ingekomen.

Zij stelt daarbij Uwer Vergadering voor, de Deputaten voor beide zaken te continueeren, tenzij de verwachte vereeniging dit overbodig make.

*Uwe Commissie voornoemd,
namens haar, K.
FERNHOUT,
Rapporteur.*

ART. 44.

Het in art. 42 genoemde Commissie-Praeadvies vermeldde tevens het OverPraepar ontbreken van een Rapport van Deputaten voor het Preparatoir Examen Ex. van wie geen van personen, die geen bewijs kunnen overleggen van een Hoogeschool ^{hi}doende belijdenis van de Gereformeerde religie. De Synode berust ge Geref. Hoog-
hierin. _{schoor}

Rapport in za- Het aangenomene Praeadvies der Commissie inzake het Rapport
van van
remptoir. Deputaten voor de Examina Peremptoir wordt voorgelezen door Ds. K.
FERNHOUT. Besloten wordt, het Rapport zelf ter inzage te leggen voor
de leden der Synode.

Praeadvies en Rapport zijn van den volgenden inhoud:

RAPPORT van de Commissie voor praeadvies voor de punten onder
*Litt. A en C, Bediening des Woords en der Sacramenten, over
liet Rapport van Deputaten in zake de examina
peremptoir.*

*Aan de Voorloopige Synode van Nederduitsche
Gereformeerde Kerken te Amsterdam.*

Weeerwaarde en Eerwaarde Broeders!

Uwe Commissie, het Rapport voor Deputaten in zake de examina peremptoir gelezen hebbende, heeft de eer, Uwer Vergadering te adviseeren, om genoemd rapport onder dankbetuiging aan Deputaten voor hunne bemoeiingen, goed te keuren, en ingeval tengevolge van de Vereeniging der Nederduitsche Gereformeerde en Christelijk Gereformeerde Kerken niet op andere wijze in de zorg voor de examina peremptoir wordt voorzien, de Deputaten daarvoor tot aan de eerstvolgende Synode te continueeren.

*Namens de Commissie, K.
FERNHOUT,
Rapporteur.*

*Aan de Eerw. Voorloopige Synode van Ned. Geref. Kerken, die den
Iden Juni 1892 en volgende dagen te Amsterdam staat gehouden
worden.*

RAPPORT over de examina peremptoir.

Eerw. Broeders!

Uwe deputaten voor de examina peremptoir hebben hierbij de eer, u rapport te doen van hetgeen sedert de Voorloopige Synode van 'sGravenhage door hen is verricht. Rij onderlinge regeling werden aan ieder onzer de provinciën aangewezen, waarin zij bij peremptoire onderzoekingen zouden moeten optreden, hoewel dit niet wegnam, dat bij verhindering van een der aangewezen deputaten de verplichting om voor dien broeder op te treden door al uwe deputaten gevoeld werd, terwijl zij ook daarnaar bij voorkomende gevallen hebben gehandeld.

De medewerking uwer deputaten werd door de Classis gevraagd voor het op 5 Nov. 1891 te houden peremptoire examen van den te beroepen Uwe deputaten, DR. G. VAN GOOR en DR. C. C. SCHOT CZ., moesten toen evenwel adviseeren, na drie maanden den examinandus weder te onderzoeken in exegese O. en N. Testament, dogmatiek en kerkrecht. De classis heeft ook aldus besloten. Eveneens konden uwe reeds genoemde deputaten bij het op 12 Nov. 1891 te gehouden onderzoek van den te beroepen niet aanstonds tot toelating adviseeren, maar hebben zij zich nedergelegd bij het besluit der classis, dat deze examinandus na drie maanden wederom zoude worden onderzocht in de dogmatiek.

Den 6den Mei 1892, woonden de deputaten Ds. P. J. W. KLAARHAMER en. Ds. B. VAN SCHELVEN, het examen bij van, beroepen predikant te; zij moesten evenwel adviseeren, gelijk de classis ook verklaarde, dat deze broeder op

dezen oogenblik niet geschikt geacht kon worden, om in de bediening te komen. Na voldoende examen zijn met onze goedkeuring door de classes tot den dienst des Woords in onze Ned. Geref. kerken toegelaten:

den 12den Nov.	1891, J. J. STEINIART,	beroepen te Knijpe.
„ 10den Febr.	1892, D. RINGNALDA*	„ Uist.
„ 17den Febr.	1892, C. J. VANBINSBERGEN,	„ „
	Enschede.	
„ 5den Mei	1892, P. ZIJLMANS,	„ „
	Rozenburg.	
„ 12den Mei	1892, J. S. DE LANGEN,	„ „ Oldebroek.
„ 12den Mei	1892, J. VAN DER BIJL,	„ „ Doornspijk.
„ 12den Mei	1892, C. S. VAN DER VOET,	„ „
	Leimuiden.	
„ 1sten Juni	1892, A. VAN BIJKEN,	„ „ Marken.
„ 2den Juni	1892, A. L. RUNS,	„ „ Fijnaart en Heiningen.

Nog moet worden vermeld, dat uwe deputaten, Dr. G. VAN GOOR en Dr. C. C. SCHOT Cz., tot toelating van broeder adviseerden onder voorwaarde, dat de classis hem gedurende een jaar telkens de korte predikaties zoude laten houden over hem op te geven teksten, waarin de classis toestemde;

terwijl ook bij de toelating van broeder, uwe deputaten, Ds. P. J. W. KLAARHAMER en Ds. B. VAN SCHELVEN, daartoe adviseerden onder beding dat de classis acht bleve geven op zijne vorderingen in de studie, waarin eveneens de classis heeft bewilligd.

Al deze broeders hebben bij hunne toelating tot den dienst des Woords, de onder-teekeningsformule van 1619, onderschreven.

Aan het einde van ons rapport zij het ons veroorloofd u er aan te herinneren, dat bij het openen uwer Synode ons mandaat geëindigd is.

U Eerw. Broeders bij uwe vergadering des Heeren genade en de leiding Zijns H. Geestes toebiddende.

*Namens deputaten, C.
C. SCHOT Cz. Scriba.*

Hardenberg, den 4den Juni 1892.

ART. 46.

Het Praeadvies der Commissie wordt door Ds. K. FERNHOUT voorgelezen
naar i i o i j r* j j • i i j i ! • Examina
ten aanzien van het Rapport der Deputaten inzake de toelating naar Art. vin.
Art. VUT. Ook dit Praeadvies wordt aangenomen; en besloten, ook dit
Rapport ter visie te leggen. Deze stukken zijn de volgende:

*Praeadvies van de Comm. voor Litt. A en O over het Rapport van
Deputaten in zake de toelating naar Art. FUT D. K. (Ingek. St B. 9).*

Aan de Voorloopige Synode van Nederd. Geref. kerken te Amsterdam.

Weleerw. en Eerw. Broeder!

Uwe Commissie voor de zaken, genoemd onder Litt. A en C van 't Agendum, heeft de eer, uwer Vergadering voor te stellen, het Rapport van Deputaten voor de toelating naar Art. 8 D K, onder dankbetuiging voor hunne bemoeiingen, goed te keuren, en hen, zoo dit door de Vereniging der Christel. Ger. en der Nederd. Geref. Kerken met overbodig wordt, tot aan de volgende Synode te continueren.

*Namens uwe Commissie
K. FERNHOUT.
Rapporteur.*

*Aan de Voorloopige Synode van Ned. Geref. Kerken,
den Iden Juni 1892, te Amsterdam te openen.*

RAPPORT van het voorloopig onderzoek, volgens Art. VIII D. K,

Eerwaarde Broeders.

Uwe deputaten voor het voorloopig onderzoek volgens art. VIII. D. K., hebben de eer, U hierbij te rapporteeren, dat zij sedert de voorloopige Synode van 's-Gravenhage, te Amsterdam tweemalen, telkens gedurende drie dagen vergaderden, om de broeders die zich daartoe hadden aangemeld te onderzoeken.

De eerste maal waren zij vergaderd van den 13den tot en met den 15den Oct. 1891, wanneer *alle* deputaten aanwezig waren; en de tweede maal van 20 tot en met 22 April 1892, toen afwezig waren broeder A. ELSHOÛT RZN., en broeder Ds. H. HOEKSTRA wegens de besognes veroorzaakt door zijn ophanden zijnde afscheid van de gemeente van Utrecht, terwijl br. W. A. VROLIJK SR. wegens min goede gezondheid slechts den 22sten April ter vergadering verscheen.

In de Octobervergadering werden *elf* broeders onderzocht, met het gevolg dat uwe deputaten vrijheid vonden te verklaren, dat zij bij de broeders M. VISSER, te Oosthem, en F. HAVERKATE te Tholen, de bedoelde singuliere gaven hadden kunnen ontdekken, waarom zij die broeders veroorloofden, zich in het vervolg tot het praeparator examen bij de dassen hunner woonplaats aan te melden.

Dergelijke verklaring konden uwe deputaten in hunne Aprilvergadering, waarin *veertien* broeders onderzocht werden, *alleen* afleggen van broeder L. VAN WIJNGAARDEN te Monnikendam, terwijl na het onderzoek van broeder , toen drie deputaten afwezig waren, bij herhaalde staking van stemmen geen eenstemmigheid kon verkregen worden, waarop uwe deputaten besloten dit aan broeder mede te deelen, en ter komende Synode te rapporteeren, met verzoek aan uwe Synode om, zoo zij dat noodig mocht achten, staande hare vergadering eene commissie te willen benoemen om broeder andermaal te onderzoeken, en deze zaak af te doen.

Gedurende den eersten dag der Aprilvergadering heeft op advies der deputaten een broeder van alle medewerking bij de onderzoekingen gemeend zich te moeten onthouden. Den volgenden dag nam hij evenwel weder zitting.

Nog zij vermeld, dat uwe deputaten in de October vergadering, van broeder meenden te moeten verklaren, dat hem de singuliere gaven, bedoeld in art. VIII, niet geschonken waren, doch dat zij evenwel oordeelden hem den raad te moeten geven zich te vergewissen of hij ook in den gewonen weg van studie tot de bediening des Woords zoude kunnen komen, en zich te dier zake te wenden tot de Classe zijner woonplaats, welk judicium hem op zijn verzoek schriftelijk is ter hand gesteld.

In de vergadering van April is aan twee broeders waarbij men de singuliere gaven niet had kunnen ontdekken, namelijk aan en medegedeeld, dat naar het oordeel van uwe deputaten de weg van art. VIII, voor hen niet de weg kan zijn om tot de bediening des Woords te geraken, terwijl aan den laatstgenoemde werd geraden, zoo mogelijk den weg van studie te volgen.

Nog werd, terwijl doorgaans uwe deputaten bij hun judicium slechts uitspraken dat de aanwezigheid van singuliere gaven in den onderzochten broeder hun niet gebleken was, in sommige gevallen beslister gesproken en gezegd, dat naar ons oordeel aan sommige broeders de singuliere gaven *niet verleend* waren. Dit laatste werd in de Octobervergadering des jaars 1891 geoordeeld van broeder: > . . . en in de Aprilvergadering dezes jaars van de broeders; . . . * *

Ten slotte kunnen wij niet nalaten u, met dank aan het bestuur der Kerkelijke Kas te Amsterdam mede te deelen, hoe dit bestuur steeds met de meeste welwillendheid de kerkeraadskamer van de Keizersgrachtkerk voor onze vergaderingen beschikbaar stelde, terwijl wij u er tevens aan herinneren, dat bij de samenkomst der Voorloopige Synode ons mandaat geëindigd is, waarom wij ook in een bundeltje u hierbij doen toekomen alle stukken en bescheiden over deze onderzoekingen die nog onder ons berustende waren.

U Eerw. Broeders, bij uwe vergadering des Heeren genade en de leiding Zijns Heiligen Geestes toebiddende,

Namens deputaten:

G. VAN GOOR, *Praeses.*

Hardenberg, den 20sten Mei '1892.

C. C. SCHOT, *Cz., Scriba.*

B. VAN SCHELVEN, *Assessor.*

ART. 47.

Praeadvies wordt door Ds. K. FERNHOUT namens de Commissie uitge- Optreden
van bracht over het Rapport van Deputaten voor Consideratie en advies
omtrent het optreden van Doopgetuigen.

JSTa eenige discussie wordt de Conclusie onveranderd aangenomen.

Rapport en Praeadvies zijn deze:

RAPPORT. *Commissie van praedvies voor Litt. A en C over Litt. A, 4.*

Jan de voorloopige Synode van Nederd.

Geref. kerken te Amsterdam.

Weleenv. en eerw. Broeders!

Uwe commissie voor Litt. A en C, heeft de eer uwe Vergadering voor te stellen de motieven van Deputaten voor consideratie en advies „voor het optreden van Doopgetuigen“, tot terughouding van hunne voorlichtingen goed te keuren, en, tenzij de vereeniging met de Chr. Geref. Kerken de toestand wijzige, Deputaten te continueeren.

De Commissie voornoemd, namens haar K.

FERNHOUT,

Rapporteur.

Amsterdam, 6 Juni '92.

Aan de voorloopige Synode van Nederd.

Geref. kerken te Amsterdam.

Deputaten benoemd voor 't geven van consideratie en advies over het optreden van Doopgetuigen komen de goedkeuring uwer vergadering vragen op hun besluit, om hun rapport achterwege te houden.

Reden daarvoor vonden zij in het scherp gepraeciseerde doel dezer Synode: de vereeniging tot stand te brengen van de beide groepen van Gereformeerde kerken en het beëindigen van alle zaken, die dezerzijds voor de vereeniging tot een einde moeten gebracht.

Die overweging gold, naar zij meenden, temeer doordien de deputaten voor ge* noemde vereeniging in de punten van beraadslaging er ook één invoegden over de huishoudelijke bepalingen, die aan eene herziening door de gemeenschappelijk te houden meerdere vergaderingen moeten onderworpen worden.

Namens deputaten voornoemd,

B. VAN SCHELVEN,

Rapporteur,

Art. 48.

De Praeses zegt den BB. Commissieleden, met name Ds. K. FERNHOUT en Ds. W. F. A. WINCKEL, dank voor hun arbeid.

Nadat gezongen is Psalm 71 vers 14 gaat Dr. W. GEESINK voor in dankgebed.

ART. 49.

De heropende zitting wordt aangevangen met het zingen van Psalm 101 vers 6 en 8.

ART. 50.

In de morgenzitting is door Dr. L. H. WAGENAAR voorgelezen het Praeadvies op het Rapport der Juridische Commissie van advies. Ver-J Ê c ^ o - vo Ig^{ens} l^{ecst} nu Prof. Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN dit Rapport voor. missie van ad- Praeadvies en Rapport zijn van den volgenden inhoud: vies.

PRAEA-DVIES in zake het Rapport van de juridische Commissie van advies

Ingekomen was het volgende zeer belangrijk Rapport van de juridische Commissie van advies:

Uwe commissie stelt voor, dit rapport met dankzegging voor kennisgeving aan te nemen, en aangezien de processen, die een gevolg van de reformatie waren, nu afliepen, Deputaten met zeer hartelijke dankbetuiging te déchargeeren.

L. H. WAGENAAR, *Rapporteur.*

RAPPORT van de juridische Commissie van advies.

Het Rapport van de juridische Commissie van advies zou ditmaal uiterst beknopt kunnen zijn. Immers is, na haar laatste rapport van 8 September 1891 niets bijzonders meer voorgevallen; het toen nog aanhangige proces te Maassluis is, althans in eerste instantie, door eene rechterlijke uitspraak beëindigd, en, indien daarvan niet geappelleerd wordt, kunnen dus de processen die een gevolg zijn van de laatste reformatie onzer Kerken beschouwd worden als te zijn afgelopen.

Toch kan het zijn nut hebben, nog eenmaal zeer kort de beteekenis en de noodzakelijkheid van de gevoerde processen uiteen te zetten, en op enkele punten nogmaals de aandacht te vestigen, ten einde te doen gevoelen dat het eene zaak geldt, waarbij *alle Gereformeerde Kerken* in ons land hetzelfde belang hebben.

Evenals in 1834 en volgende jaren, hebben ook in 1886 de Gereformeerden, die zich aan de onwettige organisatie van 1816 wilden onttrekken, zich op dit standpunt geplaatst, dat alleen die Kerken, welke zich hielden aan de Belijdenisschriften der Kerk en de wettige, nooit afgeschafte *Dordsche Kerkenordening*, de wettige voortzetting waren van de Gereformeerde Kerken in Nederland. Het sprak dus van zelf, dat allen aan wie eenig beheer over of bezit van goederen, welke aan die Kerken behoorden, was *toevertrouwd*, hun mandaat niet *mochten* nederleggen of aan anderen eenig goed *mochten* afgeven, tenzij daartoe veroordeeld door de rechterlijke macht. Hadden zij anders gehandeld, dan zouden zij ontrouw geworden zijn of aan een hoofdbeginsel der Reformatie óf aan hun verplichtingen als beheerders.

De rechtsgeleerden, die in deze zaken van advies gediend hebben, waren evenzeer als de predikanten die hen daarbij met hun meerdere kennis van Kerkelijke toe-

standen en rechten voortdurend ter zijde stonden, steeds van oordeel, dat het goed recht aan de zijde der Gereformeerden was, doch tevens overtuigd, dat dit recht moeilijk ingang zou vinden bij de rechterlijke macht. De leden der magistratuur toch, opgegroeid in geheel onjuiste kerkrechtelijke begrippen en onbekend met de beginselen onzer gereformeerde kerkenordering, konden geenszins geacht worden persoonlijk geheel onverschillig te zijn omtrent den uitslag. Van hen was niet te verwachten, dat zij geheel *onbevooroordeeld* zouden zijn. Die overtuiging was mede gegrond op hetgeen in 4834 en later is geschied, toen de rechterlijke autoriteiten, gesteund door bijkans alles, wat destijds liberaal was, niet geschroomd hebben, de vervolging tegen de Gereformeerden (Afgescheidenen) mogelijk te maken, en alleen enkele Rooms-Katholieke rechterlijke ambtenaren weigerden daartoe mede te werken.

Zij, die destijds hun adviezen gaven, hebben dus steeds gewaarschuwd, dat de processen waarschijnlijk konden worden verloren, en dat dus niet alleen alle goederen afgestaan, maar ook vele proceskosten betaald zouden moeten worden.

Toch zijn ook zij gedeeltelijk nog bedrogen uitgekomen. Zij hadden nl. gehoopt: Ie. dat de tegenpartij, al ware 't alleen uit eerbied voor eene oprechte overtuiging, zou meewerken, om op de minst kostbare en snelste wijze eene beslissing van de rechterlijke macht te verkrijgen; 2e. dat de rechterlijke macht de beweringen der Gereformeerden zoude onderzoeken en weerleggen.

Ongelukkig is noch het een, noch het ander geschied.

Om te beginnen met de houding der rechterlijke macht, deze heeft zich met uitzondering van eene enkele rechtbank, steeds geplaatst op het standpunt der tegenpartij, zonder hetgeen daartegen aangevoerd werd te weerleggen. De talrijke feiten, o. a. in „de rechtsbevoegdheid onzer plaatselijke kerken door JHR. MR. DE SAVORNIN LOHMAN en DR. F. L. RÜTGERS" aangevoerd, werden zelfs niet besproken. Daar behoort te worden ondersteld, dat de rechterlijke macht voor zich zelve meende goede gronden te hebben de rechtsbeschouwing der Gereformeerden te verwerpen, toch blijft het te betreuren, dat zij steeds in gebreke gebleven is, die mede te deelen. Het gevoel van rechtszekerheid is daardoor niet versterkt.

En wat nu de houding der tegenpartij aangaat, daaromtrent zij alleen opgemerkt, dat in verreweg de meeste plaatsen men zich veeleer toelagde op het vermeerderen, dan op het verminderen van processen. De uitdrukkelijkste verklaring dat, bij de eerste uitspraak in hoogste instantie, alles zonder onderscheid vrijwillig zou worden afgestaan mocht zelden of ooit baten. Sterk "door de gebleken sympathie van bijna alle rechterlijke autoriteiten, durfde men gerust proces op proces stapelen, om alzoo de „scheur-makers" te kwellen en te straffen. Soms ging men daarin echter te ver; zoodat menig proces — mits de vraag over het rechtsstandpunt der gereformeerden daarbij niet ter sprake kwam — door de tegenpartij is verloren.

Reeds bij vroegere gelegenheid is gewezen op het *vijftal* processen in ééne en dezelfde gemeente tegen de gereformeerden op touw gezet, hoewel eene enkele uitspraak hetzelfde effect zou hebben gehad. Dit en zooveel andere treurige zaken behoeft niet te worden herhaald.

Maar wel mag er nog op gewezen worden, hoe de tegenpartij, ook na alles gewonnen te hebben, *door de onzedelijkste eischen van schadevergoeding* de Gereformeerden als het ware gedwongen heeft tot nieuwe processen of tot het betalen van zeer groote sommen. Zoo werd eene diaconie, die voortgegaan was met alle armen te be-deelen, aangesproken tot terugbetaling harer inkomsten zonder die bedeeeling, waarvan de noodzakelijkheid niet betwist werd of kon worden, in rekening te mogen brengen. Deze rechtsbeschouwing, welke aan Uwe Commissie ten eenemale onverdedigbaar toescheen en dan ook zoowel door het Hof te Arnhem als door den Procureur-Generaal bij den Hoogen Raad verworpen werd, werd evenwel door den Hoogen Raad, evenzeer als door het Hof te Leeuwarden en de Rechtbank te Groningen beaamd. Fabelachtige sommen zijn gevorderd voor het niet teruggeven *van enkele oude doopboeken*. Ook de loop van het laatst gevoerd proces, te Maassluis, levert een merkwaardige bijdrage over de wijze waarop de gereformeerden door de tegenpartij zijn bejegend.

Rekend is het, hoe te Maassluis bijkans heel de gemeente met de Reformatie meeging. Haar wettige bestuurders waren *in het bezit* van kerk en kerkegoed; de dienst werd dus in

de Kerkgebouwen gehouden. De tegenpartij, die kerken opvorderende, heeft tevens geëischt dat zij onder beheer van een bewaarder zouden worden gesteld. Op die wijze werden de gebouwen buiten gebruik gesteld, en de verliezende partij op zeer groote kosten gejaagd; iets waarbij niemand gebaat werd. Dat de Gereformeerden met de gebouwen op den loop zouden gaan, was natuurlijk niet te duchten; uwe Commissie kon zich niet voorstellen, dat deze eisen tot sequestratie op rechtsgronden te verdedigen was; maar ook daarover hebben de rechterlijke colleges anders geoordeeld.

Al deze tusschengedingen, waaraan geen ontkomen mogelijk was, hebben duizenden gekost. Ten slotte werden, gelijk te verwachten was, de gereformeerden veroordeeld tot afstand van al wat zij tot dusver hadden bezeten of beheerd.

Nadat alles was overgegeven, heeft de tegenpartij nog gevorderd eene schadevergoeding van ruim *f* 18000; aangeboden werd ruim *f* 6000; toen heeft zij de gereformeerden gedagvaard tot betaling niet van / 18000 maar van *f* 23000; daarbij o. a. in rekening brengende 7 % van de getaxeerde waarde van de door haar zelve onder bewaring gestelde Kerkgebouwen. Zóó werd het doel van die sequestratie openbaar; het onttrekken van de Kerkgebouwen aan het gebruik waarvoor zij bestemd zijn, schijnt het middel te hebben moeten zijn, om die Kerkgebouwen te maken tot zeven procent rente gevende effecten! Tegen zulke buitensporige eischen *was* niet anders te doen, dan alweer den rechter te laten beslissen. Deze wees niet *f* 23000, doch slechts / 8911.— toe; en dat hij daarbij toch nog een ruime maatstaf bezigde is duidelijk; want voor „plaatsgelden tijdens de sequestratie" werd in rekening gebracht *f* 4900, hoewel iedereen weet, dat te Maassluis bijna heel de gemeente zich aan het synodaal-bestuur heeft onttrokken en dus zeer weinigen plaatsen zouden hebben gehoord.

Uit deze feiten, lichtelijk met zeer vele anderen te vermeerderen, moge blijken, dat het groote aantal processen geenszins aan den proceslust der Gereformeerden is te wijten. Had de tegenpartij *willen* handelen op redelijke wijze, dan zouden de proceskosten noch voor haar zelve — want ook zij heeft veel moeten betalen — noch voor de Gereformeerde Kerk *een derde* hebben bedragen van wat nu te betalen valt. Gelukkig hadden de adviseurs de mogelijke proceskosten — voor zoover die ten laste van de gezamenlijke Kerken moeten komen — zóó hoog gesteld, n. l. tot een bedrag van *f* 50.000, dat ook thans nog dit bedrag niet ten volle bereikt schijnt.

En hiermede meent uwe Commissie hare taak te hebben volbracht, en veroorlooft zij zich, aan Uwe Vergadering te verzoeken, daarvan te worden gedechargeerd.

Namens de Juridische Commissie van Advies. A. F.

DE SAVORNIN LOHMAN.

De Synode besluit overeenkomstig het Praeadvies. Naar aanleiding van het Rapport komt de vraag ter sprake, hoe men een — zoover mogelijk volledig — overzicht van de gevoerde Processen zou bekomen. Een levendige discussie ontpint zich over deze belangrijke vraag.

Dank aan de Ten slotte wordt de zeer hartelijke dank der Synode gebracht aan de leden Juridische Com- (J_{er} Juridische Commissie voor hun zeer belangrijken arbeid in 't algemeen en voor hun gewichtig Rapport; en worden zij eervol gedechargeerd.

Gevolmachtig- Ten tweede worden twee gevolmachtigde Deputaten uitgenoodigd, om de Deputaten ^ ^ e vergewissen van de gevoerde processen, de verkregen vonnissen, de geschiedenis en de gevallen kosten; met volmacht om de verzamelde inlichtingen te der Processen. pub^liceer^{en}.

Bij besluit der Synode worden de Kerkeraden uitgenoodigd, dezen Broederen in alles behulpzaam te zijn» Hiertoe worden uitgenoodigd Ds. J. TEVES TZN. en Prof. Mr. D. P. D. FABIUS.

ART. 51.

Door Dr. L. H. WAGENAAR wordt het Praeadvies voorgelezen der Com- Proceskosten, missie over het Rapport van Deputaten in zake der Proceskosten, en over het volgende voorstel der Classes ROTTERDAM—BRIELLE: Deze Classis verzoekt der Synode te bepalen, de van synodale zijde tegen de Ned. Geref. Kerk van Maassluis ingestelde schade-actie, als — en in zoover — zij zal zijn toegewezen, te helpen dragen uit de algemeene kas voor de proceskosten.

Dit Praeadvies luidt in den ten slotte vastgestellten vorm aldus:

PRAEADVIES in zake het Rapport van Deputaten in zake de proceskosten.

Ingekomen was een lijvig rapport met bijlagen, behelzende rekening en verantwoording der ontvangsten en uitkeeringen in zake de kosten en schaden door sommige onzer Kerken geleden door gevoerde processen en door vele onzer Kerken gewilliglijk gedragen.

Blijkens den staat der ontvangsten was er dit jaar aan collecten, enz. ingekomen / 9,972.69 en uitgegeven blijkens bijgevoegde quitantiën *f* 3,392.17^s, zoodat op 4 Juni j. l. de schuld nog bedroeg *f* 9,400.

Uwer Commissie bleek, dat deze som verhoogd wordt door 3 of 4 uitkeeringen, die nog zullen moeten geschieden; twee daarvan tot een gezamenlijk bedrag van ± *f* 1600 zijn reeds vroeger toegezegd.

Omtrent een derde, nl. Maassluis, is het volgend voorstel ingekomen: „de gecombineerde classis Rotterdam—Brielle verzoekt de Synode te bepalen, de van synodale zijde tegen de Ned. Geref. Kerk van Maassluis ingestelde schade-actie, als en in zoover ze zal zijn toegewezen, te helpen dragen uit de algemeene kas voor de proceskosten.”

Uwe Commissie oordeelt, dat Maassluis niet mocht bewilligen in de schandelijke eisch om *f* 23,000 schadevergoeding te geven, en dus wel moest procederen. Ook bleek reeds, dat de Rechtbank den eisch zeer *verlaagde*, en wel tot / 8,900; hoewel o. i. ook dit nog een *vergen* is, dat aan *tergen* denken doet. Hierbij komen, ook al gaat de tegenpartij niet in hooger beroep, eenige proceskosten, zoodat Maassluis zeker nog geholpen zal moeten worden met een som van ± *f* 8000 voor de schade-actie met inbegrip der proceskosten. Deze drie uitkeeringen nu gevoegd bij de schuld van *f* 9,400 bedragen samen *f* 19,000.

Nu stelt uwe Commissie voor:

1°. Het rapport van deputaten voor kennisgeving aan te nemen, en met dankzegging voor de vele moeite en prompte administratie de rekening goed te keuren.

2°. Het voorstel der cl. Rotterdam—Brielle in zoover aan te nemen, dat aan de gezamenlijke kerken zal gevraagd worden voor Maassluis *f* 8000 saam te brengen.

3°. De aldus nog benoedigde / 19,000 zóó om te slaan op de verschillende in classen vereenigde kerken, dat de synode uitsprekê, het billijk, en een zedelijke verplichting te achten, dat elke classis een som voor rekening harer kerken vaststelle.

4°. Aan de ter Synode afgevaardigde leden der verschillende classen op te dragen, hun classicale quotum om te slaan op de kerken hunner classe en tegen de ochtendzitting op morgen, Vrijdag 10 Juni der Synode dezen omslag ter goedkeuring aan te bieden.

5°. Bij de bepaling van het quotum der classen wordt behalve de financieele draagkracht eenigermate in rekening genomen vroeger *verzuim* of *trouwbetoon* in het houden der voorgeschreven driemaandijksche collecten en ook met de buitengewone

inspanning in de laatste dagen van sommige kerken, vooral in de classen van Arnhem en Franeker.

6°. De Synode bepale voor de volgende classen de onderstaande sommen als het billijk aandeel in deze eereschuld der kerken, dat elke elasse voor rekening harer kerken neme om het op de wijze sub 4 genoemd om te slaan op hare kerken:

Cl. Amsterdam	f	5000
„ Rotterdam	„	3000
„ Utrecht	„	1200
„ Den Haag	„	1000
„ Leiden	„	1000
„ Harderwijk	„	1000
„ Dokkum	„	1000
„ Sneek	„	800
„ Dordrecht	„	800
„ Middelburg	„	600
/: Overijssel	„	600
„ Gouda	„	500
„ Haarlem	„	500
„ Amersfoort	„	500
„ Groningen	„	400
„ Leeuwarden	/:	300
„ Arnhem alsnog	„	600
„ Franeker	„	100
„ Noord-Brabant en Limburg	„	100
Totaal	f	19,000

7°. Wat nu de inning aangaat van de quota en het continueeren van deputaten, zoo zal dit moeten beslist worden bij de behandeling van punt X voor de memorie der deputaten in zake de vereeniging. 8°. Deze sommen moeten binnen uiterlijk twee maanden afgedragen worden in handen van sub 7°. bedoelde deputate.ii. 9°. Een mogelijk overschot zal aan de hulpbehoevende kerken ten bate komen.

Dr. L. H. WAGENAAR, *Rapporteur.*

Het Rapport zelf wordt voor kennisgeving aangenomen, de rekening goedgekeurd en het moderamen gemachtigd, om voor décharge te tekenen. Het is van den volgenden inhoud:

Amsterdam, 4 Juni 1892.

*Aan de Eervj. Voorloopige Synode van Ned. Ger. Kerken,
vergaderd te Amsterdam.*

Hoog Geachte Heer en,

Namens Dep. Syn. voor de proces-kosten heb ik de eer, hierbij te zenden een staat der ontvangsten, ten behoeve dezer zaak, sedert de laatst ingeleverde opgave.

Het totaal dier ontvangsten wijst aan een bedrag van f 9.792.69; terwijl de uitgaven f 3.392.17² ²Jⁿ geweest (zie de specificatie hierachter.)

De schuld bedraagt op dit oogenblik ± f 9.400.—.

Echter zijn nog rekeningen van proces-kosten te wachten, welke dit bedrag aanzienlijk kunnen doen stijgen.

Bij inzage van den staat van ontvangsten zult U bemerken, dat, vooral in den laatsten tijd, belangrijke extra-collecten in sommige Classen zijn gehouden, in de stellige, veelal uitgesproken verwachting, dat zulks nu voor het laatst zal zijn geweest.

Wanneer dan ook *alle* Glassen in dezelfde evenredigheid mogen bijdragen, zou misschien die verwachting kunnen verwezenlijkt worden. In elk geval is het zeer gewenscht, dat dit goede voorbeeld navolging moge vinden.

Ook zijn er vrij belangrijke giften ingekomen, zoo van enkelen als in kleinen kring bijeengebracht, voornamelijk uit Amsterdam.

Met oprechten heilwensen

*Uw. Dw. Dr. in den Heer e, W.
HOVY, Rapporteur.*

De uitgaven hebben bedragen, sedert de laatste verantwoording:

a.	<i>Proceskosten:</i>	Kerk Waarder	f	340.15
		„ Oude water.....	„	1.624.331/2
		„ Mijdrecht	„	1.000.30
			-----f	2.964.78V2
6.	<i>Rente opgenomen gelden</i>		f	414.72
c.	<i>Advertentie-, schrijf- en onkosten</i>		„	12.67
		Totaal.....	/	3.392.171/2

ONTVANGSTEN.

KERKEN.	1e KWARTAAL	2e KWARTAAL	3e KWARTAAL	4e KWARTAAL	Aanmerkingen.
GELDERLAND.					
<i>Jrnhem c. a.</i>					
Aalten	12 50	1020		201 0G 1250	
Aalst				10 ¹ - 270	
Apeldoorn				70 — 1153	
Arnhem ... Bennekom.			12 —	31145 12825	
Dieren... . Doesburg.		87		21 ¹ 75 10 — 29 47 ⁵ 4 43	
Ede				17*28 8*65 785	
Geldermalsen				7 — 21	
Heteren Kuilenburg .		325	8 20	5 1 5	
Nijmegen.			6;— j 6*26	15 ¹ — 1125 15 ¹ —	
Oosterbeek ,			i 	4 r	
Opheusden.. Rand wijk...				5 51 4'65	
Renkum			11 00	10f- IGU	
Silvolde c. a.		21-		40 r	
Velp.....			13'34	250 4 0 - 10 70	
Vorden				625 8 75 305	
Wageningen.				45 04 ⁵ 12302	
Westervoorl.				100 — 422 ⁵	
Winterswijk .			29 58 ⁵¹ i	30 — 615	
Zetten	4 22 ⁵		395	40 — 300 ⁵ 1 0 - 46'68 ⁵	¹) Waaronder f 15.- opbrengst bouwterrein.
				432 ⁵ 1211	

ONTVANGSTEN.

KERKEN.	1e KWARTAAL.	2e KWARTAAL.	3e KWARTAAL.	KWARTAAL	Aanmerkingen.
<i>Classe Harderwijk.</i>					
Barneveld				4455	
üoornspijk				1—	
Elburg				1025	
Epe			390	11	
Ermeloo				586	
Harderwijk			350	35	
Kootwijk					
Nunspeet					
Nijkerk					
Oldebroek					
Putten				410 ⁵	
Voorthuizen					
ZUID-HOLLAND.					
<i>Classe Dordrecht.</i>					
Alblasserdam			1973 ⁵		
Dordrecht		2470			
Giesendam c. a... ..			275	1777	
Giesen—Nieuwk... ..		625	2—	285	
Giesen—Üudkerk . . .					
Gorinchem					
Heinenoord			965	10	
Hendkl. Amb					
Molenaarsgraaf... ..					
N. Lekkerland		1682 ⁵	1425		
Ottoland			250		
Oud-Beierland					
Rijsoord		1326			
Ridderkerk					
Strijen					
Zwijndreht					
<i>Clasae Gouda.</i>					
Berg-Ambacht					
Gouda					
Haastrecht					
Krimpen a/d Lek.. .					
Leerdam					
Leksmond		4	680		
Nieuwerkerk a/d IJ				350	
Noordeloos	230	2			
Oudewater				241	
Reeuwijk		435			
Schoonhoven		450	445		

ONTVANGSTEN.

KERKEN.	1e	2e	3e	4e	Aanmerkingen.
	KWARTAAL	KWARTAAL	KWARTAAL	KWARTAA L	
Schoon re woerd ...				11	
Sluipwijk.....				8 75	
Stoiwijk.....				05	
Vianen.....		11	1002 ⁵		
Waarder.....					
Will. Langerak ...					
<i>Ciasse 's Gravenh..</i>		18			
Delft.....		1041	21		
'sGravenhage.....			9804		
Loosduinen.....			604 ⁵		1) 4e Kw.1890/91.
Naaldwijk.....			1133 ⁵		
Scheveningen.....				26—	
Voorburg.....		43		2862	
<i>Ciasse Leiden.....</i>		18 ⁵¹			
Aarlanderveen....	42	1948			
Bodegraven.....	14			75	
Boskoop.....					
Hazerswoude....					
Koudekerk.....					
Leiden.....	70			52 70	
Leiderdorp.....					
Leimuiden.....					
Nieuw veen.....					
Noorden.....					
Noord wijk a/zee ..		22 ¹⁷⁷⁵			
O. & N. Wetering.					
Oudshoorn.....			11		
Rijnsaterwoude....				2 20	
Ter Aar.....					
Voorschoten.....					
Woerden.....					
Zevenhoven . . .			4 85		
Zwammerdam . . .					
<i>Ciasse Rotterdam.</i>		565			
Barendrecht.....		350		21131 ⁵	
Berkel.....					
Bleiswijk.....	11				
Charlois.....	14				
Delfshaven.....	29				
Den Bommel.....			3 r		
Kapelle a/d LI....	5 45		6,80	616	
	7 04		5,70		
Kralingen.....I	53 ⁵⁸⁵		25 78	77 79 ⁵	
		710			

ONTVANGSTEN.

KERKEN.	1e		2e		3e		4e		Aanmerkingen.
	KWARTAAL.		KWARTAAL.		KWARTAAL.		KWARTAAL.		
Maasland.....	25 —				15 —				
Maassluis.....									
Nieuw-Helvoet....	720								
Ooltgensplaat.....									
Overschie.....									
Poortugaal.....									
Rockanje.....					230				
Rotterdam.....	144	80			161	98 ⁵	535	73	
Rozenburg.....	5	72					9	—	
Schiedam.....									
Sommelsdijk.....									
Stad a/tHaringvl..									
Vlaardingen.....					25		84		
IJselmonde.....	5	62							
Zuidland.....	15	AA	17	16			17	50	
NOORD-HOLLAND.									
<i>Classe Amsterdam.</i>									
Amstelveen.....			14	—	13	69			
Amsterdam.....	611	28 ⁵	503	29 ⁵	676	83 ⁵			
Buiksloot.....			446		3	32			
Bucsum.....			1		0	50	pr	kz	
Diemen.....			3	—	0		o	o	
Hilversum.....			1733	5					
Holysloot.....			251	5	2	58	2	10 ⁵	
Huizen.....	2	07	659		9	73	23	5	
Monnikendam.....			659		4	335	23	5	
Muiden.....	350		7	—	250		0	du	
Naarden.....	742		552	5	644		0	87	
Nederhorst d. Berg.									
Ouderkerk a/d A..					6		50	1110	
Purmerend.....	8	30	450		7	37	10	20	
Sloten.....									
Sloterdijk.....			2	10	188		2	07	
Woop.....									
Marken....					2		iu		
<i>Classe Haarlem...</i>					y				
Alkmaar.....									
A. Paul. Polder...									
Beverwijk.....							3	91	
BroekopLangendijk					15		595	15	—
Haarlem.....					28				/2.50./2.50gif-
Haarlemmermeer.			150		1	27			ten.
H. Hu go waard —					4		20	4	—

ONTVANGSTEN.

KEBKEN.	1e	2e	3e	4e	Aanmerkingen.
	KWARTAAL.	KWARTAAL	KWARTAAL	KWARTAAL.	
Helder.....	11				
Hoofddorp.....	85 ⁵			7,20	
N. Vennep.....				110	
Nrd. Scharwoude..			370		
Velsen.....	3437				
Wormer.....			7 30	768	
Zaandam.....				11 62	
ZEELAND.					
Grijpskerke.....			634		
Arnhemuiden.....		2 30	^00		
Axel.....	16		618		
Gapinge.....			250		
Koudekerke.....		15 55	1212 ⁵		
			1310 ⁵		
St. Laurens.....		663 ⁵	2 88		
St. Maartensdijk...					
Middelburg.....		2402	23 36 ⁵		
Oostburg.....					
Oost-Kapelle.....		346 ⁵	2 03 ⁵		
O. en W. Souburg..			428		
Poortvliet.....					
Serooskerke.....					
Tolen.....					
Vlissingen.....					
Vrouwepolder.....		14 74 ⁵ 265	972 ⁵		
Zaamslag.....			210		
			115		
UTRECHT.					
<i>Classe Amersfoort,</i>					
Amersfoort.....					
Baarn.....					
De Bilt.....	6,25				
Bunschoten.....				1913	
Loenen-Vreeland..					
Maartensdijk.....					
Niehtevecht.....					
Nieuw -Loosdrecht					
Soest.....					
Tienhoven.....		892			
Westbroek.....		2025	480	5 70	
Zeist.....					
<i>Classe Utrecht.</i>					
Amerongen.....					
Benschop.....		792			
Baambrugge..					

ONTVANGSTEN.

KERKEN.	1e KWARTAAL	2e KWARTAAL	3e KWARTAAL.	4e KWARTAAL.	Aanmerkingen.
Breukelen . Driebergen.				2320	20.— extr.coll.
Harmelen.. Kamerik... Lopik..... Maarsen... Montfoort . Mijdrecht.. Utrecht ... Venendaal. Vinkeveen. Vreeswijk.. Wilnis ... IJsselstein..	30446		406 ⁵ 940	285	
	21				
FRIESLAND.	76				
<i>Classe Dokkum.</i>	7175 6180				
Akkerwoude	360				
Anjum	8				
Augustinusga.....					
Buitenpost.....	260	10—			
Dokkum.....		1390		80	
Drogeham					
Ee					
Engwierum.....					
Gerkesklooster...					70
Hantum					
Hol werd.....					
Janum	577				
Kollum					
Kooten					
Metzlawier				48	95
Nes en Wierum .					
Ooster-Nijkerk....					
Oudwoude				12	10
Paesens					
Reitsum.....					
Rinsumageest....					
Surhuizum		55			
Twijzel.....					
<i>Classe Franeker,</i>					
Bolsward.		10		675 4103	f41.03 extr.coll.
Cubaard		640	4,25	250 50—	f50.— idem.

ONTVANGSTEN.

KERKEN.	1e KWARTAAL.	2e KWARTAAL.	3e KWARTAAL.	4e KWARTAAL.	Aanmerkingen.
Exmorra		450	362	5— 50—	f 50.—extra coll.
Franeker.....			460	362 27—	f27.— idem.
Gaast.....			250	4—	f22.50 idem.
Harlingen.....		12 07	15—	22 50 11 75 90—	f90.— idem.
Idsegahuizen . ___		355	430	335	f37.— idem.
St. Jac. Paroch...		2029	1368	37— 1515	Gehouden voor eigen kosten.
Lollum.....		432 ⁵	512 ⁵	39075 494	f100.— ex. coll.
Makkum.....				100—	
Midlum.....		885 ⁵	977 ⁶	1120 9—	f80.— idem.
Oosterbierum	816		565	80— 385	/40.— idem.
Oosterend		367 ⁵	4—	40— 6 —	f54.71 idem.
Schettens.....		3 —	3—	54 71 ⁵ 2 75	f52.67 idem.
Schraard		665	690	52 67 665	f20.75 idem.
Winsum.....		3 20	323	20 75 2 76	f10.— idem.
Witmarsum.....		657	520	10—	
Wommels.....		512	450	451	f70.— idem.
Wons.....				70—	
<i>Ciasse Leeuwarden</i>					
Garijp.....		450	705	507 ⁵	Voor eigen kos- ten gehouden.
St. Anna Parochie, Beetgum.....		21— 527	2 — 282	440	
Berlikum.....					
Hijlaard.....		1842	1990	27 43	
Leeuwarden.....		545		359 ⁶	
Oostermeer					
Wartena.....					
<i>Ciasse Sneek.....</i>					
Balk		1104		27	
Bozum					
Gaastmeer					

ONTVANGSTEN.

KERKEN.	1e KWARTAAL	2e KWARTAAL.	3e KWARTAAL.	4e KWARTAAL.	Aanmerkingen.
Goënga		4 44 505		6 5 - 3 77 5 10 27 89	
Heeg				4 80	
Hemeium				3 - 15 7	
Jutrijp					
Knijpe				34J55	
Lemmer				7,80	
Oosterzee ca....		7 80 392		4 83	
Oosthem				6 88 ⁵ 55 59	
Oudega				5 55 32 48	
Oudemirdum					
Sloten		11		9 23 ⁵ 200 —	
Sneek —					
Sijbrandaburen...				655 4 75	
Warns				6 -	
Woudsend				2065 681 ⁵ 1350	
Wijckel					
Ulst		75			
OVERFJSEL & DREINTHE		430 495			
<i>Ciasse Zwolle c. a.</i>					
Almeloo		7 30		25'38 10	
Dalfsen				—	
Deventer				7 07 7 42	3 termijnen.
Enschede					
Hasselt					
Hardenberg			12 44		
Heemse					
Kampen					
Kamperveen . . .					
Lemele			4 50		
N. Leuzen		1445			
Steenwijk			79	403 ⁵	
Vollenhove (A.) ..		8 68			
Vollenhove (S.)..					
Wierden		13J77		3905	
Zwartsluis	40		20-		
Zwolle					
		12:20			
		i			
		241—			

ONTVANGSTEN.

KEEKEN.	ie KWARTAAL.	2e KWARTAAL.	3e KWARTAAL.	4e KWARTAAL.	Aanmerkingen.
Meppel.....			9/40		
Hoogeveen.....		10		11 —	
Smiide.....	643 ⁵				
GRONINGEN.....					
<i>Classe Groningen.</i>					
Bedurn.....				2313 1240 53 77	
Groningen.....	1580				
Oostwold.....					
Spijk.....			160 ⁵ 10		
Wagenborgen —					
Wetsinge.....			80 ⁵	15 80 ⁵	
Zuidwolde.....					
NOORD-BRABANT.					
Bergen op Zoom.		489 ⁵	3 73 14	4 25	
*) Fijnaart.....			85 ⁵	50	*) Kosten voor eigen proces ge- houden.
Helmond.....				2 60	²) Kosten voor eigen proces ge- houden.
²) Klundert.....					³) Bovendien eigen proces.
Moerdijk.....		5 - 9			
Sprang.....					
Werkendam.....		62 ⁵		1020	
³) Willemstad....					
GIFTEN.					
Amsterdam.....					
do.....					
do.....			1-		
do.....			2-10-		
do.....			505 25-		
do.....			2-		
do.....			1-10		
do.....			20		
Utrecht.....			100		
Haarlem.....			51		
Putten.....			10		
Utrecht.....					
Amsterdam.....					
do.					
do.....					
do.....				50	
do.....				50	
do.....				2—	
Doesburg.....				10—	
Zetten.....					
Amsterdam.....					

ONTVANGSTEN.

KERKEN.	1e KWARTAAL	2e KWARTAAL	3e KWARTAAL	KWARTAA L	Aanmerkingen.
Amsterdam.....				1—■	
do.....				8 25	
do.....				250	
do.....				4 50	
Vlaardingen.....				2 50	
Rotterdam.....				7—	
Amsterdam.....				72—	
do.....				350	
Avereest.....				1J50	
Amsterdam.....				60—	
do.....				10—	
Amersfoort.....				1 0 -	
Amsterdam.....				10—	
do.....				2 50	
do.....				200—	
do.....				3 125	
Abbenes.....				1—	
Amsterdam.....				7175	
do.....				10—	
Leiden.....				°—	
Utrecht.....				7 50	
Zntphen.....				20—	
Ede.....				5!—	
'sGravenhage.....				10—	
Lexmond.....				1—	
Amsterdam.....				13—	
Dussen.....				5—	
Amsterdam.....				12 50	
do.....				5—	
do.....				10—	
do.....				2—	
do.....				2 50	
Amsterdam.....				2 25	
do.....				150	
's-Hertogenboseh..				1—	
Amsterdam.....				2 50	
do.....				1—	
Deventer.....				^A —	
Zwolle.....				2 50	
Cl. Amersfoort —				40—	
Amsterdam.....				22 60	
do.....				8—	
do.....				250	
D. R.....					
Nieuwkoop.....				4 72	
Holland U. S.....				490	
Amsterdam.....					
do.....				i r	
Sexbierum.....				3ff—	

t) de voorgestelde verdeling der proceskosten, en de vraag, of men dit bij omslag zal doen geschieden, worden ernstig besproken, en het Praeadvies der Commissie in verband hiermede eenigszins gewijzigd. De door de Commissie voorgestelde verdeling van de kosten wordt na discussie gewijzigd aangenomen, met dien verstande, dat de bijdrage der Classis Haarlem *f* 54.— meer bedraagt, en de bijdragen van de Classis Utrecht met *f* 300.—, die van Noord-Brabant en Limburg, die van Gouda en die van Overijssel elk met *f* 100.— verhoogd worden op het eigen voorstel van de respectieve deputaten dezer Classes, terwijl ook de Classis Amersfoort een (nog niet nader bepaalde) verhooging toezegt.

ART. 52.

Rapport in zake Dr. L. H. WAGENAAR leest het Praeadvies, dat aangenomen wordt, Art. 43 K. O. in zake het Rapport van Deputaten voor Art. 13 K. O. Praeadvies en Rapport luiden aldus:

COMMISSIE-RAPPORT in zake het RAPPORT van de deputaten, in zake de zorg naar Art. XIID.K. voor Emeritien Predikants-weduwen en -weezen (Ing. St. B. 2.)

Uwe Commissie stelt voor: dit rapport voor kennisgeving aan te nemen met dank^ betuiging voor de bereidvaardigheid der deputaten en voorloopig — met het oog op de gevoerde onderhandelingen ter vereeniging — geen besluit te nemen omtrent continueeringen der deputaten.

L. H. WAGENAAR,
Rapporteur.

RAPPORT. Deputaten voor Art. 13 D. K. O. Aan
de Voorloopige Synode te Amsterdam.

Deputaten door de voorloopige Synode te 's Hage aangewezen, om de kerken te dienen van advies en hulp in zake de zorg voor Emeriti en predikants-weduwen en weezen naar Art. 13 K. O., zooals deze door de Synode te Leeuwarden nader is besloten, hebben de eer te berichten, dat één Kerk advies heeft gevraagd, maar geen Classis zich tot nogtoe heeft aangemeld.

Met hoogachting

Mei 1892.

Deputaten voor Art. 13 K. O. C.
THOMASSEN CZN., *Velp.*
H. VAN DER HOOP.
H. DANE.

ART. 53.

Hulpbehoevende Kerken. Dr. L. H. WAGENAAR leest het Praeadvies, dat aangenomen wordt, op het Rapport van Deputaten voor Hulpbehoevende Kerken. Rapport en Praeadvies zijn deze:

Utrecht, 31 Mei 1892.

Aan de Voortoopige Synode der Nederd. Geref. Kerken te Amsterdam.

Wij hebben de eer, U bij dezen te doen toekomen de Rekening van het door ons, als Uwe Deputaten voor de zaken der Hulpbehoevende Kerken, over het jaar 1 Augustus 1891 tot 31 Mei 1892 gevoerde beheer.

Nadat op onze oproeping dé aanvragen der Classes bij ons waren ingekomen, hebben wij de Afgevaardigden der Classes uitgenoodigd tot eene vergadering, ten einde de aan elke Kerk te verleenen bijdrage vast te stellen. Uitgaande van het beginsel dat allereerst voor de tractementen der Bedienaren des Woords behoort gezorgd te worden, hebben wij aan de Afgevaardigden voorgesteld als regel, *exceptis excipiendis*, aan te nemen : 1°. dat de Kerk, waar geen Bedienaar des Woords is, niet of weinig, zij te ondersteunen; 2°. dat het traetement minstens / 1000.— moet bedragen-, en dus die Kerk waar dit bedrag niet kan worden verkregen, met het daaraan tekort komende moet worden bijgestaan.

De Vergadering met Classieale Deputaten werd gehouden op 4 Maart LI. In die samenkomst werden de gemelde regelen aangenomen, en eene door ons in verhouding tot de beschikbare gelden ontworpen verdeeling van toelagen aan de Hulpbehoevende Kerken, behoudens eenige wijzigingen, vastgesteld. Doch, waar de aanvragen der Classes tot een gezamenlijk bedrag van ongeveer / 3300.— geklommen waren, en over omstreeks / 2200.— kon worden beschikt, besloot de vergadering de aanwezige gelden te gebruiken om van de vastgestelde toelagen terstond 60 pCt. uit te keeren, en de overige 40 pCt. uit te betalen wanneer in den loop des jaars gelden zouden zijn ingekomen. Ten tijde toch toen de vergadering gehouden werd, waren vele Kerken nalatig gebleven in het houden der Collecten: deze Kerken zijn vervolgens aangemaand aan hare verplichting te voldoen.

Deputaten voor de Hulpbehoevende Kerken,

P. J. W. KLAARHAMER, v. d. m.,

Voorzitter.

A. W. v. B. CALKOEN,

Scriba.

COMMISSIE-RAPPORT in zake Rapport van Deputaten voor de Hulpbehoevende Kerken.

Uwe Commissie las en overwoog het rapport.

De bijgevoegde rekening werd door ons nagezien en in goede orde bevonden; dies stelt Uwe Commissie voor: het rapport voor kennisgeving aan te nemen, en met dankzegging voor de bewezen diensten de rekening goed te keuren en Deputaten te dé-chargeeren.

Met het oog op de gevoerde onderhandelingen ter vereeniging met de C. G., stelt Uwe Commissie verder voor, vooralsnog niet te besluiten omtrent continueering der Deputaten.

L. H. WAGENAAR,

Rapporteur.

ART. 54.

Dr. L. H. WAGENAAR leest de Rapporten van de Deputaten inzake Koot wijk en het Praeadvies der Commissie hierover. Deze stukken luiden alzoo:

Aan de vijfde Foorloopige Synode van Ned. Geref. Kerken te Amsterdam, op 7 Juni en volgende dagen vergaderd.

Namens deputaten, door de vierde Voorloopige Synode van Ned. Geref. Kerken benoemd in antwoord op de vraag om steun voor de Kerk van Koot wijk (Act. Syn. Art. 89) heb ik de eer, u te berichten, dat de Classis van Harderwijk ons mededeeling

deed, dat zij niets buiten deputaten voornoemd ten opzichte van Kootwijk wenschte te doen, waardoor de Kerken voor contractueele verbindtenissen worden geplaatst; dat uwe deputaten nog tot geene medewerking zijn uitgenoodigd; dat zij zijdelings zoo veel mogelijk de stoffelijke belangen van de Kerk van Kootwijk hebben behartigd.

Amsterdam,
Mei 1892.

H. W. VAN LOON,
Rapporteur.

Utrecht, 31 Mei 1892.

In de vergadering van 4 Maart 1.1. met Class. Depp. voor de Hulpbehoevende Kerken is de regeling besproken, welke door Uwe vergadering te 's Gravenhage in 1891 in het belang der Kerk van *Kootwijk* is gegeven. Men was van oordeel, dat die regeling, letterlijk opgevat, ten gevolge kon hebben dat de Classis Harderwijk, die toch allereerst tot hulp verplicht is, wellicht die verplichting minder diep zou gevoelen, wanneer aan Kootwijk van elders hulp verleend werd.

Daarbij mag niet onopgemerkt blijven, dat, zoo die regeling naar de letter opgevolgd ware, weinig of niets voor de overige Hulpbehoevende Kerken ter verdeling zou zijn overgeschoten.

Wij hebben gemeend, deze bedenking onder Uwe aandacht te moeten brengen, en U in overweging te geven, door eene herziening der bedoelde regeling aan de gemaakte bedenking tegemoet te komen.

Deputaten voor de Hulpbehoevende Kerken: P. J.
W. KLAARHAMER, v. d. m., *Voorzitter.* A. W.
v. B. CALKOEN, *Scriba.*

*Jan de Foorloopige Synode der Nederd. Geref. Kerken te
Amsterdam.*

COMMISSIE-RAPPORT omtrent *Rapport van deputaten voor overleg
met de Classis Harderwijk en de deputaten voor de hulpbehoevende Kerken in zake de Ned. Geref. Kerk van Kootwijk.*

Het rapport luidt aldus: (Zie boven).

Uwe commissie stelt voor dit rapport voor kennisgeving aan te nemen met dankzegging voor de genomen moeite.

In verband hiermee behandelde uwe commissie een schrijven van deputaten voor de hulpbehoevende kerken, d.d. 31 Mei j.1., dat aldus luidt: (Zie boven).

Uwe commissie vereenigt zich met de gemaakte opmerking, dat letterlijk opvatten van art. 89 der acte 's Gravenhage aanleiding zou kunnen geven tot verflauwing van het besef, dat een classis allereerst geroepen is hare noodlijdende Kerk te hulp te komen en erkent, dat de uitdrukking „wat nodig heeft" te onbestemd is en stelt voor te bepalen, dat nooit meer voor Kootwijk in rekening mag gebracht worden dan het tractement en de pastoriehuur bedraagt.

L. H. WAGENAAR,
Rapporteur.

Na bespreking van dit Praeadvies en deze Bapporfcen, besluit, na eenige discussie, de Synode: 1°. dat de alsnog achterstallige schuld van Kootwijk uit de Kas der proceskosten betaald worde;

2°. dat indien de vereeniging tot stand komt, de stipulatie gemaakt worde, dat de vereenigde Kerken onze verbintenis jegens Kootwijk, zoolang daar de tegenwoordige Bedienaar des Woords blijft, overnemen.

Overigens wordt overeenkomstig het Praeadvies besloten.

ART. 55.

Door Dr. L. H. WAGENAAR wordt het Praeadvies zijner Commissie Kosten van het voorgelezen over het rapport van den Deputaat voor de kosten inzake tikel VIII. het voorloopig onderzoek naar Art. VIII K. O. Het Rapport zelf wordt voor kennisgeving aangenomen. De Synode besluit overeenkomstig het Praeadvies.

Rapport en Praeadvies zijn van den volgende inhoud:

COMMISSIE-RAPPORT *omtrent het Rapport van den Deputaat voor de kosten in zake het voorloopig onderzoek voor Art. VIII D. K.*

Het Rapport luidt aldus:

Aan de voorloopige Synode der JNecL Geref. Kerken, vergaderd te Amsterdam.

Eerwaarde Heer en en Broederen!

Bij dezen heb ik de eer, bij u in te dienen de rekening van de ontvangst en uitgaven wegens de kosten van Examina naar Art. 8 D. K.

Tot toelichting diene : dat de vorige Deputaten, zie Aela der 3e voori. Synode, bladz. 66 van af 1 Aug. 1890 tot 31 Juli 1891, slechts de bijdragen van 6 dassen hadden ontvangen (waarbij de classis Amsterdam-Edam-Hoorn, tweemaal voorkomt; zoodat deze ook de bijdragen 1891/92 reeds betaald had) en dat de Deputaten 31 Juli 1891 hadden een nadeelig saldo van *f* 183,57. Na het opmaken van dat rapport, ontvingen die Deputaten nog:

van de classis Leiden	bijdrage 1890/91	<i>f</i> 10.—	J
„ „ classes Haarlem-Alkmaar	„	1890/91	„ 10.—
		<i>f</i>	<i>f</i>

20.— zoodat er een voorschot was aan de Deputaten voor Examina naar Art. 8 D. K. van *f* 163,57 Dit is thans afbetaald en er is een saldo in kas van *f* 58,56, zooals de rekening tot verantwoording aanwijst.

Het besluit der Synode in 1891 genomen, dat ieder candidaat voor het doen van Examen naar Art. 8 D. K., *f* 10.— heeft te betalen, is zeer doeltreffend gebleken; daar anders de dassen met hooger bijdragen zouden bezwaard moeten worden. Het is dus wenselijk, dat genoemd besluit gecontinueerd worde.

De Deputaat in zaken kosten Examina naar Art. 8 D. K.,
Amsterdam, 30 Mei 1892. W. C. BREEN.

Uwe Commissie stelt voor, het rapport voor kennisgeving aan te nemen, de rekening goed te keuren, en met dankzegging voor de genomen moeite den Deputaat te dechar-geeren en het saldo aan te wenden ten behoeve der Hulpbehoevende Kerken.

Wat aangaat continueering, enz., stelt uwe Commissie voor, om in dezen voorloopig geen besluit te nemen met het oog op de onderhandelingen ter vereeniging.

L. H. WAGENAAR, *Rapporteur.*

ART. 56.

Nadat de Praeses den dank der Synode aan de verschillende Deputaten heeft overgebracht, en eenige mededeelingen gedaan over de regeling der Dankbetuiging werkzaamheden, sluit hij met dankgebed de derde zitting der Synode, ^{aan de} Deputa-
'ten en

sluiting
nadat is gezongen Psalm 2 vers 6.
Zit-

der derde

ting.

VIEEDE ZITTING.
VEIJDAG 10 JUNI
1892.

ART. 57.

Opening der De Voorzitter opent de vierde zitting der Synode met gebed en met vierde zitting, het voorlezen van Johannes 4: 7—25, nadat gezongen is Psalm 9 vers 11 en 14.

ART. 58.

Presentielijst. Nadat de presentielijst is gelezen, deelt de Praeses een ingekomen schrijven van de Christ. Geref. Synode mede, handelende over de grens-regeling der plaatselijke Kerken.

ART. 59.

Notulen. *j)*e lezing der notulen wordt uitgesteld.
De [^]T[^]i ^{van} ^{an} behandeling wordt nu genomen het Rapport van de Deputaten zake de vereeniging met de Christ. Geref. Kerk, waarvan de beide laatste conclusiën aanstonds worden aangenomen.
Laatste conclusiën. ^{ij}e ^{ra}pport luidt in de redactie, waarin het eindelijk wordt aangenomen, als volgt:

De Synode van Nederduitsche Gereformeerde Kerken, die in 1891 te 's Gravenhage vergaderd was, heeft in hare zitting van den 15^{den} September, toen zij haar besluit nam in zake de vereeniging met de Christelijke Gereformeerde Kerken (afgedrukt in hare Acta, blzz. 79—83), in datzelfde besluit o. a. aangenomen: *„Ten twaalfde*, dat zij, wat aangaat de voor-genomene handeling der Christelijke Gereformeerde Synode te Leeuwarden, om de Dordtsche Kerkenordering zelve bij de Overheid des Lands in te dienen als bepaling van bestuur en inrichting, hiermede uit den aard der zaak eerst dan zal kunnen rekenen, wanneer zij mededeeling ontvangt van de resultaten, waartoe deze handeling geleid heeft, verklarende zij zich reeds nu bereid, om, voor zooveel gevorderd, dezerzijds die handeling te helpen voltooien, zoodra *deze* uitkomst zal verkregen zijn: Dat de eenheid, waarvan de Nederduitsche Gereformeerde Kerken leden zullen zijn, niet is eene eenheid, waarvan de samenstellende deelen *personen*, maar zulk eene, waarvan de organische leden *plaatselijke Kerken* zijn, samen verbonden door geen anderen institutairen band, dan die van de Dordtsche Kerkenordering"; en in verband met dit punt heeft voornoemde Synode aan het einde van haar besluit ook nog bepaald: //Voorts wijst de Synode de navolgende vijf broederen, onder recht van assumptie, aan: F. L. RUTGERS, A. KÜYPER, G. VAN GOOR, J. C. SIKKEL en K. FERNHOÛT,

om deze mededeeling in ontvangst te nemen, en machtigt hen, om, na het ontvangen van deze mededeeling, voorloopig te beoordeelen, of deze aan de gestelde voorwaarden voldoet, en voorts, voor zooveel noodig, in overleg met de vijf Deputaten der Christelijke Gereformeerde Synode te Leeuwarden, de definitieve regeling in gereedheid te brengen, die alsdan aan de eerstvolgende Synode onzer Kerken zal worden voorgelegd, om alzoo eerst door deze laatste acte tot volledige vereeniging te geraken⁷

Aan het eerste gedeelte van dat mandaat hebben de Deputaten voldaan, toen de daarin bedoelde mededeeling den 21sten Januari 1892 bij hen inkwam.

Deze mededeeling was van den volgenden inhoud:

Aan II. H. Deputaten der Ned. Ger. Kerken in zake de vereeniging met de Christ. Ger. Kerk.

Hooggeachte Heer en en Broeders,

Als Deputaten, door de Synode der Christ. Ger. Kerk te Leeuwarden benoemd voor de wijziging van het Reglement van 1869 en voor de vereeniging met de Ned. Ger. Kerken, hebben wij de eer het volgende ter Uwer kennis te brengen.

De Synode te Leeuwarden droeg ons op, om, voordat wij van de Reglementswijziging aan de Regeering kennis gaven, de instemming der Gemeenten te verzoeken. Bij eene circulaire van 30 Sept. 1891 werd door ons aan die opdracht der Synode voldaan. Met zeldzame eenparigheid hechtten alle Gemeenten, slechts ééne enkele uitgezonderd, hare goedkeuring aan het besluit der Synode. Zoodra in het begin van December des vorigen jaars al deze betuigingen van instemming waren ingekomen, heeft de Synode voornoemd bij monde van hare Deputaten aan Hare Majesteit de Koningin-Weduwe-Regentes kennis gegeven, dat het Reglement van 1869 door haar alzoo was gewijzigd, dat alle artikelen daarvan vervallen waren, en alleen van kracht bleef de in art. 1 en 3 van dat Reglement zelf vermelde Kerkenordering van Dordrecht 1618/19, met uitzondering van die artikelen, welke betrekking hebben op de vroegere verhouding van Kerk en Staat. De missive, waarin van deze wijziging aan de Regeering werd kennisgegeven, gaat hierbij in copie (Bijlage I).

Reeds den 11en Januari j.l. ontvingen Deputaten van den Minister van Justitie het antwoord, dat in Bijlage II in afschrift U wordt medegedeeld. Aanstonds waren wij eenparig van oordeel, dat de Regeering hiermede de boven omschreven Reglementswijziging aanvaard en voor kennisgeving had aangenomen. En in deze overtuiging werden wij ten sterkste bevestigd door een persoonlijk bezoek, dat twee onzer aan den Minister brachten en waarbij Z. Exc. uitdrukkelijk verklaarde, dat het oude Reglement thans vervallen en door de Dordsche Kerkenorde vervangen was.

Met den uitslag van deze onze werkzaamheden in zake de Reglementswijziging U in kennis stellende, komen wij tevens tot U met het verzoek, ons te willen mededeelen, of hiermede naar Uw oordeel aan de eenige voorwaarde, welke de Synode der Nederd. Geref. Kerken te 's Gravenhage voor de vereeniging nog stelde, voldaan is (Acta, blad. 82, 83, sub 12—13), en de vereeniging alzoo ook naar Uwe meening verderen voortgang hebben kan.

Met eenig vertrouwen zien wij hierop een bevestigend antwoord tegemoet. In dat geval achten wij het niet onwaarschijnlijk, dat door U eene samenkomst van Deputaten van beide zijden wenschelijk en noodig wordt geacht, ten einde de definitieve sluiting der in beginsel beiderzijds aanvaarde vereeniging op de eerstkomende Synodale vergaderingen voor te bereiden.

Wijl de Synode te Leeuwarden (Handelingen, art. 192) ons ook de bevoegdheid toekende, om als Commissie van correspondentie op te treden, meenen wij vrijheid te hebben, om eventueel aan zulk een samenkomst deel te nemen. Maar hoogst aangenaam zou het ons zijn, indien zoodanige conferentie door U werd saamgeroepen, om enkele dagen te voren opgave te mogen ontvangen van de zaken, welke op die samenkomst in behandeling zouden genomen worden.

Met de bede, dat de Heere onze God, die het goede werk der vereeniging onder ons begonnen heeft, het door Zijne genade ook voortzette en voleindige, tot eere Zijns Naams en Zijner Gemeente tot heil, hebben wij de eer met gevoelens van hoogachting en broederlijke toegenegenheid te zijn,

*De Deputaten, benoemd door de Synode der
Christ. Ger. Kerk te Leeuwarden,*

Namens hen,

Kampen, 21 Jan. 1892.

H. BAVINCK, *Scriba.*

BIJLAGE I.

Aan Hare Majesteit de Koningin-Regent es.

Mevrouw,

Geeft met den diepsten eerbied aan Uwe Majesteit te kennen de Synode der Christelijke Gereformeerde Kerk in Nederland, gehouden te Leeuwarden 18—29 Augustus 1891,

dat zij, lettende op de bezwaren, die in de laatste jaren gerezen waren tegen het Reglement van 1869/70, waarop de Christelijke Gereformeerde Kerk bij Uwer Majesteits Regeering bekend staat (Ministerieele Beschikking d.d. 24 Maart 1870), eenparig het besluit nam, om dat Reglement alzoo te wijzigen, dat de in dat Reglement zelf (art. 1 en 3) genoemde Kerken-ordening van Dordrecht 1618/19 de plaats daarvan innemen en den dienst daarvan vervuilen zou.

Zij benoemde eene Commissie, bestaande uit de heeren J. VAN ANDEL, pred. der Christ. Geref. Gem. te Leeuwarden, A. LITTOOY, pred. der Christ. Ger. Gem. te Middelburg, II. BAVINCK, L. LINDEBOOM en M. NOORDTZIJ, Leeraren aan de Theol. School der Christ. Ger. Kerk te Kampen, en machtigde deze, om, na de toestemming der Gemeenten tot deze Reglementwijziging verkregen te hebben, in haar naam van deze wijziging aan Uwe Majesteit kennis te geven (Bijlage A).

Omdat aan deze voorwaarde is voldaan, en de Gemeenten der Christelijke Gereformeerde Kerk hare eenparige en volledige toestemming gaven (Bijlage B), komt de Synode voornoemd, bij monde van hare Commissie, thans eerbiedig tot Uwe Majesteit, om Haar kennis te geven :

1. dat de Synode voornoemd het Reglement van 1869/70 alzoo heeft gewijzigd, dat alle artikelen daarvan vervallen, en voortaan alleen van kracht blijft de in art. 1 en 3 van het Reglement zelf genoemde Kerken-ordening van Dordrecht 1618/19, waarvan

een afschrift hierbij gaat in Bijlage C, met uitzondering van die artikelen, welke be trekking hebben op de vroegere verhouding van Kerk en Staat ;

2. dat voortaan elke Synodale vergadering der Christelijk Gereformeerde Kerk aan Uwer Majesteits Regeering zal kennis geven van de Deputatie, door haar benoemd,

om in den tijd, die verloopt tusschen de driejaarlijksche Synodale vergaderingen, met de Overheid te correspondeeren; en

3. dat zij voor den tijd tot de eerstvolgende Synodale vergadering, daarvoor aanwijst de heeren J. VAN ANDEL, pred. der Christ. Geref. Gem. te Leeuwarden, A.

LITTOOY,

pred. der Christ. Geref. Gem. te Middelburg, II. BAVINCK, L. LINDEBOOM en M. NOORDTZIJ, Leeraren aan de Theol. School der Christ. Geref. Kerk te Kampen.

En hiermede Uwe Majesteit en Hare Majesteit onze geëerbiedigde Koningin aanbevelende in Godes heilige bescherming, biedt zij Uwe Majesteit hare eerbiedige hulde.

*De Synode der Christ. Geref. Kerk,
gehouden te Leeuwarden 18—29 Aug. 1891,*

*Namens dezelve, de Commissie voornoemd, (w. g.) J. VAN ANDEL, Praeses. II.
BAVINCK, Scriba. L. LINDEBOOM. A. LITTOOY. M. NOORDTZIJ. Kampen, 15 December
1891.*

BTJLAGE II.
Departement van Justitie.
 Ie Afdeeling, No. 178.

's *Gravenhage*, den 7den Januari 1892.

Ik heb de eer aan de Synode der Christelijke Gereformeerde Kerk, gehouden te Leeuwarden 18—29 Augustus 1891, de ontvangst te berichten van de Reglementswijziging en verdere stukken, gevoegd bij het adres, d.d. 15 December 11. namens haar aan Hare Majesteit de Koningin-Weduwe-Regentes ingediend, door de Commissie, die blijkens overgelegd extract uit de Handelingen Uwer Synode (Leeuwarden 18—29 Augustus 1891, art. 184) tot die inzending was gemachtigd.

De Minister van Justitie,
 (w. g.) SMIDT.

Aan de Synode der Christelijke Gereformeerde Kerk in Nederland.

En op deze mededeeling is, na kennisneming en overweging van haren inhoud, door de Depiitaten het volgende geantwoord:

Aan de Depiitaten van de Christ. Geref. Kerk in zake de ver' eeniging met de Ned. Geref. Kerken.

Hooggeachte Heeren en Broeders,

De Deputaten van de Nederduitsche Gereformeerde Kerken in zake de vereeniging met de Christelijke Gereformeerde Kerk, kennis genomen hebbende van uw schrijven van 21 Januari 11. en van de twee daaraan toegevoegde bijlagen, zijn eenparig van oordeel, dat, door de in dat schrijven vermelde en blijkens het daarop ontvangen antwoord door de Regeering ad notam genomene kennisgeving, van de zijde der Christelijke Gereformeerde Kerk voldaan is aan de eenige voorwaarde, welke de in September 1891 te 's-Gravenhage gehouden Synode van Nederduitsche Gereformeerde Kerken nog voor de vereeniging had gesteld, nl. dat de eenheid, waarvan de Nederduitsche Gereformeerde Kerken leden zullen zijn, niet is eene eenheid, waarvan de samenstellende leden *personen*, maar zulk eene, waarvan de organische leden *plaatselijke Kerken* zijn, samen verbonden door geen anderen institutairen band dan die van de Dordtsche Kerkenordering"; terwijl zij voorts ook vertrouwen en verwachten, dat de Nederduitsche Gereformeerde Kerken zelve, die hun te dien aanzien de voorloopige beslissing opdroegen, aan dit oordeel haar zegel zullen hechten.

Met dank aan den Heere, die de zoo gewichtige zaak der vereeniging tot dusver voorspoedig deed voortgaan, en met blijdschap over den uitslag van uw arbeid, dit bericht aan U zendende, veroorloven zij zich, U nu tevens uit te noodigen tot eene samenkomst op Vrijdag 19 Februari a.s., te 12 ure, in het bovenlokaal Kerkstraat 109 te Amsterdam; in verband met hun mandaat, om voor zooveel noodig in overleg met U de definitieve regeling in gereedheid te brengen, die aan de eerstvolgende Synode van Nederd. Geref. Kerken zal worden voorgelegd". Die definitieve regeling toch kan voor beide Synoden slechts de vrucht zijn van voorafgaand gemeenschappelijk overleg.

Met de bede dat dit overleg onder des Heeren leiding weldra met de zoo gewenschte uitkomst bekroond worde,

Hoogachtend en met broedergroete,

De Deputaten voornoemd,
uit hunnen naam,
 F. L. RÜTGERS.

Amsterdam, 8 Febr. 1892.

Van dit een en ander hebben de Deputaten aan de Kerken kennis gegeven in de Officieele Berichten van den *Heraut* van den 28 Februari 1892; en aan die mededeeling (punt 1 en 2 van bedoeld bericht) konden zij toen nog toevoegen:

3°. dat door de Deputaten anderzijds aan de uitnoodiging, in dit schrijven vervat, gevolg is gegeven, en dat, na ernstige bespreking van de thans te volgen gedragslijn, beiderzijds de wenschelijkheid is uitgesproken en de mogelijkheid erkend, om reeds tegen 7 Juni a.s. beiderzijds de Synoden naar Amsterdam saam te roepen; en toch nog in tijds aan de Kerken en de Classes eene opgave te doen toekomen van de onderscheidene punten, waarop alsnu de aandacht zal te vestigen zijn; maar zonder dat op deze punten advies zal worden verstrekt; hebbende de Kerken in deze het oordeel van de Synode voor te bereiden ;

4°. dat zij dientengevolge aan den Kerkeraad van Amsterdam het verzoek hebben toegezonden, om tegen 7 Juni e.k. des namiddags te twee uur, de vierde Voorloopige Synode naar de hoofdstad samen te roepen, en de Classes uit te noodigen, hare alge-vaardigden voor ditmaal tevens bij instructie te machtigen, om, zoodra het noodige accoord tot stand is gekomen, zich met de afgevaardigden der Christelijke Gereformeerde Synode tot ééne gemengde Synode te vereenigen, en saam met deze broederen wettiglijk zoo voor hunne als onze Kerken, waartusschen elk verschil dan wegvalt, te besluiten;

5°. dat zij de lijst van onderwerpen, waarop de aandacht der Classes dient gevestigd te worden, vóór ultimo Maart aan den Kerkeraad van Amsterdam ter doorzending aan de Classes zullen doen toekomen;

6°. dat voorts, nu het Reglement van 1869 is komen te vervallen, de verklaring, die volgens het besluit der Voorloopige Synode van Leeuwarden te vorderen was van predikanten der Christelijke Gereformeerde Kerk die bij onze Kerken beroepen werden als niet meer slaande op den toestand, hare toepasselijkheid verloren heeft;

en 7°. dat zij, den weg tot algeheele vereeniging reeds zoover geëffend ziende, alleszins goede hope koesteren, dat de nu onzerzijds samenkomende Voorloopige Synode de laatste van dien aard zal zijn, en daarom de Kerken en de broederen opwekken, niet te vertragen in dankzegging voor de ons reeds betoonde genade, en in aanroeping van den Naam des Heeren, opdat door zijn bestel binnen weinige maanden de kroon op het werk der algeheele vereeniging moge gezet worden.

De in laatstgenoemde mededeeling sub 5° bedoelde lijst van onderwerpen is openbaar gemaakt en aan de Kerken toegezonden door het volgende stuk:

MEMORIE van de Deputaten in zake de vereeniging der Gereformeerde Kerken, na onderlinge correspondentie, respectievelijk aan de Kerken, door welke zij benoemd waren, aangeboden.

Deputaten van de Nederduitsche Gereformeerde Kerken, na correspondentie met de Deputaten der Christelijke Gereformeerde Kerk,

oordeelende, dat de hun opgedragen last en macht hun toeliet, om, ter voorbereiding van de definitieve vereeniging, bij wijze van correspondentie te bespreken, welke onderwerpen op de aanstaande Synoden uit den aard der zaak in aanmerking zullen komen,

en overwegende, dat het voor de Kerken nuttig wezen kon, om nog vóór de vergaderingen, die met het oog op de vereeniging staan gehouden te worden, eene opgave van deze onderwerpen te ontvangen,

hebben de eer, aan hunne Kerken onderstaande Memorie te doen toekomen, als resultaat van besprekingen, op een tweetal vergaderingen te Amsterdam 19 Februari

en te Utrecht 4 Maart j.1. gehouden. Zij onthouden zich daarbij geheel van eenig oordeel of advies; alleen noemen zij de onderwerpen, en voegen er telkens eene korte toelichting aan toe.

Als inleiding ga hierbij voorop eene korte

Eesumtie van hetgeen door beide Synoden, te Leeuwarden en te 's Gravenhage^ reeds overeengekomen is.

Nu het Regiement van 1869 voor de Christelijke Gereformeerde Kerk in dien zin gewijzigd is, dat de Kerkenorde van Dordrecht 1618/19 de plaats daarvan inneemt en den dienst daarvan vervult, en daarmede naar het oordeel van Deputaten der Ned. Gereformeerde Kerken, voldaan is aan de voorwaarde, door de Synode te's Gravenhage gesteld; moet uitgangspunt van alle verdere bespreking en nauwere vereeniging de grondslag zijn, waarop de beide Synoden te Leeuwarden en te 's Gravenhage zich hebben geplaatst.

Daarbij hebben de Kerken van beide groepen over en weer elkander erkend als Gereformeerde Kerken naar Belijdenis en Kerkenorde. Zij hebben niet gestreefd naar een eenstemmig oordeel over elkanders oorsprong en verleden. Veeleer hebben zij de verschillende methoden van reformatie aan ieders conscientie overgelaten, en slechts waarborgen tegen krenking van elkanders overtuiging gezocht. Maar elkaar over en weer erkennende, gelijk zij op dit oogenblik zich aan elkander aanboden, hebben zij aan lidmaten, leeraren, candidaten, ambten, attesten en tucht gelijke rechten en geldigheid toegekend. Zij namen saam het besluit, om na de vereeniging *geen* Kerkeraden meer te formeeren in plaatsen, waar reeds eene door haar erkende Gereformeerde Kerk bestaat. Zij bepaalden dat de leden der verschillende Kerken vrij waren, om na de vereeniging te blijven waar zij vóór dien tijd kerkelijk behoorden. En zij hebben eindelijk beide het beginsel aanvaard, dat de Kerken eene inrichting moesten hebben voor de opleiding harer leeraren, ten minste wat de godgeleerde vorming betreft; maar daarnaast tevens uitdrukkelijk het beginsel van vrije studie gehandhaafd.

De onderwerpen, waarop de aandacht dient gevestigd te worden, zijn elf in getal:

1. De grensregeling der plaatselijke Kerken.

TOELICHTING. Om van den gelegden grondslag uit tot eene nauwere vereeniging te komen, zullen de Kerken de grenzen moeten regelen, die de plaatselijke Kerken (Gemeenten) van elkander scheiden. Thans loopen deze dikwerf uit- en dooreen. Wel lieten de Synoden te Leeuwarden en te 's Gravenhage aan de leden de vrijheid, om na de vereeniging te blijven onder den Kerkeraad, onder wien zij vroeger stonden. Maar voor het vervolg is regeling der grenzen toch dringend noodig. Zonder twijfel behoort deze zaak in de eerste plaats tot de werkzaamheid der verschillende Glassen. Maar het is toch wenschelijk, dat de Synoden de beginselen aangeven, waarnaar deze regeling in iedere Classe, en dus zooveel mogelijk overal in gelijken zin en geest, geschieden zal. Er kan immers te rade gegaan worden met de oude historische en met de burgerlijke grenzen. Men kan ook trachten, zooveel doenlijk bestaande en gemakkelijk aanwijsbare grenzen te handhaven. En eindelijk kan men ook rekening houden met de roeping, om op alle plaatsen de gemeente Gods tot openbaring te brengen.

2. Eoeping onzer Kerken tegenover de Gereformeerden, die nog niet met ons vereenigd zijn.

TOELICHTING. Beide Synoden hebben erkend, dat de Gereformeerde Kerken in historische betrekking staan tot die aloude Gereformeerde Kerken, wier eens zoo deugdelijke formatie in het Nederlandsche Hervormde Kerkgenootschap is te gronde gegaan. En beide hebben de bijzondere verplichting gevoeld en uitgesproken, welke op onze Kerken rust tegenover allen, die in dat genootschap zijn achtergebleven, of reeds op eene of andere wijze zich daarvan hebben losgemaakt. Er volgt daaruit, dat op plaatsen, waar nog geen Gereformeerde Kerkeraad met ons in verband kan treden, zoolang moet

worden gearbeid, tot ook daar de reformatie worde ter hand genomen. Ook deze roeping gaat zeker allereerst de Classen aan. Deze zullen ook hebben te regelen, op wat wijze nu reeds opgetredene, of nieuw optredende Gereformeerde Kerkeraden in het verband der Gereformeerde Kerken kunnen worden opgenomen. Maar de Synoden behooren de roeping toch uit te spreken en aan te dringen, die te dezen aanzien op alle Kerken afzonderlijk en gezamenlijk tegenover de achtergeblevene Gereformeerden rust.

3. Ineensmelting der plaatselijke Kerken.

TOELICHTING. Ter plaatse, waar twee elkander erkennende Gereformeerde Kerken zijn, vindt de vereeniging haar einddoel alleen in volledige samensmelting. Met weder-zijdsche erkenning en correspondentie mag men naar Gereformeerde beginselen op den duur niet tevreden zijn. Natuurlijk raakt ook deze zaak in de eerste plaats de plaatselijke Kerken en de Classen. Maar er kunnen zich bij deze ineensmelting moeilijkheden voordoen, waarop de Synoden zullen hebben te letten, en die zij misschien door eenigen goeden raad of voorslag, of ook door het benoemen van eene Commissie van advies, kunnen verminderen of uit den weg helpen. Vooral het verschil in de wijze, waarop de Kerken tot dusver haar financieel beheer voerden, kan bezwaren voor de ineensmelting opleveren. Eenerzijds toch zijn de Kerkeraden als zoodanig met deze administratie belast. Anderzijds behelpf men zich met de Kerkelijke Kassen, welke als een maatregel voor de rechtszekerheid der goederen dusver niet schenen te kunnen worden gemist; en, ook al streeft men er naar ze zoo spoedig mogelijk overbodig te maken, toch nog tijdelijk zullen moeten worden geduld. Indien om deze of andere redenen ineensmelting vooralsnog niet is te verkrijgen, zal de Synode eenen leidraad moeten aangeven voor de wijze, waarop correspondentie tusschen de plaatselijke Kerken kan aangegaan en onderhouden worden.

4. Samenvoeging der Kerken in Classen en Provinciën.

TOELICHTING. Een ander onderwerp, dat de aandacht der Synode vragen zal, is de samenvoeging der Kerken in Classen en Provinciën. Reeds de aanstaande Synoden zullen deze zaak ter hand moeten nemen, en eene voorloopige regeling moeten vaststellen, opdat de eerstvolgende Classikale en Provinciale vergaderingen terstond naar die nieuwe regeling kunnen samenkomen. Deputaten zullen daarom ook eene schets van zulk eene groepeerding in gereedheid brengen, opdat de Synoden, in verband met de instructiën der mindere vergaderingen, daarvan desverkiezende zich bedienen kunnen. Ook bij deze regeling zal men rekenen kunnen met de oude historische, met de burgerlijke, of met andere duidelijk aanwijsbare grenzen; voorts met plaatselijke ligging, afstanden, reisgelegenheden enz. Tevens zullen de Synoden, om de vereeniging in werking te doen treden, voor de eerste maal in iedere Classis en Provincie eene Kerk moeten aanwijzen, die de eerstvolgende Classikale en Provinciale vergaderingen samenroept. Natuurlijk is heel deze regeling eene voorloopige. Elke latere kerkelijke vergadering heeft onverkort het recht, om veranderingen voor te stellen. Maar deze eerste en eenige maal moeten de Synoden deze zaak regelen, om de vereeniging in de praktijk in werking te doen treden.

5. Huishoudelijke Bepalingen.

TOELICHTING. Beide groepen van Kerken hebben allengs verschillende Huishoudelijke Bepalingen gemaakt. Wjl voortaan de regeering der Kerken naar ééne regel behoort te geschieden, moet ook in die Bepalingen overeenstemming worden gebracht. Wat in die Bepalingen beiderzijds gelijk is, zou bijv. voorloopig van kracht kunnen blijven; wat met elkander strijdt, voorloopig opgeschort; en het overige door de Synoden of door eene daartoe benoemde Commissie uitgezocht en geschikt kunnen worden. Verschillende zaken verlangen, hierbij terstond eene regeling door de Synoden, als bv., hoe voortaan de afvaardiging naar Classen, Provinciën en Synode geschieden zal, hoe de kosten zullen gedragen worden enz. Voorts hebben ook de Classen en

Provinciën hier en daar nog hare huishoudelijke bepalingen; maar deze hebben zij zelfven, zoo noodig, op hare eerste samenkomsten te herzien.

6. Naam der vereenigde Kerken.

TOELICHTING. De naam, dien de thans zich vereenigende Kerken dragen, is verschillend, en moet na de vereeniging voor allen dezelfde zijn. Wat zij nu reeds in haar naam gemeenschappelijks hebben, is de bijvoeging van „Gereformeerde." De Synoden zullen hebben te beslissen, of hieraan nog eene nadere bepaling, Vereenigde, Christelijke, Nederduitsche of dergel, zal moeten toegevoegd worden. Daarbij zal slechts alle schijn te vermijden zijn, alsof de eene groep van Kerken in de andere overgegaan en opgenomen zou zijn. Zoodra de vereeniging definitief is gesloten en de naam is vastgesteld, zullen de beide Synoden hiervan kennis moeten geven aan de Regeering, met vermelding dat de Chr. Geref. Kerk en de Nederd. Ger. Kerken voortaan in vereeniging met elkander onder dezen nieuwen gemeenschappelijken naam wenschen te leven. Daarbij zullen de Synoden er de aandacht op moeten vestigen, dat twee Kerken terzelfder plaatse, zoolang zij niet ineensmelten, aan den gemeenschappelijken naam nog eene onderscheiding moeten toevoegen, ontleend aan straat, gracht, adres van den Kerkeraad, of dergelijke.

7. Officieel orgaan.

TOELICHTING. Tot dusver werden *Bazuin* en *Heraut* gebruikt als het officieel orgaan van de Chr. Ger. Kerk en van de Ned. Geref. Kerken. Ook hierin zal, zoo mogelijk overeenstemming moeten gebracht worden. En tevens zullen de Synoden een zegel moeten aannemen, dat als symbool voor de gezamenlijke Kerken geldt.

8. Opleiding van predikanten.

TOELICHTING. De Synoden te Leeuwarden en te 'sGravenhage hebben beide het beginsel gehuldigd, dat de Kerken zelve eene inrichting moeten hebben voor de opleiding hater Dienaren, althans wat de godgeleerde vorming betreft; maar beide tevens ook het beginsel van vrije studie erkend en gehandhaafd. De bestaande toestand is daarmede beiderzijds aanvaard. Die toestand is echter zeer verschillend; de opleiding der aanstaande Bedienaren des Woords loopt ver uiteen. Propaedeuse, tijd van studie, praeparatoir-examen, optreden in de gemeente, examens aan de Scholen en in de Classen, peil en omvang der examens zijn in de beide groepen van Kerken geheel anders geregeld. Ook hierin zal, althans op den duur, overeenstemming moeten komen.

Indien deze zaken echter van te groot gewicht zijn, om ze nu reeds op de aanstaande Synoden geheel of gedeeltelijk af te handelen, zouden de Synoden daarvoor Deputaten kunnen benoemen, die voor de Synode ten volgenden jare een plan voor eene nieuwe regeling ontwierpen en indienden. Maar in ieder geval zullen de beide Synoden dan toch nu reeds door eenige bepalingen moeten voorzien in den toestand tot de eerstvolgende Synode, vooral met betrekking tot het peremptoir of classikaal examen na de beroeping der Candidaten.

9. Zending.

TOELICHTING. Ook de zaak der zending, zoowel onder de Joden als onder de Heidenen, eischt nadere regeling. Zij wordt tot dusver door de Christ. Geref. Kerk en de Ned. Geref. Kerken op verschillende wijze gedreven. De Christ. Geref. Kerk liet haar geheel van de kerk uitgaan. Door de Ned. Geref. Kerken werd zij tot dusver alleen behartigd, in verband met de Ned. Geref. Zendingsvereeniging. Zoo mogelijk, zullen de Synoden op dit terrein samenwerking tot stand moeten brengen.

10. Algemeene Bezittingen.

TOELICHTING. De Christ. Geref. Kerk heeft reeds eenige algemeene eigendommen verkregen, en bezit ook eenige algemeene kassen: voor de Theol. School; voor Eme-

riti-predikanten, predikants-weduwen en weezen; voor de zending onder de Joden en Heidenen. Indien de Nederd. Geref. Kerken nu de proceskosten afbetaalden, en voorts voor al dezen arbeid tot samenwerking gezind zijn, gelijk te verwachten is, zou er waarschijnlijk geen bezwaar bestaan, om deze tot het gemeenschappelijk eigendom te maken van de vereenigde Gereformeerde Kerken.

11. Mandaat der Afgevaardigden ter Synode.

TOELICHTING. De beide Synoden zullen ten slotte nog eene of meer vereenigde zittingen moeten houden, ten einde eenige Commissiën te benoemen voor de correspondentie met de Regeering, voor de regeling van de opleiding der aanstaande predikanten enz., en misschien ook om nog enkele andere zaken als uitvloeisel van de vereeniging nader te bespreken. Daarom is het noodig, dat de Kerken aan de afgevaardigden ter Synode de macht schenken, om in vereenigde zitting met de Synode dei-andere groep samen te komen en aan de behandeling der daar voorkomende zaken deel te nemen.

Dit zijn de punten, die naar het oordeel van Deputaten beiderzijds op cle aanstaande Synoden vooral ter sprake zullen moeten komen en daarom vooraf op de mindere vergaderingen overwogen moeten worden.

Misschien zullen de Kerken zelve hier nog andere onderwerpen aan toevoegen, of ook enkele er van weglaten. De vrijheid daartoe wordt door deze Memorie niet in 't minst verkort. Slechts is het wenschelijk, om voor cle aanstaande Synoden geen andere werkzaamheden in te zenden, dan die rechtstreeks met de vereeniging in verband staan. Alleen voor deze zaak komen de Synoden thans in buitengewone vergaderingen samen. *Utrecht*, 4 Maart 1892.

*Foor Correspondentie gezien door de
Deputaten van de Christelijke Geref. Kerk,*

J. VAN ANDEL, *Praeses.*
H. BAVINCK, *Scriba.*
L. LINDEBOOM.
A. LITTOOY.
M. NOORDZIJ.

*De Deputaten der Nederduitsche
Geref. Kerken,*

K. FERNHOUT.
G. VAN GOOR.
A. KUYPER.
F. L. RUTGERS.
J. C. SIKKEL.

tot het in gereedheid brengen van deze Memorie hadden de Deputaten tweemaal eene conferentie gehouden met de Deputaten van de Christelijke Gereformeerde Kerk, den 19^{den} Februari 1892 te Amsterdam, en den 4den Maart d. a. v. te Utrecht. En daarna hebben zij nog drie zulke conferentien gehouden, den 6^{den} Mei te Kampen, en den 20sten Mei en den 7^{den} Juni te Amsterdam, ten einde te kunnen voldoen aan het tweede gedeelte van hun mandaat, nl. om in zake het tot stand brengen der vereeniging, in overleg met de Deputaten van de Christelijke Gereformeerde Kerk, het concept van eene definitieve regeling in gereedheid te brengen, en dus op de punten, in bovengenoemde Memorie aangegeven, de Kerken van advies te dienen.

De adviezen en voorstellen, die zij op die punten hebben opgemaakt, en die zij dus mits dezen bij de Synode indienen, zijn de volgende:

I. Grensregeling der plaatselijke Kerken.

Op zeer begrijpelijke wijze is de grensregeling der Kerken, die zich thans vereenigen zullen, ook plaatselijk niet allerwegen dezelfde. Dit komt daarvandaan, dat in sommige gevallen de grensregeling der burgerlijke gemeente wijziging onderging, dat vroeger onbebouwde terreinen bebouwd werden, enz., en dat men kerkelijk.eenerzijds deze wijziging volgde, anderzijds er zich buiten hield. En ook is er zeker verschil ontstaan, doordien men van den eenen kant enkele geloovigen, die in de plaats hunner woning geïsoleerd stonden, ingedeeld heeft bij de Kerk van eene andere plaats, terwijl men van den anderen kant de plaatselijke indeeling schier uitsluitend liet heerschen. Thans echter zal het, om verwarring te voorkomen en de ineensmelting mogelijk te maken, noodzakelijk zijn, dat hierin eenheid van regeling kome. Hierbij echter dient het verleden geëerbiedigd te worden en mag aan niemand geweld worden aangedaan. Te strenge doorvoering van een vasten regel zou in enkele gevallen op vernietiging van de kerkformatie uitloopen, wat door niemand mag gewenscht worden. De Classen, aan wie in deze het zeggenschap toekomt, zullen zich dus moeten laten leiden door het dubbele beginsel, om eenerzijds aan de grensregeling alle onzekerheid te ontnemen, en anderzijds noch iemands persoonlijke vrijheid te na te komen, noch bestaande kerkformatiën te verstoren. Het zal daarom noodig zijn, dat de Sjnode uitspreke, welk leidend beginsel bij de grensregeling der plaatselijke Kerken zal te volgen zijn, en op welke wijze bij het volgen van dat vaste beginsel zoowel de persoonlijke vrijheid als het bestaan van bedreigde formatiën kan gewaarborgd worden. Wat nu dit beginsel van grensregeling aangaat, zoo ligt het voor de hand, dat dit in den regel de grens der burgerlijke gemeente zal moeten zijn, en dat, waar deze burgerlijke grensregeling, gelijk b. v. in Friesland, meer fictief dan reëel is, de oude historische grenzen der dorpen hiervoor in de plaats treden. En doen zich gevallen voor, gelijk b. v. bij Amsterdam en Nieuwer-Amstel, dat de burgerlijke grens onmogelijke combinatiën oplevert, of, gelijk b. v. te Rotterdam, dat zij scheidt wat bijeen hoort, dan behoude men de grenzen, die oudtijds door de opkomst der gemeente of door de practijk waren aangewezen. Doen zich nu gevallen voor, dat personen, die in eene andere plaats wonen, tot dusver bij den Kerkeraad geboekt stonden, zoo behoort aan deze leden het recht te verblijven, om levenslang te blijven bij de Kerk, waarbij zij zich aansloten. Ook dan echter regele men de zaak formeel, door bij den Kerkeraad een afzonderlijk boek aan te leggen voor de leden die elders wonen, en wende de Classe zoo spoedig mogelijk pogingen aan, om ook in de plaats, waar deze leden wonen, de Kerk tot openbaring te brengen. Wonen zij in plaatsen, waar reeds eene andere kerkformatie, die met ons in verband treedt, bestond, dan volge men den regel, dat de eerste toelating van gedoopten tot het H. Avond-

maal voortaan in de plaats van inwoning, en niet meer elders geschiede. En wat aangaat de kerkformatiën, die door de nieuwe grens-regeling zouden verstoord worden, zoo zal het raadzaam zijn, wel formeel de nieuwe grensregeling door te zetten, maar deze onderscheidene deelen van de vroegere formatie dan als zelfstandige Kerken te combineren. En voor zooveel in ééne of meer dezer plaatsen reeds eene andere kerkformatie, die met ons in verband treedt, mocht geïnstitueerd zijn, volge men den regel als boven, dat de personen nu vrijheid hebben om te blijven waar zij zijn, maar dat men uit zulk eene plaats geen nieuwe leden tot het H. Avondmaal toelate. Aller toeleg, en vooral de toeleg der Classen moet steeds zijn, om in elke plaats van ons land de Kerk van Christus tot openbaring te brengen, en het is om dit hooger motief, dat de onderscheiding der plaatsen, gelijk God de Heere een iegelijk de plaats zijner woning heeft toebeschikt, niet dan in gevallen van hooge noodzakelijkheid mag worden uitgewischt. Iets wat intusschen zoo te verstaan is, dat de regel de exceptie niet doode. Vooral in Noord-Brabant en Limburg, en ook elders, zijn er streken, waar zeer enkele geloovigen verstrooid leven, en het is voor deze broederen in de *diaspora*, dat de Classen zullen te zorgen hebben op eene wijze die met hun sporadisch karakter strookt.

De conclusiën, waartoe we komen, zijn dus de navolgende:

1°. Ûe Classen nemen, waar geschil over de grenzen bestaat, onverwijld de nadere grensregeling dezer plaatselijke Kerken ter hand, en zoeken die zoo te regelen, dat de grenzen der Kerken, waar dit mogelijk is, de grenzen der burgerlijke gemeenten volgen, tenzij de woonplaats van leden of de belangen der kerken het anders vereischen.

2°. Waar de burgerlijke grensregeling een te uitgestrekt terrein omvat, en kleiner indeeling noodig is, volge men, indien mogelijk, de oude plaatselijke indeeling, die tevens meestal de historisch-kerkelijke is.

3°. Waar de burgerlijke grensregeling van latere dagteekening is, opnieuw wijziging onderging, of op de grenzen ongelegenheid scheidt, make de Classe eene regeling.

4°. Indien door deze nieuwe grensregeling iemand zou afgesneden worden van de kerkformatie, waartoe hij op dit oogenblik behoort, worde hem de vrijheid gelaten, levenslang bij zijne oude kerkformatie te blijven, echter met dien verstande, dat hij door den Kerkeraad afzonderlijk geboekt worde met behoud van de volle rechten als lid, dat men alle pogingen aanwende, om ook in zijne woonplaats tot kerkformatie te komen, en dat, zoo dit gelukt, of zoo er reeds eene andere kerkformatie in zijne woonplaats bestaat, de bedoelde Kerkeraad voortaan niemand uit die andere plaats als lid zijner gemeente boeke.

5o, Waar eene bestaande kerkformatie zich thans uitstrekt over onderscheidene plaatsen, worden tusschen die plaatsen de grenzen aangewezen, ook al blijven deze nog vereenigd onder ééne Kerkeraad.

6°. In plaatsen waar nog geen kerkformatie is, die met onze Kerken in verband staat, worde voor de enkele personen, die daar mochten wonen en onze gemeenschap zoeken, eene naburige Kerk aangewezen, om voor hen te zorgen; en op deze Kerk, respectievelijk op haren Kerkeraad, ruste in de eerste plaats de verplichting, om te arbeiden, dat ook in die plaats eene Gereformeerde kerkformatie tot stand kome. Het is daarom noodzakelijk, dat de Classe al zulke plaatsen binnen haar ressort onder hare hoede neme, en beslisse, welke Kerk voor elk van deze plaatsen als tijdelijke voorgedesse zal optreden.

II. Koeping tegenover achtergeblevenen.

Alleen eenheid in Belijdenis maakt samenleven in ééne kerkformatie *mogelijk*, maar stelt die ook *ten plicht*. Een plicht die zoowel rust op wie nog buiten staat, opdat hij binnen kome, als op hem die binnen is, opdat hij wie buiten staat, lokke. Het bezit eener belijdenis brengt zeer zeker ook den plicht mede, om voor haar propaganda te drijven, waar zij nog verworpen wordt, maar, om dit missionair gebied nu buiten bespreking te laten, legt zulk eene belijdenis op zichzelf reeds een zekeren geestelijken band tusschen de Kerk, die haar als banier omhoog heft, en een iegelijk die, al staat hij nog buiten haar, toch hare waarheid erkent. Een geestelijke band, die van nog teederder aard wordt, waar, gelijk hier het geval is, deze belijders, in historischen zin, hunne kennis van de waarheid, met ons uit éénzelfde bron ontvingen. Het is daarom uit kracht van dit gemeenschappelijk verleden en van deze eenheid in belijdenis, dat de Gereformeerde Kerken geene onverschillige houding mogen aannemen, zoomin tegenover die Gereformeerde belijders, die nog in allerlei andere genootschappen en kerkformatiën verkeerden, als tegenover die steden en dorpen, waar tot dusverre nog geen kerkeraad naar den Gereformeerden regel optrad en tot aansluiting aan ons kerkverband bereid was. Het gaat niet aan, dat men rustig afwachte, of zich hier of elders ook iemand aanmeldt; de Kerken moeten ook ten deze //zoeken wat verloren ging⁷ en zich geen ruste gunnen, zoolang nog niet alles wat te redden is van de aloude Kerken onzer vaderen in gewenschten staat hersteld wierd. Wie den drenkeling redden zal, moet niet wachten tot deze naar hem toe komt zwemmen, maar zelf bij hem springen en hem aan den vasten wal brengen. Zal deze zeer groote en zeer dringende arbeid intusschen doel treffen, dan kan men dien niet overlaten aan het vrije initiatief van dezen of genen, maar behoort deze arbeid geregeld te worden, en het is van de Cl assen dat de regeling voor deze actie moet uitgaan. Het is daarom

geraden en allereerst noodzakelijk, dat iedere Classe geheel het terrein binnen haar ressort, dus ook die plaatsen, waar nog geen kerkformatie met ons in verband trad, kerkelijk indeele, zoodat vooruit vaststa, binnen welke grenzen de straks uitkomende of opkomende Kerk zich zal hebben te bewegen. In de tweede plaats wijze dan de Classe voor elke nog niet gereede plaats eene naburige Kerk aan, die in last ontvange, om in bij zonderen zin aan dit dorp hare kracht te wijden. En ook in de derde plaats zij de Classe er op bedacht, om reeds geformeerde groepen, die of als vrije Kerken of anderszins in zeker verband staan, tot het weer volgen van de Gereformeerde kerkenordering en alzoo tot aansluiting aan het kerkverband te bewegen. Wanneer het dan aan eenige Kerk gelukt, om in eene naburige, haar als voorgedesse toegewezen plaats, opening te krijgen, en er ontstaat wel actie, maar zonder dat deze in die plaats zelve door ambtsdragers geleid wordt, dan verleene de Kerkeraad van die Kerk aan de geloovigen in deze plaats voorshands de noodige geestelijke zorg, en breoge voorts de zaak op de Classe, terwijl alsdan de Classe zorg drage, dat een consulent voor deze plaats worde aangewezen, en onder diens leiding tot de instelling der ambten in deze plaats worde overgegaan; waar dit voeg geeft, na vooraf de ambtsdragers of titelvoerders, waaronder de geloovigen te dier plaatse dusver verkeerden, te hebben gewaarschuwd. Afgezien echter van deze actie op plaatsen, waar nog geen normale kerk-formatie bestaat, blijft op de Kerkeraden de verplichting rusten, om ook in de plaats, waar zij zelve gevestigd zijn, allereerst de nog van verre staande Gereformeerde belijders tot de erkenning van hunne ambten en alzoo tot kerkelijk samenleven te bewegen. De dusgenaamde evange-liseerende arbeid, of ook de missionaire arbeid onder ongeloovigen, is hiermede allerminst uitgesloten, maar komt onder het hoofd van dit artikel niet aan de orde.

Onze conclusiën zijn derhalve :

1°. Dat op de Kerken de verplichting blijft rusten, om al wie van Gereformeerden huize is en toch nog van verre blijft staan, tot zich te trekken, zullende echter overeenkomstig hetgeen in 1891 door de beide Synoden bij de onderhandelingen over deze zaak is uitgesproken, niemand als lid erkend worden, dan nadat de Kerkeraad zich verzekerd heeft van instemming met de Gereformeerde belijdenis en van christelijken wandel; alsmede om in plaatsen, waar zich nog geen Kerkeraad aansloot, de optreding van eene zuiver Gereformeerde kerkformatie te bevorderen.

2°. Dat de Classen hiertoe alle dorpen kerkelijk hebben in te deelen, en elke nog ongereede plaats aan de zorg van eene bepaalde Kerk hebben toe te wijzen.

3°. Dat, zoo de actie van deze Kerk slaagt, zij voorshands de geestelijke verzorging dezer plaats op zich neme, en voorts de zaak op de eerstvolgende Classe brenge.

4°. Dat de Classe alsdan voor zulk eene plaats een consulent aanwijze

of desnoods van eene genabunrde Classe vrage, in overeenstemming met de wenschen van de Gereformeerde belijders uit die plaats zelve, ook aangaande de wijze van reformatie.

5°. Dat deze consulent hun de noodige leiding geve, om te komen tot eene Gereformeerde kerkformatie en een bij het Gereformeerde kerkverband aangesloten Kerkeraad.

6°. In plaatsen, waar een geheele Kerkeraad of een gedeelte van een Kerkeraad de zondige paden mocht willen verlaten, zal de Classe naar bevind van zaken handelen.

7<>. Eindelijk zullen de Kerkeraden en Classen geene pogingen onbeproefd laten, om op zichzelf staande groepen of kerkformatiën tot aansluiting aan het kerkverband te bewegen.

ui. Ineensmelting der plaatselijke Kerken.

De ineensmelting der plaatselijke Kerken moet einddoel der vereeniging zijn, maar behoeft juist daarom niet datgene te zijn waarmede men begint. Al wat men hier door dwang of zelfs door te sterken drang zou pogen uit te richten, zou niet zelden tot tegenovergestelde uitkomst leiden. In zeer vele plaatsen zal dat einddoel zelfs niet kunnen bereikt worden, tenzij men vooraf door zekere overgangstoestanden aan elkander hebbe leeren wennen. En anderzijds behoort er evenzeer tegen gewaakt te worden, dat men in plaatsen, waar men voor ineensmelting rijp is, niet te doldriftig te werk ga, door samen te treden op een zoo los of zoo slecht geregelden voet, dat hieruit allerlei ongelegenheid zou kunnen geboren worden. De meeste haast bestaat in die plaatsen, waar beide Kerken in zielental zoo klein zijn, dat zij onmogelijk een geschikten werkkring voor twee predikanten opleveren. In al zulke plaatsen zou de dubbele uitgave voor pastorie, traktement, enz. geldverspilling zijn, en eindigen met de Kerken te gronde te richten. Nu spreekt het hierbij in de eerste plaats vanzelf, dat het besluit tot ineensmelting uit moet gaan van de vrije bewilliging der beide Kerken, gerepresenteerd door hare Kerkeraden; maar ook, dat deze voor die zaak niet definitief kunnen handelen zonder de goedkeuring der Classe; terwijl, indien er ook dan nog moeilijkheden overbleven, de Provinciale en desnoods de Generale Synode zou moeten beslissen. Deze goedkeuring der meerdere vergaderingen is noodig: 1°. omdat al wat het instituut der Kerken raakt ook het kerkverband aangaat; en 2°. om gebrekkige regeling te voorkomen. Opdat hierin echter met eenige eenparigheid worde te werk gegaan, zal de vereenigde Synode goeddoen door 1°. eenige deputaten voor deze aangelegenheid aan te wijzen, met mandaat om de Classen over ontworpen regelingen van advies te dienen, en desverlangd ook de Kerken ter zijde te staan; en 2°. eenige regels vast te stellen, die als grondlijnen zullen kunnen dienen voor het advies, dat deputaten zullen uitbrengen.

en voor de beslissing, daarop door de meerdere vergaderingen te nemen. Voor het trekken dezer grondlijnen zal het er op aankomen, te onderscheiden tusschen drie stadiën: 1°. die van correspondentie; 2°. die van combinatie; en 3°. die van ineensmelting. De correspondentie dient voor alle Kerken verplicht te worden gesteld, daar zonder deze geen plaatselijke aanwezigheid van twee Kerken in eenzelfde kerkverband denkbaar is. Het tweede stadium, dat van combinatie, komt vooral daar in aanmerking, waar men vooralsnog niet tot ineensmelting kan geraken, en toch de beide Kerken niet zoo groot zijn, dat tweeërlei dienst des Woords en der Sacramenten reden van bestaan heeft, ja waar zulks in de toekomst de ineensmelting tegen zou houden. Kerken, die samen niet meer dan vijfhonderd zielen tellen, zijn niet sterk genoeg, om twee kerkformatiën behoorlijk te ontwikkelen. Het derde stadium, de ineensmelting, kan slechts daar plaats grijpen, waar men hiervoor beiderzijds rijp is en eene deugdelijke administratieve regeling kan getroffen worden. — De correspondentie zal als minimum hierin moeten bestaan, dat men niet zonder wederzijdsche bewilliging leden van elkander overneme; dat men, waar gemeenschappelijke belangen ter sprake komen, deputeere naar elkanders Kerkeraad; dat de dienaren des Woords nu en dan voor elkander optreden; dat men nu en dan eene gemeenschappelijke godsdienstoefening houde; en dat men elkanders tucht volledig erkenne. De combinatie zal moeten plaats hebben op den voet, waarop dusver deze combinatie in onze aloude Kerken gepractiseerd werd, doch tevens met de bepalingen, die voor de correspondentie zijn aangegeven. En wat eindelijk de ineensmelting betreft, zoo kan deze nogmaals twee stadiën doorloopen, naarmate zij of alleen in de kerkformatie, of ook in de administratieve aangelegenheden tot stand komt. Ineensmelting der beide kerkformatiën in ééne kerkformatie zal het best in diervoege tot stand komen, dat men beginne met beide Kerkeraden tot één Kerke-raad te laten samenvloeien, zoodat aanvankelijk zitting hebben al wie zitting had in de beide afzonderlijke Kerkeraden. Zoodra dit geschied is, is er slechts één dienst des Woords en der Sacramenten, en slechts ééne tucht, gelijk ook slechts ééne afvaardiging naar de Classe, gelijk dan ook de collecten geheel aan de bevoegdheid van den éénen Kerkeraad staan. Is het nu nog niet mogelijk tegelijk ook terstond administratief in één te vloeien, dan zal deze vereenigde Kerk een contract moeten aangaan eenerzijds met den ouden Kerkeraad der Christelijke Gereformeerden en anderzijds met het bestuur der Kerkelijke Kas, opdat de wederzijdsche rechten en plichten behoorlijk worden geregeld. Het meest wenschelijke echter is, dat deze aanvankelijke contractuëele regeling zoo spoedig zulks kan gevolgd worde door ineensmelting ook op administratief terrein. Dan moet natuurlijk de Kerkelijke Kas verdwijnen, moet het beheer der kerkelijke bezittingen en gelden op vasten voet geregeld worden, en moet waarborg worden geboden aan de wederzijdsche crediteuren. Ook zal het dan zaak zijn, de leden der gemeente, die legaten mochten besproken

hebben, op de verandering van den staat van zaken te wijzen. Intusschen, noch voor zulk een accoord of contract, noch voor zulk eene administratieve regeling zijn nu reeds regels vast te stellen, omdat men hierin niet vrij is, noch ook de toestand overal gelijk is. Het best zal daarom zijn, dat aan deputaten bovengenoemd in last worde gegeven, practisch in ééne of meer Kerken, die hiertoe genegen zijn, zulk eene regeling tot stand te brengen, en op grond van deze practische ervaring een leidraad op te stellen, die dan door de eerstvolgende Synode kan worden beoordeeld.

Onze conclusiën zijn derhalve de volgende:

1°. De Synode spreke uit, dat ineensmelting einddoel moet zijn, maar waarschuwe tegen overijling, terwijl voorts hiermede niets geprejudiciëerd wordt ten aanzien van het parochiale stelsel.

2°. Zij verplichte de Kerken tot niets dan tot *correspondentie*; wijze als nader middel tot vereeniging de *combinatie* aan; en doe inmiddels alles wat noodzakelijk is, om een goede regeling voor *meensmelting* voor te bereiden.

3°. Zij benoeme vijf deputaten, met mandaat: *a.* om de Classen, en respectievelijk de Kerken, te dienen van advies; *b.* om zekere regelingen voor de correspondentie, de combinatie en de ineensmelting te ontwerpen; en *c.* om in eenige daartoe willige Kerken de ineensmelting aanstonds, onder goedkeuring der Classe, te helpen voorbereiden, ten einde de practische kennis te erlangen, die voor het ontwerpen van eene goede regeling noodig is. Deze regelingen kunnen reeds gevolgd worden zoodra zij publiek zijn gemaakt, en worden voorts op de eerstvolgende Generale Synode, met het oog op hare algemeene toepassing, aan de goedkeuring der Kerken onderworpen.

4°. Voor de regeling der correspondentie volgen de deputaten den regel, dat als minimum geëischt worde wat boven is aangegeven.

5°. Voor de regeling der combinatie volgen zij het beginsel, dat zij worde toegepast overal waar de beide nog niet geheel ineen te smelten Kerken samen niet boven de vijfhonderd zielen tellen; dat zij ga naar den aiouden regel onzer Kerken; en dat zij tevens voldoe aan alles wat als minimum-eisch voor correspondentie gesteld is.

6°. Voor de ineensmelting eindelijk worde een dubbele gedragslijn aangegeven, al naar gelang deze alleen, de kerkformatie of ook de administratie der gelden zal omvatten.

Voor de ineensmelting der kerkformatie zonder meer is noodig, dat de beide Kerkeraden, gelijk zij nu zijn, ineenvloeien om alsnu één Kerkeraad te vormen, en dat voortaan alleen van dezen gemeenschappelijken Kerkeraad geheel de dienst des Woords en der Sacramenten, de tucht, en de regeling der collecten uitga; terwijl dan tevens een contract moet worden aangegaan met hen, bij wie de administratie der kerkelijke goederen en fondsen berust, voor de wederzijdsche administratieve rechten en verplichtingen.

Bij ineensmelting eindelijk die ook de administratie zal omvatten, dient de regel gevolgd te worden, dat de Kerkelijke Kassen verdwijnen, dat de administratie op vasten voet geregeld worde, en dat de rechten der crediteuren vooraf behoorlijk worden gewaarborgd.

IV. Samenvoeging der Kerken in Classen en Provinciën.

Toen de Gereformeerde Kerken hier te lande in de 16e eeuw classicaal en provinciaal werden samengevoegd, is men, blijkens die indeeling zelve en blijkens berichten daarover, zóó te werk gegaan, dat men in de eerste plaats zich richtte naar de burgerlijke indeeling in provinciën enz.; daarna de oude kerkelijke indeeling en aanhoorigheid in aanmerking nam; vervolgens ook lette op de meerdere of mindere gemakkelijkerheid en de meerdere of mindere gewoonte van onderlinge gemeenschap; en eindelijk zooveel mogelijk er voor zorgde, dat de Classen noch een te grooten omvang kregen noch ook uit een al te klein aantal Kerken bestonden.

Dat men toen terecht die vier regelen stelde, en ze ook in de daar genoemde volgorde in toepassing bracht (altijd behoudens eene enkele uitzondering, waarvan de noodzakelijkheid evident was), zal wel niet veel aanwijzing noodig hebben. Immers, langs dien weg geschiedde de samenvoeging der Kerken op een vasten grondslag, die allerlei willekeur en oneenigheid afsneed; bleef men daarbij zooveel mogelijk op de oude historische lijn; liep men geen gevaar van in botsing te komen met het eigenaardig en zeer uiteenlopend karakter van de onderscheidene provinciën; had men grensbepalingen, die voor ieder vaststonden en die zonder veel moeite tot in de kleinste bijzonderheden konden aangewezen worden; en kreeg men Classen, die in de gelegenheid waren aan het doel van hare instelling te beantwoorden.

Inderdaad zijn dan ook diezelfde regelen weer gevolgd, toen in onze eeuw eerst de Christelijke Gereformeerde en daarna de Nederduitsche Gereformeerde Kerken hare classicale en provinciale combinatiën vormden. Thans echter was voor beide die groepen de toepassing nog al moeilijk, daar in vele streken des lands de aangesloten Kerken niet genoegzaam in aantal waren. Daardoor is men toen genoodzaakt tot allerlei afwijking. En omdat in het genoemde opzicht voor bijna alle provinciën de toestand van de beide kerkverbanden geheel verschillend was, kon de afwijking niet bij beide dezelfde zijn. Uit den aard der zaak moest de tweeërlei indeeling wel op allerlei punten uiteenloopen.

Maar natuurlijk kan dat verschil niet in stand blijven, nu alle die Kerken tot vereeniging komen, en dus aanstonds in classen en provinciën gezamenlijk optreden. In die indeeling moet nu aanstonds eenheid gebracht worden. En het is de Algemeene Synode, die tot dien arbeid geroepen is, daar de grensbepalingen, waar het hier om te doen is, niet alleen de Classen, maar ook de Provinciën aangaan, en dus niet in Classen of Provinciën, ieder op zichzelf, tot beslissing zouden kunnen

komen. Daarom is dan ook in de 16de eeuw zoowel de eerste indeeling als de daarop gevolgde algemeene en ingrijpende wijziging in de Generale Synoden aan de orde gesteld en door deze zelve gemaakt.

Wenschelijk is het echter, de indeeling, die thans moet gemaakt worden, nog maar als voorloopig te beschouwen. Zij is noodig, om het mogelijk *te maken, dat de Kerken gezamenlijk in Classen en Provinciale Synoden samenkomen. Maar door die vergaderingen zelve kan dan lichtelijk weer geoordeeld worden, dat wijziging raadzaam is; en natuurlijk kan die dan gemaakt worden door de vergadering, die het aangaat, voor zooveel noodig onder goedkeuring van de meerdere vergadering.

Intusschen make de Algemeene Synode thans hare indeeling zoo goed en doeltreffend, als met de gegevens die haar ten dienste staan mogelijk is. En daarom volge zij ook thans de vier regelen, die hierboven genoemd zijn. De moeielijkheden, die zich daarbij voordeden, toen de beide kerkverbanden nog ieder op zichzelf stonden, zijn juist door de vereeniging grootendeels weggevallen. Omdat beiderzijds de Kerken beschouwd willen zijn als de voortzetting van onze oude Gereformeerde Kerken, kan er ook geen verschil zijn over de vraag, waar de historische lijn is, met welke men te rekenen heeft. En voorts zal dan bij de uitkomst blijken, dat men, van die vaste grondslagen uitgaande en die oude regelen volgende, juist daardoor de veranderingen, die voor beide kerkverbanden nu eenmaal onvermijdelijk zijn, voor beide betrekkelijk klein maakt.

Aangezien na het tot stand komen der vereeniging, en dus na de Synoden van Juni geen twee afzonderlijke kerkverbanden meer bestaan, en derhalve de tot dusver bestaan hebbende Classen en Provinciale Synoden niet meer wettiglijk kunnen samenkomen, terwijl toch het gemeenschappelijk kerkelijk leven niet kan stilstaan, zoo zal ook nog noodig zijn dat de Kerken volgens hare nieuwe samenvoeging ten spoedigste vergaderen, eerst in Classen en daarna in Provinciale Synoden, waarvoor dus de Algemeene Synode een uitersten termijn bepale, en de Kerken aanwijze, van welke deze eerste bij eenroeping zal uitgaan.

Conclusiën:

In zake de samenvoeging der thans vereenigde Kerken in Classen en Provinciën besluite de Synode:

1°. Tot samenstelling der Classen en Provinciale Synoden wordt voorloopig vastgesteld de indeeling, die in de Bijlage van dit Rapport is aangegeven.

2°. Deze Classen zullen alle de eerste maal samenkomen vóór 31 Juli e.k., en de door haar benoemde Provinciale Synoden vóór 31 Augustus e. k.

3°. Deze eerste Classen en Provinciale Synoden zullen worden samen-geroepen, respectievelijk door de in de Bijlage van dit Rapport aangegeven Kerken, die ook tijd en plaats daarvoor bepalen.

SAMENVOEGING DER KERKEN IN CLASSEN EN PROVINCIEËN.

(Kolom 1 geeft de Classen aan; kolom 2 noemt de als kerkdorpen bekende plaatsen, die binnen de grenzen der Classe liggen; en kolom 3 bevat de Kerken, waar reeds Gereformeerde Kerkeraden zijn, thans met elkander in kerkverband.)

PROVINCIE FRIESLAND.

(Na de in Juli 1892 te houden Classen, de Provinciale Synode het eerst samen te roepen door de beide Kerken van Leeuwarden.)

<p><i>Classe</i> LEEUWARDEN; zijnde de oude Gereformeerde Classe van Leeuwarden, met uitzondering van 5 kerkdorpen in het oostelijk deel en met bijvoeging van één kerkdorp uit de oude Classe van Franeker. <i>Na Juni 1892 het eerst uimen te roepen door de beide Kerken van Leeuwarden.</i></p>	<p>St. Anna-Parochie, — Beers en Jellum, — Beetgum, — Bergum, — Berlikum, — Boxum en Blessens, — Britsum, — Deinum, — Eernewoude, — Engelum, — Finkum en Hijum, — Garijp, — Goutum en Swichem, — Grouw, — Hallum, — Hardegarijp, — Hempens en Teems, — Huins en Lyons, — Huizum, — Mijlaard, — St. Jacobi-Parochie, — Jelsum, — Jorwerd, — Kornjum, — Leeuwarden, — Lekkum en Miedum, — Mantgum en Schillaard, — Marrum en Nijkerk, — Marssum, — Menaldum, — Oenkerk, Giekerk en Wijns, — Oud- en Roodkerk, — Roordahuizum, — Rijperkerk, — Stiens, — Suameer, — Suawoude en Tietjerk, — Vrouwenparochie, — Warga, — Wartena en Warstiens, — Weiclum, — Wier, — Wirdum, — Ydaard, Aegum en Friens.</p>	<p>St. Anna-Parochie, C. en N. Beetgum, C. en N. Bergum, C. Berlikum, N. Boxum en Blessens, C. Britsum, C. Garijp, N. Hallum, C. Hijlaard, N. Hijum en Finkum, C. St. Jacobi-Parochie, N. Leeuwarden, C. en N. Marrum c. a., C. Oenkerk c. a., C. Stiens, C. Suawoude c. a., C. Wartena ca., N. Wirdum, C.</p>
<p><i>Classe</i> DOKKUM; zijnde de oude Gereformeerde Classe van Dokkum, met uitzondering van het zuidoostelijk deel. <i>Na Juni 1892 het eerst samen te roepen door de beide Kerken van Dokkum.</i></p>	<p>Aalsum en Wetsens, — Akkerwoude, — Anjum, — Birdaard en Janum, — Blija en Hoogebeintum, — Dantumawoude, — Dokkum, — Driesum, — Ee, — Engwierum, — Ferwerd, — Foudgum en Raard, — Hantum en Ilantumhuizen, — Hiaure en Bornwerd, — Hollum op Ameiand, — Holwerd, — Metslawier en Nijawier, — Morrha en Lioessens, — Murmerwoude, — Nes op Ameland, — Nes en Wierum, — Nijkerk, — Oostrum en Jouswier, — Paesens en Moddergat, — Reitsum, Genum en Lichtaard, — Rinsumageest en Sybrandahuis, — Schiermonnikoog, — Ternaard, — Waaxens en Brandgum, — Wanswerd en Jelsum. — Wouterswoude.</p>	<p>Akkerwoude, N. Anjum, N. Blija e. a., C. Dokkum. C. en N. Driesum, C. Ee, N. Engwierum, N. Ferwerd, C. Hantum c. a., N. Hollum (Amel.), C. Holwerd, C. en N. Metslawier c. a., N. Morrha e. a., C. Murmerwoude, C. Nes en Wierum, N. Nijkerk, N. Paesens e. a., N. Reitsum c. a., N. Rinsumageest c. a., N. Wanswerd c. a., C.</p>

Classe KOLLUM; Augustinusga, — Boornbergum en Augustinusga, N.
zijnde de oude Ge- Kortehemmen, — Buitenpost en Buitenpost e. a., N.
reformeerde Classe Lutje-post, — Burum, — Dragten, — Burum, C. Dragten, C.
van Dokkum zuid- Droge-ham, — Gerkesklooster, — Drogeham, C. en N.
oostelijk deel, en Gerkesklooster, N.
die van Leeuwarden Kollum, — Kolliimerzwaag en Kollum, C. en N. Kooten,
oostelijk deel. Aiigsbuur,—Kooten, N. Munnikkezijl, C.
Na Juni 1892 hel — Munnikkezijl, — Nijega en Opeinde, Nijega en Opeinde, C.
eerst samen te roepen — Oostermeer en Eestrum, — Oostermeer c. a., N.
door de beide Kerken Oud- Oudwoude en Westergeest, — Oudega, — Oudega, C. Rottevalle, C.
van Kollum. Rottevalle, — Surhinsterveen, — Sur- Surhuisterveen, C.
huizum, — Twijzel, — Veenwouden en Veenwoudsterwal, N. Twijzel, N.
Veenwoudsterwal c. a., C.
Westergeest, C.

Classe FRANEKER ; Achlum en Hitzum, — Arum, — Arum, C.
zijnde de oude Ge- Bolsward, — Burgwerd, Hartwerd Bolsward, C. e o N.
reformeerde Classe en Hichtum, — üongjum, — Dronrijp, Exmorra c. a., N.
van Franeker, met — Exmorra en Aliingawier, — Franeker, Franeker, C. en N.
uitzondering van — Gaast en Ferwoude, — Harlingen, — Gaast c. a., N.
één kerkdorp in het Herbajum, — Idsegahuizen en Piaam, Harlingen, C. en N.
noorden en met bij- — Kimsward, — Kubaard en Waaxens, Idsegahuizen c. a., N.
voeging van Ters- — Lollum, — Longerhouw en Schet- Kubaard c. a., N.
schelling, en die van tans, — Makkum en Lollum, N.
Bolsward noordelijk Kornwerd, — Longerhouw c. a., N.
deel. Midlum, — Midsland op Terschelling, — Makkum c. a., C en N.
Na Juni 1892 het Minnertsga, — Oosterbierum, — Oos Midlum, N. Midsland
eerst samen te roepen terend, — Oosterlittens, — (Tersch.), C. Minnertsga,
door de beide Kerken Parrega, C Oosterend, N.
van Franeker. Hieslum en Greönterp, — Peins Oosterbierum, N.
en Schraard, N. Sexbierum,
Zweins, — Pietersbierum, — Pingjum C. Tjerkwerd c. a., N.
en Zurich, — Ried en Boer, — Schal- Tzummarum c. a., C.
zum, — Schingen en Slappeterp, Westerschelling, C
— Winsum e ?, N
Schraard, — Sexbierum, — Spannum WittrL?.rsum. N.
en Edens, — Tjerkwerd en Wommels c. a., N.
Dedgum, Wons c. a., N.
— Tzum, — Tzumraarum en Firdgum,
— Weisrijp en Bajum, —
Wester
schelling, — Winsum en BaarJ,
—
Witmarsum, — Wommels en Hijdaard,
— Wons en Engwier, — Wijnaldum, —
Ïtens en Hennaard.

Classe SNEEK; Balk, — Bozum, — Britswerd en Balk, N.
zijnde de oude Ge- Wiewerd, — Deersum en Poppinga- Bozum, N.
reformeerde Classe wier, — Gaastmeer en Nijehuizen, — Gaastmeer c. a., N.
van Sneek, en die Goënga, Gouw en Offingawier,— Harich Goënga c. a.5 N.
van Bolsward zui- en Ruigahuizen, — Heeg, — flemelum Heeg, N.
delijk deel. en Bakhuisen, — Hindelopen, — Jutrijp Hemelum c. a., N.
Na Juni 4892 het en Hommerts, — Koudum, — Lutke- Hindelopen, C.
eerst samen te roe- wierum, — Molkwerum, — Nijega en Jutrijp c. a., C. en N.
pen door de Elahuizen, — Nijland, — Oosterwierum,
beide Koudum, C.

<i>Kerken van Sneek.</i>	— Oosthem, Abbega en Folsgare, — Oppenhuizen en Uitwellingera, — Oudega, Idsega en Sandfirde, — Oudega en Kolderwolde, — Oude- en Nijemirdum en Sondel, — Rauwend en Irnsum, — Scharnegoutum en Loënga, — Sloten, — Sneek, — Stavoren, — Sijbrandaburen en Terzool, — Warns en Scharl, — Wolsum en Westhem, — Workum, — Woudsend en IJpecolsga, — Wijckel, — IJlst, — IJsbrechtum, Tjalhuizen en Tirns.	Oosthem c. a., N. Oudega-Idsega c. a., N. Oudemirdum c. a., N. Scharnegoutum c. a., C. Sloten, N. Sneek, G. en N. Sijbrandaburen c. a., N. Warns c. a., N. Workum, C. Woudsend c. a., N. Wijckel, N. IJlst, N.
<i>Classe HEERENVEEN; zijnde de oude Gereformeerde Classe van Zevenwolden.</i>	Akkrum, — Appelscha, — Beetster-zwaag, Beets en Olterterp, — Boyl, — Donkerbroek en Haule, — Duurswoude, Wijnjeterp en Bakkeveen, — Goëngarijp en Broek, — Gorredijk, — Haskerhorne en Oudehaske, — Haulerwijk, — Heerenveen, — Hoorsterzwaag, Jubbega en Schurega, — Idskenuizen, Tjerk-gaast, Doniaga, St. Nicolaasga en Lagemeden, — St. Jansga en Delfstra-huizen, — Joure, Westermeer en Snik-zwaag, — Knijpe of Nieuw-Brongerga, — Kortezwaag, — Langezwaag en Lux-wolde, — Langweer, ter Oelen, Indijken en Boornzwaag, — Lemmer, Follega en Eesterga, — Lippenhuizen en Hem-rik, — Makkinga, Elsloo en Langendijke, — Mildam, Oudeschoot, Nijeschoot, Oranjewoud, Rottum en Katlijk, — Nijehaske en Haskerdijke, — Noord-wolde, — Oldeboom en Nes, — Olde-en Nijerberkoop, — Olde- en Nijeholt-pade, — Oldeholtwolde en ter Idzard, — Oldelemmer en Oldetrijne, — Ooster-haule, Oldouvver en Nijega, — Ooster-wolde en Fohteloo, — Oosterzee en Echten, — Oude- en Nijehorne, — Peperga en Blesdijke, — Scherpenzeel, Spanga, Munnekeburen en Nijetrijne, — Steggerda en Finkega, — Terhorne, — Terkaple en Alkmarijp, — Terwispel, — Tjalleberd, Luinjeberd, Gersloot en Ter-band, — Ureterp en Sygerswoude, — Wolvega, Sonnega, Nijelamer en Nije-holtwolde.	Appelscha, C. Donkerbroek, C. Duurswoude c. a., C. Echten, C. Haulerwijk, C. Heerenveen, C. Hoorsterzwaag, c. a., C. Idskenuizen c. a., C. Joure, c. a. C. Knijpe, N. Lemmer c. a., C. en N. Lippenhuizen c. a., C. Mildam c. a., C. Oldeboom c. a., C. Oosterzee, c. a. N. Terwispel, C. Ureterp c. a., C. Wolvega c. a., C.

PROVINCIE GRONINGEN.

(Na de in Juli 1892 te houden Clausen, de Provinciale Synode het eerst samen te roepen door de beide Kerken van Groningen.)

GRONINGEN; Adorp en Harssens, — Aduard, — Aduard, C. zijnde de oude Ge-
Bedum en Westerdijkshorn, — Dork- Bedum, C. en N. reformeerde
Classe werd, — Engelbert, — Ezinge, — Ezinge, C.

van Groningen, met bijvoeging van de aangrenzende deelen der oude zes dassen van het Westerkwartier: de Marne, Middelstum, Loppersum, Appingadam, en het Old-ambt en het Westervol-dingerland.

Na Juni 1892 het eerst samen te roepen door de beide Kerken van Groningen.

Classe ENUMATIL; zijnde de oude Gereformeerde Classe van het Westerkwartier, met uitzondering van het oostelijk deel.

Na Juni 1892 het eerst samen te roepen door de Kerk van Enumatil.

Classe WARFUM; zijnde de oude Gereformeerde Classe van de Marne, en die van Middelstum, beide met uitzondering van de zuidelijke gedeelten.

Na Juni 1892 het eerst samen te roepen door de Kerk van Warfum.

Classe APPINGADAM; zijnde de oude Gereformeerde Classe van Appingadam, en die van Loppersum, beide met uitzondering van de zuidwestelijke gedeelten, en met bijvoeging van het

Ferwerd, — Garmer wolde, — Garm-werd, — Groningen, — Haren, — Ham, en Fransum, — IJlarkstede en Scharnier, — Hoogezand, — Hoog- en Leeg-kerk, — Kiehvindeweer, — Kropswolde, — Lellens, — Middelbert, — Noorddijk, — Noord-Laren, — Noord wolde, — Oosttim, — Sappemeer, — Ten Boer en St. Armen, — Thesinge, — Westervolde, — Wetsinge en Sauwerd, — Wierum, — Wittewierum, — Woltersum, — Zuidbroek, — Zuid wolde.

Enumatil en Lettelbert, — Grootegast, — Grijskerk, — Koornhorn, — Leek en Mid wolde, — Lutjegast, — Marum, — Niehove, — Niezijl, — Noordhorn, — Noord wijk, — Nuis en Niebert, — Oldebert, — Oldehove, — Oldekerk, Niekerk en Faan, — Oost wold en Hooge en Lage Meden, — Opende, — Saaxum, — Sebaldeburen, — Stroobos, — Visvliet en Pieterzijl, — de Wilp, — Zevenhuizen, — Zuidhorn.

den Andel, — Baffoo-Raskwert, — Bredede, — Eenrum, — Eppenhuisen en Startenhuisen, — Hornhuisen en Kloos-terburen, — Houwerzijl, — Huizinge, — Kantens, — Leens, — Mesningeweer en Maarslag, — Middelstum en Toorn-wert, — Niekerk en Vliedorp, — Ober-gum, Haarhuisen en Ranum, — Onder-dendam, Onderwierum en Menkeweer, — Oosternieland en Oldenzijl, — Pietersburen en Wierhuisen, — Rottum, — Stitswerd, — Iinallingen, — Uithuisen, — Uithuizermeeden (O.), — Uithuizermeeden (W.), — Ulrum, — Uskwert, — Warfhuizen, — Warfum, — Wehe en Suurdijk, — Westernieland en Saaxumhuisen, — Westerwijtwert, — Winsum en Bellmgeweer, — Zandeweer, — Zoutkamp en Vierhuizen.

Appingadam, — Bierum, — Delfzijl, — Eenrum, — Farmsum, — Garrelswaer, — Garshuisen, — Godlinze, — Helium, — Heveskes, — Holwierda, — Juk werd, — Kolham, — Krewerd, — Leermens, — Loppersum, — Losdorp, — Meedhuizen, — Nieuwolda, — Oosterwijtwert, — Opwierda, — Oterdum, — 't Schild, — Schildwoke, — Siddeburen,

Groningen, C. en N. Haren, "c. Hoogkerk, C. Kiehvindeweer, C. Sappemeer, C. Wetsinge-Sauwert, C. en N. Ten Boer e. a. C. Thesinge, €. Zuid broek, C. Zuid wolde, N.

Enumatil, C. Grootegast, C. Koornhorn, C. Leek c. a., C. Marum, C. Niezijl, C. Oldehove, C. Oldekerk, C. Stroobos, C. Zevenhuizen C. Zuidhorn, C.

Bafloo, C. Houwerzijl, C. Leens, C. Middelstum c. a., C. Pietersburen e. a., C. Uithuisen, C. Uithuizermeden (O.), C. Uithuizermeden (W.), C. Ulrum, C. Warfum, C. Winsum, C. Zoutkamp, C.

Appingadam, C. Bierum, C. Delfzijl, C. Garrelswaer, C. Loppersum, C. Nieuwolda, C. 't Schild, C. Schüdwoide, C. Siddeburen, C.

noordelijkste deel van de oude Classe van het Oldambt.

Na Juni 1892 het eerst samen te roepen door de Kerk van Appingadam.

Classse WINSCHOTEN; zijnde de oude Gere-formeerde Classe van het Oldambt en Westervoldingerland, de noordelijke helft, met uitzondering van het noordelijkste deel.

Na Juni 1892 het eerst samen te roepen door de Kerk van Winschoten.

Classse STADSKANAAL; zijnde de oude Gereformeerde Classe van het Oldambt en Westervoldingerland, de zuidelijke helft, met bijvoeging van één kerkdorp uit de Provincie Drenthe.

Na Juni 1892 het eerst samen te roepen door de Kerk van Stadskanaal.

PROVINCIE DRENTHE.

(Na de in Juli 1892 te houden Classen, de Provinciale Synode het eerst samen te roepen door de Kerk van Assen.)

Classse ASSEN; zijnde de oude Gere-formeerde Classe van Rolde of Assen, met uitzondering van één kerkdorp in het oosten, en met bijvoeging van één kerkdorp aan de zuidelijke grenzen.

Na Juni 1892 het eerst samen te roepen door de Kerk van Assen,

Classe MEPPEL; Havelte, — Hollandsche Veld,— Hoo- Hollandsche Veld, C.
 zijnde de oude Gereformeerde Classe van Meppel, de zuidelijke helft.
Na Juni 1892 het eerst samen te roepen door de beide Kerken van Meppel.

gegeven, — Koekange, — Kolderveen en Dingsterveen, — Meppel, Nije-veen, — Ruinen en Pesse, — Ruiner-wold, — Zuidwolde.

Hoogeveen, C. en N. Meppel, C. en N. Nijeveen, C. Ruinerwold en Koekange, C. Zuidwolde, C.

Classe REILEN; zijnde de oude Gereformeerde Classe van Meppel, de noordelijke helft, met bijvoeging van één kerkdorp aan de oostelijke grenzen.
Na Juni 1892 het eerst samen teroepen door de Kerk van Bellen.

Beilen, — Diever en Wateren, — Dwingeloo, — Hijken, — Vledder, — Wap-serveen, — Westerbork.

Beilen, C. Diever c. a., C. Dwingeloo, C. Hijken, C. Westerbork, C.

Classe COEVORJEN; zijnde de oude Gereformeerde Classe van Emmen, met uitzondering van twee kerkdorpen in het noorden.
Na Juni 1892 het eerst samen te roepen door de Kerk van Coevorden.

Aalden en Zweeloo,— Coevorden,— Dalen, — Emmen, — Gees en Ooster-hesselen, — Nieuw-Amsterdam, — Nieuw-Dordrecht, — Odoorn, — Ros-winkel, — Schoonebeek, — Schoonoord, — Sleen.

Aalden c. a., C. Coevorden, C. Emmen, C. Gees c. a., C. Nieuw-Amsterdam, C. Nieuw-Dordrecht, C. Schoonebeek, C. Schoonoord, C. Sleen, C.

PROVINCIE OVERIJSEL.

(*Na de in Juli 1892 te houden Classen, de Provinciale Synode het eerst samen te roepen door de beide Kerken van Zwolle.*)

Classe ZWOLLE; zijnde de oude Gereformeerde Classe van Kampen, die van Steenwijken Vollenhoven, en uit die van Zwolle devijfgrens-plaatsen.

Blankenham, — Blokzijl, — Genemuiden. — Giethoorn, — Hasselt, — Kampen, — Kampereiland, — Kamperveen, — Kuinre, — Langeslag, — Mastenbroek, — Oldemark en Paasloo,— Rouveen, — Staphorst, — Steenwijk, — Steenwijkerwold, — Stad-Vollenhove, — Ambt-Vollenhove, — Wanneperveen, — Wilsum, — Windesheim, — IJsselmuiden, — Zalk en Veecaten, — Zwartsluis, — Zwolle.

Genemuiden, C. Hasselt, C. en N. Kampen, C. en N. Kamperveen, C. en N. Langeslag, C. Rouveen, C. Staphorst, C. Steenwijk, C. en N. Stad-Vollenhove, N. Ambt-Vollenhove, C. en N. Zalk c. a., C. Zwartsluis, C. en N. Zwolle, C. en N.

Na Juni 1892 het eerst samen te roepen door de beide Kerken van Zwolle.

Classe DEVENTER ; Almeloo, — Bathmen, — Borne, — Almeloo, C. en N.
 zijnde de oude Gereformeerde Classe van Deventer, met bijvoeging van twee kerkdorpen aan de noordelijke grenzen. Delden, — Denekamp, — Deventer, — Deventer, C. en N.
 — Diepenveen, — Enschedé, — Enter, — Goor, — Haaksbergen en Buurse, — Hengeloo, — Hengeloo (Ov.), N.
 — Oldenzaal, — Olst en Welsum, — Ootmarsum, — Rijssen, — Iubbergen, — Usseloo, — Vriezenveen, — Weerseloo, — Wesepe, — Wierden, — Wijhe. C. Nij
 verdal c. a., C. Olst, c. a., C. Rijssen, C. Vriezenveen, C. Wierden, N. Wijhe, C.

Classe OMMEN; Avereest, — Bergentheim, — Daerle, Bergentheim, C.
 zijnde de oude Gereformeerde Classe van Zwolle, met uitzondering van zeven grensplaatsen in het westen en zuiden. — Dalfsen, — Dedems vaart, — Gramsbergen, — den Ham, — Dalfsen, C. en N.
 — Heemse, — Heino, — de Krim, — Lemelerveld en Lemele, — Lutten, — Heemse, C. en N. de
 — Nieuw-Leuzen, — Ommen, — Raalte, Krim, C.
 — Vroomshoop, — Uhorst en de Wijk. Lemelerveld c. a., C. en N.
 Lutten, C.
 Nieuw-Leuzen, C. en N.
 Ommen, C, Vroomshoop, C.

PROVINCIE GELDERLAND.

(Na de in Juli 1892 te houden Classen, de Provinciale Synode het eerst samen te roepen door de beide Kerken van Arnhem.)

Classe ARNHEM ; Angeren, — Apeldoorn, — Arnhem, Apeldoorn, C. en N.
 zijnde de oude Gereformeerde Classe van Arnhem of de Beekbergen, — Bemmelen, — Bennekom, — Brammen, — Dieren, Beekbergen, C.
 — Ede, — Eerbeek, — Elden en Bennekom, N.
 van Nijmegen. Driel, Dieren, C. en N.
 — Ellekom, — Eist, — Gent, — Erlikum Ede, N. Heteren, N.
 en Doornenburg, — Hall, — Hemmen, Lunteren, C.
 — Herveld, — Herwen, — Aardt en Nijmegen, C. en N.
 — Heteren, — Hoenderloo, — Oosterbeek, N.
 — Hoevelaken, — Huissen en Malburgen, Randwijk c. a., N.
 — Lent, — Loenen op de Veluwe, — Renkum c. a., N.
 — Lunteren, — Nijbroek, — Nijmegen, Scherpenzeel, C.
 — Oosterbeek, Otterloo, — Randwijk Twelloo, C. Velp, C.
 en Lakemond, — Renkum en Heelsum, en N. Wageningen,
 — Ressen en Doornik, — Rheden, — N. Zetten c. a., N.
 — Rozendaal, — Schaarbergen, — Scherpenzeel, — Slijk-Ewijk en
 Oosterhout, — Spankeren, — Ierwolde, —
 Twelloo, — Talburg en Homoet,
 — Velp, — Voorst, — Wageningen,
 — Wilp, — Zetten, — Indoornik en Andelst,
 — en voorts alle plaatsen in het oude Rijk van Nijmegen en het Land van Maas en Waal.

Classe ZÛTPHEN ; zijnde de oude Gereformeerde Classe van Zutphen.
Na Juni 1892 het eerst samen te roepen door de Kerk van Zutphen.

Aalten, — Almen en Harfsen, — Aalten, C. en N.
 Angerloo, — Bahr en Lathum, — Barehem, C. Doesburg, C. en N.
 Bar-chem, — Borkuloo, —
 Breedevoort, — Didam, — Dinxperloo, Geesteren—Gelselaar,
 — Doesburg, — C. Gendringen—Silvolde,
 — Doetinchem, — Drempt, — Eibergen, N. Neede, C. Varsseveld,
 — Etten, — Geesteren, — Gelselaar, C. Vorden, N.
 Gendringen, — Gorssel, — Groenloo, Westervoort, N.
 — Haarloo, — 's Heerenberg, — Hengeloo, — Hummeloo, — Keppei, — Winterswijk, C. en N.
 Laren, — Lichten voorde, — Lochem, Zutphen, C.
 — Neede, — Netterden, — Rekken,
 — Ruurloo, — Silvolde, — Steenderen en Bronkhorst, — Terborg,
 —
 Varsseveld, — Vorden, — Warnsveld,
 — Wehl, — Westervoort, — Winterswijk, — Zeddum, — Zelhem en Halle,
 — Zevenaar, — Zutphen.

Classe HARDERWIJK; zijnde de oude Gereformeerde Classe van de Neder-Veluwe.
Na Juni 1892 het eerst samen teroepen door de beide Kerken van Harderwijk.

Barneveld, — Doornspijk, — Elburg, — Barneveld, N.
 Elspeet, — Ernst, — Epe, — Ermeloo, — Doornspijk, N.
 Garderen, — Harderwijk, — Hattem, — Elburg, C. en N.
 Heerde, — Hierden, — Kootwijk, — Epe, N. Ermeloo, N.
 Nunspeet, — Nijkerk op de Veluwe, — Harderwijk, C. en N.
 Oene, — Oldebroek, — Oosterwolde, — Hattem, C. Heerde,
 Putten, — Vaassen, — Veessen, — C. Kootwijk, N.
 Voorthuizen, — Vorgten, — Nunspeet, N.
 Wapen-velde, — Wezep. Nijkerk, N.
 Oldebroek, N.
 Putten, C. en N.
 Voorthuizen, N.
 Wapenvelde, C.
 Wezep, C.

Classe TIEL; zijnde de oude Gereformeerde Classe van Tiel, die van Zalt-Bommel, en die van Buren oostelijk deel.
Na Juni 1892 het eerst samen te roepen door de Kerk van Tiel.

Aalst, — Acquoy, — Asch, — Aalst, N. Gameren,
 Ave-zaath, — Beesd, — Beusichem, — C. Geldermalsem, N.
 Bra-keel, — Bruehem c. a., — Buren — Herwijnen, C.
 Buur-malsem, — Deil en Enspijk, — Kuilenburg, C. en N.
 Driel, — Drumpt, — Echteld, — Ecken Opheusden, N.
 Wiel, — Erichem, — Est, — Gameren, — Poederoijen, C. Tiel,
 Gelder-malsen, — Haatten, — fiedel, — C.
 Heerewaarden c. a., — Heilouw, — Vuren c. a., C.
 Her-wijnen, — Hien en Dodewaard, — Weli c. a., C.
 Hurwenen, — Ingen, — Kesteren, — Zuilichem, C.
 Kuilenburg, — Lienden, — Maurik,
 Meteren, — Nederhemert, — Ochten, —
 Ommeren, — Ophemert c. a., —
 Op-heusden, — Opijnen en Heesselt, —
 Poederoijen c. a., — Ravenswaaij, —
 Rhenoy en Geliicum, — Rossum, —
 Rump, — Rijswijk, — Tiel, — Tricht,
 — Tuil, — Varik, — Vuren en Dalem, —
 Waardenburg en Neerijen, —
 Wa-
 clenoijen, — Weli e. a., — Yzendoorn,
 — Zalt-Bommel, — Zoelen, —
 Zoel-
 mond, — Zuilichem en Nieuwaal.

PROVINCIE UTRECHT.

(*Na de in Juli 1892 te houden dassen, de Provinciale Synode het eerst samen te roepen door de beide Kerken van Utrecht.*)

Classe UTRECHT; Amerongen, — Benschop, — Bilt, — Amerongen, N.
zijnde de oude Ge- Blauwkapel, — Bunnik en Vechten, — Benschop, N. Bilt,
reformeerde Classe Cothen, — Doom, — Driebergen, — Eist N. Doom, C.
van Utrecht zuide- bij Amerongen, — Harmelen, — Houten, Driebergen, N.
lijk deel, en die van — Jaarsveld, — «Tutphaas, — Leer-sum, Harmelen, N.
Rhenen en Wijk, — Linschoten, — Lopik, — Lopiker-kapel, Linschoten, N.
beide met eenige — de Meern, — Montfoort, — Lopik, C. en N.
kleine Nederlangbroek, — Odijk, — Montfoort, N.
grensveran-deringe Overlangbroek, — Polsbroek, — Utrecht, C. en N.
n. Rhenen, — Schalkwijk, — Utrecht, — Vreeswijk, N.
Na Juni 1892 het Vreeswijk, — 't Waal en Honswijk, — IJsselstein, N.
eerst samen te roe- Werkhoven, — Wijk- bij- Duurstede, — Zeist, C. en N.
pen door de beide IJssel-stein, — Zeist.
Kerken van Utrecht.

Classe AMERSFOORT; Amersfoort, — Austerlitz, — Baam, — Amersfoort, C. en N.
zijnde de oude Gere- Bunschoten en Spakenburg, — Eemnes Baarn, C. en N.
formeerde Classe binnen, — Eemnes buiten, — Hoogland, Bunschoten c. a., C. en N.
van Amersfoort, met — Leusden, — Nieuw-Loosdrecht, — Nieuw-Loosdrecht, N.
eenige kleine Oud-Loosdrecht, — Maartensdijk, Oud-Loosdrecht, C.
grens-veranderinge — Maartensdijk, N.
n. Renswoude, — Soest, — Soesterberg, Renswoude, C. Soest, N.
Na Juni 1892 het - - Veenendaal, — Vuursche, — West Veenendaal, C. en N.
eerst samen te roe- broek en Achttienhoven, — Wouden Westbroek, c. a., C. en N.
pen door de beide berg.
Kerken van Amers- foort.

Classe BREUKELEN ; ter Aa, — xibcoude, — Baambrugge, Baambrugge, C. en N.
zijnde de oude Ge- — Breukelen, — Kamerik, — Kockengen, Breukelen, C. en N.
reformeerde Classe — Kamerik, — Kockengen, Kamerik, N. Kockengen,
van Utrecht noorde- — Loenen aan de Vecht, — Maars- C. Loenen, N. Maarssen,
lijk deel, met eenige sen, — Mijdrecht, — Nichte vecht, N. Mijdrecht, N.
kleine — Nichte vecht, N. Nichtevecht, N.
grensveran-deringe Tienhoven, — Vinkeveen, — Vleuten, Tienhoven, N.
n. — Vinkeveen, N. Vreeland, Vinkeveen, N. Vreeland,
— Vreeland, — Waverveen, — Wilnis, N. Wilnis, N. Zuilen, N.
— Zegveld, — Zuilen.

Na Juni 1892 het eerst samen te roepen door de beide Kerken van Breukelen.

PROVINCIE NOORD-HOLLAND.

(*Na de in Juli 1892 te houden Clausen, de Provinciale Synode het eerst samen te roepen door de beide Kerken van Amsterdam.*)

Classe AMSTERDAM ; Aalsmeer, — Amstelveen, — Amster- Amstelveen, C. en N.
zijnde de oude Ge- dam — Ankeveen, — Blaricum en Amsterdam, C. en N.
reformeerde Classe Laren. — Bussum, — Diemen, — 's Bussum, N. Diemen,
van Amsterdam, met Grave^and. — Hilversum, — Huizen, — N. 's Graveland, C.
inachtne- van Kortenhoef — Muiden, — Muider- van

de grensverandering der provinciën Holland en Utrecht.

Na Juni 1892 het eerst samen te roepen door de beide Kerken van Amsterdam.

berg, — Naarden, — Nederhorst den Berg, — Ouderkerk, — Sloten, — Slo-terdijk, — Uithoorn of Thamen aan den Amstel, — Weesp.

Hilversum, C. en N.
Huizen, C. en N.
Muiden, N. Naarden,
C. en N. Nederhorst
d. B., N. Ouderkerk,
C. en N. Sloten, N.
Sloterdijk, N.
Uithoorn, C. Weesp,
C. en N.

Classe HAARLEM ; zijnde de oude Gereformeerde Classe van Haarlem, met eenige kleine grens-veranderingen.

Na Juni 1892 het eerst samen te roepen door de drie Kerken van Haarlem.

Assendelft, — Bennebroek, — Beverwijk, — Bloemendaal, — Haarlem, — Haarlemmermeer Hoofddorp, — Haarlemmermeer Vijfhuizen, — Haarlemmermeer Oostzijde, — Halfweg, — Heemskerk, — Heemstede, — Jisp, — Kastricum, — Knoliendam, — Koog aan de Zaan, — Krommenie, — Krommenie-dijk, — Nieuw-Vennep, — Santpoort, — Spaarndam en Spaarwoude, — Uitgeest, — • Velzen, — Westzaan, — Wormer, — Wormerveer, — Wijk aan Zee, — Oost- en West-Zaandam, — Zaandijk, — Zandvoort.

Beverwijk, C. en N.
Haarlem, C. en N.
Haarlemmermeer Hoofddorp, C. en N.
Haarlemmermeer Vijfhuizen, N.
Haarlemmermeer Oostzijde, C.
Halfweg, C.
Nieuw-Vennep, C. en N.
Velzen, N.
Westzaan, C.
Wormer, N.
Wormerveer, C.
Zaandam, C. en N.

Classe ALKMAAR ; zijnde de oude Gereformeerde Classe van Alkmaar, met bijvoeging van twee kerkdorpen in het zuiden.

Na Juni 1892 het eerst samen te roepen door de beide Kerken van Alkmaar.

Akersloot, — Alkmaar, — Anna Paulownapolder, — Bergen, — Broek op Langendijk, — Burg op Texel, — Dirkshorn en Haringcarspel, — Drie-huizen en Zuid-Schermer, — Eenigen-burg, — Egmond binnen, — Egmond aan Zee, — Eijerland op Texel, — Graft, — Oost- en West-Grafdijk, — Heer Hugo waard, — Heiloo, — Helder, — Hyppolitushoef en Westerland op Wieringen, — Hoorn op Texel, — Huisduinen, — Kalantsoog, — Koedijk, — Kolhorn, Barsingerhorn en Haririghuizen, — Krabbendam en Warmenhuizen, — Limmen, — St. Maarten en Valkoog, — Nieuwe Niedorp, — Oude Niedorp, — Oosterend op Texel, — Oosterland, Stroe en den Oever, — Oterleek, — Oudcarspel, — Ouddorp, — Oude Schild, — St. Pancras, — Petten, — de Rijp, — Schagen, — Noord-Scharwoude, — Zuid-Scharwoude, — Groot-Schermer, — Noord-Schermer, — Schermerhorn, — Schoorl, Groet en Camp, — Waal en Koog op Texel, — Wieringerwaard, — Winkel, — Noord-Zijpe en Schagerbrug, — Zuid-Zijpe, St. Maartensbrug en Burgerbrug.

Alkmaar, C. en N. Anna Paulownapolder, C. en N. Broek op Langendijk, C. en N. Dirkshorn, C. Heer Hugowaard, N. Helder, C. en N. Kolhorn c. a., C. Krabbendam, c. a., C. Oosterend (T), C. Schagerbrug, C. N. en Z. Scharwoude, N. Schermerhorn, N.

Classe ENKHUIZEN; zijnde de oude Gereformeerde Classe van Hoorn, en die van Enkhuizen, met uitzondering van de eilanden Vlieland en Terschelling.
Na Juni 1892 het eerst samen te roepen door de Kerk van Enkhuizen.

Aartswoud, — Abbekerk en Andijk, C.
 Lam-bertschaag, — Andijk, — Enkhuizen, C.
 Benningbroek en Nibbixwoud, — Hoorn, C.
 Berkhout, — Oosten West-Blokker, — Medemblik, C.
 Bovencarspel, — Enkhuizen, — Opperdoes, C.
 Grootebroek, — Grost-huizen en Urk, C.
 Avenhorn, — Hauwert, — Hem, —
 Hensbroek, — Hoogearspel, —
 Hoogwoud, — Hoorn, — Lutjebroek, —
 Medemblik, — Midwoud, — Obdam, —
 Oosterdijk, — Oostwoud, — Opperdoes,
 — Scharwoude, — Scheliinkhout,
 —
 Spanbroek en Opmeer, — Sybecarspel,
 — Twisk, — Urk, — Ursem, — Ven
 huizen, — Wervershoof, — West woud
 en Binnenwijzend, — W^tognum
 en
 Wadway, — Wijdenes en Oosterleek,
 — Zwaag.

Classe EDAM; zijnde de oude Gereformeerde Classe van Edam, met bijvoeging van één kerkdorp uit de oude Classe van Haarlem.
Na Juni 1892 het eerst samen te roepen door de Kerk van Edam.

Beemster, — Beets, — Broek in Wa- Buiksloot, N.
 terland, — Buiksloot, — Durgerdam, — Edam c. a., C.
 Edam en Volendam, — Etershem, — Holysloot c. a., N.
 Holysloot en Uitdam, — Ilpendam, — Landsmeer, C.
 Kwadijk, — Landsmeer, — Marken, — Marken, N.
 Middellie en Axwijk, — Monnikendam, Monnikendam, N.
 — Nieuwendam, — Oosthuizen en
 Nieuwendam, C.
 Hobrede, — Oostzaan, — Oudendijk, — Oostzaan, C.
 Purmer, — Purmerend, — Purmer-
 Purmerend, N.
 land en den lip, — Bansdorp en Schel-
 lingwoude, — Warder. — Watergang,
 — Zuiderwoude en Uitdam, — Zun-
 derdorp.

PROVINCIE ZUID-HOLLAND.

(Na de in Juli 1892 te houden Vlassen, de Provinciale Synode het eerst samen te roepen door de beide Kerken van 's Gravenhage.)

Classe 's GRAVEN- Delft, — 's Gravenhage, — 's Delft, C. en N. 's
HAGE; zijnde de oude Grave-zande, — Leidschendam en Gravenhage, C. en N. 's
 Gereformeerde Clas- Wilsveen, Gravezande, C. de Lier,
 se van 'sGravenhage, — de Lier, — Loosduinen, — Monster, C. Loosduinen, N.
 en die van Delft de — Naaldwijk, — Nootdorp, — Pijnacker, Monster, C. Naaldwijk,
 noordelijke helft. — Rijswijk, — Scheveningen, — Schip C. en N. Scheveningen,
*Na Juni 1892 het luiden, — Terheijde, — Voorburg, — C. en N. Schipluiden, N.
 eerst samen te roe- Wassenaar, — Wateringen, — 't Woud, Voorburg, N. Zegwaard
 pen door de beide — Zoetermeer en Zegwaard. c. a., C.*
*Kerken van 's Gra-
 venhage.*

Classe ROTTERDAM; Bergseherhoek, — Berkel en Berkel c. a., N.
zijnde de oude Gereformeerde Classe Roden-rijs, — Bleiswijk, — Capelle aan Bleiswijk, N. Capelle
van Rotterdam, en den Ussel, — Charlois en Katendrecht, a. d. Ussel, N. Charlois
die van Delft het — Dellshavon, — Millegondsberg,— c. a., N. Delfshaven, N.
zuidelijk gedeelte. Hoek van Holland, — Hoogvliet, — Hoek van Holland, C.
*Na Juni 1892 het Kethel, — Kralingen, — Maasland, — Hoogvliet, C.
eerst samen teroepen Maassluis, — Moercapele, — Katendrecht, C.
door de beide Kerken Overschie,— Pernis, — Poortugaal, — Kralingen, N.
van Rotterdam.* Rhoon, — Rotterdam, — Schiedam, — Maasland, C. en N.
Vlaardin-gen, — IJsselmonde, — Maassluis, C. en N.
Zevenhuizen. Oversehie, N. Pernis,
C. Poortugaal, N.
Rhoon, C.
Rotterdam, C. en N.
Schiedam, C. en N.
Vlaardingen, C. en N.
IJsselmonde, N.

Classe LEIDEN; Benthuisen, — Boskoop, — Boskoop, C. en N.
zijnde de oude Gereformeerde Classe Hazers-woude, — Hillegom, — Hazerswoude, C. en N.
van Leiden. Hoogmade,— Kage, — Katwijk aan den Hillegom, C. Katwijk a. d.
*Na Juni 1892 het Rhijn, — Katwijk aan Zee, — Rhijn, C. Katwijk a. Zee,
eerst samen te roepen Koudekerk, — Leiden, — Leiderdorp, — C. Koudekerk, N. Leiden,
van Leiden.* Lisse, — Noord-wijk binnen, — Noord C. en N. Leiderdorp, N.
wijk aan Zee,— Noord wijkerh out, — Noordwijk a. Zee, C. en N.
Oegstgeest, — Rhijnsburg, — Rhijnsburg, C.
Sassenheim, — Valkenburg, — Sassenheim, C.
Voorhout, — Voorschoten, — Warmond, Voorschoten, C.
— Woubrugge, — Zoeter-woude.

Classe WOERDEN; Langer en Korter Aar, — Ter Aar, N.
zijnde de oude Gereformeerde Classe Aarlander-veen, — Alphen aan den Aarlanderveen, N.
van Woerden, met Rhijn, — Bodegraven,— Leimuiden en Alphen, C.
uitzondering van drie Kalslagen, Bodegraven, C. en N.
kerkdorpen in het — Nieuwkoop, — Nieuwveen, — Noor Leimuiden c. a., N.
zuiden. den, — Oudshoorn, — Rhijnsaterwoude, Nieuwkoop, C.
*Na Juni 1892 het — Waarder, — Oude en Nieuwe Wete Nieuwveen, N. Noorden,
eerst samen te roepen ring, — Woerden, — Zevenhoven, — N. Oudshoorn, N.
van Woerden.* Zwammerdam. Rhijnsaterwoude, N.
Waarder, N.
O. en N. Wetering, C. en N.
Woerden, C. en N.
Zevenhoven, N.
Zwammerdam, N.

Classe GOUDA; Ammerstol, — Bergambacht,— Ber- Bergambacht, N.
zijnde de oude Gereformeerde Classe kenwoude, — Gouda, — Gouderak, — Gouda, C. en N.
van Gouda de westelijke Haastrecht, — Krimpen aan de Lek, — Haastrecht, N.
Krimpen aan den Ussel, — Willige Krimpen a. d. Lek, N.

helft, mei bijvoeging van drie kerkdorpen in het noorden.

Na Juni 1892 het eerst samen te roepen door de beide Kerken van Gouda.

Langerak, — Lekkerkerk, — Moordrecht, — Nieuwerkerk aan den IJssel, — Ouderkerk aan den IJssel, — Oude-water, — Reeuwijk, — Schoonhoven, — Sluipwijk, — Stolwijk, — Waddingsveen.

Willige Langerak, N. Nieuwerkerk, N. Oude water, N. Reeuwijk, N. Schoonhoven, C. en N. Sluipwijk, N. Waddingsveen, C.

Classe GORINCHEM; zijnde de oude Gereformeerde Glasse van Gorinchem de noordelijke helft, die van Gouda de oostelijke helft, en die van Buren de westelijke helft.

Na Juni 1892 het eerst samen te roepen door de beide Kerken van Gorinchem.

Ameide en Tienhoven, — Arkel, — Asperen, — Everdingen, — Giessen-dam en Neder-Hardinxveld, — Gorinchem, — Groot-Ammers, — Hagestein, — Hardinxveld, — Heikop en Boekop, — Heukelum, — Hoogblokland, — Hoornaar, — Kediehem, — Langerak bezuiden de Lek, — Leerbroek en Mid delkoop, — Leerdam, — Leksmont, — Meerkerk, — Nieuwland, — Nieuwpoort, — Noordeloos, — Oosterwijk, — Schelluinen, — Schoonre woerd, — Spijk bij Gorinchem, — Vianen, — Zijderveld.

Giessendam c. a., C. en N, Gorinchem, G. en N. Hardinxveld, C. Langerak, C. Leerdam, C. en N. Leksmont, N. Noordeloos, C. en N. Schoonrewoerd, N. Vianen, N.

Classe DORDRECHT; zijnde de oude Gereformeerde Classe van Dordrecht het gedeelte dat thans nog tot Zuid-Holland behoort.

Na Juni 1892 het eerst samen te roepen door de drie Kerken van Dordrecht.

Oud-Alblas, — Alblasserdam, — St. Antony polder, — Barendrecht, — Nieuw-Beijerland, — Oud-Beijerland, — Zuid-Beijerland, — Bleskensgraaf, — Bolnes> — Brandwijk, — Cillaarshoek, — Dordrecht, — Dubbeldam, — Giessen Nieuwkerk, — Giessen Oudkerk, — Goudriaan, — 's Gravendeel, — Grootelind, — Heerjansdam, — Heinenoord, — Hendrik-Ido-Ambacht, — Klaaswaal, — Nieuw-Lekkerland, — Maasdam, — Molenaarsgraaf, — Mijnsheerenland, — Numansdorp, — Ottoland, — Papendrecht, — Puttershoek, — Ridderkerk, — Rijsoord, — Süedrecht, — Streefkerk, — Strijen, — Westmaas, — Wijngaarden, — Zwijndrecht.

Alblasserdam, C. en N. Barendrecht, C. en N. Oud-Beijerland, G. en N. Zuid-Beijerland, C. Bolnes, G. Dordrecht, C. en N. Giessen-Nieuwkerk, N. Giessen-Oudkerk, N. 's Gravendeel, C. Heerjansdam, C. Heinenoord, N. Hendrik-Ido-Ambacht, N. Nieuw Lekkerland, N. Molenaarsgraaf, N. Numansdorp, C. Ottoland, N. Puttershoek, C. Ridderkerk, N. Rijsoord, N. Sliedrecht, C. Strijen, C. en N. Westmaas, C. Zwijndrecht, N.

Classe BRIELLE; zijnde de oude Gereformeerde Ciasse van den Briel.

Na Juni 1892 het eerst samen te roepen

Abbenbroek, — den Bommel, — Den Bommel, N. Brielle, — Brielsch Nieuwland, — Dirks-land, — Geervliet, — Goedereede, — Hellevoetsluis, C. Heenvliet, — Hekelingen, — Helle-voetsluis, — Herkingen, — Korendijk Nieuw-Helvoet, N. of Goudswaard, — Melissant, — Mid-Ooltgensplaat, N.

door de Kerk van delharnis,— Nieuwenhoorn, — Oostvoorne, N Roekanje,
Nieuwe N. Rozenburg c. a., C. en
Brielle. N. Sommelsdijk, N.
Tonge, — Nieuw-Helvoet, — Spijkenisse, C. Stad aan 't
Ooltgens-plaat, — Oostvoorne, — Haringvliet, N.
Ouddorp, — Ouden hoom, — Oude Stellendam, C. Zuidland,
Tonge, — Piershil, — Roekanje, — N. Zwartewaal, C.
Rozenburg en Blankenburg, —
Simonshaven en Biert, — Sommelsdijk,
— Spijkenisse, — Stad aan 't
Haringvliet, — Stellendam, — Zuidland,
— Zwartewaal.

PROVINCIE ZEELAND.

(*Na de in Juli 1892 te houden Classen, de Provinciale Synode het eerst samen te roepen door de drie Kerken van Middelburg.*)

Classe MIDDELBURG; Aagtekerke, — Arnemuiden, — Arnemuiden, N.
zijnde de oude Ge- Big-gekerke, — Domburg, — Gapinge, Domburg, C. Gapinge, N.
reformeerde Classe — Grijskerke, — Kleverskerke, — Grijskerke, C. en N.
van Walcheren, met Kou-dekerke, — St. Laurens en Koudekerke, N. St.
uitzondering van Brigdamme, — Melis- en Mariënkerke, Laurens c. a., N.
Noord-Beveland en — Middelburg, — Nieuw- en St. Meliskerke ca., C.
Zeeuwsch Vlaanden- Joosland, — Oostkapelle, — Ritthem, Middelburg, C. en N.
ren. — Seroos-kerke op Walcheren, — Oost- Oostkapelle, N.
Na Juni 1892 het en West-Souburg, — Veere, — Serooskerke (W.), C. en N.
eerst samen te roe- Vlissingen, — Vrouwenpolder, — O. en W. Souburg, N.
pen door de drie Westkapelle, — Zoutelande. Veere, C.
Kerken van Middel- Vlissingen, C. en N.
burg. Vrouwenpolder, N.

Classe ZIERIKZEE; Brouwershaven, — Bruinisse, — Brouwershaven, C.
zijnde de oude Ge- Burgh, — Cats, — Colijnsplaat, — Bruinisse, C.
reformeerde Classe Colijnsplaat, — Colijnsplaat, C. Geersdijk,
van Schouwen en Cort-gene, — Dreischor, — Geersdijk, — C. Haamstede, C.
Duiveland, met bij- Haamstede, — 's Heerjansland, — Kamperland, C.
voeging van Kam-perland, — Kerkwerve, — Oosterland, C.
Noord-Beveland. Nieuwerkerk in Duiveland, — Scharendijke c. a., C.
Noordgouwe, — Ooster-land, — Wissekerke (N.-B.) ca., C.
Na Juni 1892 het Ouwerkerk in Duiveland, — Renesse, — Zierikzee, C.
eerst samen te roe- Scharendijk en Eikerzee, — Serooskerke
pen door de beide op Schouwen, — Wissekerke op
Kerken van Zierikzee. Noord-Beveland, — Zierikzee, —
Zonnemaire.

Classe THOLEN; Anna Jacoba Polder, — St. Annaland, Anna Jacoba Polder, C.
zijnde de oude Ge- — Bergen op Zoom, — Krabbendijke, Bergen op Zoom, C. en N.
reformeerde Classe — St. Maartensdijk op tholen, — St. Krabbendijke, C. St.
van tholen het wes- Philipsland, — Poort vliet, — Maartensdijk, N.
telijk gedeelte, met Rilland Poortvliet, N. Rilland c.
bijvoeging van de en Bath, — Scherpenisse, — Stavenisse, a., C. Tholen, C. en N.
grensdorpen uit — Tholen, — Oud-Vossemeer, Oud-Vossemeer, C.
Zuid-Beveland. —
Na Juni 1892 het Waarde.
eerst samen te roe-
pen door de beide
Kerken van
tholen.

Classe Go ES ; Baarland, — Bieselinge en Eversdijk, Baarland, C.
zijnde de oude Gere- — Borsele, — Ellewoutsdijk, — Goes, Bieselinge ca., C.
formeerde Classe van — 's Gravenpolder, — 's Heer Abts-en Goes, C.
Zuid-Beveland, met Sinoutskerke, — 's Heerenhoek, — Heinkenszand, G.
uitzondering van het 's Kruiningen, G.
zuidoostelijk deel. Heer Hendrikskinderen en Wissekerke Nieuwdorp c. a., G.
Na Juni 1892 het op Zuid-Beveland, — Heinkenszand, — Wolfaartsdijk, C.
eerst samen te roe- Hoedekenskerke, — Kapelle, — Kat- Yerseke, G.
pen, door de Kerk tendijke, — Kloetinge, — Kruiningen,
van Goes. — Nieuwdorp en 's Heer Arendskerke,
— Nisse, — Oudelande, — Ovezande
en Driewegen, — Schore en
Vlake,
— Wemeldinge, — Wilhelminadorp, —
Wolfaartsdijk, — Yerseke.

Classe AXEL; zijnde Aardenburg, — St. Anna ter Muiden,
de oude Ge- Axel, C. en N. Oostburg, N.
reformeerde Classe Schoondijke, C.
van Walcheren en Terneuzen, C.
die van Zuid-Beve- Hon-tenisse, — Hoofdplaat, — Hulst, Zaamslag, C. en N.
land, beide het ge- — St. Kruis, — Nieuwvliet, — Oostburg,
deelte in Zeeuwsen — Retranchement, — Sas van Gent en
Vlaanderen. Philippine, — Schoondijke, — Sluis, —
Na Juni 1892 het Terneuzen, — Waterlandkerkje, —
eerst samen te roepen Uzendijke, — Zaamslag, — Zuidzande.
door de beide Kerken
van Axel.

PROVINCIE NOORD-BRABANT.

(Na de in Juli 1892 te houden Classen, de Provinciale Synode het eerst samen te roepen door de Kerk van 's-Hertogenbosch.)

Classe Aalburg en Heesbeen, — Baard wijk Dussen, C. Genderen c.
's-HERTO-GENBOSCH ; en Elshout, — Besoijen, — Dossen, — a., C. 's-Gravenmoer, C.
zijnde de oude Eethen en Drongelen, — Engelen, — 's-Grevelduin-Capelle c.
Gereformeerde Genderen en Doeveren, — a., N.
Classe van 's-Graven-moer, — 's-Grevelduin- en Helenaveen, N.
die van Peel Vrijhoeven-Capelle, — Helenaveen, — Helmond, N.
en Kempenland, en Helmond, — 's-Hertogenbosch, — 's-Hertogenbosch, C.
die van Maastricht en Heusden, — Meeuwen en Haagoort, — Heusden, C. Meeuwen
Limburg, met bij- Raamsdonk, — Sprang, — Tilburg, — c. a., C. Sprang, N.
voeging van het Vlijmen c. a., — Waspik, — Wijk bij Vrijhoeven-Capelle
Noord-Brabantsche Heusden, — en voorts geheel oostelijk c. a., C
deel de oostelijke Noord-Bra- bant en Limburg.

Na Juni 1892 het
eerst samen te roepen
door de Kerk van
's-Hertogenbosch.

Classe ALMKERK; Almkerk en Emmikhoven, — Op- Almkerk, G.
zijnde de oude en Neer-Andel, — Babyloniënbroek en Nieuwendijk, C.
Gereformeerde Andel, C. Sleeuwijk, C.
Hil, — Giessen en Rijswijk, — Nieuwen-
van Gorinchem het dijk, — Sleeuwijk, — Uitwijk en Waard Veen, C.
-Noord-Brabantsche huizen, — Veen, — Waardhuizen c. a., C.
Werkendam, — Werkendam, C. en N.
Woudrichem.

deel de westelijke helft.

Na Juni 1892 het eerst samen te roepen door de Kerk van Almkerk.

Classe KLÜNDERT; Breda, — Dinteloord en Prinseland, —
zijnde de oude Ge- Dinteloord c. a., C. Fijnaart c. a., N.
reformeerde Classe Fijnaart en Heijningen, — Klündert, C. en N.
van Breda, die van Geertruidenberg, — Klündert, — Made Moerdijk, N.
Dordrecht en Drim-melen, — Moerdijk, — Willemstad, N.
hetSjoord-Brabantsc Oosterhout, — Willemstad, — Zevenbergen, C.
he deelde westelijke Zevenbergen, — Itooge en Lage
helft, en die van Zwaluwe, — en voorts geheel westelijk
Bergen op Zoom de Noord-Brabant.

Na Juni 1892 het eerst samen te roepen door de beide Kerken van Klündert.

V. Huishoudelijke bepalingen.

De Synoden zullen eene beslissing moeten nemen in zake allerlei bepalingen, welke tot nadere toepassing der Kerkenordering in het leven van de beide groepen der Kerken, die thans tot vereeniging komen, gegolden hebben.

Het spreekt van zelf, dat de bepalingen, die de ééne groep van Kerken voor zich maakte, niet geacht kunnen worden voortaan voor de andere te gelden.

Slechts die bepalingen kunnen dus in het vereenigd kerkelijk leven blijven gelden, door *beide* kerkengroepen tot op heden toe gelijkelijk werden gevolgd.

Aan de andere zijde echter houdt ieder der beide kerkengroepen als zoodanig op te bestaan, en kan dus van een volgen van zekere bepalingen *door één der beide groepen* van Kerken na de vereeniging geen sprake meer zijn. Reden waarom de Synoden deze bepalingen buiten werking zullen moeten stellen, of liever zullen moeten verklaren, dat die bepalingen vanzelf door de vereeniging ophouden van kracht te zijn.

Intusschen zal voor het geregeld leven der Kerken voorziening moeten getroffen worden op die punten, die bij de beslissing over de overige deelen van het agendum nog niet werden afgedaan, en die toch ook voor

het kerkelijk leven tot op de volgende Algemeene Synode niet zonder regeling kunnen blijven.

Daarom onderwerpen wij aan het oordeel der Synode de volgende conclusiën:

1°. De Synode spreke uit, dat van af het oogenblik, waarop, de ver-eeniging tot stand komt, alle bepalingen, die tot uitvoering van de kerken-orde in ieder der beide kerkengroepen golden, ophouden van kracht te zijn.

2°. Dat opnieuw van kracht verklaard worden alle bepalingen, die vóór de vereeniging gelijkkluidend waren voor beide kerkengroepen.

3°. Dat behalve de bepalingen, die uit de verdere besluiten der Synode voortvloeien, voorshands de volgende regelen zullen gelden:

a. Voor de afvaardiging naar de Classe zal men zich gedragen naar de bepalingen der Kerkenordering.

b. Hetzelfde geldt voor de afvaardiging naar de Synodale vergaderingen.

e. In alles wat op „oefenaars^ betrekking heeft, zal de Classe beslissen.

d. De kosten voor de Generale Synode zullen gedragen worden door de gezamenlijke Provinciale Synoden. De kosten der Generale Synode

en die der Deputaten van de vorige Generale Synode worden verrekend en voldaan vóór het uiteengaan der Synode.

e. De voorziening in de kosten der Prov. Synoden, der Classen, en

beider deputaten, staat aan de regeling dier vergaderingen zelve, met dien verstande, dat gerekend worde met het aantal en de kracht der Kerken.

f. Hulpbehoevende Kerken worden geholpen door hare Classe. Hulpbehoevende Classen wenden zich om steun voor hare Kerken tot Deputaten der Provinciale Synode. Hulpbehoevende Provinciale Synoden wenden zich tot de Algemeene Deputaten *ad Aoc*, van welke door elke Prov. Synode één benoemd wordt.

g. Bij het emeriteeren van Dienaars des Woords en het verzorgen van hunne weduwen en weezen zal in de eerste plaats de plaatselijke Kerk, in welke zij het laatst dienden, te zorgen hebben. Voor zoover deze Kerk hierin zelve niet genoegzaam kan voorzien, wordt het ontbrekende aangevuld uit de Algemeene kas, die onder beheer staat van Deputaten der Generale Synode.

h. Het voor de tweede maal beroepen van denzelfden Dienaar des Woords, in dezelfde vacature, zal niet zonder toestemming der Classe mogen geschieden.

i. Van hooger beroep moet, binnen 14 dagen na de ontvangst der uitspraak, kennis worden gegeven aan den Scriba der vergadering, door wier besluit men zich bezwaard acht.

j. De bepaling over stemrecht in zake stoffelijke goederen (Art. 255 van de Handelingen der Chr. Geref. Syn. van 1885), die in sommige Christelijke Gereformeerde Kerken tot dusver gold, blijft voorloopig van kracht.

4°. De vereenigde Synode benoeme Deputaten tot het verzamelen en ordenen van de gelijkkluidende bepalingen, door de beide Synoden tot dusver gemaakt, en tot gelijkmaking van hare verschillende bepalingen, waarvan spoedige regeling noodig is. Deze Deputaten zenden minstens drie maanden vóór de a. s. Generale Synode haar concept aan de Kerken.

VI. Naam der vereenigde Kerken.

In de zesde plaats is de aandacht uwer vergadering gevestigd op de bepaling van den naam, dien de beide groepen van Kerken voortaan zouden moeten voeren. Desaangaande nu meenen wij te moeten adviseeren als volgt:

1e. Overmits de beide groepen van Kerken leven in het historische bewustzijn, dat zij, hetzij dan feitelijk of formeel, het leven der aloude Gereformeerde Kerken hier te lande voortzetten, is het gewenscht, dat die continuïteit ook in den naam der Kerken uitkome. In de 16e en 17e eeuw nu was de naam, dien onze Kerken èn kerkrechtelijk èn staatsrechtelijk voerden, die van: *Gereformeerde Kerken*, en zulks, al dan niet, met de bijvoeging van *Nederlandsche*, ter onderscheiding van de gelijksoortige Kerken in andere rijken en vorstendommen. Dit blijkt van kerkswegen genoegzaam uit alle officiële stukken, die van de Synode van Dordrecht zijn uitgegaan, en voor wie deze niet kan inzien, reeds uit de stukken die de vijf artikelen tegen de Eemonstranten begeleidden; en evenzoo staatsrechtelijk uit het Consent van de Staten-Generaal voor de Staten-overzetting geplaatst. In verreweg de meeste plaatsen van ons land sprak men dan ook tot op het eerste vierde dezer eeuw nooit anders dan van de Gereformeerde Kerk of Gemeente; en slechts in die plaatsen waar ook eene Waalsche of Engelsche Kerk bestond, voegde men het woord *Nederduitsehe* er bij.

2e. Het zich officieel noemen met dezen aiouden naam zou allicht afstuiten op moeilijkheden, indien de kerkelijke naam, evenals het kerkelijke goed, op dit oogenblik door een ander geoccupeerd was. Dit is echter niet het geval. Het genootschap, dat op dit oogenblik het kerkelijk goed bezit, heeft èn den meervoudigen naam van *Kerken* èn den naam van *Gereformeerd* laten liggen, en zich zelf den naam gegeven van *de Nederlandsche Hervormde Kerk*. Het is dus niet te duchten, dat men van de zijde der Overheid hier op bezwaar zal stuiten. De aloude naam van *Gereformeerde Kerken* is vrij.

3°. Deze historische naam komt zeer nabij aan de benaming dusver door elk der beide groepen gevoerd, alleen met dit verschil, dat men er eenerzijds bijvoegde *Christelijke* en anderzijds *Nederduitsehe*. Overmits het echter bij vereeniging altoos raadzaam is, om eiken schijn te mijden als school er in zulk eene vereeniging voor den één een triomf en voor den

ander eene nederlaag, zal het weer opnemen van den aiouden naam, zonder eenige bijvoeging, tegelijk aan de twee conditiën voldoen, dat de naam ons op de historische lijn houde en alle gevoeligheid bij de vereeniging voorkome. 4°. De vraag, of het toch niet raadzaam ware in den officiëlen naam het enkelvoud: *Kerk*, in plaats het meervoud: *Kerken*, dat onze vaders bezigden, te schrijven, is niet wel voor beantwoording in bevestigenden zin vatbaar. Ook onze vaders toch gebruikten zeer dikwijls, gelijk men o. a. uit hunne voorrede voor de Canones van Dordrecht zien kan, de uitdrukking: *de kerk van Nederland* of *de Gereformeerde kerk*, in het enkelvoud, maar zij deden dit uitsluitend in dogmatischen, oratorischen, of geogisch-phischen zin, en nooit *kerkrechtelijk*, d. w. z. nimmer als het er op aan kwam, om de eenheid van de *ecclesiae formatae* als zoodanig uit te drukken. Het is dan ook bekend, hoe de Gereformeerde Kerkenordering, ook gelijk die laatstelijk op de Synode van Dordrecht is herzien, de namen *gemeente* en *kerk* door elkander gebruikt, maar altoos zoo, dat naar goede Gereformeerde beginselen ook elke plaatselijke vergadering der geloovigen *kerk* heet, omdat zij eene *ecclesia completa*, en niet een *pars ecclesiae* is. Dit grondbeginsel nu van ons Gereformeerd Kerkrecht zou te loor gaan, indien wij, gelijk thans, voor vrije keuze gesteld, den aiouden naam van *Gereformeerde Kerken* opzettelijk in dien van *Gereformeerde Kerk* gingen omzetten.

5°. Bijvoeging van eenig qualificeerend woord is uit den aard der zaak niet ongeoorloofd. Ook onze vaders maakten hiervan gebruik, om de Kerken in eenzelfde stad naar hare taalverscheidenheid uiteen te houden. Op zichzelf zou men dus de vraag kunnen stellen, of zulk eene nadere bepaling van Vereenigde, Nederduitsche, Christelijke, of iets dergelijks, niet geraden ware. We zijn nu eenige jaren aan wat langer namen gewend, en enkel *Gereformeerde Kerken* klinkt zoo kort. Hiertegen zij echter opgemerkt, dat men in de eerste eeuwen, nog korter, enkel van *de Kerk* sprak, gelijk dit dan ook in de schriften des "N. Testaments evenzoo, zonder eenige bijvoeging, anders dan om de plaats aan te duiden, regel is. Alleen de zonde en de dwaling, die de Kerken deformeerde, dwong in de 16e eeuw tot het aannemen van de bijvoeging *Gereformeerde*, om zich van de *gedeformeerde* Kerken te onderscheiden. Bijvoeging van eene tweede of nadere bepaling zou in dezen gedachtengang dus alleen geoorloofd zijn, zoo deze nadere bepaling strekte, om een later kwaad, dat op Gereformeerd terrein was uitgebroken, uit te sluiten. Daartoe echter kan noch de bijvoeging van *Christelijke* noch die van *Nederduitsche* dienst doen. De eerste niet, omdat zij de rijke be-teekenis van het woord *Gereformeerd* verzwakt. Door *Gereformeerd* toch drukten onze vaders uit, dat zij, tegenover het onchristelijke of soms zelfs anti-christelijke karakter van Rome's Hiërarchie, juist het *Christelijk* karakter weer hersteld hadden. *Gereformeerd* beduidt dus niet anders dan "weer Christelijk gemaakt." Wel is ook in de 16e eeuw de uitdrukking van

//Christelijke Gereformeerde religie⁷¹ gebezigd, gelijk dit b v. geschiedt in het Consent voor de Statenoverzetting, maar dan was niet *Christelijke*, maar *Gereformeerde* de nadere bepaling, en bedoelde men: de Christelijke religie in Gereformeerden zin. Op zichzelf zou er dus geen overwegend bezwaar bestaan, om den naam aan te nemen van Gereformeerde Christelijke Kerken; maar wel is het ongeraden het woord *Christelijk* er bij te nemen, nu wij te doen hebben met een kerkrechtelijk en staatsrechtelijk geijkten historischen naam, waar het *Christelijk* als nadere bepaling bij zou komen. En evenmin is er eenige goede reden denkbaar, waarom men het woordeke *Nederduitsche* er bij zou voegen. Dit zou alleen in steden met Kerken van onderscheidene talen gaan, en dus dan eerst aan de orde komen, als zich Kerken van andere talen ter vereeniging aanboden; iets wat thans niet het geval is. Daar deze mogelijkheid echter altoos openblijft, mag men niet door de gezamenlijke Kerken *Nederduitsche* te noemen, de toetreding van Waalsche of andere Kerken van te voren reeds uitsluiten. Denkbaar blijft daarom alleen, dat men het woord *Vereenigde* vóór *Gereformeerde Kerken* plaatste. Nu waren de *Gereformeerde Kerken* ten onzent steeds *vereenigde* Kerken. Nooit namen zij het independentistfische standpunt in, dat eene Kerk ook wel op zich zelve mocht blijven staan. Als zijnde allen samen openbaringen van het ééne lichaam van Christus, waren zij één, hoorden zij bijeen, en was het plichtmatig deze eenheid ook formeel te laten uitkomen. Opmerkelijk is het intusschen, dat, terwijl men oudtijds zeer gewoon was te spreken van de ^Republiek der *Vereenigde Nederlanden*⁷⁷, en het dus voor de hand lag, e venzoo te gewagen van //de *Vereenigde Gereformeerde Kerken*⁷¹, dit toch nimmer, althans nooit officieel, is geschied. Overwegend bezwaar zou deze bijvoeging intusschen niet opleveren, mits er maar nooit onder verstaan werd: *de vereeniging van de twee nu tot elkander komende groepen*; en overmits nu zeer te vreezen zou zijn, dat men, onder den indruk van het oogenblik, juist deze beteekenis aan die nadere bepaling hechten zou, meenen wij te moeten adviseeren, naar den regel van het *in diibiis abstine*, aan den aiouden naam niets toe noch af te doen, maar eenvoudig even als onze vaderen ons weer te noemen: *Be Gereformeerde Kerken in Nederland*.

6e. Hoezeer echter voor de gezamenlijke Kerken alle nadere bepaling te ontraden is, zoo zal zij toch plaatselijk onmisbaar zijn, zoolang nog niet overal de zoozeer gewenschte samensmelting is tot stand gekomen. ⁷⁸ok in de dagen onzer vaderen had men b.v. te Amsterdam drie Gereformeerde Kerken, die samen in één kerkverband leefden, en alleen door de verscheidenheid van taal uiteenliepen. Dit noopte hen, deze drie Kerken als de *Nederduitsche*, de *Waalsche* en de *Engelsche* te onderscheiden. Doet zich thans, zij het ook uit anderen hoofde, hetzelfde verschijnsel voor, dat er in onderscheidene plaatsen een tijdlang twee formatiën naast

elkander bestaan in ééne zelfde plaats, dan is ook hier eene onderscheidende bijvoeging onmisbaar. In plaatsen, waar elke formatie slechts één kerkgebouw bezit, levert dit geen bezwaar op. Gelijk men b. v. te Leiden sedert lang gewoon was te spreken van de Kerk-Hooigracht en de Kerk-Heerengracht, naar de ligging van de twee kerkgebouwen, zou het dan het raadzaamst zijn, eenvoudig achter den naam *Gereformeerde Kerk* tusschen twee haakjes den naam te plaatsen van de gracht, de kade, of de straat, waar het kerkgebouw staat van de formatie die men wil aanduiden. Slechts voor die enkele steden, waar ééne van beide, of beide formatiën meerdere kerkgebouwen bezitten, komt men met dezen regel niet uit. Voor deze Kerken zal het daarom raadzaam zijn, dat men de nadere bepaling ontleene aan het lokaal waar de Kerkeraad, als representeerende de gansche Kerk, samenkomt; en waar eenige Kerke-raad tot dusver geen vast domicilie mocht hebben, zal het dus noodig zijn, dat voortaan, althans nominaal, zoodanig domicilie bij kerkeradsbesluit worde aangewezen.

7e. Wat eindelijk den naam van *Kerk* of *Gemeente* betreft, zoo weet ieder dat de Staten-overzetting nooit anders dan het woord *Gemeente* bezigt, niet enkel voor de plaatselijke Kerk, maar evenzoo voor de wereldkerk, en zelfs voor de kerk in den hemel. Op zich zelf zou er dus geen de minste bedenking tegen bestaan, om het woord *Kerk* geheel te laten varen en door het woord *Gemeente* te vervangen. Hiertegen echter verzet zich het spraakgebruik. Men kan den *Kerkeraad* niet *Gemeenteraad* gaan noemen, men kan niet van *Gemeentehistorie* spreken in plaats van *Kerk-historie*, men kan niet spreken van *gemeentelijke* school voor *kerkelijke* school; vooral niet nu sinds 1851 de Gemeentewet het woord *Gemeente*, *gemeentelijk*, *gemeentedienaar*, *gemeenteraad* enz. voor het burgeilijke leven in beslag nam. Hoezeer het dus te betreuren zij, dat het schoone woord *gemeente* geen regel kan worden, gaat het toch niet aan, dat de Kerken door het invoeren van zoo verwarrend spraakgebruik allerlei onzekerheid zouden scheppen. Wat zich vereenigt, zijn *Kerken*; daarom heeten zij samen *Gereformeerde Kerken*, en denkt niemand er aan ze samen te noemen *Gereformeerde Gemeenten*. Men wachte zich echter ook hier zekere preutschheid na te jagen; en gelijk onze Kerkenordering beide woorden *Kerk* en *Gemeente*, altoos zonder eenig onderscheid in beteekenis, dooreen gebruikt, zoo zal men het veiligst gaan, door het bij dit spraakgebruik te laten, mits men maar in officiële stukken den titel zuiver houde, en elke voorstelling mijde, alsof *Kerk* de uitsluitende naam voor alle de plaatselijke vergaderingen tezamen ware.

Op grond van deze overwegingen stellen wij de navolgende conclusiën voor;

1e. Dat ook voortaan, evenals dit altijd geschied is, in allerlei anderen, mits niet in institutairen zin (noch in eigen boezem, noch daarbuiten), gesproken kan worden van de Nederlandsche Kerk, de Gereformeerde Kerk hier te lande enz.; maar dat officieel voor heel het kerkverband de aloude naam gelde van „*De Gereformeerde Kerken in Nederland*”.

2e. Deze wederopneming geschiede zonder eenige nadere bijvoeging.

3e. Plaatselijk voege men er den taainam dan eerst voor, als eene kerkformatie van andere taal met ons in verband treedt.

4e. Zoolang in eenzelfde plaats de beide formatiën nog niet geheel zijn ineengesmolten, voege men achter den naam *Gereformeerde Kerk* tusschen twee haakjes den naam van de gracht of straat waar het kerkgebouw staat.

5e. In plaatsen waar ééne of beide formatiën meerdere kerkgebouwen bezitten, zette men daarvoor inplaats den naam der gracht of straat waar de Kerkeraad domicilie heeft.

6e. Het gebruik van de woorden *gemeente* of *kerk* late men vrij, mits in officiële stukken beide uitdrukkingen nooit tegelijk gebezigd worden, ter aanduiding van twee onderscheidene begrippen.

VII. Officieel orgaan.

Kerken, die samen een officieel leven leiden, kunnen niet twee onderscheidene organen bezitten, waardoor dit officiële leven zich uit. De toestand, dat de eene groep *de Bazuin* en de andere *de Heraut* tot orgaan hebbe, kan uit dien hoofde niet bestendig worden. Dit zou de tweehed der groepen officieel doen voortbestaan. Intusschen gaat het evenmin aan, een der beide organen te vernietigen, en het overblijvende te kiezen. Reeds de naam van zulke organen is niet ongelijk aan de vlag, waaronder men dusver optrok, en voor vereeniging is het daarom noodzakelijk, dat beide groepen samen voortaan onder een eigen nieuwe vlag optrekken. Op zichzelf ware het daarom het meest gewenscht, dat de gezamenlijke Kerken een nieuw orgaan met eigen naam in het leven riepen, en zich in dit orgaan uitsluitend bepaalden tot officiële mede-deelingen, gelijk de Overheid dit in de Staatscourant en in het Staatsblad doet. Elke toevoeging toch aan zulk een orgaan van een redactioneel, niet officieel gedeelte geeft aan zulk een orgaan eene valsche positie. Ook het niet officiële blijft toch officieus. Wie er in schrijft is onvrij, en wie er zijne meeningen in bestreden ziet, wordt er door geërgerd. Kon nu zulk een *Kerkblad* enkel op de officiële berichten drijven, zoo ware de afzonderlijke uitgave van zulk een *Kerkblad* het eenvoudigste. Dit zou echter om de dorheid allicht weinig lezers vinden, juist zooals

het *Staatsblad* bijna in niemands handen is. Het is om deze reden, dat wij ons hebben afgevraagd, of het niet raadzamer ware, vanwege de Kerken zulk een *Kerkblad* uit te geven, waarin uitsluitend officiële berichten voorkwamen, maar dan dit *Kerkblad zóó* uit te geven, dat het als bij blad bij *de Bazuin* en *de Heraut* kon worden verzonden, of ook met de vrijheid voor deze bladen, om er uit over te nemen wat hun goed dacht. Vermits nu *de Bazuin*, en niet *de Heraut*, wordt uitgegeven door eene kerkelijke commissie, zou het de meest natuurlijke weg zijn, indien men met de redactie en administratie van *de Bazuin* voor de uitgave van dit *Kerkblad* zekere regeling trof, met dien verstande, dat een afdruk van dit blad tijdig genoeg aan de redactie van *de Heraut* in handen kon komen, om nog dezelfde week gebruikt worden, 't zij als bijblad, 't zij door overneming van den inhoud in het lichaam van *de Heraut*. Natuurlijk zou zulk een *Kerkblad* dan ook afzonderlijk verkrijgbaar moeten gesteld worden, en ware het aan te bevelen dit in boekformaat te drukken, opdat de Kerkeraden en andere colleges dit in jaargangen bijeen konden behouden.

In verband hiermede stellen wij de volgende conclusiën voor:

1°. De gezamenlijke Kerken nemen als officieel orgaan een nieuw uit te geven blad, genaamd: *Het Kerkblad, officieel orgaan der Gereformeerde Kerken in Nederland*.

2e. Dit orgaan worde uitgegeven in octavo boekformaat.

3°. Met de uitgave van dit blad wordt de redactie en administratie van *de Bazuin* belast, die het als bij blad bij haar eigen blad kan voegen, mits het ook afzonderlijk verkrijgbaar worde gesteld.

4e. Aan de redactie van *de Heraut* zal een exemplaar van dit *Kerkblad zóó* tijdig ter hand worden gesteld, dat ook dit blad het als bij blad kunne afdrukken, of wel den hoofdzakelijken inhoud ervan kunne overnemen.

5e. Er worden drie deputaten benoemd, om met de beide redactiën deze zaak zóó te regelen, dat de nieuwe uitgave reeds met 1 Juli kunne aanvangen.

6e. In dit eerste nummer van Juli zullen alle besluiten van de vereenigde Synode worden openbaar gemaakt.

VIII. Opleiding van Predikanten.

In zake de opleiding van Dienaren des Woords hadden de tweeërlei Kerken, die thans vereenigd worden, tot dusver bepalingen en usantiën, die

in allerlei opzicht uiteenliepen. Propaedeuse, tijd van studie, praeparatoir examen, optreden in de gemeente, examens aan de Scholen en in de Classen, peil en omvang der examens, enz., waren in de beide groepen geheel verschillend geregeld. Fa de vereeniging kan natuurlijk dat verschil niet blijven; en dus moet op alle die punten eene nieuwe regeling gemaakt worden.

Zulk eene nieuwe regeling echter is veel te omvangrijk en te diep ingrijpend, om nu reeds door de vereenigde Synode te kunnen worden afgehandeld. Dit moet dus bewaard blijven voor de volgende Synode. En om het dan te beter te doen slagen, zal zeker goed zijn, dat reeds nu deputaten benoemd worden, om, uitgaande van de punten waaromtrent de Synoden van Leeuwarden en 's Gravenhage in 1891 zijn overeengekomen, het plan eener regeling te ontwerpen en in te dienen.

Daar intusschen opleiding en beroeping en al wat daarmede samenhangt nooit kan stilstaan, moet nu reeds bet noodigste voorloopig geregeld worden; waarbij dan zeker de hoofdregel zijn moet, dat het bestaande, voor zooveel mogelijk, behouden blijft.

Conclusiën:

1°. De Synode benoeme vijf deputaten, teneinde in zake de opleiding en het kerkelijk onderzoek van Dienaren des Woords eene regeling te ontwerpen, en dit ontwerp minstens drie maanden voor de eerstvolgende Generale Synode aan de Kerken mede te deelen.

2°. Wat de Theologische school te Kampen en de Vrije Universiteit te Amsterdam betreft:

- a. het thans bestaande blijft voorloopig van kracht; met name alle regelingen voor de Theol. school te Kampen, en het contract met de Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Gereformeerden grondslag in zake het kerkelijk verband van de Theol. Faculteit;
- b. aan alle Kerken wordt aanbevolen, minstens eenmaal 'sjaars voor de Theol. school, en ook minstens eenmaal 'sjaars voor de opleiding van Dienaren des Woords aan de Vrije Universiteit te collecteereri;
- c. de thans fungeerende curatoren van de Theol. school blijven als zoodanig in dienst tot de eerstvolgende provinciale Synoden, die dan, ieder voor hare provincie, een curator te benoemen hebben;
- d. de theologische professoren van beide inrichtingen worden uitgenoodigd, de eerstvolgende Alg. Synode als adviseerende leden bij te wonen.

3°. Wat betreft het peremptoir examen volgens artt. 4 en 49 der Kerkenordering:

- a. het examen wordt afgenomen door de Classe, tot welke de roepende Kerk behoort, onder medewerking van minstens twee der deputaten,

- die de Provinciale Synode hiervoor zal aanwijzen; voor den tijd, die nog verloopt voordat de Provinciale Synoden samenkomen, wijze de Generale Synode een drietal deputaten hiervoor aan;
- b.* Voor het examen moet bij de Classe ter tafel zijn:
- I. de beroepsbrief en de verklaring van aanneming;
 - II. bewijs van den goeden uitslag van het examen, waardoor de beroepene in onze Kerken beroepbaar gesteld was;
 - III. attestatie van de Kerk of Kerken, tot welke hij sedert dat praeparatoir examen behoorde;
- c.* Het examen duurt minstens drie uren, en loopt over de volgende vakken:
- I. de uitlegging van de Heilige Schrift volgens den grondtekst; waartoe minstens drie weken van tevoren den beroepene twee hoofdstukken uit het Oude Testament en twee uit het Nieuwe worden opgegeven;
 - II. de kennis van den inhoud der Heilige Schrift;
 - III. de leerstellige Godgeleerdheid; benevens de kennis der voornaamste Christelijke, inzonderheid der Gereformeerde belijdenisschriften;
 - IV. de geschiedenis der kerk, bijzonder met betrekking tot ons vaderland;
 - V. de Christelijke zedekunde;
 - VI. de vakken, die de uitoefening van het ambt betreffen, en het kerkrecht; tot de volgende Algemeene Synode wordt bij dit examen uit den aard der zaak rekening gehouden met de tot hiertoe plaats gehad hebbende opleiding en wijze van onderzoek.
- d.* na gunstigen afloop onderteekent de beroepene de verklaring, die voor Dienaren des Woords in 1619 is vastgesteld;
- e.* wanneer het peremptoir examen samenvalt met eene gewone vergadering der Classe, wordt het kosteloos afgenomen; anders worden door den beroepene de kosten vooraf bij de Classe gestort, tot het door deze te bepalen bedrag, hetwelk echter de som van *f* 75.— niet mag te boven gaan.
- .4°, Wat betreft het praeparatoir of proponent's-examen:
- a.* het praeparatoir examen moet met goed gevolg zijn afgelegd, om in eene onzer Kerken beroepbaar te zijn;
 - b.* het praeparatoir examen wordt afgenomen door de Classe, waarin de examinandus zijn domicilie heeft, of wel door het Curatorium van de Theologische School, als door de Kerken hiertoe gequalificeerd; bij dit laatste valt het samen met het thans bestaande, eenmaal 'sjaars af te nemen, laatste examen; door de Classe wordt het afgenomen binnen drie maanden na de aangifte, en, voor zooveel zij dit wenscht, onder medewerking van examinatoren, die zij van elders] daartoe uitnodigt;
 - c.* bij een praeparatoir examen, dat door de Classe wordt afgenomen, moet aldaar vooraf ter tafel zijn:

- I. bewijs van met goeden uitslag afgelegd candidaats-examen bij de Theol. Faculteit van de Vrije Universiteit; bij gebreke waarvan onderzocht moet worden, of de examinandus toch de voor ge noemd examen vereisen te wetenschappelijke ontwikkeling heeft, waartoe alsdan genoemde Theol. Faculteit en het Curatorium van de Theol. School, onder recht van appèl op de Provinciale Synode, tot deelneming aan het examen zal worden uitgenoodigd ;
 - II. attestatie van de Kerk of Kerken, tot welke de examinandus de laatste twee jaren behoorde;
 - III. testimonium van de Theol. Faculteit der Vrije Universiteit aangaande zijne Akademische loopbaan, voor zoover hij aan die Universiteit studeerde;
- d.* bij een praeparatoir examen, dat door de Classe wordt afgenomen, wordt onderzoek gedaan naar het volgende:
- I. geschiktheid voor de prediking; waartoe de examinandus eene drie dagen van tevoren door hem ingeleverde korte leerrede, over een acht dagen tevoren aan hem opgegeven tekst, voor de Classe uitspreekt;
 - II. bekwaamheid in de uitlegging van de Heilige Schrift volgens den grondtekst; waartoe minstens veertien dagen te voren aan den examinandus één hoofdstuk uit het Oude Testament en één uit het Nieuwe worden opgegeven;
 - III. kennis van de leerstellige Godgeleerdheid.
- e.* bij gunstigen afloop van het praeparatoir examen, hetzij dit door de Classe of door het Curatorium is afgenomen, moet de examinandus beloven, bij zijn optreden voor de gemeente niets te zullen leeren, dat niet in overeenstemming is met de belijdenis onzer Gereformeerde Kerken, en wordt hij daarna als proponent beroepbaar gesteld, waar van hem acte verleend wordt;
- f.* het praeparatoir examen bij de Classe wordt kosteloos afgenomen, wanneer het samenvalt met eene gewone vergadering; anders worden door den examinandus de kosten vooraf bij de Classe gestort, tot het door deze te bepalen bedrag, hetwelk echter de som van *f* 50.— niet mag te boven gaan; bij gemis van het sub *c* I vermelde bewijs, moeten de kosten, die daaruit voortvloeien, altijd vergoed worden, waarvoor *f* 25.— te storten is,

5°. Wat betreft het optreden voor de gemeente van hen die aan de Theologische school of aan de Vrije Universiteit in de Godgeleerdheid studeeren:

aan studenten, die aan de Theol. school het examen A of aan de Vrije Universiteit het candidaats-examen in de Godgeleerdheid hebben afgelegd en die in eene onzer Gereformeerde Kerken tot het H. Avondmaal zijn toegelaten, wordt vergund nu en dan bij den

openbaren dienst des Woords voor de gemeente op te treden, mits hun dit bijzonderlijk toegestaan zij door de theologische professoren van die inrichtingen, en onder de door deze te stellen voorwaarden.

IX. Be Zending.

In zake de zending onder Joden, Mohammedanen en Heidenen bestaat tusschen de beide groepen van Kerken geen het minste verschil van beginsel. Beide erkennen den plicht en de roeping der Kerken, om deze hoogst gewichtige zaak met nog warmer ijver dan dusver te drijven. Beide erkennen, dat alleen de Kerken van Christuswege gemachtigd zijn, om in zijn naam de zending uit te richten. En beide stemmen overeen in de overtuiging, dat zoowel de opleiding als het mandaat, dat de zendelingen dusver ontvingen, alleszins verbetering behoeft. In hoeverre nu in geheel de zaak der zending meer kracht zij aan te wenden, en zoo in de opleiding als in het mandaat der zendelingen verbetering zij aan te brengen, behoeft thans niet te worden beslist. Dit blijve ter nadere regeling aan de de Kerken na hare vereeniging. Wat echter nu reeds verandering eischt, zijn twee zaken: 1°. moeten de Ned. Geref. Kerken hare verhouding tot de Ned. Geref. Zendingsvereeniging zóó wijzigen, dat zij de rechten en verplichtingen van deze Vereeniging overnemen; en 2. moet de Zendingscommissie die thans bij de Christ. Geref. Kerk bestaat, zóó gewijzigd, dat zij het arbeidsveld, dat door de Ned. Geref. Kerken wordt overgenomen, mede onder haar verzorging en beheer neme.

Wat het eerste punt betreft, kunnen de Ned. Geref. Kerken hierin niet unilateraal handelen, maar hangt hare daad af van de genegenheid van de Ned. Geref. Zendingsvereeniging om mede te werken, en ook eenigszins van de zendelingen, of zij al dan niet in dezen overgang bewilligen. Daar dit nu niet op staanden voet te beslissen, veel min uit te voeren is, zal het raadzaam zijn, dat de Ned. Geref. Kerken beginnen, met den band, die haar op dit oogenblik aan de Ned. Geref. Zendingsvereeniging bindt, geheel en finaal los te maken. Dat daarna de ver-eenigde Kerken besluiten voor den tijd van één jaar uit de gemeene zendingscollecten zulk eene som voor de Zendingstations der Ned. Geref. Zendingsvereeniging af te staan, als gemiddeld de laatste drie jaren jaarlijks door haar van de Ned. Geref. Kerken genoten is. En dat in den loop van dat jaar door deputaten van de vereenigde Kerken de noodige onderhandelingen niet de Ned. Geref. Zendingsvereeniging gevoerd worden, om hare rechten en verplichtingen over te nemen.

Wat het tweede punt aangaat, dient de bestaande toestand voorloopig bestendig te worden, en kan hierin voorshands slechts in zooverre verandering gebracht worden, dat alsnu de collecten van alle Kerken in de kas dezer Commissie vloeien; dat het getal deputaten voor de zending de noodige wijziging onderga; en dat de deputaten voor de zending zich terstond voorbe-

reiden, om, bij overneming van het arbeidsveld der Ned. Geref. Zendings-vereeniging, eenheid in de actie te brengen.

Op dien grond stellen wij de navolgende conclusië'n voor:

Ie. De Ned. Geref. Kerken dragen het Zendingsgebied op Midden-Java, dat zij in beginsel hoewel nog niet feitelijk aanvaard hebben, aan de gezamenlijke Kerken over.

2°. De gezamenlijke Kerken wijzigen het getal deputaten voor de zending aldus, dat de deputaten, die beiderzijds hiervoor zijn aangewezen, thans samen door de Generale Synode voor deze zaak gecommitteerd worden.

3°. De collecten der gezamenlijke Kerken vloeien in de kas der gemeenschappelijke Zendingscommissie.

4e. Uit die kas wordt voor zoolang het contract met de Ned. Geref. Zendingsvereen, duurt, uiterlijk tot de volgende Generale Synode, aan de Ned. Geref. Zendingsvereeniging uitbetaald eene som, gelijk staande aan hetgeen in het laatste jaar door de Ned. Geref. Kerken aan de Ned. Geref. Zendings vereeniging is ten goede gekomen.

5°. Deputaten worden gemachtigd met de Ned. Geref. Zendingsver-eeuiging in zulke onderhandelingen te treden, als leiden kunnen tot de overneming binnen één jaar, en althans vóór 1 Juli 1893, van de rechten en verplichtingen der genoemde Vereeniging, mits deze zich verbindt, uit eigen hoofde, inmiddels geen nieuwe missionarissen te ordenen.

X. Algemeene bezittingen.

De Christelijke Gereformeerde Kerk heeft eenige algemeene bezittingen, de Nederduitsche Gereformeerde Kerken hebben niets dan algemeene schuld. Nu spreekt het van zelf, dat de Ned. Geref. Kerken die schulden zelve uit de wereld moeten helpen, desnoods door Kerk per Kerk met zeker evenredig bedrag ervan te belasten. In geen geval kunnen deze schulden voor rekening der gemeenschappelijke Kerken komen. Van den anderen kant zou er veel voor te zeggen zijn, dat de Chr. Geref. Kerken hare bezittingen pondspoudsgewijze verdeelden, om daarna eene nieuwe rekening voor de gezamenlijke Kerken te beginnen. Toch schijnt het, dat zij dezen weg niet wenschen in te slaan, en er voorzijn om deze bezittingen gemeen te maken. Voorwaar eene loffelijke aanbieding, die niet dan met erkentelijkheid mag aanvaard worden. Ook hiermee echter is deze zaak nog niet definitief geregeld. Het is toch de vraag, of de gezamenlijke Kerken rechtsgeldigheid kunnen bezitten, en of, ook al kan dit, het hebben van algemeene bezittingen raadzaam is. Waarbij dan nog ten

tweede de vraag aan de orde komt, op welke wijze voortaan in de algemeene fondsen zal moeten worden bijgedragen. Wat nu het eerste punt betreft, schijnt het twijfelachtig, of eene Synode burgerrechtelijke handelingen kan verrichten en tegen malversatie eene actie zou kunnen instellen. Zelfs kunnen rechtsgeleerden hierover wel een advies maar geene sententia peremptoria geven, daar de casuspositie zich nog niet heeft voorgedaan. Maar ook afgezien hiervan schijnt het voeren van algemeene fondsen niet boven bedenking verheven, wijl dit altoos weer neigen doet tot eene opvatting van het geheel der Kerken, die in strijd is met het presbyteriale beginsel. Wilde men uit dien hoofde andere wegen inslaan, dan konden b. v. de Kerken den eigendom van hare goederen overdragen aan eenige bepaalde, met naam aan te wijzen, Kerken, en konden deze Kerken dien eigendom aanvaarden, op voorwaarde dat het beheer zou gevoerd worden door, en de volle vrije beschikking zou toevertrouwd worden aan, door de gezamenlijke Kerken aan te wijzen, deputaten. Evenzoo zou men voor deze fondsen eene vereeniging *ad hoc* kunnen oprichten met eigen rechtspersoonlijkheid, althans zoo ons dit niet te veel op den weg der Kerkelijke Kassen zou leiden. Of ook zou men voor deze fondsen eene stichting in het leven kunnen roepen, indien eenige personen van vertrouwen ons hierbij ter wille waren. Het ligt echter minder op onzen weg om over deze zaak bepaalde voorstellen te doen, daar de kieschheid wel schijnt mede te brengen, dat zulks worde overgelaten aan de Christelijke Gereformeerde Kerken, van welke deze bezittingen uitsluitend komen. Wat daarentegen de bijdragen betreft voor de fondsen, die tot deze bezittingen behooren, spreekt het van zelf, dat, waar alle Kerken alsdan uit die fondsen genieten of er mede over beschikken zullen, ook alle Kerken in die fondsen zullen moeten bijdragen.

Onze conclusiën zijn derhalve:

1°. Dat de algemeene schulden der proceskosten naar evenredigheid over alle Ned. Geref. Kerken worden omgeslagen, en de Kerkeraden van Amsterdam, 's Gravenhage, Middelburg, Arnhem, Utrecht, Zwolle, Leeuwarden, Groningen, Meppel en Klundert last ontvangen, om deze gelden, elk voor zijne provincie, te innen; alsmede dat elk dezer Kerkeraden een deputaat aan wij ze, opdat deze tien Deputaten de rekening van deze zaak opnemen, en de tegenwoordige Deputaten voor de proceskosten dechargeeren.

2°. Dat de algemeene bezittingen en fondsen der Chr. Geref. Kerk overgaan aan alle Kerken, en dat voor de regeling dezer zaak de noodige voorstellen van de Chr. Geref. Synode worden afgewacht.

3°. Dat de bijdragen voor deze fondsen, na de vereeniging, uit alle

Kerken moeten komen, en dat de regeling van deze bijdragen voor dit eerste jaar blijve op den bestaanden voet.

4°. dat de Deputaten voor deze fondsen en bezittingen door de ver-eenigde Synode worden aangewezen.

En 5°. dat de verplichtingen, die de Ned. Geref. Kerken ten aanzien van Kootwijk, zoolang de tegenwoordige predikant aldaar is, hebben op zich genomen, door de gezamenlijke Kerken worden overgenomen.

Door de bovenstaande tien adviezen hebben uwe Deputaten getracht, ook aan het tweede gedeelte van hunnen in den aanhef vermelden lastbrief te voldoen.

Ten slotte hebben zij u dus voor te stellen:

1°. De Synode besluite, hunne handelingen goed te keuren; altijd met dien verstande, dat de Synode zich niet aansprakelijk stelt voor alle uitdrukkingen in de van hen uitgegane stukken, noch ook voor de juistheid of volledigheid van alle hunne beschouwingen, en dat zij, met name ten aanzien van hetgeen ten vorigen jare door de beiderzijdsche Synoden is overeengekomen, zich alleen houdt aan den tekst van de door di Synoden zelve genomen besluiten;

2°. De Synode, door die goedkeuring tevens uitgesproken hebbende, dat de aan hare Deputaten opgedragen voorloopige beslissing in zake de vereeniging ook het oordeel is van de Kerken zelve, besluite, de conclusiën, die aan de tien adviezen zijn toegevoegd, bij de desbetreffende voorstellen van de Kerken zelve in behandeling te nemen.

Moge deze zoo gewichtige arbeid, door des Heeren leiding en zegen, strekken tot heil zijner Kerk en tot eer van zijn Naam.

*Be Deputaten in zake de vereeniging met
de Christ. Geref. Kerk,*

Amsterdam, 7 Juni 1892.

K. FEKNHOUT. G.
VAN GOOR. A.
KUYPER. F. L.
RUTGERS. J. C.
SIKKEL.

ART. 60.

- Algemeene goederen. Over dit Rapport ontspint zich ernstige discussie. Hierbij komt tevens in behandeling het voorstel der Classes UTRECHT—WIJK : De Classis draagt haren Deputaten op, in het midden der Synode het beginsel uit te spreken, dat het onraadzaam is algemeene kassen te bestendigen of nieuwe op te richten.
- Kootwijk. Vooraf is bij punt 10 van het Rapport als derde conclusie ingevoegd het in de derde zitting der Synode beslotene ten aanzien der Kerk van Kootwijk.
- Zending. De door de Commissie zelve gewijzigde redactie der conclusiën onder punt IX worden voorgelezen, in ernstige overweging genomen, en ten deele gewijzigd aangenomen.
- Officieel orgaan Ten aanzien van punt VU besluit de Synode na eenige bespreking overeenkomstig de conclusiën van het Rapport.
- Naam der Kerken. De conclusiën samengevat onder punt VI vinden eveneens ernstige bespreking, waarin, naar aanleiding van punt 5 der motiveering, (overeenkomstig de eerste slot-conclusie) herinnerd wordt, dat de Synode **alleen over de conclusiën** beslist, en dus ook **alleen de conclusiën**, [niet de motiveering van het Rapport) voor hare rekening neemt. Zij worden ten slotte onveranderd aangenomen.
- Samenvoeging der kerken in dassen en Provinciën. Vervolgens komt de samenvoeging der kerken in Classen en Provinciën aan de orde. Na eenige besprekingen wordt ook het hieromtrent voor-geslagene goedgekeurd, waarop de zitting wordt geschorst, nadat gezongen is Psalm 61 vers 7 en Dr. G. VAN GOOR voorgegaan is in dankgebed.

ART. 61.

Voorstellen. In de heropende zitting, die aanvangt met het zingen van Psalm 2 vers 7, wordt aangewezen, hoe door de vorige besluiten tevens beslist is ten aanzien der volgende voorstellen over punt 10 van het Rapport:

X. Algemeene bezittingen.

Van de classis Utrecht c. a.: de classis draagt haren deputaten op, in het midden der Synode het beginsel uit te spreken, dat het onraadzaam is algemeene kassen te bestendingen of nieuwe op te richten. (Ingek. st. C. 4.)

Van de classis Amsterdam c. a.: de Synode late de algemeene schuld der proceskosten verdwijnen, door haar over alle Nederduitsche Gereformeerde Kerken plaatselijk om te slaan, waartoe zij aan eenige gecommiteerden opdrage, haar van een concept-omslag te dienen. (Ingek. st. C 5.)

Van de classis Haarlem c. a.: de Synode houde, bij het nemen van beslissingen omtrent algemeene kassen, vooral rekening met art. XIII D. K. (Ingek. st. C 6.)

Eveneens over de voorstellen onder punt 9 van het Rapport:

IX. Zending.

Van de classis Amsterdam c. a.: de Synode neme de voorbereidende maatregelen,

die thans reeds mogelijk zijn, om liet werk der Zending geheel van de Kerken te laten uitgaan en tot eenheid te brengen. (Ingek. st. C. 5.)

Van de classis Haarlem c. a.: de Synode make de zending kerkelijk en neme zoo mogelijk, den arbeid der Nederl. Geref. Zendings-vereeniging over. (Ingek. st. C. 6.)

Vervolgens over de voorstellen ten aanzien van het zevende punt:

VII. Officieel orgaan.

Van de provinciale Synode van Zuid-Rolland: de Synode besluite, dat een afzonderlijk officieel orgaan der Kerken, onder redactie van Synodale deputaten, als bijblad gevoegd worden bij *de Bazuin* en *de Heraut*. (Ingek. st. C. 2.)

Van de classis Amsterdam c. a.: de Synode besluite, dat voortaan — zoo mogelijk — de officieele berichten der Kerken in een afzonderlijk blad gegeven worden, dat tevens voor *Bazuin* en *Heraut* beide als bijblad dienst kan doen. (Ingek. st. C. 5.)

Van de classis Haarlem c. a.: de Synode richte na de vereeniging een nieuw orgaan op onder een nieuwen naam; en wel zoo goedkoop mogelijk, opdat de Kerken er in ruimen kring gebruik van kunnen maken. (Ingek. st. C. 6.)

Desgelijks de volgende voorstellen ten aanzien der onder punt 4 besproken belangen:

IV. Samenvoeging der Kerken in Classen en Provinciën.

Van de Provinciale Synode van Friesland: Bij de grensregeling der classen in Friesland worde eene Ooster-classis geformeerd.

Toelichting: dit voorstel geldt uitsluitend de provincie Friesland, waarvoor de Prov. Synode het wenschelijk oordeelde, dat aan de bestaande classen eene Ooster-classis worde toegevoegd. (Ingek. st. Cl.)

Van de classis Amsterdam c. a.: de Synode legge bij hare classicale en provinciale samenvoeging der Kerken het concept, dat van de deputaten in zake de vereeniging te wachten is, ten grondslag. (Ingek. st. C. 5.)

Van de classis Haarlem e. a.: de Synode brenge splitsing in de combinatie Haarlem—Alkmaar; en wel zoo, dat Zaandam blijve bij de classis Haarlem. (Ingek. st. C. G.)

Van de classis Dordrecht: zij geeft in overweging de grenzen voor de classis Dordrecht zoo te trekken, dat Poortugaal (C. G.-), Oud-Beierland en Gorinchem (C. G. en N. G.), Giessen-Oud- en Giessen-Nieuwkerk (N. G.) er buiten, en Molenaarsgraaf, Ottoland en Barendrecht er binnen vallen; — zij wenscht dat ter Synode der vereenigde Kerken de voorslag overwogen worde, dat de eerste classicale vergaderingen na de vereeniging worden bijeengeroepen door twee kerken, van elk der vereenigde groepen ééne, zoo mogelijk van ééne plaats. (Ingek. st. G. 7.)

De eveneens in de morgenvergadering behandelde voorstellen ten aanzien van punt VI zijn deze :

VI. Naam der vereenigde Kerken.

Van de classis Amsterdam ca.: de Synode behoude den ouden naam van „de Gereformeerde Kerken in Nederland", met weglating van elke bepaling, die óf aan de vroegere verdeeldheid of aan iets nieuws zoude doen denken. (Ingek. st. C. 5.)

Van de classis Haarlem c. a.: de Classen achten, dat de naam der Kerken na de vereeniging zal moeten zijn „Gereformeerde Kerken" of „Gereformeerde Kerken in Nederland." (Ingek. st. G. 6.)

Bij eenige punten worden enkele besprekingen gehouden; tengevolge waarvan de genomen beslissingen worden bevestigd.

AKT. 62.

Grensreelin ^{^e} ^{or^e} k^omen ^{^e} conclusiën onder punt I van het Rapport der plaatselijke samengevat. Hierop zien de volgende voorstellen : kerken.

Van de classis Ulrechl c. a., die aan haar deputaten heelt opgedragen de vraag te doen, hoe de Kerken, die nog niet zijn vrijgemaakt, na de vereeniging met de Christel Geref. Kerken, tot reformatie zullen moeten komen. (Ingek. st. C 4.)

Van de classis Amsterdam c. a.- de Synode besluite, dat de dassen de grensregeling der plaatselijke Kerken ter hand nemen, doch dan voorloopig liefst uitsluitend met betrekking tot die Kerken, over welker grenzen verschil is; en voorts geve zij de beginselen aan, waarnaar alsdan die regeling geschieden zal. (Ingek. st. C 5.)

Van de classis Haarlem ca.: de Synode geve de beginselen aan, volgens welke de grensregeling zal moeten geschieden; en rekene daarbij *eers'elijk* met de historische grenzen; vervolgens ook met de burgerlijke; met gemakkelijk aanwijsbare en, zooveel doelnijk, bestaande grenzen, en met de roeping om op alle plaatsen de gemeente Gods tot openbaring te brengen. (Ingek. st. C 6-)

Van de classis Dordrecht: zij dringt er op aan, dat vooral het beginsel, dat op elke plaats het lichaam van Christus ter openbaring naar Gods Woord gebracht moet worden, tot zijn recht kom e. (Ingek. st. C 7.)

Bij de bespreking der conclusiën blijkt het gevoelen der Synode te zijn (in antwoord op de vragen dienaangaande van een der adviseerende leden), dat nooit iemand kan *gedwongen* worden, om lid te worden van eene kerkformatie door separatie ontstaan, dat met de vijfde conclusie *niet* de methode der doleantie is opgeheven, en tevens dat men zoo *niet* in strijd komt met den eisch //geen tegenkerken te formeeren".

De afgevaardigden, wier classes in deze voorstellen inzonderen, nemen met de conclusiën van het Rapport genoegen. Deze worden nu aangenomen.

ART. 63.

Ineensmelting Het derde punt van het Rapport komt nu in behandeling. De voor- kerken. stellen aangaande dit punt luiden als volgt:

III. Ineensmelting der plaatselijke Kerken.

Van de classis Groningen c. a.: de Synode regele de beroeping van predikanten in plaatsen, waar twee elkander erkennende kerkeraden zijn; en spreke uit *a. of eisch* is, wanneer beiderzijds vacature is, dat gezamentlijk beroepen worde, dan wel of geoorloofd is, dat van beide zijden beroepen worde; *b. indien slechts aan ééne zijde vacature is en de Kerken, vereenigd, door één dienaar zouden kunnen bediend worden, of alsdan eene beroeping mag worden uitgebracht.* (Ingek. st. C 3.)

Van de classis Amsterdam ca.-, de Synode stelle als beginsel vast, dat de vereeniging der Kerken ook leiden moet tot hare plaatselijke ineensmelting, maar zonder dat, om bezwaren die zich kunnen voordoen op stoffelijk gebied, in dezen overijld gehandeld worde; en zij neme zelve de noodige maatregelen om de Kerken en dassen van voorlichting te dienen, (Ingek. st. C 5.)

Van de classis Haarlem ca.: de Synode benoeme vooral eene commissie van advies om de moeilijkheden weg te nemen, die uit de verschillende wijze, waarop het kerkelijk goed beheerd wordt, zullen voortkomen en eene volledige ineensmelting zouden verhinderen. Ook geve de Synode een leiddraad aan voor de wijze, waarop Correspondentie tusschen Kerken in eene plaats kan aangevangen en onderhouden worden, als het niet tot plaatselijke ineensmelting komt, *mits de leiddraad de ineensmelting niet in den weg sta.* (Ingek. st. C 6.)

Na ernstige discussie worden de conclusiën van het Rapport op dit punt goedgekeurd; waarmede ook de hierop betrekking hebbende voorstellen der Classes beantwoord blijken.

ART. 64.

Nu wordt besloten, dat de zittingen der Synode zullen hervat worden. Regeling van den Dinsdagmiddag om 2 uur, en in verband hiermede zal deze vierde zitting om halfvier gesloten worden.

ART. 65.

Over dit vijfde punt van het Rapport zijn de volgende voorstellen ingekomen:

V. Huishoudelijke bepalingen.

Van de classis Amsterdam c. a.: de Synode verklare, dat alle huishoudelijke bepalingen, waarvoor in de beide tot dusver bestaan hebbende kerkverbanden geene eenparigheid was, door de vereeniging zelve buiten werking gesteld zijn; en zij regele voorts slechts het allernoodigste, aan volgende Synoden de bepaling overlatende van hetgene alsdan blijken zal regeling te behoeven. (Ingek. st. C. 5.)

Van de classis Haarlem c. a.: de Synode benoeme eene commissie, om in de huishoudelijke bepalingen van beide Kerkengroepen een gelijken regel te brengen, gelijk door deputaten in de Memorie is voorgeslagen. (Ingek. st. C. 6.)

De vraag komt bij deze conclusiën ter sprake, of door deze regeling soms zoodanige bepalingen onzerzijds zouden vervallen, dat onze beginselen er mede gekwetst zouden zijn. Deze vraag wordt na bespreking ontkennend beantwoord.

Ook in andere opzichten worden deze conclusiën ernstig besproken.

ART. 66.

Door Dr. C. C. SCHOT CZN. en Br. A. C. VAN DRIMMBLEN wordt verlof gevraagd en ontvangen, om de vergadering te verlaten.

Vervolgens wordt de bespreking van het Rapport over de Huishoudelijke bepalingen voortgezet. En eindelijk worden deze conclusiën aangenomen.

Over de voorstellen ten aanzien van deze zaak (zie Art. 65) is hiermede tevens beslist.

ART. 67.

De wijzigingen in het achtste punt van het Rapport worden voorgelezen. De voorstellen m deze zijn:

VIII. Opleiding van predikanten.

Van de classis Utrecht c. a.: de Synode besluite, dat, bij de beroepbaarstelling van Candidaten in de Theologie, door alle vereenigde Kerken voortaan gehandeld zal moeten worden naar de Dordsche Kerkenordening, in zake het praeparatoir examen. (Ingek. st. C. 4.)

Van de classis Amsterdam c. a.: de Synode benoeme deputaten, om voor de oplei-

ding en onderzoeking van Dienaren des Woords een ontwerp te maken; en regele voorloopig al wat te dien aanzien reeds terstond geregeld moet wezen, zooveel mogelijk in aansluiting aan hetgene beiderzijds thans bestaat. (Ingek. st. C. 5.)

Van de classis Haarlem c. a.: de Synode bepale voorloopig, wat tot de eerstvolgende Synode noodig is; en benoeme deputaten, die voor de Synode ten volgenden jare een plan voor eene nieuwe regeling ontwerpen en indienen. (Ingek. st. C 6.)

De conclusiën van het Rapport worden door Dr. F. L. RUTGERS toegelicht en na ernstige bespreking aangenomen, waarmede ook weder is beslist ten aanzien der voorstellen in deze. Op de vraag, of deze toestand (Theol. school en V. U. naast elkander) duurzaam moet zijn, wordt geantwoord met verwijzing naar het beslotene te 's-Gfravenhage, en geconstateerd, dat men *beiderzijds* in deze concessiën heeft gedaan sinds de Voorloopige Synode van Utrecht.

ART. 68.

Sluiting der Nadat gezongen is Psalm 80 vers 11, wordt de vierde zitting der vierde zitting. Voorloopige Synode op verzoek van den Praeses met dankgebed gesloten door Dr. L. H. WAGENAAR.

VIJFDE ZITTING.
DINSDAG 14 JUNI 1892.

ART. 69.

De Praeses opent des namiddags om twee uur de vijfde zitting der Opening der Synode door te doen zingen Psalm 135 vers 11 en 12, te lezen Zacharia ^{VIJ c e z l mg#} 4, en voor te gaan in gebed.

ART. 70.

De presentielijst wordt voorgelezen. Hieruit blijkt dat de volgende Mutatiën. secundi zijn opgekomen: *Uit de Classes* BREDA—HEUSDEN—'s HERTOGEN-BOSCH—EINDHOVEN—MAASTRICHT: Br. K. DANE Czn. voor Br. A. C. VAN DRIMMELEN; *uit de Classis* LEEUWARDEN: Br. L. RUNIA voor Br. W. C. VAN MUNSTER; *uit de Classes* GRONINGEN—APPINGADAM—WINSCHOTEN— ONDERDENDAM : Br. JAKOB BOER voor Br. W. K. H. MAGENDANS,

ART. 71.

De lezing der notulen over de derde en vierde zitting der Synode Notulen. wordt uitgesteld.

De Voorzitter stelt aan de Synode voor Dr. H. D. MATTHEWS, afge- Ontvangst van vaardigde van de Synode van Birmingham der Presbyterian Church ^{of ^H de? I^resb^} England, die ter vergadering is gekomen met Credentiebrief van deze terian Church of Synode. Deze Credentiebrief is van den navolgenden inhoud: England.

The Synod appointed the Rev. H. D. Matthews, D. D., Secretary of the Alliance of Reformed Churches holding the Presbyterian System, to be their Deputy to the Reformed Churches of Holland, to convey to them the Christian greetings of the Presbyterian Church of England.

Extracted from the Records of the Synod by
H. M. CARD,
Synod Clerk.

De Voorzitter spreekt hem aan in de Engelsche taal en zegt in hoofdzaak het volgende: *)

I feel happy indeed, Dr. MATTHEWS, that it has fallen to my lot, as moderator of this assembly, to welcome you in the name of our Churches. And then first of all I

*) Het is mij een ware vreugde, Dr. MATTHEWS, dat aan mij als Voorzitter dezer vergadering het voorrecht te keurt valt, in naam onzer Kerken U welkom te heeten. En dan wensch ik in de eerste plaats uiting te geven aan een gevoel van blijdschap en dankbaarheid; dewijl de Presbyteriaansche Kerken van Engeland ten tweeden male in ditzelfde jaar een afgevaardigde naar onze Synode hebben gezonden. Nog altijd, toch, is in liefelijk aandenken onder ons de heerlijke tijding door Ds. MEIJER verleden jaar ons gebracht in onze Synode te 's Gravenhage. Gij weet, hij was ons een oude be-

wish to give utterance to a feeling of gladness and thankfulness, that the Presbyterian Churches of England have, for the second time in this same year appointed adequate to our Synod. For we alle are still bearing in sweet remembrance the delightful message, the Rev. MEIJER brought LIS last year at our Synod in the Hague. As you

kende, door zijn arbeid in ons midden gedurende eenige jaren als prediker voor de Zending onder de Joden in Amsterdam. Hij was, ik mag wel zeggen een der onzen geworden. Zijt Gij dit ook niet, Dr. MATTHEWS, toch zijt gij ons geen onbekende; want door alle Protestantsche Presbyteriaansche Kerken heen is de naam van Dr. MATTHEWS bekend als de naam van een man, die een groot deel van zijn kracht, tijd, en talenten heeft ten offer gebracht aan de bevordering van hun welzijn en hun nauwer samenbinding. En bovendien zal *iedere* afgevaardigde van Uwe Kerken onder ons met open armen ontvangen worden; want Uwe Kerken en de onze zijn van oudsher goede bekenden. Eens is er een tijd geweest, waarin Uwe Kerken Brittanje regeerden met het machtig zwaard van Cromwell, en door Englands staatkundigen invloed alle Protestantsche natiën bedekten met het machtige schild van den Protector. Toen waren Uwe en onze Kerken in nauwe, levendige, en in den hoogsten zin krachtadige, betrekking, en beide Kerken vormden samen een bolwerk voor het Calvinisme. Maar, helaas, die schoone dagen zijn voorbijgegaan, en een stroom van ongelooft, gebrek aan geloof en zelfs wereldsgezindheid heelt ons arbeidsveld bedekt. De standaard van ons Kerkelijk leven zonk, en wij gleden af in een toestand van oneer, bijna van verachtelijkheid. Ja, er is een tijd geweest in deze zelfde eeuw, waarin de tegenpartijders van het Calvinisme jubelden over onze nederlaag en reeds den dag voorspelden, waarop de laatste Calvinist zich overgeven zou. Maar waren *wij* al ontrouw, onze Heere kwam ons ter hulpe om Zijns Verbonds wille en om Zijnen Heiligen Naam.

Het morgenrood van een blijder dag verrees aan de kimmen: Het Calvinisme werd weder opgewekt uit zijn doodelijke sluimering zoo hier als in Amerika, in Zuid-Afrika, en in Engeland; en tot roem van onzen Verlosser verblijden wij ons in de laatste tijden in een wonderbaar herleven van onzen Christelijken invloed. Onze Kerken gaan vooruit, zoo in zuiverheid van formatie als in aantal trouwe leden, en indien — gelijk Gij mij he-bt geschreven — Gij onze Vereenigings-Synode zult bijwonen, zult Gij zelf getuige zijn, hoe wij onze geschillen begraven, een einde maken aan onze verdeeldheden, en ons vereenigen als gezamenlijke erfgenamen van de historische schatten der heerlijke Kerken van onze vaderen en martelaren. Want — en op dit punt wensch ik in het bijzonder Uw aandacht te richten — wij zijn niet vereenigd op een vagen algemeen-Christelijken grondslag, noch een „Common-Creed“ (overeenkomst-belijdenis), noch op de basis van louter formeele gelijkvormigheid in Kerkregeering, maar op den grondslag zelf van de oude Belijdenis der waarheid, waarvoor zooveel kostbaar bloed door onze martelaren is gestort.

Deze vereeniging wenschen wij ook tot de Presbyteriaansche Kerken buiten ons vaderland uit te strekken; in de eerste plaats tot de Uwe, DR. MATTHEWS.

In Ds. MEIJERS liefelijk verhaal was helaas één zwarte plek. Hij klaagde, dat de „Downgrade“ (de afval) zelfs onder U veld won. En daarom verzoek ik U, niet alleen in naam onzer Kerken om met onze Christelijke groetenis aan Uwe Kerken onzen warmen en hartelijken dank te brengen voor hun afvaardiging; maar wensch ik tevens, indien gij mij dit vergunt, er bij te voegen: Ga en zeg haar, dat hoe meer gij er in slaagt de „Downgrade“ uittedrijven en weer vasttehouden aan de oude waarheid, die Uwe vaderen eens in volle samenstemming met de onze beleden, en met niet minder kostbaar bloed bezegelden, des te nauwer de band zal worden, waarmede wij ons gebonden gevoelen aan de Presbyteriaansche Kerken in Engeland; Kerken, nu niet langer groot en roemrijk door het zwaard van een Protector op aarde, maar door den geest van onzen Protector (Beschermer) in den Hemel.

En nu, DR. MATTHEWS, is mij opgedragen, in naam onzer Kerken U uittenoodigen om als medelid onzer Synode onze zittingen bij te wonen; en mocht gij deze noodiging willen aannemen, dan heb ik het genoeg, U de gastvrijheid der Synode aan te bieden. Ik draag daarom aan Ds. VAN SCHELVEN als Voorzitter der Regelingscommissie op, DR. MATTHEWS namens onze Kerken gastvrijheid te doen bewijzen,

know, he was to us an old acquaintance, having resided for some years as a missionary preacher to the Jewish mission in Amsterdam. I dare say, he had become one of our own men. This you are not, Dr. MATTHEWS, but still you are no stranger to us, for through all Protestant Presbyterian Churches, the name of Dr. MATTHEWS is known as the name of a man, who has brought the sacrifice of a good deal of his strength, time and talents for the promotion of their welfare and their closer union. And moreover every deputy of your Churches will always be received amongst us with open arms; for acquaintances of old are your Churches and ours. Once a time has been, that your Churches through the power of the sword of Cromwell ruled Britannia, and through political influence of England, covered all protestant nations by the mighty shield of the Protector. At that time the relations between your Churches and ours were close, active and in the highest sense effectual, and both Churches together formed a stronghold on behalf of Calvinism. But, alas, those beautiful days since have past, and a flood of unbelief, want of faith and even worldliness has been spread over the fields we were occupying. The standard of our Church life was lowered, and we fell back to a state of dishonour, almost of ignominy. Yea, there has been a time in this very century, that the antagonists of Calvinism triumphed over our defeat, and announced the day, the last Calvinist would surrender. But although we were unfaithful, our Lord for the sake of His Covenant and His holy Name, came to our rescue. The dawn of a happier day rose at the horizon, Calvinism aroused once more from its dead slumber; here, in America, in South Africa and in England, and to the glory of our Saviour we are rejoicing of late in a most wonderful revival of our Christian influence. Our Churches are gaining in purity of formation and in the number of their adherents, and if, as you wrote to me, you will be present at our Union Synod, you will yourself witness how we are burying our quarrels, putting an end to our dissensions and uniting as inheritants of the historical treasures of the glorious Churches of our fathers and martyrs. For, and to this point I call your special attention, we are united, neither on a scheme of general Christianity, nor on a common creed, nor on the mere outward form of Presbyterian Church government, but upon the very base of the old confession of the Truth for which so much precious blood has been shed by our martyrs. This union we wish to extend also to the Presbyterian Churches abroad, in the first place to your's, Dr. MATTHEWS. Unhappily there was in Mr. MEYER'S delightful tale one black spot. He complained of *the Downgrade* as gaining ground even amongst you. And therefore not only request you in the name of our Churches to render your Churches with our Christian greetings our warm and hearty thanks for the delegation they have sent to us, but if you allow me, I wish to add: Go and tell them, that the more you succeed in expelling *the Downgrade* and in cleaving again to the old Truth, your fathers in perfect harmony with ours, once confessed and sealed with no less precious blood, the closer the tie will become, by which we feel bound to the Presbyterian Churches in England, grand and glorious now no more by the sword of a Protector on earth, but by the spirit of our divine Protector in heaven.

And now Dr. Matthews, in the name of our Churches I am ordered to invite you to attend! our sessions as an incorporated member of our Synod, and if you should be willing to accept, I have the pleasure of offering you the hospitality of the Synod.

Therefore I charge Rev. van Schelven, in his quality of moderator to our Committee of home affairs, to entertain Dr. Matthews hospitably in the name of our Churches.

Dr. H. D. MATTHEWS (wiens toespraak door Dr. F. L. RUTGERS vertaald
wordt) antwoordt hierop ongeveer als volgt:

Rede van den
I T ^ I ^
Kerk.

Mr. President, Fathers and Brethren!

In England we have a proverb, that „Blood is thicker than water!" and there are many ties, that connect our British Churches with those in Holland; —ties, that lie far deeper in our true life than do any interests, belonging merely to the life that now is.

Years ago, when our Churches in Britain were under the Cross; you gave our persecuted ministers and Church-members a welcome and a sure refuge.

We venture to trust, that in thus showing hospitality to strangers, you sometimes entertained angels unawares, and that they brought to you a blessing.

On the other hand, we welcomed your theological writings and their influence on our Church-form, Church-thought, Church-faith, and Church-life is, despite the lapse of centuries, very visible.

And yet, Sir, it is true, that in many respects a great change has taken place.

Last century we experienced, as did your own Churches, a great religious declension; the spiritual one preceding that which was theological.

In England this declension showed itself in Deism and in Arianism with a similar result in both Scotland and Ireland.

That sad period was broken in upon by the labours of Wesley and of Whitefield in England and of the Erskines and others in Scotland.

The labours of these latter gradually told on the religious conditions of their country leading to that greatly revived condition, which many of our Churches enjoyed some sixty years ago. At that same period some of your Churches were awakening from their slumber and entering on a course of spiritual life and progress in which we rejoice.

Our happy condition has been followed by a singular movement. There has been a remarkable development of interest in foreign missionwork. Our churches seem to be almost competing with one another as to which shall send the largest number of brethren to the foreign field: involving an expenditure of money, without a parallel and awakening a wonderful interest in the spreading of Christ's Church and Kingdom over all the world.

There has also been an extraordinary activity in all philanthropic and benevolent Christian work such as had never been seen before.

While these things fill our hearts with thanksgiving, we have yet a very decided drift of thoughts away from the theological and biblical positions we held in common three centuries ago.

This wave and drift are seen in every land and in every church, but we understand well that every wave *ebbs* as well as *flows* and so out of our present anxieties, we look forward with confidence to the future.

"We have followed with great interest the movements, which resulted in your organisation as a synod some five years ago, and while our Church most cordially sympathizes with and congratulates you on your post: she expresses her earnest desire, that as sixteen years ago, she came into existence as the result of a union between two branches of the Presbyterian Church, that lived side by side in England; since which time the United Church has achieved in many good works, that so the Union to which you are looking forward, may be followed with results no less beneficial to both the Uniting Churches, and that through this Union a great impulse may be given to a spiritual life in both your sections. Ps. 122 : 3. ¹⁾

Mijnheer de Voorzitter, Vaders en Broeders!

Wij hebben een spreekwoord in Engeland: „Het bloed kruipt, waar het niet gaan kan" ; en nu zijn er vele trekken van verwantschap, die onze Britsche Kerken verbinden met die in Nederland; — trekken, die in ons waarachtig leven dieper liggen, dan eenig belang, dat slechts tot het tegenwoordige leven behoort.

Toen voor vele jaren onze Engelsche Kerken onder het kruis waren, hebt gij aan onze vervolgte Dienaren en gemeenteleden het welkom toegeroepen en hun een veilig toevluchtsoord verschaft. Wij durven vertrouwen, dat gij door dat betoon van gastvrijheid somtijds onwetend engelen geherbergd hebt en dat zij U een zegen hebben gebracht.

Aan den anderen kant hebben wij welkom geheeten Uw Godgeleerde geschriften; en hun invloed op onzen Kerkvorm, Kerkelijk denken, Kerk-geloof en Kerkelijk leven is, in weerwil van het verloop der eeuwen, nog zeer zichtbaar.

ART. 72.

De Praeses deelt een schrijven mede van de Christel. Geref. oynode van den Voor
over door haar genomen besluiten in zake de Vereeniging. ^Missive
der

Vervolgens eene missive uit Zaandam en eene uit Bedum. Op voor- Christel. Geref.
stel des Voorzitters worden deze in handen eener Commissie gesteld, die Zaandam
heeft te onderzoeken, — indien noodig — verder onderzoek voor te be- Bedum.
reiden, en Donderdag te rapporteeren. Hiertoe benoemt de Voorzitter
met goedkeuring der vergadering Dr. Gf. VAN GOOR, Dr. A. KUYPER,
Ds. P. J. W. KLAARHAMER, DS. J. C. SIKKEL, Jhr. Mr. A. F. DE SA-
VORNIN LOHMAN en Mr. L. W. C. KEUCHENIUS en als secundi van laatst
genoemde Broederen : BB. J. DE KÜIG en L RUNIA.

De Synode geeft aan Deputaten in zake de Vereeniging volmacht,
Commissie tot om voor de beiderzijds aangenomen conclusiën een eensluitende redactie
Umficatie*

Toch is het waar, dat in menig opzicht een groote verandering heeft plaats gevonden. In
de laatste eeuw hebben wij, evenals uwe Kerken, een groot verval beleefd op
Godsdienstig terrein, waarbij het geestelijke verval aan het
wetenschappelijk-Godge-leerde voorafging.

In Engeland openbaarde zich dit verval in het Deïsme en Arianisme, met gelijke
uitwerking in Schotland en Ierland.

Die droeve periode werd doorbroken door den arbeid van WESLEY en WHITEFIELD in
Engeland en van de ERSKINES en anderen in Schotland.

De arbeid van deze laatsten oeferde langzamerhand zijn invloed op de Godsdien-
stige toestanden in hun land, en leidde tot die zeer verlevendigde toestand, die voor
zestig jaar vele onzer Kerken verheugde. Te dierzelfder tijd waakten ook Uwe Kerken
op uit hun slaap en geraakten tot den voortgang in het geestelijk leven, waarin wij ons
verblijden.

Onze gelukkige toestand is gevolgd geworden door een zeldzame beweging. Er
ontstond een merkwaardige ontwikkeling van de belangstelling in de buitenlandsche
Zending. Onze Kerken schenen met elkaar te Avedijveren om het grootste aantal
broederen naar den vreemde te zenden, waarbij onvergelykelyk veel geld werd uitge-
geven en waarbij wonderbare belangstelling ontwaakte om de Kerk en het Koninkrijk
van Christus uit te breiden over het wereldrond.

Hiermee ging gepaard een buitengewone werkzaamheid in allen philanthropischen en
weldadigen Christelijken arbeid, als nooit te voren was gezien. Maar terwijl deze
dingen onze harten met dankbaarheid vervullen, is er een zeer beslist afdrijven der
gedachten van het Godgeleerd en Bijbelsch standpunt, dat wij nu drie eeuwen lang te
zamen met U hebben ingenomen. Door strooming en drijving zijn in elk land en in elke
Kerk te bespeuren; maar wij weten wel, dat iedere vloed zoowel weer *ebt* als *opkomt*,
en daarom zien wij van uit onze tegenwoordige bekommelingen met goed vertrouwen de
toekomst tegen.

Met groote belangstelling hebben wij de beweging gevolgd, waarven Uwe organisatie
in een Synode voor vijf jaar het gevolg is geweest; en terwijl onze Kerk aller-hartelijkst
met U symphatiseert en U gelukwenscht op uw post, geeft ze haar ern-stigen wensch te
kennen, dat zooals zij zelve, nu zestien jaar geleden, ontstond tengevolge van een
vereeniging tusschen twee takken der Presbyteriale Kerk, die in Engeland naast elkaar
leefden, sedert welken tijd de Vereenigde Kerk zeer vooruitgegaan is in vele goede
werken, dat alzoo ook de Vereeniging, die gij op 't oog hebt, moge gevolgd worden door
resultaten niet minder gezegend voor beide Vereenigende Kerken, en dat door deze Unie
een krachtige stoot gegeven worde tot opwaking van een heerlijk geestelijk leven in
beide deelen. Ga daartoe in vervulling Ps. 122:3- —

te ontwerpen; in dezen vorm komen de conclusiën dan in elke der Synoden en na hare aanneming kan tot vereenigde zitting besloten worden. Het nu rondgedeelde Rapport der Deputaten van Midden-Java komt na de Commissie-vergadering ook Donderdag in behandeling.

Regeling van Het Rapport der Commissie in zake Nieuwerkerk a/d Usel komt ^{ekaamhe} Donderdag om 10 uur in behandeling in besloten zitting. Om 11 uur gaat de Synode in publieke zitting over.

ART. 73.

Roeping onzer Over het tweede punt der Memorie in zake de Vereeniging zijn de veTT Ge^e?eZ: volgende voorstellen ingekomen : meerden, die JJ Roeping onzer Kerken tegenover de Gereformeerden, die nog onf veleend ^{niet met ons} vereenigd zijn.

^{zij#} *Van de classis Amsterdam ca.:* de Synode spreke uit, dat, naar den eisen van Gods Woord, alle Gereformeerde belijders ook kerkelijk één moeten zijn • en voorts geve zij bepaaldelijk voor de dassen eenige regelen aan, volgens welke deze bij haren daartoe strekkenden arbeid te handelen hebben. (Ingek. st. G 5.)

Fan de classis Haarlem ca.: de Synode geve, *zoo mogelijk*, eenige regelen aan, volgens welke voortaan *op eenerlei wijze* zij bewerkt worden, die in eene Kerk, waar vereeniging plaats had, in het Hervormd Genootschap zijn achtergebleven. (Ingek. st. C 6.)

Van de classis Dordrecht: zij verzoekt vooral overweging van de vraag: hoede classes in hare toekomstige samenstelling leiding zullen geven ter zuivere openbaring van het lichaam van Christus in hunne woonplaats, aan geloovigen die deels in den weg van separatie, deels in dien van doleantie de reformatie hunner Kerk zoeken. (Ingek. st. C 7.)

Door de Deputaten wordt de eerste Conclusie der Memorie gewijzigd door invoeging eener verwijzing naar de besluiten der Synoden van 1891. Op voorstel van DR. G. VAN GOOR, aangevuld door DE. A. KUYPER, worden in de vierde Conclusie de woorden „Zoo veel mogelijk⁷ weggelaten¹”; en ingevoegd de woorden: „oi desnoods van eene genabuurde Classe vrage²”. Eenige andere voorstellen tot wijziging worden ingetrokken. Na levendige discussie, waaraan vooral de Broeders WAGEN AAR, VAN GOOR, KUYPER, RUTGERS, KLAARHAMER, WOLF en FERINGA deelnemen, worden de gewijzigde Conclusiën eenparig aangenomen.

ART. 74.

Wijziging der DR. P. L. RUTGERS bericht, dat door de Christel. Geref. Synode enkele l;g " kleine wijzigingen noodig geoordeeld zijn in de voorgestelde Classen-

indeeling der Provincie Drenthe. De Voorloopige Synode besluit, na zijne toelichting gehoord te hebben, der Zuster-Synode te berichten, dat hiermede genoegen wordt genomen.

ART. 75.

Sluiting der Nadat gezongen is Psalm 106 vers 26, sluit op uitnodiging des vijfde zitting. Voorzitters Ds. J. J. A. PLOOS VAN AMSTEL de vijfde zitting der Synode met dankgebed.

ZESDE ZITTING.

Woensdag 15 Juni 1892.

ART. 76.

De Voorzitter opent des namiddags om 3 uur de (telegrafisch bijeen-geroepen) zesde zitting der Voorloopige Synode met gebed, nadat gezongen is Psalm 33 vers. 11 en gelezen Openbaring 3 : 7—13.

ART. 77.

De presentielijst wordt gelezen, waarbij blijkt, dat alle stemhebbende leden aanwezig zijn. De adviseurs Ds. F. LION CACHET, Jhr. Mr. A. I\DE SAVORNIX LOHMAN, Mr. L. W. C. KEUCHENIUS, Ds. N. A. DE GAAY FORTMAN en W. HOVI zijn afwezig.

ART. 78.

De Praeses mede dat er bericht is ingekomen van de Christel. Christel
deelt Synode.
Geref. Sjn. dat de punten I, II, III, IV, V, VII, en VIII zakelijk in overeenstemming met de besluiten der Ned. Geref. Sjn. zijn overgebleven. Alleen punt IX en X heeft zij nog te behandelen. Ten aanzien van punt VI heeft de Chr. Geref. Synode een afwijkend besluit genomen. Als naam nam zij aan: „Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland”^y.

Deputaten in zake de Vereeniging dienen in deze de Synode van Praeadvies.

Na een enkele vraag van Dr. C. C. SCHOT CZN., om nadere inlichting, en een dankbetuiging aan de Deputaten in zake de Vereeniging door Ds. J. H. FERINGA voor hun zwaren en nuttigen arbeid in deze, leest nu Dr. F. L. RUTGERS een Praeadvies voor, dat in den volgenden vorm wordt aangenomen:

De voorloopige Synode van Nederduitsche Gereformeerde Kerken besluit aan de Synode der Christelijke Gereformeerde Kerk, in antwoord op haar voorstel, om na de vereeniging samen den naam te voeren van: „ Christelijke Gereformeerde Kerken", het navolgende mede te deelen:

1°. dat zij zeer wel verstaat, hoe uitlokkend en gewenscht het aan de Christelijke Gereformeerden zou voorkomen, indien er mogelijkheid bestond, om ook na de vereeniging niet alleen zelven hun eigen naam te behouden, maar dien naam tevens door de groep, die met hen ineenvloede, te zien overnemen.

2°. dat zij wel van de Christelijke Gereformeerde Deputaten voor de Vereeniging, door middel van de correspondentie met haar eigen deputaten vernam, hoe men zich op de Christelijke Gereformeerde Synode een oogenblik had overgegeven aan de alleszins begrijpelijke illusie, alsof de naam van „Christelijke Gereformeerde" (ter oorzaak van de wijziging van *kerk* in *kerken*) door ons zou kunnen beschouwd worden, als

een nieuwe naam, dien we niet zoozeer van de Christelijke Gereformeerden, als meer uit de historie overnamen; maar dat noch het spraakgebruik, noch de historie, noch de officieele titulatuur langer dan een oogenblik het koesteren van deze illusiën toelaat.

Niet het *spraakgebruik*, overmits heel het land door, zoo dikwijls er sprake is van de „Christelijke Gereformeerden“, nooit anders dan aan de leden van haar Kerk gedacht wordt; sints 1886 zelfs meest in tegenstelling met de Nederduitsche Gereformeerden of „Doleerende“. De Synoden, die op dit oogenblik onderhandelen, noemt men heel het land door: de Christelijke Gereformeerde en de Nederduitsche Gereformeerde Synoden.

En evenmin laat de *historie* het werkelijk ingaan op deze illusie toe. Al wordt toch door niemand ontkend, dat de uitdrukking „Christelijke Gereformeerde, ook in vroegere tijden, nu en dan, gebezigd is, toch is uit niet één enkel document te bewijzen (en daarop toch komt het hier aan) dat deze uitdrukking ooit ofte immer als officieele titulatuur voor de Kerken gebezigd is. Zelfs, waar men van Staatsche zijde in de Kerkenordering van Utrecht uit den jare 1590 soortgelijke uitdrukking bezigde, door telkens van de *Oprechte Christelijke Religie* te spreken (zie HOOYER p. 293 v.v.), werd deze gecombineerde naam nog altoos vóór *Religie* geplaatst en nooit voor het woord *Kerk*.

En ten slotte verzet zich tegen deze illusie even sterk de *officieele titulatuur* van de nu in onderhandeling zijne Kerkengroepen. De naam „Christelijke Gereformeerde“⁶ toch is, vooral na 1869, de vaststaande, technische uitdrukking geworden voor een afzonderlijk kerkelijk lichaam. Overal waar dit kerkelijk lichaam optrad en zichzelf noemde, heeft het zich met den naam van *Christelijk Gereformeerd* aangediend; en ook bij de gevoerde onderhandelingen zijn alle stukken, die we ontvingen, steeds uitgegaan van Collegies en Deputaten, die zich, ter kenmerkende onderscheiding, met den naam van „Christelijk Gereformeerd“ betitelden.

3°. dat de Synode uit dien hoofde, hoe volgaarne ze ook aanneemt, dat zulks niet in de bedoeling van de Synode der Christelijke Gereformeerde Kerk lag, toch harerzijds het gedane voorstel niet anders kan noch mag opvatten, dan indien zin, dat zij, door dezen voorslag aan te nemen, berusten zou in het aanvaarden, als gemeenschappelijken naam voor alle Kerken, van een naam, die dusver gevoerd is door eene der twee onderhandelende partijen. Die partijen zijn de *Christelijke* Gereformeerde en de *Nederduitsche* Gereformeerde Kerken, en het resultaat zou dan zijn, dat de Nederduitsche Gereformeerden uit den lande verdwenen en er niets dan Christelijke Gereformeerden zouden overblijven. De éene groep zou in de andere zijn ingelijfd. Men zou zich onzerzijds laten annexeren.

4°. dat de Synode, altoos gaarne veronderstellende, en ten overvloede van de Deputaten der Christelijke Gereformeerde Kerk nogmaals de verzekering ontvangen hebbende, dat zulk een inlijving in het minst niet bedoeld is, toch harerzijds niet handelen kan op grond van anderer bedoelen, maar moet handelen naar eigen overtuiging; en dat diensvolgens gemelde voorslag door haar niet anders kan worden beschouwd dan als in strijd zijnde met hetgeen als grondslag van onderhandeling is aangenomen. En zulks in tweërlei opzicht. Ten eerste toch is bepaald, dat zelfs eiken schijn zou gemeden worden, als leidde de vereeniging er toe, om de éene groep in de andere te doen opgaan; iets wat bij aanneming van den voorslag, naar de vaste overtuiging der Synode, ongetwijfeld zou geschieden.

Door het gestelde, en beiderzijds aanvaarde beding: dat van opgaan van de éene in de andere groep geen sprake mocht zijn, wierd ons verboden, om den naam van „Nederduitsche Gereformeerde“ als gemeenschappelijken naam voor te dragen; maar waren wij op onze beurt, ook gevrijwaard tegen het gevaar, dat ons de naam van Christelijke Gereformeerde zou worden opgelegd.

En ten tweede is deze voorslag in strijd met het aanvaarde beding, dat we saam zouden leven onder de vigeur van de Gereformeerde Kerkenordering; gelijk die laatstelijk op de Synode Nationaal in 1619 bevestigd is.

In geheel deze Kerkenordering toch komt de naam van „Christelijke Gereformeerde" niet één enkel maal voor, en de Acta van de Synode van Dordrecht beginnen in de eerste zitting met deze uitdrukkelijke verklaring: *In den jare na de geboorte onzes Heer en en Salghmakers Jesu Christl, duizend zes honderd en achttien, op den dertienden dag van November, is vergaderd geweest en aangevangen een Nationale Synode van DE GEREFORMEERDE KERKEN*" (Acta p. 1) Reeds door het beding, dat beide Kerkengroepen zouden leven onder de vigueur der Dordtsche Kerkenordering, was dus feitelijk uitgemaakt, dat de oorspronkelijke aloude en historische naam van „Synode der Gereformeerde Kerken in Nederland", beiderzijds weer zou worden opgenomen.

5°. dat de Synode den gedanen voorslag harerzijds dan ook niet anders kan opvatten, dan als een verzoek van de mede-onderhandelende partij, of er geen termen zouden zijn, om op het gemaakte beding terug te komen; iets wat alleen dan denkbaar zou zijn, indien de naam van „Christelijke Gereformeerde," zich in die mate door zijne uitnemendheid aanbeval, dat het afslaan van dien naam, aan de eere van den Christus, aan den band der Historie, en aan de waardigheid der Kerken zou te kort doen.

In dien zin is dan ook bij correspondentie door Deputaten bericht, dat het weglaten van het voorvoegsel „Christelijk" den indruk had gemaakt, alsof hiermee de naam van het Eenig Hoofd der Kerk werd weggenomen. Dit echter heeft niemand dezerzijds in de conscientie kunnen treffen, 1°. *niet*, omdat in de Schriften des N. Testaments nergens het woord „Christelijke," voor het woord *ecclesia* (kerk of gemeente) gezet is; 2°. omdat naar de thans vaststaande taalkundige afleiding het woord Kerk beteekend *van den Heere*, zoodat hier de naam van den Christus reeds in is; 3°. omdat onze vaders, en zelfs onze martelaren, die toch wel allerminst van gemis aan eerbied voor den Christus zullen verdacht worden, met den naam van „Gereformeerde Kerken" genoegen namen; 4°. omdat de voorstelling alsof er ook een Mohammedaansche en Joodsche Kerk zou zijn, waarvan wij ons door de bijvoeging „Christelijk" hadden te onderscheiden, weidoor niemand zal worden aanvaard: en 5°. omdat de bijvoeging van „Christelijke" vóór het woord Kerk in de XII Geloofsartikelen volstrekt geen titulatuur, maar een dogmatische uitspraak over het wezen der onzichtbare Kerk inhoudt, aanduidende, dat zij niet in de werkelijkheid, maar *alleen in Christus*, één, heilig, en algemeen is. Er staat toch: „ik geloof" enz.

6°. dat de Synode daarom te minder in zulk een voorslag, ook afgezien van het gestelde beding, zou mogen treden, overmits de vereenigde Kerkengroep zich hierdoor zoude scheiden van het lichaam der Gereformeerde Kerken in de wereld. In Duitschland kent men niet anders dan „die Reformirte Kirehen"; in Frankrijk spreekt men van „les églises réformées," in Hongarije staan evenzoo zonder enige bijvoeging de Gereformeerden tegenover de Kerken der Augsburgsche Confessie; en Presbyterian of Reformed is ook in Engeland en Amerika de eenige naam, dien men bezigt, zoodra men niet ééne enkele groep in die landen, maar alle Kerken van Gereformeerde herkomst wil aanduiden. De naam „Christelijke Gereformeerde" zou ons alzoo isoleeren van het lichaam, waartoe we behooren. Zelfs moet men verder gaan, en dient er op gewezen, dat niet ééne Kerkengroep, die zich als openbaring van het Lichaam van Christus aandient, zulk een bijvoeging aannam. Niemand spreekt van de Christelijke Luthersche kerk, maar heel Europa van de Luthersche Kerk zonder meer. Niemand spreekt in Italië of Spanje van de Christelijke Roomsche-Catholieke Kerk, maar alleen van het laatste. De naam Christelijke Grieksche of Christelijke Oostersche-Kerk is in Rusland, bij den Patriarch van Constantinopel en in Griekenland onbekend. Steeds en allerwege heeft men beseft, dat de bijvoeging „Christelijke", daarom overtollig was, omdat het begrip „Christelijke" reeds in den naam van Kerk inlag en alzoo aan de volstreekte beteekenis van de Kerk als zoodanig afbreuk deed. Zelfs spraken onze vaders liefst niet van „Christelijke Religie" maar alleen van „*hen die van de Religie zijn*", „*ceux de la Religion*", om daardoor uit te drukken, dat zij alléén de Religie, die ze zelve beleden, voor de ware Christelijke Religie hielden.

7°. dat derhalve feitelijk alleen overblijft het door de Deputaten voor de Corres-

pondentie medegeedeelde, dat daarom op behoud van deze bijvoeging in de Synode der Christelijke Gereformeerde Kerk zoo hoogen prijs werd gesteld, omdat „door een belangwekkende geschiedenis van meer dan vijftig jaren de naam van Christelijke Gereformeerde, zoo dierbaar was geworden.”

En dit nu verstaat de Synode volkomen. Er ligt ia den heldenmoed, waarmede de mannen van 1834 optraden, er ligt in de stuitende en grievende vervolging hun aangedaan, er ligt in den smaad waarmee men hen meer dan het vierde eener eeuw als pariahs vertrapt heeft, bovenal er ligt in den stillen voortgang van hun arbeid, zulk een heilige herinnering, dat ook wie niet uit dezen kring is, uitnemend wel gevoelen kan, hoe sterk, bij zoo teedere en heilige herinneringen de gehechtheid moet zijn aan den klank van den naam, die, na korte aarzeling, in dezen kring werd aangenomen.

Met het oog op dit zoo kiesche motief, dat zoo diep in het gemoedsleven ingrijpt, zou de Synode ook niet terugdeinzen voor de verstgaande inschikkelijkheid, en zou zij zelve niet anders dan door een geest van tegemoetkoming geleid worden, INDIEN ZIJ OP DIT PUNT TOEGEVEN MOCHT.

Dat dit haar echter, om de boven aangevoerde redenen, volstrekt en ten eenenmale onmogelijk is, en dat zij daarom, tot haar leedwezen, aan de Synode der Christelijke Gereformeerde Kerk moet berichten, dat naar haar vaste overtuiging de vereeniging tus-schen de Christelijke en de Nederduitsche Gereformeerde Kerken alleen mogelijk is; zoo *beide* zich bereid verklaren om het haar onderscheidend voorvoegsel vóór den naam van *Gereformeerde Kerken* te laten varen.

Redenen waarom zij de Synode der Christelijk Gereformeerde Kerk verzoekt met het oog op de niet te voorziene gevolgen, die op dit oogenblik het afspringen van alle onderhandeling, zoo voor de eere van 's Heeren naam als voor de Gereformeerde Kerken, en heel het vaderland, zou hebben, in het stellen van dezen onzerzijds voor geen inwilliging vatbaren voorslag niet te willen volharden. Onder de wederparlijders van den Gereformeerden naam zou een gejuich als in de poorte van Askelon opgaan, en zij die Sion liefhebben zouden op het smartelijkst worden bedroefd.

Zoo schoone liefde is thans in aller harte opgewekt; hoe bitter zou het dan niet zijn, indien deze liefde, en dan zoo licht voor altoos, weer moest gebluscht worden.

Dat verhoede genadiglijk de Heere onze God, om zijns Zoon Jesu Christi wille!

Voor copie conform
L. 11. WAGENAAR,
Scriba.

Over dit Praeadvies worden hoogst ernstige besprekingen gevoerd. Hierbij wordt ook de vraag gesteld, of de Synode op *deze* quaestie de zaak der vereeniging mag laten afspringen; maar juist liet onvermijdelijke van den indruk van een tot de Christelijke Gereformeerden *overgaan*, maakt toegeven onmogelijk. Ook zou er ontzettende scheuring uit voortkomen in vele Kerken. Ten slotte is het in strijd met het in beginsel in 'sGravenhage beslotene. De Brs. WAGENAAR, GANGEL, FERNHOUT, PLOOS VAN AMSTEL, FERINGA, VAN GOOR, KLAARHAMER, SCHOT en BREEN sluiten in deze allen zich eenstemmig aan het door Dr. F. L. RUTGERS toegelicht Praeadvies aan; hoewel *zeer* betreurende het gevaar, dat de door hen allen begeerde vereeniging op deze zaak zou afspringen. Dr. G. VAN GOOR wijst hierbij op de noodzakelijkheid van verootmoediging en gebed. Hij verzoekt hoofdelijke stemming over dit Praeadvies. Ds. P. J. W. KLAARHAMER begeert, dat *bij* dit Praeadvies, waarnaar men onveranderd handele, uit liefde tot de Christelijke Gereformeerde Broederen nog **dit** gedaan

wierd: dat men hun verzocht, één of twee Deputaten te ontvangen ter toelichting van dit Praeadvies; of anders nog een andere weg gezocht, dat zij niet oorzaak zouden worden van mislukking in zulk een zaak.

Het denkbeeld van onderhandeling door Deputaten is, naar de Praeses bericht, door de Commissie eenparig verworpen. De redenen hiervan deelt hij mede.

Bij hoofdelijke stemming wordt — na daartoe strekkend Praeadvies van al de adviseerende leden — met al de keurstemmen overeenkomstig het Praeadvies besloten *

ART. 79.

Inmiddels is bericht ingekomen van de Christel. Geref. Synode, dat zij Missive der ook op het punt der Zending in gelijken geest heeft besloten als de Ned. gylode *^{ere} * Geref. Synode.

Nadat is gezongen Psalm 93 vers 4 sluit de Voorzitter de Zesde Sluiting der Zitting der Synode met gebed.

zes e z l mgt

ZEVENDE ZITTING.

DONDERDAG 16 JUNI 1892.

ART. 80.

Opening der De Assessor, DR. GR. VAN GOOR, opent om 10 uur de zevende zitting der zevende zitting. Voorloopige Synode door te laten zingen Psalm 67 vers 1, te lezen Jesaja 12, en voor te gaan in gebed.

ART. 81.

Presentielijst. Nadat de presentielijst is voorgelezen, waarbij eenige adviseerende leden, en van de afgevaardigden met keurstemmen alleen DR. A. KUYPER (deze Missive der wegens arbeid voor de Synode) afwezig blijken, deelt de Assessor mede, Christel. Geref. dat van de Christel. Geref. Synode bericht is ingekomen, meldende, dat zij over het laatste punt der memorie in zake de Vereeniging⁴ in gelijken Naam der Ker-geest als de Ned. Geref. Kerken heeft besloten; en dat zij na het ant-
^{ken}woord der Ned. Geref. Synode den naam „Gereformeerde Kerken in Nederland" heeft aangenomen.

ART. 82.

Besloten zitting. ^{115c} [^] besloten zitting leest nu Ds. P. J. W. KLAARHAMER het Eapport Nieuwerkerk a/d der Commissie inzake de moeilijkheden te Nieuwerkerk aan den IJsel. De conclusiën van dit Rapport worden na eenige besprekingen met dankzegging aan de Commissie door de Synode overgenomen; waarbij besloten wordt het relaas van de beweringen der voor de Commissie verschenen gemeenteleden uit Nieuwerkerk aan den IJsel door de Commissie uit het Rapport te lichten.

ART. 83.

Quaestie-Zaan- Over de zaak uit Zaandam rapporteert eveneens namens dezelfde Com-
^{dam}missie Ds. P. J. W. KLAARHAMER. Nadat aan de Commissie de dank

der Synode is betuigd, besluit de Synode overeenkomstig de conclusiën van het Rapport na hoofdelijke stemming, waarbij al de adviseerende leden er vóór zijn; en van de leden met keurstemmen afgevaardigd slechts drie stemmen tegen.

Als Deputaten in deze worden aangewezen Ds. J. C. SIKKEL en Ds. P. J. W. KLAARHAMER. Nog wordt de vraag van Ds. J. TEVES TZN. beantwoord, of men nog classicaal kan samenkomen tot décharge van Deputaten. Dit wordt onmogelijk geacht; tenzij men *niet formeel* als *Classis* samenkomt.

163 ART.

84.

De nu geopende publieke zitting vangt aan met lezing der notulen Notulen. over de derde, vierde, vijfde en zesde zitting door de Scribae Dr. L. H. WAGENAAE en Ds. J. H. FERINGA. Deze notulen worden goedgekeurd na eenige besprekingen en zeer kleine veranderingen.

ART. 85.

De Assessor leest de door de afgevaardigden der Classes ingeleverde Voorgestelde verdeling der algemeene proceskosten over de Kerken hunner Classes verdeling der voor. Door de Synode worden deze voorstellen gearresteerd, en alzoo over de Kerken tot bindende besluiten der gezamenlijke Kerken gemaakt. Proceskosten
door de Synd
vastgesteld.

Deze verdeling bevat ALLEEN de opgave van hetgeen op 16 Juni 1892 NOG NIET is INGEKOMEN. Zij is derhalve de volgende:

Voor de Kerken uit de Classes *Groningen c. a.*: — Groningen/120.—, Zuidwolde, Bedum, Wetsinge—Sauwert, Spijk en Oostwold elk *f* 50.— en Wagenborgen *f* 30.—.

Uit de Classes *Leeuwarden*: — Leeuwarden *f* 86.—, Berlikum, Garijp en St. Anna Parochie elk *f* 50.—, Hijlaard *f* 25.—, Oostermeer *f* 20.—, Beetgum *f* 15.— en Wartena / 4.—.

Uit *Dókkum*: — Reitsum *f* 25.—, Rinsumageest *f* 75.—, Holwerd / 2.50, Hantum *f* 22.80, Kooten en Twijzel elk / 5.—, Anjum / 150.—, Nijkerk en Ee elk *f* 40.—, Nes en Wierum en Engwierum elk *f* 15.—, Metslawier / 7.50, Oudwoude en Westergeest en Drogeham elk *f* 10.—, Kollum *f* 50.—, Dokkum / 48.90, Gerkesklooster *f* 120.—, Augusti-nusga en Surhuizum elk *f* 20.—.

Uit *Franelcer*: — Oosterbierum, Harlingen, Franeker, Bolsward en Makkum elk *f* 6.—. De overige Kerken elk *f* 5.—.

Uit *SneeJc c. a.*: — Heeg, Lemmer en Sneek elk / 34.—, Oosthem, Oudega, Oudemirdum, Woudsend en IJlst elk *f* 26.—. De overige Kerken elk / 18.—.

Uit *Zwolle c. a.*: — Zwolle, Kampen en Meppel elk *f* 72.50, Harden-berg—Heemse, Steenwijk, Zwartsluis en Hoogeveen elk *f* 57.50, Ambt-Vollenhove / 52.50, Hasselt, Stad-Vollenhove en Enschedé elk *f* 32.50, Deventer en Dalfsen elk *f* 22.50, Smilde, Almelo, Wierden en Nieuw-Leusen elk / 13.—, en Lemelerveld *f* 5.50.

Uit *Arnhem c. a.*: — Arnhem / 200.—, Ede *f* 90.—, Opheusden *f* 20.—, Aalten, Bennekom en Velp elk *f* 5.—.

Uit *Harderwijk*: — Barneveld *f* 38.—, Ermeloo *f* 46.—, Harderwijk *f* 114.—, Kootwijk *f* 5.—, Nijkerk *f* 380.—, Putten *f* 15.—, Voort-huizen *f* 152.—, Doornspijk *f* 114.—, Elburg *f* 16.—, Epe *f* 30.—, Nunspeet *f* 11.— en Oldebroek / 33.—.

Uit *Utrecht c. a.*: — Utrecht *f* 900.—, Vreeswijk, IJselstein en Vinkeveen elk *f* 10.—, Benschop, Montfoort, Breukelen en Amerongen elk

f 15.—, Maarsen, Wilnis en Driebergen elk *f* 20.—. De overige Kerken elk / 25.—.

Uit *Amerfoort* werd medegeedeeld, dat voor de Kerken dezer Classis geen omslag behoefde te worden vastgesteld; daar vrijwillig reeds meer dan het door de Synode vastgestelde bedrag door deze Kerken was saam-gebracht.

Uit *Amsterdam c a.*: — Amsterdam *f* 4250.—, Amstelveen *f* 100.—, Diemen *f* 25.—/ Ouderkerk, Bussum en Monnikendam elk *f* 50.—, Sloterdijk, Weesp, Huizen, Muiden en Buiksloot elk *f* 20.—. Hilversum *f* 90.—, Naarden en Purmerend elk *f* 75.—, Nederhorst den Berg en Marken elk *f* 60.— en Holysloot / 15.—.

Uit *Haarlem c a.* — werd medegeedeeld, dat niets meer te betalen was, en bovendien nog het vroeger genoemde bedrag werd beschikbaar gesteld.

Uit 's *Gravenhage*: — 's Gravenhage / 500.—, Delft / 200.—, de overige Kerken elk *f* 75.—.

Uit *Gouda* \ — Gouda *f* 130.—, Oudewater/120.—, Waarder *f* 80.—, Schoonhoven met Langerak *f* 50.—, Vianen *f* 40.—, Lexmond *f* 15.—, Schoonrewoerd *f* 60.—, Leerdam en Krimpen aan de Lek elk *f* 2.50.—, Noordeloos / 10.—, Haastrecht *f* 30.— en elk der overige Kerken *f* 20.—.

Uit *Leiden*: — Leiden *f* 150.—, Leiderdorp, Aarlanderveen, Bodegraven en O. en N. Wetering, elk *f* 100.—, Koudekerk, Oudshoorn, Lei muiden en Zwammerdam elk *f* 75.—, Boskoop *f* 50.—, Woerden *f* 30.—, Zevenhoven en Noordwijk elk *f* 20.—, de overige Kerken elk / 10.—.

Uit *Rotterdam c a.*: — Rotterdam *f* 1100.—, Maassluis *f* 900.—y Delfshaven *f* 125.—, Schiedam, Vlaardingen, Kralingen en Maasland *f* 110.—, Zuidland *f* 100.—, Charlois *f* 80.—, Barendrecht *f* 10.— (dewijl ook deze Kerk behoort en begeert mede te dragen, hoewel zij nu nog ± *f* 8000.— heeft af te doen voor eigen proceskosten), — IJselmonde, Bleiswijk, Nieuw-Helvoet, Overschie en Berkel c. a. elk *f* 30.—, Capelle *f* 25.—, den Bommel, Ooltgensplaat en Stad aan* het Haringvliet elk *f* 15.—, de overige Kerken *f* 10.—.

Uit *Dordrecht*: — Dordrecht en Zwijndrecht elk *f* 139.—, Rijsoord en Nieuw-Lekkerland elk *f* 69.50, Strijen en Heinenoord elk *f* 52.12⁵, Ottoland, Giessen-Oudkerk en Giessendam elk *f* 34.75, Giessen-Nieuw-kerk, Alblasserdam en Hendrik-Ido-Ambacht *f* 35.—, de overige Kerken elk *f* 17.37⁵.

Uit *Breda c a.*: — (ondanks de processen in drie Kerken, en hoewel Helenaveen wellicht rechtens niet behoefde mede te betalen) Klundert *f* 60.— (met nu nog ruim *f* 4000.— af te doen aan eigen proces), Werkendam / 40.—, Willemstad *f* 36.—, Bergen op Zoom / 20.—, Fijnaart / 15.—, Vrijhoeven Capelle en Sprang elk *f* 10.—, Helmond, Moerdijk en Helenaveen elk *f* 3.—.

Uit *Middelburg c. a.*: — Middelburg *f* 8.—, Axel en Vlissingen elk / 4.—, Koudekerke en Grijpskerke elk / 2.—, Serooskerke en Oostka-pelle elk *f* 1.—.

Dit alles vormende *met het reeds gestorte* de bedragen in den aanslag der verschillende Classes genoemd zie Art. 51.

ART. 86.

De zaak van den Heer A. A. VALKENBURGH wordt uitgesteld tot de middagzitting.

Over de zaak van den Heer G. POSTHUMUS te Bedum besluit de Synode overeenkomstig liet volgende Praeadvies van de Commissie over deze zaak dat door Ds. P. J. W. KLAARHAMER wordt uitgebracht:

Bedum

SUPPLEMENT op het Rapport
der commissie van Praeadvies
in zake littera B. van het
Agendum „TUCHT EN
GESCHILLEN.”

Aan de Eerwaarde Voorl. Synode van Amsterdam.

Uwe Commissie van praeadvies in zake het geschil in de Kerk van Bedum, — zie punt 1 littera B. van het Agendum, — heeft de eer u mede te deelen, dat zij nog kennis genomen heeft van een nagekomen schrijven van Broeder POSTHUMUS te Bedum behelzende een paar inlichtingen in zake het geschil in de Kerk daar ter plaatse.

Uwe Commissie is van oordeel, dat dit schrijven geen verandering behoeft te [brengen in het eenmaal in deze zaak genomen besluit.

Reden waarom zij u voorstelt te besluiten, dat dit schrijven voor kennisgeving zal worden aangenomen.

Namens de Commissie voornoemd,

P. J. W. KLAARHAMER.

Amsterdam, 15 Juni 1892.

ART. 87.

Hierna sluit Ds. H. W. VAN LOON de morgenzitting met gebed, nadat is gezongen Psalm 74 vers 15.

De heropende zitting vangt aan met het zingen van Psalm 76 vers 1. Hierna wordt door DR. GR. VAN GOOR voorgelezen het volgende Rapport inzake de Missive van den Heer A. A. VALKENBURGH:

RAPPORT *aan de Voorl. Synode van Nederd. Geref. Kerken te Amsterdam in zake het bezwaarschrift van den Heer A. A. VALKENBURGH tegen de Vereeniging met de Christ. Geref. Kerk-*

De Heer A. A. VALKENBURGH, lid van de Nederduitsche Gereformeerde Kerk te 's Gra-venhage, heeft voor eenigen tijd bij den Kerkeraad aldaar een bezwaarschrift ingediend tegen de vereeniging met de Christelijke Gereformeerde Kerk, met verzoek van doorzending naar de Generale Synode; aan welk verzoek die Kerkeraad, na eerst vruchteloos beproefd te hebben het bezwaar van genoemden broeder uit den weg te ruimen, vol-

daan heelt door middel van de Provinciale Synode van Zuid-Holland, die bij de toezending aan uwe vergadering nog berichtte, dat zij, „de bezwaren van den Heer VALKENBURGH niet deelende, en de zaak van Ds. DONKERS niet voor behandeling in uwe „vergadering vatbaar achtende, toch meent, in de verwachting dat uwe vergadering de „laatste Voorloopige Synode onzer Kerken zijn zal, aan het verzoek van br. VALKENBURG u te moeten voldoen, en dit schrijven onder uwe aandacht te moeten brengen/”

liet bezwaar van genoemden broeder, in een stuk van 67 bladzijden breedvoerig ontwikkeld en toegelicht, komt hierop neer, dat de Christ. Geref. Kerk in vroeger jaren over de bediening des 11. Doops bepalingen gemaakt heeft, die op één punt door den schrijver verkeerd geacht worden, en dat wijlen Ds. J. A. DONKERS, predikant in de Christ. Geref. Kerk, die ruim 20 jaren geleden wegens zijne volhardende weigering om zich aan die bepalingen te houden aan de kerkelijke censuur onderworpen was, en die dus naar het oordeel van den Schrijver destijds ten onrechte was geschorst en ontzet, eerst moet gerehabiliteerd worden voor dat het tot Vereeniging komen kan.

Deputaten in zake de Vereeniging met de Christ. Geref. Kerk, in wier handen dat bezwaarschrift gesteld is ter fine van consideratie en advies, stellen u voor daarop te besluiten:

1°. dat de Voorloopige Synode van Nederduitsche Gereformeerde Kerken niet bevoegd en ook zelfs niet in staat is, eene beslissing, die meer dan 20 jaren geleden in de Christelijke Gereformeerde Kerk ten aanzien van een nu reeds overleden predikant genomen is, te beoordeelen of ook zelfs in behandeling te nemen, en dat het evenmin op haren weg ligt, vroegere bepalingen van de Synode der Christelijke Gereformeerde Kerk te gaan onderzoeken, daar toch juist door de Vereeniging van de Christelijke Gereformeerde en de Nederduitsche Gereformeerde Kerken alle bepalingen, waarin zij van elkander mochten verschillen, van zelf vervallen zijn, gelijk ook beiderzijds reeds is uitgesproken;

* 2°. dat van dit besluit aan den heer VALKENBURGH mededeeling zal worden gedaan.

Uit naam van Deputaten voornoemd,

F. L. RUTGERS,

Rapporteur.

Amsterdam, 14 Juni 1892.

Overeenkomstig dit Rapport wordt besloten.

ABT. 88.

Missive der Dr. A. KUYPER doet mededeeling van een bericht der Christel. Geref. Christel. Geref. Synode over het tiende punt van het Rapport der Deputaten in zake de Vereeniging. Tevens wordt het volgende schrijven van deze Synode voorgelezen:

Aan~de Eerw. Synode der Ned. Geref. Kerken.

Eerwaarde Broeders!

De Synode der Chr. Geref. Kerk heeft de eer ter kennis van uwe Eerw. Vergadering te brengen, dat over Punt 10: „*Algemeene bezittingen*” aldus is vastgesteld:

De Vergadering zeer waardeerende 't besluit van de Voorloopige Synode der Ned. Geref. Kerken, dat de algemeene schulden der proceskosten niet zullen komen ten laste der vereenigde Kerken,

besluit:

A. Ook voor de gemeenten der Chr. Geref. Kerk op zich te nemen de verplichtingen die de Ned. Geref. Kerken ten aanzien van de gemeente Kootwijk, zoolang de tegenwoordige predikant aldaar is, hebben op zich genomen;

- B. ten opzichte van de algemeene bezittingen en fondsen der Chr. Geref. Kerk:
- 4°. dat van het oogenblik, dat de beide kerkengroepen in vereenigde Synode samenkomen en de Vereeniging voldongen is — die goederen en fondsen, met behoud van tegenwoordige bestemming, in eigendom overgaan en onder het beheer komen van de Vereenigde Kerken, voor welken overgang dit besluit, in naam der Christelijke Gereform. gemeenten genomen, als acte verstrekt;
 - 2°. dat voortaan voor deze bezittingen en fondsen door alle gemeenten zal bijgedragen worden, voorshands op de nu voorschreven wijze;
 - 3°. dat de Deputaten, onder wier beheer als Commissiën deze bezittingen en fondsen staan, door de Vereenigde Synode worden aangewezen op den bestaanden of nader omschreven voet;
- C. te verklaren, dat het, voorloopig, wat betreft de rechtszekerheid dier goederen, fondsen enz., voldoende is, dat in de notulen van alle Provinciale Synoden, Classes, Kerkeraden en respectieve Commissiën worden opgeteekend de besluiten:
- a. van de verandering van den naam der Kerken;
 - b. van de vereeniging der Kerken;
 - c. van de overdracht van den eigendom e. a., ook waar deze betrekking heeft op Provinciaalen of Classikalen eigendom (t Weeshuis van Zuid-Holland uitgesloten).

Tot onze blijdschap zijn wij in de gelegenheid gesteld, nog heden ter uwer kennis te brengen, de beslissing over den *Naam der Vereenigde Kerken*. Het volgende voorstel werd aangenomen ;

De Synode, gehoord het besluit der Voorl. Syn. van Ned. Geref. Kerken, inhoudende een gemotiveerd antwoord op het Voorstel, onzerzijds gedaan, om in den naam der Vereenigde Kerken het woord „*Christelijk*” te behouden,

en gelet op de in dat schrijven uitdrukkelijk gegeven verklaring, dat de Ned. Gereformeerden, ofschoon ten volle erkennende, dat voor ons de dierbaarste herinnering aan dezen naam verbonden is, toch, op voor hen gewichtige gronden, in onzen voorslag niet kunnen of mogen treden, is van oordeel, dat zij, hoewel teleurgesteld in hare hoop, dat de Ned. Geref. Broeders ons zouden kunnen tegemoet komen, voor het aangezicht van God toch geene vrijheid heeft, om ter oorzaak van het wegvallen der bijvoeging „*Christelijke*” bij „Gereformeerde Kerken in Nederland”, de Vereeniging der Gereformeerden in ons dierbaar vaderland te doen mislukken, besluit:

den naam „*De Gereformeerde Kerken in Nederland*” aantemen als den gemeenschappelijken naam der Vereenigde Kerkengroepen, God biddende, dat Hij door zijne groote barmhartigheid in Christus, den eenigen Koning der kerk, deze gansche handeling doe strekken tot verheerlijking van zijn naam, en de wederopbouw en volmaking der Gereformeerde Kerken in het land onzer vaders, wier naam wij dragen en naar wier, op Gods heilig Woord gegronde belijdenis wij door de genade des H. Geestes wenschen te leven met allen die eenzelfde dierbaar geloof belijden.

Met heilbode en broedergroeten

Namens de Synode,
De Commissie ad hoc, T.
BOS. G. GEERDS.

De Voorzitter wijst op de hierin gelegen gebedsverhooring.

Vervolgens deelt hij mede, dat de unificatie der aangenomen voorstellen is ontworpen en Praeadvies hierover gereed gemaakt door Deputaten inzake de vereeniging.

ART. 89.

Midden-Java. Ds. N. A. DE GAAY FORTMAN brengt het volgende Praeadvies uit van de Commissie inzake het Rapport der Deputaten op Midden-Java.

Wei-Eerwaarde en Eerwaarde Broeders!

De laatste conclusie, door U genomen in zake de zending, verplicht uwe Commissie ad hoc, U, voor uw verscheiden, van Praeadvies te dienen over de rapporten door Ds. LION CACHET en de bb. JANSZ en KEUCHENIUS bij U ingediend, betreffende den arbeid der zending op Midden-Java. Zich van deze taak kwijtende stelt uwe Commissie U voor de volgende conclusiën aan te nemen in deze zaak.

De Synode besluite

4°. hare drie deputaten Ds. LION CACHET en de bb. JANSZ en KEUCHENIUS den dank der Kerken te doen toekomen voor wat door hen ten behoeve onzer Kerken is verricht, en hen te dechargeeren.

2°. meer in het bijzonder Ds. LION CACHET dank te zeggen voor het offer aan tijd en kracht, dat hij vele maanden lang ten behoeve onzer Kerken gebracht heeft, voor den ijver, door hem in deze zaak betoond en voor de indiening van zoo belangrijke rapporten met de Bijlagen.

3°. te verklaren, dat zij, in het stadium van de onderhandelingen, waarin zij op dit oogenblik met de Christel. Geref. kerk verkeert, tot haar leedwezen buiten machte is om op de voorstellen in genoemd rapport vervat, in te gaan.

4°. dat zij echter, om het hoog gewicht der zaak, besluit, deze rapporten met de Bijlagen op te zenden aan de Generale Synode der Gereformeerde Kerken, opdat ze door de tusschenkomst van deze Synode in handen mogen komen van de zendingcommissie dezer Kerken, opdat de zoo in nood verkeerende zending op Midden-Java *geen* schade lijde, en de Kerken ook later haar voordeel kunnen doen met de vele gegevens en wenken, die in die rapporten geboden zijn, willende intusschen de Synode niet geacht worden, hiermee over de beschouwingen en wenken, die in deze rapporten voorkomen, harerzijds reeds een oordeel te hebben uitgebracht.

De Heere verheerlijke zich ook in dit besluit.

Namens de Commissie voor de Zending:

Amsterdam, 46 Juni 4892.

N. A. DE GAAY FORTMAN,

Rapporteur.

De Conclusiën van dit Praeadvies worden aangenomen, nadat op voorstel van Dr. F. L. RUTGERS er aan is toegevoegd de opname van Ds. F. LION CACHET onder het getal der Deputaten.

Hierbij wijst Dr. W. GEESINK op de noodzakelijkheid van spoedige en degelijke zorg voor den zendingsarbeid en voor de weduwen en weezen der zendelingen. Ds. N. A. DE GAAY FORTMAN wijst er op, dat uitstel als gevaarlijk verboden wordt door den toestand van deze zending, en vraagt inlichtingen aangaande de verhoudingen na de Vereeniging.

Ds. J. TEVES TZN. stelt voor, het aantal Deputaten op tien te brengen. De aangenomen Eesolutiën onder punt 9 van het Rapport in zake de Vereeniging maken dit echter onmogelijk. Ook andere bedenkingen worden aangevoerd tegen dit voorstel.

Dankbetuiging De Praeses stelt als derde conclusie voor, dat de Kerken haar dank aan de Kerk van Rotterdam, brengen 'aan' de Kerk van Rotterdam voor haar grootte opofferingen in deze. Dr. W. GEESINK stelt voor, tevens dank te zeggen aan de predikanten, die de Kerk van Rotterdam hebben geholpen.

Dr. L. H. WAGENAAR vraagt inlichtingen aangaande de bevoegdheid der nieuwe Zendingscommissie; en wenscht, dat de Vereenigde Synode zeer ruim mandaat geve en zeer groote volmacht verstrekke. Deze zaak wordt verwezen naar de vereenigde zitting.

ART. 90.

De Voorzitter dechargeert nu Ds. F. LION CACHET, na dankzegging t
voor zijn arbeid, en bidt hem des Heeren zegen toe. Dankzegging
Cachet^{Lion}

Hierna wordt Ds. F. LION CACHET aan de Deputaten voor de Zending Benoeming van
toegevoegd. D^s. Lion Cachet.

Vervolgens wordt besloten ten aanzien van Deputaten in zake de op- Décharge van
leiding van zendelingen, deze Broeders met dankzegging te déchargeeren. zake opleiding
van

zendelin-

ART. 91.

f^m.

De Voorzitter leest nu het volgende Concept-Besluit (gelijkluidend Eindbesluit in
met hetgeen ter Christel. Geref. Synode wordt aangeboden) in zake de^H de Veree-
Vereeniging; waarbij hij tevens mededeeling doet ook van het verrichte Tevens in zake
ten aanzien der verhouding tot de Regeering. Men machtige de vereenigde ün^{ifm}Ticatie
Generale Synode om, zoodra zij zal zijn opgetreden, zich als door de van besluiten in-
beide vereenigde Synoden hiertoe gemachtigd, te wenden tot H. M. S^m en
de Koningin-weduwe Regentesse. zich wenden tot
de Regeerⁱⁿ&-

Allereerst wordt het Concept-Besluit gelezen, luidende als volgt:

De Voorloopige Synode van Nederduitsche Gereformeerde Kerken, zitting houdende
te Amsterdam op 16 Juni 1892.

Van oordeel, dat er, na de onderhandelingen, die tusschen de *Synode der Christelijke
Gereformeerde Kerk van Leeuwarden en de Voorloopige Synode der Nederduitsche Ge-
reformeerde Kerken van 's Gravenhage*, in den jare 1891, en sedert door de Deputaten
van beide Synoden gevoerd zijn, — geen wettige oorzaak meer aanwezig is, waarom de
Kerken, die zij vertegenwoordigt, in de meerdere vergaderingen gescheiden zouden
blijven van die der Christelijke Gereformeerde Kerken;

verklaart in naam harer Kerken, dat deze van nu voortaan bereid zijn, in één zelfde
Kerkverband saam te leven en in een zelfde Generale Synode en mindere vergade-
ringen saam te komen met de Kerken vertegenwoordigd door de Synode der Christe-
lijke Gereformeerde Kerken en *besluit* diensvolgens:

ten eerste, deze vereeniging tot stand te brengen op den grondslag van de gemeen-
schappelijke belijdenis der Drie Formulieren van Eenigheid, van de Gereformeerde
Kerkenordering (laatstelijk in 1619 bevestigd), en van hetgeen tusschen de Synoden
van Leeuwarden en 's Gravenhage, bovengenoemd, is overeengekomen, en voorts in-
gevolge opdracht dezer Synoden door haar Deputaten is verricht, hetwelk thans door
de beide Synoden van Amsterdam is goedgekeurd;

ten tweede, om, als blijktens de credentiebrieven daartoe gemachtigd, op Vrijdag 17
Juni 1892, in het gebouw der Keizersgrachtkerk, met de afgevaardigden en adviseerende
leden van de Christelijke Gereformeerde Kerken, in vereenigde zitting saam te vloeien
als *Generale synode van de Gereformeerde kerken in Nederland*, indien althans voor
dien tijd bericht zal zijn ingekomen, dat de als Bijlage A bij dit besluit gevoegde reeks
van nadere bepalingen, die zij zelve hiermede verklaart goed te keuren, eveneens door de
Synode der Christelijke Gereformeerde Kerken is aangenomen;

ten derde, om haar moderamen te machtigen, ineen te smelten met hetmoderamen
van de Voorloopige Synode der Christelijke Gereformeerde Kerk; opdat dit gemengde

moderamen de vereenigde zittingen leide; met dien verstande, dat bij gelijkheid in qualiteit de oudere in jaren vóór den jongere ga;

ten vierde, om onverwijld van dit besluit bericht te zenden aan de Synode der Chris-relijke Gereformeerde Kerk;

en *ten vijfde* de Generale Synode te machtigen, aan de hooge Regeering namens haar van dit genomen besluit kennis te geven, en drie Deputaten voor correspondentie met de Regeering tot op de eerstvolgende Generale Synode, aan te wijzen.

A. KUYPEU. G. VAN
GOOR. L. H.
WAGENAAR. J. H.
FERINGA.

En vervolgens wordt door DR. F. L. RUTGERS de geuuiiceerde redactie der Conclusien voorgelezen. Zij luidt aldus:

BIJLAGE A.

BEPALINGEN. I.

Grensregeling der plaatselijke Kerken.

ART. 1. Voor zooveel dit noodig blijkt, zullen de Classen terstond de grenzen regelen tusschen de onderscheidene plaatselijke Kerken binnen haar ressort.

ART. 2. Bij deze bepaling der grenzen zullen de Classen de burgerlijke grens-indeeling als uitgangspunt kiezen, en waar deze moeilijkheden oplevert, op de historisch-kerkelijke indeeling teruggaan; zoo echter, dat rekening worde gehouden met de velerlei eischen van het practische leven.

ART. 3. Indien deze herziening der grenzen iemand af zou snijden van de Kerk, waartoe hij tot dusver behoorde, blijft hem het recht onverkort, om onder zijnen vroe-geren Kerkeraad te blijven. De herziening kan, tegen iemands wensch, ge ene terugwerkende kracht hebben. Zij geldt alleen voor het vervolg, d. i. voor hen, die nog ten Avondmaal moeten worden toegelaten.

ART. 4. Zoolang in eenige nabij elkander liggende plaatsen het getal der belijders? in elk dier plaatsen, nog niet sterk genoeg is, om plaatselijk eigen Diensten in te stellen, kunnen zij onder eenzelfde Kerkeraad blijven of gebracht worden, mits de inwoners van elk dier plaatsen afzonderlijk worden geboekt, en dan natuurlijk als leden met vollen rechte.

II. Boeping tegenover achtergeblevenen.

ART. 1. Behalve de algemeene verplichting, -om door den arbeid der Zending het Evangelie te prediken aan alle creaturen, en dus bijzonderlijk in ons eigen Vaderland aan hen, die van de waarheid vervreemd zijn, de kennisse dier waarheid te brengen, rust op de Gereformeerde Kerken, in bijzonderen zin, nog de verplichting, alle geoorloofde pogingen aan te wenden, om allen, die met ons dezelfde Gereformeerde belijdenis zijn toegedaan, ook tot kerkelijk saamleven met ons te bewegen, en om voorts te trachten in alle plaatsen dezes lands, waar nog geene Kerk zich bij ons aansloot, eene Kerkformatie, die zich met ons onder de Dordtsche Kerkenordering schaart, tot stand te doen komen. En zulks naar den regel van het te Leeuwarden en te 'sGravenhage

it name sub 2 en 3 beslotene; zie Acta van Leeuwarden, p. 103, en Acta van 's Gra-rihage, p. 81.

ART. 2. In plaatsen, waar reeds eene Kerk bij ons is aangesloten, zal deze Kerk allen 3r aanwenden, om de achtergeblevenen tot het zoeken van onze kerkelijke gemeen-lap te bewegen; altoos met dien verstande, dat, overeenkomstig hetgeen in 1891 de onderhandelingen over dit punt door de beide Synoden is uitgesproken (zie Acta ĩ Leeuwarden, p. 103, en Acta van 's Gravenhage, p. 81), niemand als lid erkend rde, dan nadat 1°. de kerkeraad zich verzekerd hebbe van zijne instemming met de Ge-ormeerde belijdenis en van zijnen Christelijken levenswandel; en 2°. door hem verklaard

dat hij onze ambten en diensten erkent, en zich met ons schaart onder de Dordtsche rkenordering. Over hen, die hieraan nog niet voldaan hebben, kan door den Kerke-d geen kerkelijke tucht geoefend worden.

iRT. 3. Alle plaatsen, waarin onze Kerken nog geen aansluiting konden vinden, of ar slechts een enkele belijder woont, worden door de Classe, in wier ressort zij ^en, onder de zorgen van eene der meest nabij gelegen Kerken gebracht, met opent om de geestelijke belangen dier plaats te behartigen, en om, zoo God dezen leid zegent, en de mogelijkheid ontstaat om er tot de instelling van de Diensten over gaan, de zaak op de eerstkomende Classicale vergadering te brengen.

iP.T. 4. De Classe, die ingevolge Art. 3 in dezen tot handelen geroepen wordt, zal ian een Consulent voor zulk eene plaats aanwijzen, of desnoods van eene naburige sse vragen, zich daarbij richtende naar de wenschen van de belijders te dier plaatse, i wat de wijze van reformatie aangaat.

,RT. 5. De aldus aangewezen Consulent zal, naar de regelen der Dordtsche Kerken-lening, de belijders te dier plaatse leiden bij de instelling van Ambten en Diensten, ts zonder overhaasting en met de noodige omzichtigheid.

JRT. 6. Mocht in eenige plaats door een of meerdere ambtsdragers van eene kerk-natie, die niet onder de Dordtsche Kerkenordering leeft, ambtelijke pogingen wor-i aangewend, om tot de Gereformeerde paden terug te keeren, en zij onze hulpe rbij inroepen, zoo zal hunne zaak voor de Classe worden gebracht, en zal de Classe r bevind van zaken handelen.

RT. 7. De Kerken en Classe zullen arbeiden, om ook die groepen van Gereformeerde ijdgers, die tot dusver of op zich zelve stonden of eene eigen organisatie vormden, tot sluiting aan ons kerkverband te bewegen; mits altoos na behoorlijk onderzoek, of ook wat haren oorsprong betreft, de ware gestalte van eene Kerk van Christus, naar Gereformeerde Belijdenis en Kerkenordering, vertoonen.

III. Ineensmelting der plaatselijke Kerken.

RT. 1. Eerst dan zal de Vereeniging ten volle beslag hebben erlangd, zoo ook de 3nsmelting der plaatselijke Kerken tot stand is gekomen. ierbij echter dient groote omzichtigheid gebezigd, om geen onoverkomelijke moeie-heden voor de toekomst te scheppen, en blijft alle dwang vanzelf uitgesloten, atere indeeling van grootere Kerken in parochiën, wordt door de ineensmelting ; uitgesloten.

RT. 2. Waar deze ineensmelting nog niet aanstonds tot stand kan worden gebracht, ooren de zusterkerken in eenzelfde plaats van meetaf goede *correspondentie* met tar te onderhouden, en zoo dit raadzaam blijkt, tot *combinatie* over te gaan.

RT. 3. Onder *correspondentie* wordt verstaan, dat zij 1°. elkanders tucht erkennen; ^een leden van elkander zonder wederzijdsche bewilliging overnemen; 3°. in aan-genheden van gemeenschappelijken aard naar elkanders kerkeraadsvergaderingen

deputeeren; 4°. beproeven althans enkele malen eene gemeenschappelijke godsdienst-oefening te houden; 5°. over en weer hare Dienaren des Woords nu en dan laten optreden in elkanders Diensten, en 6°. in alle zaken tegenover derden elkander steunen en bijstaan.

ART. 4. De *combinatie*, die van zelf moet inhouden al wat tot de correspondentie behoort, wordt vooral aanbevolen in die plaatsen waar de zusterkerken elk op zich zelve te zwak zijn, om op goede wijze in den Dienst des Woords en der Sacramenten met den aankleve van dien te voorzien.

Deze combinatie kan tot stand komen op die velerlei wijzen, waarop dit van oudsher in onze Gereformeerde Kerken in gebruik was.

ART. 5. Bij *ineensmelting* gelde als regel, dat deze tevens de administratieve eenheid tot stand brenge, in welk geval de Kerkelijke Kassen wegvallen, en het beheer op vasten voet geregeld w^Torde; doch altoos zóó, dat alle rechten van derden volledig gewaarborgd blijven.

ART. 6. Er zal door de Vereenigde Synode eene Commissie van vijf Deputaten worden benoemd, met last, 1°. om voor de combinatie en ineensmelting zekere regelen te ontwerpen, en deze ter goedkeuring aan de eerstvolgende Generale Synode voor te leggen; 2°. om nu reeds de Classen te dienen van advies in alles wat op de onderwerpen, in de voorgaande artikelen aangegeven, betrekking heeft, en 3°. om, waar reeds vóór de eerstvolgende Generale Synode ineensmelting gewenscht wordt, na kennisneming van de ontworpen verbintenissen, aan de Classe te berichten, of deze al dan niet in overeenstemming zijn met de regelen, die zij aan de eerstvolgende Generale Synode zullen voorstellen.

Zoolang de regelen voor combinatie en ineensmelting nog niet door de Generale Synode zijn vastgesteld, blijft elke combinatie of ineensmelting een *uoorloopig* karakter dragen, om eerst daarna door de Classe (mits onder inachtneming van de alsdan vastgestelde regelen) voor *definitief* te worden verklaard.

IV. Saamvoeging der Kerken in Classen en Provinciale Synoden.

ART. 1. De saamvoeging der Kerken wordt geregeld naar de lijst, die als slotartikel aan dit hoofdstuk is toegevoegd.

ART. 2. De saamvoeging der Kerken in Provinciale Synoden geldt tot op de eerstvolgende Generale Synode, en die der Kerken in Classen tot op de eerstvolgende Provinciale Synoden.

ART. 3. Bij de revisie van de saamvoeging in Classen, die in de eerstvolgende Provinciale Synoden aan de orde kan komen, wordt nu reeds geacht de aandacht gevestigd te zijn op de ter Synode geuite wenschen: om de Kerk of Kerken te Appelscha bij de Classe Assen te voegen; die te Olst en Wijhe bij de Classe Zwolle; die te Hoek van Holland bij de Classe 's-Gravenhage; die te Vlaardingen bij de Classe Brielle; die te Boskoop bij de Classe Woerden; die te Leimuiden en te O. en N. Wetering bij de Classe Leiden; die te Krimpen a/d Lek bij de Classe Rotterdam; die te O. en Z. Beerland bij de Classe Brielle; die te Giessen-Nieuwkerk en Oudkerk en Ottoland bij de Classe Gorinchem; die te Dussen en Meeuwen bij de Classe Almkerk; en die te Veen bij de Classe 's Hertogenbosch.

ART. 4. De Classen volgens deze voorloopige indeeling-zullen de eerste maal samenkomen vóór 31 Juli e. k., en de Provinciale Synoden vóór 31 Augustus e. k.

Zij zullen de eerste maal worden saamgeroepen door de Kerken op de lijst in het slotartikel daartoe aangewezen, en wel ter plaatse en tijd, door haar te bepalen.

Voorts bepaalt elke Provinciale Synode en Classe telkenmale, waar zij de volgende maai zal saamkomen en welke Kerk met de saamroeping wordt belast.

ART. 5. De lijst, in art. 1 bedoeld, is de navolgende: *)

Deze lijst is te vinden op pag. 116—131 van deze Acta.

V. Huishoudelijke bepalingen.

ART. 1. Alle bepalingen, die dusver onderscheidenlijk, in elk der beide kerkengroepen, tot uitvoering der Dordtsche Kerkenordering golden, zijn buiten werking gesteld en vervallen.

ART. 2. Alle bepalingen, die in beide kerkengroepen eensluitend waren, worden opnieuw van kracht verklaard, nu voor de vereenigde Kerken.

ART. 3. Behalve datgene wat buitendien in deze Generale Synode bepaald is, zullen voorshands deze navolgende regelen worden in acht genomen:

a. voor de afvaardiging naar de Classen en naar de Synodale vergaderingen zalmen zich gedragen naar de bepalingen der Kerkenordering.

b. In alles wat op „oefenaars" betrekking heeft, zal de Classe beslissen.

c. De kosten voor de Generale Synode zullen gedragen worden door de gezamenlijke Provinciale Synoden. Deze kosten en die der deputaten van de vorige Generale Synode worden verrekend en voldaan vóór het uiteengaan der Synode.

d. De voorziening in de kosten der Prov. Synoden, der Classen, en beider deputaten, staat aan de regeling dier vergaderingen zelve, met dien verstande, dat gerekend wordt met het aantal en de kracht der Kerken.

e. Hulpbehoevende Kerken worden geholpen door hare Classe. Hulpbehoevende Classen wenden zich om steun voor hare Kerken tot Deputaten der Provinciale Synode.

Hulpbehoevende Provinciale Synoden wenden zich tot de Algemeene Deputaten *ad hoc*, van welke door elke Provinciale Synode, als daartoe door de Generale Synode ge

machtigd, één benoemd wordt.

f. Bij het emeriteeren van Dienaren des Woords, en het verzorgen van hunne weduwen en weezen, zal in de eerste plaats de plaatselijke Kerk, in welke zij het laatst dienden, te zorgen hebben.

Voor zoover deze Kerk hierin zelve niet genoegzaam kan voorzien, wordt het ontbrekende aangevuld uit de Algemeene Kas, die onder beheer staat van de Algemeene Deputaten *ad hoc*, van welke door elke Provinciale Synode, als daartoe door de Generale Synode gemachtigd, één benoemd wordt.

g. Het voor de tweede maal beroepen van denzelfden Dienaar des Woords in dezelfde vacature, zal niet zonder toestemming der Classe moge geschieden.

h. Van hooger beroep moet, binnen 14 dagen na de ontvangst der uitspraak, kennis worden gegeven aan den Scriba der vergadering, door wier besluit men zich bezwaard acht.

i. De bepaling over stemrecht in zake stoffelijke goederen (art. 255 van de Handelingen der Chr. Geref. Synode van 4885) die in sommige Chr. Geref. Kerken tot dusver gold, blijft voorloopig van kracht.

ART. 4. De Generale Synode zal drie deputaten benoemen tot het verzamelen en ordenen van de gelijklopende bepalingen, door de beide groepen van Kerken tot dusver gemaakt, en tot gelijkmaking van de beiderzijds uiteenlopende bepalingen, voor zoover daarvan spoedige regeling noodig is.

Deze deputaten zenden minstens drie maanden vóór de eerstvolgende Generale Synode deze hunne concepten aan de Kerken.

VI. Naam der Kerken na het tot stand komen der Vereeniging.

ART. 1. Na de Vereeniging zullen de gezamenlijke Kerken den naam dragen van *De Gereformeerde Kerken in Nederland*.

ART. 2. De plaatselijke Kerken zullen den naam dragen van: *De Gereformeerde Kerk te* Waar in eenzelfde plaats twee of meer Kerken in het Kerkverband zijn opgenomen, zullen deze onderscheiden worden door de bijvoeging van A, B, C enz.

B. v. De Gereformeerde Kerk te Amsterdam A, de Gereformeerde Kerk te Amsterdam B, enz. A zal geplaatst worden achter de oudste Kerk, B en C achter de later tot reformatie gekomen. Bij ineensmelting valt deze bijvoeging weg.

ART. 3. In officieele acten, stukken of berichten zullen nooit tegelijkertijd de woorden *kerk* en *gemeente* ter aanduiding van het onderscheiden begrip van plaatselijke kerkformatie en gemeenschappelijk kerkverband gebezigd worden.

ART. 4. Evenals dit altijd geschied is, kan ook voortaan, in allerlei anderen, mits niet in institutairen zin (noch in eigen boezem, noch daarbuiten), gesproken worden van de Nederlandsen e kerk, de Gereformeerde kerk in Nederland, enz.

VII. Kerkelijk Orgaan.

ART. 1. Er wordt door de Kerken een officieel orgaan uitgegeven, dat den naam draagt van: *Kerkblad, officieel orgaan der Gereformeerde kerken in Nederland*. Het wordt uitgegeven in octavo boekformaat.

ART. 2. De Generale Synode benoemt den redacteur voor dit kerkblad, en voegt hem een secundus toe.

ART. 3. De uitgave van dit blad wordt opgedragen aan de redactie en administratie van *de Bazuin*, die het als bijblad bij haar eigen blad kan uitgeven, mits in bovenbe-paald formaat en met verkrijgbaarstelling van exemplaren, die den titel van Bijblad van *de Bazuin* niet voeren.

ART. 4. De Redacteur zal, totdat eene Generale Synode anders mocht besluiten, zorg dragen, dat de Redactie van *de Heraut* zóó tijdig een voorloopigen afdruk ontvangt, dat ook dit blad in staat zij, het als bijblad, mits in boekformaat, af te drukken, of wel er den inhoud geheel of gedeeltelijk van over te nemen.

ART. 5. De Generale Synode zal drie Deputaten benoemen, om het noodige contract, loopende tot op de eerstvolgende Generale Synode, te sluiten, mits daarin bepaald worde: dat 1 Juli 1892 het eerste nummer het licht zie; dat in dit eerste nummer de besluiten der Generale Synode gepubliceerd worden; en dat alle baten, die uit deze uitgave mochten voortvloeien, in dezelfde kas vloeien, die de baten van *de Bazuin* ontvangt.

VIII. Opleiding van Dienaren des Woords.

ART. 1. De Synode zal vijf deputaten benoemen, teneinde in zake de opleiding en het kerkelijk onderzoek van Dienaren des Woords eene regeling te ontwerpen, en dit ontwerp minstens drie maanden voor de eerstvolgende Generale Synode aan de Kerken mede te deelen.

ART. 2. Voor wat aangaat de Theologische School te Kampen en de Vrije Universiteit te Amsterdam, gelden de navolgende bepalingen:

a. het thans bestaande blijft voorloopig van kracht; met name alle regelingen voor de Theol. School te Kampen en het contract met de Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Gereformeerden grondslag in zake het kerkelijk verband van de Theol. Faculteit;

b. aan alle Kerken wordt aanbevolen, minstens eenmaal 'sjaars voor de Theol.

School, en ook minstens eenmaal 'sjaars voor de opleiding van Dienaren des Woords aan de Vrije Universiteit te collecteeren;

c. de thans fungerende curatoren van de Theologische School blijven als zoodanig in dienst tot de eerstvolgende provinciale Synoden, die dan, ieder voor hare provincie, een curator te benoemen hebben;

d. de theologische professoren van beide inrichtingen worden uitgenoodigd, de eersfc Volgende Alg. Synode als adviseerende leden bij te wonen.

ART. 3. Omtrent het peremptoir-examen volgens Artt. 4 en 49 der Kerkenordening wordt bepaald:

- a. dat het examen wordt afgenomen door de Classe, tot welke de roepende Kerk behoort, onder medewerking van minstens twee der deputaten, die de Provinciale Synode hiervoor zal aanwijzen; voor den tijd, die nog verloopt voordat de Provinciale Synoden samenkomen, wijze de Algemeene Synode een drietal deputaten hiervoor aan;
- b. dat vóór het examen bij de Classe ter tafel zijn moet:
 - 1°. de beroepsbrief en de verklaring van aanneming •
 - 2°. bewijs van den goeden uitslag van het examen, waardoor de beroepene in onze Kerken beroepbaar gesteld was; 3°. attestatie van de Kerk of Kerken, tot welke hij sedert dat praeparatoir examen behoorde;
- e. Dat het examen minstens drie uren duurt, en over de volgende vakken loopt:
 - 1°. de uitlegging van de Heilige Schrift volgens den grondtekst; waartoe minstens drie weken van tevoren den beroepene twee hoofdstukken uit het Oude Testament en twee uit het Nieuwe worden opgegeven; 2°. de kennis van den inhoud der Heilige Schrift; 3°. de leerstellige Godgeleerdheid; benevens de kennis der voornaamste Christelijke, inzonderheid der Gereformeerde belijdenisschriften; 4°. de geschiedenis der Kerk, bijzonder met betrekking tot ons vaderland; 5°. de Christelijke zedekunde; 6°. de vakken, die de uitoefening van het ambt betreffen, en het kerkrecht; tot de volgende Algemeene Synode wordt bij dit examen uit den aard der zaak rekening gehouden met de tot hiertoe plaats gehad hebbende opleiding en wijze van onderzoek.
- d. dat de beroepene na gunstigen afloop de verklaring onderteekent, die voor Dienaren des Woords in 1619 is vastgesteld;
- e. wanneer het peremptoir examen samenvalt met eene gewone vergadering der Classe, wordt het kosteloos afgenomen; anders worden door den beroepene de kosten vooraf bij de Classe gestort, tot het door deze te bepalen bedrag, hetwelk echter de som van f 75.— niet mag te boven gaan.

ART. 4. Voor het praeparatoir examen zullen de navolgende regelen gelden:

- a. het praeparatoir examen moet met goed gevolg zijn afgelegd, om in eene onzer Kerken beroepbaar te zijn;
- b. het praeparatoir examen wordt afgenomen door de Classe, waarin de examinandus zijn domicilie heeft, of wel door het Curatorium van de Theologische School, als door de Kerken hiertoe gequalificeerd; bij dit laatste valt het samen met het thans bestaande, eenmaal 'sjaars af te nemen, laatste examen; door de Classe wordt het afgenomen binnen drie maanden na de aangifte, en, voor zooveel zij dit wenscht, onder medewerking van examinatoren, die zij van elders daartoe uitnodigt;
- c. bij een praeparatoir examen, dat door de Classe wordt afgenomen, moet aldaar vooraf ter tafel zijn:
 - 1°. bewijs van met goeden uitslag afgelegd candidaats-examen bij de Theol.-Faculteit van de Vrije Universiteit; bij gebreke waarvan onderzocht moet worden, of de examinandus toch de voor genoemd examen vereischte wetenschappelijke ontwikkeling heeft, waartoe alsdan genoemde Theol. Fa-» culteit en het Curatorium van de Theol. School, onder recht van appèl op de Provinciale Synode, tot deelneming aan het examen zal worden uitgenoodigd;
 - 2°. attestatie van de Kerk of Kerken, tot welke de examinandus de laatste twee jaren behoorde;
 - 3°. testimonium van de Theol. Faculteit der Vrije Universiteit aangaande zijne Akademische loopbaan, voor zoover hij aan die Universiteit studeerde: d., bij een praeparatoir examen, dat door de Classe wordt afgenomen, wordt onderzoek gedaan naar het volgende ;

- 1°. geschiktheid voor de prediking; waartoe de examinandus eene drie dagen van tevoren door hem ingeleverde korte leerrede, over een acht dagen tevoren aan hem opgegeven tekst, voor de Classe uitspreekt;
 - 2°. bekwaamheid in de uitlegging van de Heilige Schrift volgens den grondtekst; waartoe minstens veertien dagen te voren aan den examinandus één hoofdstuk uit het Oude Testament en één uit het Nieuwe worden opgegeven ;
 - 3°. kennis van de leerstellige Godgeleerdheid.
- e. bij gunstigen afloop van het praeparatoir examen, hetzij dit door de Classe of door het Curatorium is afgenomen, moet de examinandus beloven, bij zijn op treden voor de gemeente niets te zullen leeren, dat niet in overeenstemming is met de belijdenis onzer Gereformeerde Kerken, en wordt hij daarna als proponent beroepbaar gesteld, waarvan hem acte verleend wordt;
- f. het praeparatoir examen bij de Classe wordt kosteloos afgenomen, wanneer het samenvalt met eene gewone vergadering; anders worden door den examinandus de kosten vooraf bij de Classe gestort, tot liet door deze te bepalen bedrag, hetwelk echter de som van *f* 50.— niet mag te boven gaan; bij gemis van het sub c 1 vermelde bewijs, moeten de kosten, die daaruit voortvloeien, altijd ver goed worden, waarvoor *f* 25.— te storten is.

ART. 5. Wat betreft het optreden voor de gemeente van hen, die aan de Theologische School of aan de Vrije Universiteit in de Godgeleerdheid studeeren, wordt bepaald: dat het aan studenten, die aan de Theol. Schooi het examen A, of aan de Vrije Universiteit het candidaats-examen in de Godgeleerdheid hebben afgelegd en die in eene onzer Gereformeerde Kerken tot het H. Avondmaal zijn toegelaten, vergund wordt nu en dan bij den openbaren Dienst des Woords voor de gemeente op te treden, mits hun dit bijzonderlijk toegestaan zij door de theologische professoren van die inrichtingen, en onder de door deze te stellen voorwaarden.

IX. De zending.

ART. 1. De Ned. Geref. Kerken dragen het Zendingsgebied op Midden-Java aan de gezamenlijke Kerken over.

ART. 2. De gezamenlijke Kerken wijzigen het getal deputaten voor de zending aldus, dat de Deputaten, die beiderzijds hiervoor zijn aangewezen, thans samen door de Generale Synode voor deze zaak gecommitteerd worden.

ART. 3. De collecten der gezamenlijke Kerken vloeien in de kas der gemeenschappelijke Zendingscommissie.

ART. 4. Uit die kas wordt, voor zoolang het contract met de Ned. Geref. Zendings-vereeniging duurt, uiterlijk tot de volgende Generale Synode, aan de Ned. Geref. Zendingsvereeniging uitbetaald eene som, gelijk staande aan hetgeen in het laatste jaar door de Ned. Geref. Kerken aan de Ned. Geref. Zendingsvereeniging is ten goede gekomen.

ART. 5. Deputaten worden gemachtigd, met de Ned. Geref. Zendingsvereeniging in zulke onderhandelingen te treden, als leiden kunnen tot de overneming binnen één jaar, en althans vóór 1 Juli 1893, van de rechten en verplichtingen der genoemde Vereeniging, mits deze zich verbindt uit eigen hoofde inmiddels geen nieuwe missionarissen te ordenen.

X. Bezittingen en verplichtingen der gezamenlijke Kerken.

ART. 1. De gezamenlijke Kerken nemen over de verplichtingen, die door de Nederd. Gereformeerde Kerken ten aanzien van de Gereformeerde Kerk te Kootwijk, zoolang de tegenwoordige predikant aldaar is, waren aangegaan.

ART. 2. De algemeene bezittingen der Christelijke Gereformeerde Kerk worden het eigendom der gezamenlijke Kerken, en zulks onder de navolgende bepalingen:

- a. dat, van het oogenblik dat de beide Kerkengroepen in vereenigde Synode saam komen en de Vereeniging voldongen is, die goederen en fondsen, met behoud van de tegenwoordige bestemming, in eigendom overgaan en onder het beheer komen van de vereenigde Kerken, voor welken overgang dit besluit, in naam der Christelijke Gereformeerde gemeenten genomen, als acte verstrekt;
- b. dat voortaan voor deze bezittingen en fondsen door alle Kerken zal bijgedragen worden, voorshands op de nu voorschreven wijze;
- c. dat de Deputaten, onder wier beheer als Commissie deze bezittingen en fondsen staan, door de vereenigde Synode worden aangewezen op den bestaanden of nader omschreven voet.

ART. 3. Wat aangaat de maatregelen te nemen voor de rechtszekerheid van de fondsen, goederen, enz. in Art. 2 bedoeld, zijn de Synoden overeengekomen, het voor voldoende te verklaren, dat in de notulen van alle Provinciale Synoden, Classen, Kerkeraden en respectieve Commissiën worden opgeteekend de besluiten:

- a. van de verandering van den naam der Kerken;
- b. van de Vereeniging der Kerken;
- c. van de overdracht van den eigendom c. a., ook waar deze betrekking heeft op Provincialen of Classikalen eigendom ('t Weeshuis van Zuid-Holland uitgesloten).

Deze geünificeerde redactie wordt overeenkomstig het Praeadvies der Deputaten in zake de Vereeniging als geheel overeenkomende met de genomen besluiten, aangenomen, na warme aanbeveling door Dr. L. H. WAGENAAR.

De Commissie wordt met dankzegging gedechargeerd, waarbij een wel-sprekend woord van dank en heil bede worc^t gesproken door Ds. F. LION CACHET, dat door den Praeses met een hartelijk woord beantwoord wordt.

Het Concept-Besluit inzake de Vereeniging wordt nu bij hoofdelijke stemming aangenomen met *al* de advisee-rende en met *al* de keurstemmen.

ABT. 92.

Décharge zal te zijner tijd aan Ds. J. C. SIKKEL en Ds. P. J. W. Deputaten. KLAARHAMER verleend worden door de Kerk van Amsterdam.

Alle niet-gevoltnachtigde Deputaten zijn gedechargeerd.

Tot afdoening van alle nog niet geregelde zaken worden benoemd: Dr. F. L. RUTGERS en Ds. B. VAN SCHELVEN, als gevolmachtigde Deputaten, te déchargeeren door de Kerk van Rotterdam. Voor de uitgave der Acta : Dr. A. KÜYPER, Dr. G. VAN GOOR, Dr. L. H. WAGENAAR en Ds. J. H. FERINGA, te déchargeeren door de Kerk van 's Gravenhage.

Voor het innen der proceskosten is aangewezen Br. W. HOVY.

Br. W. HOVY, als tijdelijk Deputaat voor de Hulpbehoevende Kerken, wordt gemachtigd aan de Classis Gouda uittekeeren de som van/400.—, overeenkomstig het Rapport, vermeld in Art. 82.

ART. 93.

Dankzegging De Praeses zegt den Broederen adviseerende leden dank voor hun vrijwil-des Voorzitters. \\g_{en} en zwaren arbeid, en aan alle adviseerende en stemhebbende leden voor hun vergemakkelijking van des Voorzitters taak: geen enkele wan-klank toch is vernomen.

Den dank der vergadering brengt hij aan de Commissiën van advies en aan hare Eapporteurs, aan den Assessor en de beide Scribae, aan de Commissie voor huishoudelijke aangelegenheden uit den Kerkeraad van Amsterdam, aan de Broeders Commissarissen van orde, en aan de zusters, die de Synode hebben verzorgd.

Tot de hoorders en hoorderessen richt hij — en in de nu aanwezigen tot allen — de betuiging, hoe goed het der Synode was, als door levende zielen geëncadreerd te zijn. Oogen stralend van belangstelling, stemmen zich parend aan ons lied, ze hebben ons bij onzen arbeid gesteund! En daarom betuigt hij allen broeders en zusters als ter bemoediging ons gezonden uit alle Kerken des lands, den h artelij ken dank der Synode.

Bizondere dank wordt gebracht voor de gastvrijheid, bewezen aan de leden en adviseerende leden der Synode. Niet alleen het huis, maar ook de huiskamer was opengesteld. Zeer werd hun het leven veraangenaamd; vooral door de zusters-huismoeders..

Een woord van dank aan Dr. MATTHEWS besluit de dankbetuigingen.

Slotwoord.
dit-

Dan sprak de Praeses nog een aangrijpend slotwoord: Eer wij

maal scheiden, een woord van retrospectieve beschouwing. Als straks de hamer valt, wordt er een blad van onze Kerkgeschiedenis omgeslagen. Rotterdam, Utrecht, Leeuwarden, 's Gravenhage, Amsterdam duiden de rustpunten aan. Wat was hier de hoofdgedachte? Reeds te Rotterdam was 't de vraag naar verband van onze beweging met het optreden der mannen van 1834; van den aanvang af heerschte bij ons de meest bewuste weerzin tegen elk schismatiek optredend vormen van een nieuw kringetje, 't Was het leven der Gereformeerde Kerken, dat ons drong om als erfgenamen onzer vaderen op te treden.

Juist hierom moesten wij vereeniging zoeken met de Christelijke Gereformeerde Kerken. Maar onze gedachten zijn niet steeds die des Heeren. De onze zoo klein en laag; de Zijne zoo hoog. Zoo stuitte te utrecht ons pogen om in een band te binden af. Te Leeuwarden dus de Belijdenis en de regelen van Kerkregeering onzer vaderen als eenig beding gesteld! Nu was 't laatste schismatieke vezeltje verdwenen; sinds slaagden wij; wij vorderden te 's-Gravenhage. En nu, ondanks vele moeilijkheden, is na nog niet negen maanden het punt bereikt, waarop het veelbeteekenend wordeke ‚VOorloopig‘⁷ (het wordeke, dat — om zoo te zeggen — ons heeft gered) kan worden terzijde gesteld.

Met lof en dank aan Hem, die ons geleid heeft tot op dezen oogenblik, verklaart de Praeses het leven op den ouden voet geëindigd, om morgen iii het nieuwe leven in te gaan.

ART. 94.

DR. GR. VAN GOOR spreekt den Praeses toe. „Dit stuk Kerkgeschiedenis Dankaanden is een stuk van Uw leven. Wat doorworstelde Uw hart! En nu, waar ik Praeses herhaaldelijk U als Uw Assessor dank zeide, is 'tin den vorm, waarin het nu geschiedt, de laatste maal. Eens werd in een historisch oogenblik U een veelbeteekenende handdruk gegeven. Waar wij, na zoo vaak God te hebben leeren danken voor wat Hij ons in U gaf, ten laatsten male aldus met U samen zijn, zij U een handdruk het bewijs der waardeering van wat Gij ons zijt.

Dr. A. KUYPER neemt deze dankbetuiging aan, mits hij die moge deelen met zijn Kerkelijken tweelingbroeder, Dr. RUTGERS.

Ook Ds. J. J. A. PLOOS VAN AMSTEL spreekt zijn vreugde uit over wat thans geschiedt, en herinnert daarbij aan Dr. W. VAN DEN BERGH. Voorts wijst hij op Jacobs woord: „Met mijn staf ben ik over deze Jordaan gegaan; en nu ben ik geworden tot twee h eiren/⁷ Blev en er nog vragen, de Heere zal ze beantwoorden ! Ook hem is het behoefte dank te zeggen aan Dr. KUYPER en aan Dr. RUTGERS. „Doe de Heere/⁷ zoo spreekt Z. Eerw. //U en ons zien de opbloeiing der Kerken en de gezegende vruchten van dezen onzen arbeid.¹⁷

ART. 95.

De laatste zitting der Voorloopige Synode van Amsterdam wordt sluiting der gesloten met het zingen van Psalm 72 vers 11, waarna Ds. F. LION Voorloopige Sy

n L - Zi

moder

UACHET voorgaat in gebed.

Bet moderamen der vierde Voorloopige Synode:

Dr. A. KUYPER, Praeses. Dr.

Gr. VAN GOOR, Assessor.

Dr. L. H. WAGENAAR, I — —
Scrihae.

DS. J. J. BERINGA.)

REGISTER.

Bevattende de voornaamste punten vermeld in de Acta van het Synodaal Convent te Rotterdam in 1887, van de Voorloopige Synode te Utrecht in 1888 en 1889, van de Voorloopige Synode te Leeuwarden in 1890, van de Voorloopige Synode te 's-Graven-hage in 1891, en van de Voorloopige Synode te Amsterdam in 1892, naar de plaats en aangewezen door de letters R (Rotterdam), U (Utrecht), L (Leeuwarden), H ('s-Graven-hage), en A (Amsterdam). De bijgevoegde cijfers duiden de Artikelen dezer Acta aan.

- A:
- Aangifte voor Examen naar Art. VIII D. K.: R 42, 44; U 70, 76; L 56; H 34,45.
„Aanneming" van lidmaten: U 90.
„Aanneming" door een tegen-Kerkeraad: L 33.
Aantal Avondmaalsbedieningen: R 51,52.
Acta van het Ouderlingencongres: U 184.
Acta Synodi: [R 74], U 111, 200; L 91; H 92, 93; A 92.
Acta van het Zendingscongres: L 34.
Acta als Godsdienstonderwijzer: U 188.
Adviseerende leden: R 64, 72; U 6, 112, 118, 190, 202; L 11, 87; H 5, 7, 22,38; A 4, 10, 77, 81, 93.
Adviseurs voor den Dienst der Barmhartigheid: L 66; H 29, 93; A 43. Afbetaling van proceskosten: A 51, 92. Afdoening van zaken: A 92. Afgevaardigden: R 15, 30; U 6, 102,108, 118, 120, 133, 154, 162, 163, 176, 177; L 5, 47, 51, 70, 73; H 5, 6,53; A 6, 70.
Afgewezenen mogen niet optreden: L 56.
Afval: L 33; H 76. Afwijzing (termijn van): L 56. Agendum: R 1, 2, 3, 16, 25, 31, 35, 36, 42, 45, 51, 53, 60, 63, 68,70; U 12,16; L 11; H 15, 19; A, 4, 12. Algemeene bezittingen: A 59, 91. Ambt der Geloovigen: U 73, 98, 193; L 92; H 55.
Ambt der Ouderlingen: U 97.
Ambt-Vollenhove: U 104, 135; H 79, 93; A 35. Ambten niet te vermengen: R 45,48,50; L 57, 58, 62.
Archief der Synode: U 25,93; L 34; H 93.
Armenzorg-statistiek: H 71.
- Artikel VIII D. K.: R 42, 44; u 58, 59, 63, 67, 70, 76, 146, 166, 169; 170, 178; L 56; H 31, 32, 33, 34, 45, 65, 88, 92; A 30, 46. Assurantie: L 68. Attestatiën: R 31, 34, 51, 52, 68, 69; U 73, 144, 152; L 24; H 55.
Attestatie naar 't Buitenland: L 24.
Avondmaal: R 51, 52; U 87, 88, 95.
- B:
- Barmhartigheid: R 53, 54, 58, 59, U 85, 143; L 66; H 29, 68, 93; A 43.
Basis van onderhandeling met de Christ, Ger.: R 31, 32; U 26, 35, 65, 123, 124, 128, 129, 134, 142, 157, 158, 165, 180; L 40, 55; H 55, 62; A 34, 59, 78, 81, 88, 91.
Bazuin: A 59, 91.
Bededag: R 32, 66, 67; U 99, 189; L 89; H 93; A 38.
Bedienaren des Woords in onderscheiding van Oefenaars: L 21, 63; H 69.
Bedum: L 77, 80, H 77, 93; A 25, 72, 86, 87.
Begrafenisfondsen: L 68.
Belijdenis, afgelegd voor een tegen-Kerkeraad: L 33.
Belijdenis en Belijdenisvragen: U 87, 88, 90; L 64; H 67, 93.
Belijdenis (Gravamen tegen de): U 171; L 56; H 30.
Belijdenis-revisie: L 25; H 21.
Beroep op overheid of volk: U 43, L 26; H 86, 87, 93; A 36, 37.
Beroepbaarheid: R 42, 43, 44; U 58,136, 180; L 57, 58, 62, 76, 86; H 62, 66, 88, Beroepbaarstelling: H 66. 88,

- Beroeping van Christ. Qeref. Predikanten: R 42, 43, 44; U 80; L 44; H 62.
 Beroepingen: U 94, 136; L 57, 58, 62.
 Berijming van pericopen: L 67. Besloten zitting: L 85; H 81, 91; A 29, 30, 82, 83.
 Besluit tot vereeniging: A 91.
 „Bevestiging" van Lidmaten: U 90.
 „Bevestiging" door een tegen-Kerkeraad: L 33. Bevoegdheid van Ouderlingen: R 57, 48, 50; L 57, 58, 62.
 Bevoegdheid eener Voorloopige Vergade-dering: U 28, 29, 30, 69; L 26.
 Bezittingen: A 59, 91. Bezwaarschriften: L 77, 80, 81, 82, 83; H 77, 78, 79, 80, 81, 91; A 28, 72, 86, 87.
 Bezwaarschriftinzending: L 88. Bindende Instructiën: U 27, 33, 34. Boekencensuur: L 64. Buitenland (Attestatiën naar het): L 24. Bm'tenlandsche Bedienaren des Woords: R 42, 44.
 Buitenlandsche Kerken: R 35; U 2, 19, 20, 21, 22, 23, 50, 51, 52, 53, 66; L 24, 25; H 9, 10, 11, 21, 28, 93; A 13, 71.
 Bureau (Ned. statist.): H 71.
 Bijbeluitgave: U 193; L 67.
 Bijbelvertaling: U 193; L 67.
- C:
- CACHET (Ds. F. Lion): H 39, 93; A 19, 22, 24, 89, 90.
 Catechisatiën: R 51, 52; U 87; H 69.
 Catechisatieboekjes: R 51, 52; U 87.
 Catechiseermeesters: H 69.
 Cateehismuspredikatiën: R 51, 22; L 63.
 Censuur: R 51, 52, 68, 69, U 73, 87, 95, 192, 193; L 33, 64, 65, 77, 80, 81, 82, 83, H 80; A 25, 27, 28, 29, 82, 83, 86, 87.
 Censuur naar Art. 55 K. O.: L 64.
 Christelijke Afgescheiden Gemeente: L 48, 54, 76; H 82.
 Christelijke Gereformeerden: R 31, 32, 33, 42, 44, 61; ü 24, 25, 26, 27, 33, 34, 35, 65, 95, 123, 124, 128, 129, 134, 142, 157, 158, 16L 180; L 34, 40, 41, 42, 43, 44, 49, 55, 90; H 14, 19, 26, 35, 46, 50, 54, 55, 62, 93; A 9, 16, 26, 34, 57, 58, 60, 61, 62, 63, 65, 67, 73, 74, 78, 81, 88, 91.
 Christ. Geref. Deputaten: U 26, 65, 123, 124, 128, 165, 180; L 55, 90; H 14, 26, 55, 62; A 26, 34.
 Christ. Geref. Predikanten: R 42, 44; U 180; L 44; H 55, 62. Christelijke Philantropie: L 66 j H 29.
 Christelijk onderwijs: R 53, 54; U 59, 67, 68, 69; L 16, 45, 64, 66; H 22, 75, 93; A 40, 59, 91. Classicale Combinatie gesplitst: U 91, 92, 136, 140, 141; L 17; A 59. Classicale Combinatie gevormd: R 16, 18, 24, 29, 30; A 59.
 Classicale Deputaten: L 20, 66, II 44, 51, 64, 93.
 Classis-inmenging bij vrijmaking van Kerken: R 28, 40; U 73, 193; L 33, H 55; A 59, 91.
 Classicale Samenkomsten: R 16, 19, 94.
 Collecte voor hulpbehoevende Kerken: L 20; H 51.
 Collecte voor de proceskosten: U 43, 44, 45, 60, 197; L 22, 23, 92; H 43, 44, 64, 93.
 Combinatie van Classes: R 16, 18, 24, 29, 30; A 59.
 Commissie van Praeadvies: R, 3, 8, 10; U 12, 122, 127, 181; L 11, 15; H 15, 19; A 12.
 Concept-acte: U 123, 124, 128, 129, 134, 142, 157, 158, 165, 180; L 40, 55; H 55, 62.
 Conclusiën (geünificeerde): A 88, 91.
 Conferentie van Gereformeerde Predikanten: U 189.
 Confessie: U 171; L 25, 56; H 21, 30.
 Congres voor Diakenen: R 58, 59; U 85.
 Congres voor Ouderlingen: U 97, 184.
 Congres voor de Zending: U 86, 172; L 34.
 Conscientiegevallen: L 65, 68.
 Consulente: R 41; H 34.
 Convent te Wezel: L 66.
 Conventikelen: R 25, 28.
 Correspondentie met Buitenlandsche Kerken: R 35, U 2, 19, 20, 21, 22, 23, 50, 51, 52, 53, 66; L 25; H 9, 10, 11, 21, 28, 93; A 13, 71;
 Correspondentie met de Christel. Geref. Synode: U 27, 33, 34, 35, 65, 123, 124, 128, 129, 134, 142, 157, 158, 165, 180; L 90; H 55, 62, 93; A 9, 16, 26, 34, 57, 58, 60, 61, 62, 63, 65, 67, 73, 74, 78, 81, 88.
 Correspondentie met de Kerken van vj-len Ds. LEDEBOER: L 90; H 60; A 41.
 Correspondentie met een Christ. Geref. Kerkeraad: U 180; L 43; H 62.
 Credentiebrieven: R 2, 13, 15; U 4, 6, 7; L 2, 4, 6, 9, 14, 19; H 2, 4; A 2, 5, 71.
- D:
- Dag des Heeren: U 29, 85, 186, 192; L 26, 65; H 86, 87, 93; A 36.
 Dankbetuiging aan de Jurid. Commissie: U 45; L 23; H 43; A Kn

Décharge: A 92.
 Deputatenlijst: R 71; U 109,198; L 93 ;H 93;
 voorts in de Acta der Generale Synode.
 Deputaten der Christ. Geref. Kerk: U 26,
 65, 123, 124, 128, 165, 180; L55; 1114,
 26, 55. 62; A 26, 34. Beputati Classis
 voor hulpbehoevende
 Kerken: L 20, 66; II 45, 51, 64, 93.
 Deputati Synodi: [R 21, 31, 33, 34,
 35,
 36, 40, 42, 43, 44, 58, 59;] U 41, 42, 44,
 50, 51, 58, 60, 65, 69, 70, 76,85,86,97,
 98, 153, 170, 178, 180,186,189,193,194,
 199; L16, 20, 24, 23, 25, 28,35,39, 55, 56,
 58, 66, 76, 80, 84, 86, 92, 93; H 93 ; A 92.
 Deputaten voor de Zending: A 24,
 59,
 89, 91.
 Diaconaal Congres: R 58, 59; U 85.
 Diaconale Conferentiën : R 58, 59; U 85,
 143, 187; L 66; H 29. Diaconale
 Stichtingen: R 53, 54, 58, 59;
 U 85; L 66; H 29. Diaconale
 vertegenwoordiging: U 85,143,
 187; L 66; H 29. Diaconessen: U 85; L
 96. Diaconie: R 53, 54, 58, 59; U
 85, 143,
 187; L 66; H 29, 68, 93; A 43.
 Doodstraf: A 37. Doop: R 51, 52; U 73,
 95, 101; L33,64;
 H 55, 67, 93. Dooperkenning: R 51, 52;
 U 73,95 ;L 33;
 H 55.
 Doop van kinderen van ongedoopten: L 64.
 Doopgetuigen: R 51, 52; H 67, 93; A 47.
 Doopieden: U 87, 95; L 64; H 55.

E;

Emeriti: R. 60; L 21; H 42, 93; A 52.
 Epidemieën: L 89; A 38.
 Erkenning van Acte van Godsdienst-
 derwijzer: U 188.
 Erkenning van Doop: R 51, 52 ; U 73,
 95; L 33; H 55.
 Examenherhaling: H 34; A 39.
 Examen naar Art. VIII K. O.: R. 42, 44;
 U 58, 59, 63, 67, 70, 76, 146, 166, 169,
 170, 178; L 56; H 31, 32, 33, 34, 45,
 65 88, 93; A 30, 46.
 Examen van overgang uit Kerken van
 min vaste formatie: R 42, 44; U 136;
 L 56, 76; H 30, 82, 93.
 Examen Peremptoir: R 42, 43; U 58, 67,
 73, 74, 82, 84, 146, 166, 169, 170, 178;
 L 56; H 22, 30, 88, 93; A 45, 59, 91.
 Examen Praeparatoir: R 42, 43; U 58,
 67, 73, 74, 82, 84,136,140,146,166,169,
 170, 178; L 56; H 31, 33, 88; A 44,59,91.

F:

Faculteit (Theologische): L16; H 22, 93;
 A 40, 59, 94. Formatie [Kerken van
 min vaste]: C 31,
 32, 34; U 42, 136; L 70; H 82; A 42.

Gh

Gasten aan het Avondmaal: U 95.
 Geheime zitting: L 85; II 81, 91; A
 29,
 30, 82, 83.
 Geldermalsen: H 81. Geloofsbelijdenis
 voor een tegen-Kerke-
 raad: L 33. Geloovigen (Ambt der):
 U 73, 98, 193;
 L 92; 11 55.
 Gemeene Kas: R 60; H51, 64, 93; A 59,91.
 Gemeenteleden bij beroepingen: U 94.
 Generale Synode: R 46, 20, 30; U
 102
 194, 125; L 87, 88; H 22, 94 ; A 91, en
 het aanhangsel. Gereformeerde
 Predikanten Conferentie;
 U 189. Gereformeerde
 Zendingsvereniging: U
 86; L 35; 14 39, 93. Geschiedenis der
 vervolgingen: A 50. Geunificeerde
 Redactie: A 88, 91.
 Godsdienstonderwijzersacte: U 188.
 „Goede Vrijdag“ : R 51, 52; L 65.
 Goederen: A 59, 91. Gravamen: U 171;
 L 42, 56, 77, 80, 81,
 82, 83; II. 30, 62. Grensregeling dei"
 plaatselijke Kerken:
 A 59, 91. Grensverandering: U
 63,103,104,106,135;
 A 59, 91. Grondslag van Vereeniging:
 R 31, 32,
 U 26, 35, 65, 123, 124, 128, 129,
 134,
 142, 157, 158, 165,180; L40,55; H 55, 62;
 A 34, 59, 78, 81, 88, 91.
 Gymnasiaal onderwijs: U 68.

H:

Handhaving van een afgewezene: L
 56.
 Heerde: L 48 48, 54, 76; H 82.
 's Heeren Loo: H 29.
 Heidenen: R 36; U 86; L 35; H 39, 93;
 A 19, 21, 22, 24, 59, 89, 90, 91.
 Heiliging van den dag des Heeren: U 29,
 85, 186, 192; L 26, 65; H 86,87, 93; A 36.
 Helmond: L 20, 66; H 90. Heraut: R 16,
 21; U 55, 56; L 93; H 63;
 A 59, 91. Hereeniging met de
 Christel. Geref.: R
 31, 32, 33; U 24, 25, 26, 27, 33, 34,35,
 65, 123, 124, 128, 129, 134, 142,
 157,

- 158, 165, 180; L 40, 41, 42, 43, 44, 49, 50, 55, 90; H 14, 19, 26, 35, 46, 50, 54, 55, 62, 93; A 34, 59, 78, 81, 88, 91.
 Herhaling van beroepingen: L 57, 58, 62; A 59, 91.
 Herhaling van examen: H 34;
 A 30. Herhaling van Praesidium: H 8.
 Herkiezing van Ouderlingen of Diakenen: U 96.
 Historische grenzen: U 105.; A 59, 91.
 Hoorders (toelating van): R 3; U 11, 17, 18, 117, 119; L 3, 7, 9, 85; H 3, 14; A 3.
 Huishoudelijke bepalingen: A 59, 91.
 Huisraad der Synode: U 199; L 87.
 Hulpbehoevende Kerken: R 60; L 20, 76; H 51, 64, 93; A 53, 54, 92.
 Huwelijksbevestiging: L 57, 58, 62; H 78, 91, 93.
- I:**
- Indepenten: R 17; H 21.
 Indische Deputaten: L 35; H 39, 93.
 Inensmelting der plaatselijke Kerken:
 A 59, 91. Ingekomen stukken: 3, 35; U 4, 63, 121, 122, 196; L 8, 48; H 9, 62, 79;
 A 4, 8, 72.
 Ingetrokken Gravamen; L 81. Ingrijpen in het recht der plaatselijke Kerk: L 42; H 68, 76. Inmenging der Classis: R 28, 40; U 73, 93; L 33; H 55. Instructiën: U 27, 33, 34. Instructie voor Deputaten op Midden-Java: A 19.
 Instructie van Oefenaars: L 63.
 Inzending van bezwaarschriften: L 88.
 mvendige Zending: U 86; L 66; II 90.
- J:**
- Java: L 35; H 28, 29, 93; A 19, 21, 22, 24, 59, 89, 90, 91. Joden (Zending onder de): R 36; U 86; L 35; II 93. Juridische Commissie: R 3, 64; U 43, 44, 45; L 23; H 43, 93; A 50.
- K:**
- Kampen: A 59, 91.
 Kas (Gemeene): R 60; H 51, 64, 93; A 59, 91.
 Kerk en Socialisme: H 86; A 39.
 Kerkblad: A 59, 91.
 Kerkelijk Orgaan: R 16, 21; U 55, 56;
 L 93; H 55, 63, 71; A 59, 91. Kerkelijk Verband met de Theol. Facult.: L 16; H 22, 93; A 40, 59, 91.
 Kerkelijke Kas: R 60; H 51, 64, 93.
 Kerkelijke weg voor vragen en voorstellen: U 152; H 87.
 Kerken (Hulpbehoevende): R 60; L 20, 66; H 51, 64, 93; A 53, 54.
 Kerken in 't Buitenland: R 35; U 2, 19, 20, 21, 22, 23, 50, 51, 52, 53, 66; L 24, 55; H 9, 10, 11, 21, 28, 93; A 13, 71.
 Kerken van wijlen Ds. LEDEBOER: R 31 > 32, 34; U 41, 185; L 76, 90; H 60, 93; A 41.
 Kerken van min vaste formatie: R 31, 32, 34; U 42, 136; L 76; H 82; A 42.
 Kerken (Vrijmaking en Reformatie der): R 25, 26, 27, 28; U 54, 73, 193; L 33; H 55,
 Kerken (Zwakke): U 105. Kerkeraad (tegen): R 68, 69; U 73, 193; L 33.
 Kerkeraadloos: U 73; L 33; H 55.
 Kerkvisitatie: R 16, 19; U 57. Koningin Wed. Regentesse: H 73; A 91. Kootwijk: H 89; A 54, 59, 91. Kosten van Deputaten ad Examina: L 56; " H 45, 93; A 55.
 Kosten der Synode: R 16, 20; U 113, 194; L 87. Kostschool: L 66.
 Kruiskerken: R 31, 32, 34; U 42; L 76.
- L:**
- Lager onderwijs: R 53, 54; U 59, 67, 69; L 66; H 75.
 Lastbrieven: U 27, 33, 34.
 LEDEBOER, (Kerken van wijlen Ds.): R 31, 32, 34; U 41, 185; L 76; II 60, 93; A 41.
 Leeftijd voor stembevoegden: U 191.
 Leespredikatiën: R 45, 48, 50; U 57.
 Lemmer: U 42. 136; L 76; H 61.
 Levensverzekeringen: L 68.
 Lidmaten- ; aan eming" en — „bevestiging": U 90.
 LINGEN (VAN): ü 146, 147, 153; L 84.
 LION CACHET: H 39, 93.
 Loo fsHeeren): H 29.
- M:**
- Maartensdijk: L 83. MAKENSCHIJN (Ds. P. W.) H 82. Medewerking bij beroepingen •• U 94. Midden-Java: L 35; H 28, 39, 93; A 19, 21, 22, 24, 59, 89, 90, 91.
 Moddergat: U 103.
 Moderamen: R 3, 4 5, 6 7; U 8, 9, 120, 163, 176; L 7, 89; II 8, 9 15, 19, 92, 93; A, 7, 9.
 Mutatiën: U 80, 118, 120, 153, 154, 162, 163, 176, 177; L 51, 73; H 53b 5 A 70-

H:

Naam onzer Kerken: R 16, 17; U 48; A 59, 78, 91.
 Nalaten van P>elijdenisaflegging: L 64; H 67.
 Namen van afgewezenen : L 56.
 Natie (beroep op de): L 26; H 86, 87.
 Natuurlijke grenzen: U 105; A 59, 91.
 Ned. Statist. Bureau: H 71.
 Nes: U 193.
 Nieuwkerk a/dijsel: A 29, 82, 92.
 Nieuwe Testament berijmd: L 67.
 Noord-Brabant en Limburg: L 20,66; H 90.
 Notulen: U 17, 40, 64, 81, 110, 132, 151, 164, 200; L 32, 53, 75, 91; H 25, 37, 40, 54, 59, 85, 92, 93; A 17, 33, 71,84.

O:

Oefenaars: R 45, 46, 47; U 82, 188; L 21, 57, 58, 62, 63; H 69, 74. „Olie en wijn in de wonden": U 85, Onderwijs: R 53, 54; U 59, 67, 68; L 16, 45, 64, 66; H 22, 75, 93.
 Ongeëxamineerde sprekers: R 45, 46,47; U 82, 169; L 63. Ongeloovige
 Predikanten: L 33. Ontbinding van Classicale Combinatien.
 U 91, 92, 136, 140, 141; L 17. Opgave der Proces-kosten en -collecten:
 L 92; H 64.
 Opleiding van Predikanten: A 59, 91.
 Opleiding voor zendelingen: H 39; A 19, 21, 23.
 Optreden van afgewezenen : L 56-Optreden van niet-geëxamineerden : R 45, 46, 47; U 82, 169; L 63.
 Opvoering van tractementen: U 100; H 41.
 Opzending van attestatien: U 144; H 55.
 Orgaan der Kerken: R 16, 21; U 55, 56; L 93; H 55, 63, 71; A 59, 91.
 Ouderdom van stembevoegden.- U 191.
 Ouderlingsambt: U 97.
 Ouderlingen-beyoegdheid: R 47, 48, 50;
 L 47, 58, 62.
 Ouderlingen-Congres: U 97, 184.
 Oudewater; L 82. Overgangen uit de Christel. Geref. Kerk :
 R 42, 44; U 95; L 41; H 80; A 59, 91.
 Overgangsexamina uit Kerken van min vaste formatie: R 42, 44; U 136;L56, 76; H 30, 82, 93. Overheid (beroep op de): U 43; L 26;H 86, 87, 93 ; A 36, 37. Overname van^ Zindingsgebied: L 35.
 H 39; A 19, 2*1, 22, 24, 59, 91.
 Overzicht der processen: A 50.

P:

Paesens: U 103.
 Particuliere Synode: R 16, 18; U 58; L 18, 28, 39, 88; H 20, 33, 87; A 59, 91,
 Particularia: R. 70; U 49, 181, 191, 192, 193; L 77, 80, 81, 82, 83; H 77, 78,79, 80, 81, 91. Peremptoire examina: R 42, 43; U 58, 67, 82, 84, 146, 166, 169, 170, 178; L 56; II 22, 30, 88, 93; A 45, 59, 91.
 Pericopenberijming: L 67. Persverslag: R 3; U 13, 119; L 10, 31, 52, 74; H 12, 94; A 11. Philantropie: L 66; H 29. Plaats van opleiding tot den Dienst der Woords: R 42, 44; U 136, 149; L 56; A 59, 91. Plaats van opleiding tot Zendeling: H 39, 93 ; A 23. Plaatselijke splitsing of grensverandering: U 63, 103, 104, 106, 135. Praeparatoire examina: R. 42, 43; U 58, 67, 73, 74, 84, 136, 140, 146, 166, 169, 170, 178, L 56; H 31, 33, 88; A 45, 59, 91. Praesidium tweemaal aan denzelfden opgedragen: H 8. Predikanten buiten dienst: R 60; L 21; H 42, 93.
 Predikanten-Conferentie: U 189.
 Predikanten ontkomen aan de „Synodale" Hiërarchie: R. 42, 44; U 73.
 Predikanten uit Buitenlandsche Kerken: R 42, 44. Predikanten uit de Christel. Geref. Kerk:
 R 42, 44; U 180; L 44; H 55, 62.
 Predikanten uit een Kerk van min vaste formatie: R 42,44; U 42,139; L56,76; H 30, 82, 93.
 Predikantsopleiding: A 59, 91.
 Predikantstractementen: R 60; U 100;
 H 41, 51. Predikants-weduwen en -weezen: R 60; L 21; H 42, 93; A 52. Predikatiën over den Catechismus: R51, 52; L 63. Predikatiën ter voorlezing op te stellen: R 45, 48, 50; U 57.
 Prediking o ver het stuk „Van de Kerk": L33.
 Presentielijst: R 12, 14, 15, 64; U6,108, 118, 120, 133, 150, 154, 162, 163, 176, 177; L 4, 15, 51, 73; H 5, 536; A 5, 18, 70, 73, 81.
 Proceskosten-af betaling: A 51, 92.
 Processen: R 63; U 43, 44, 45; L 23; H 43, 93; A 50, 51.

- Processen-collecte: U 43, 44, 45, 60, 197; L 22, 23, 92; H 43, 44, 64, 93; A 51.
Processen-geschiedenis: A 50.
Protestanten (verstrooide): L 66; H 90.
Protestantenkinderen: L 66. Provinciale Synode: R 16, 18; U 58; L 18, 28, 39, 88; H 20, 33, 87; A 59, 91 <
E:
- Ds. RAMAN: U 193; L 56, 85, 86; H 66.
Rechten van- en op- de „Synodalen": R 25, 26," 27, 28; U 73, 193; L 33; H 55,
Rechtsgeleerde Adviseurs: R 3, 64; U 43, 44, 45; L 23; H 43, 93; A 50. Redactie (Geünificeerde) der Conclusiën: A 88, 91. Reformatie der Kerken : R 25, 26, 27, 28; U 54, 73, 193; L 33; H 90. Regeling van Kerkverband: R 16, 17, 18, 19, 20; A 59, 91.
Regeling van vacaturegelden: H 41.
Regentesse (Kon. Wed.): H 73; A 91.
Reglementeering: L 65, 68. Revisie van Bijbeluitgaven: L 67. Revisie van Geloofsbelijdenis: L 25; H 21. Roeping tegenover achtergeblevenen: U 73; L 33; H 55; A 59, 91.
Roeping tot het ambt; L 56.
Rijssen: U 42.
- S:
- Sabbaths-heiliging en -rust: U 29, 85, 186, 192; L 26, 65; H 86, 87, 93; A 36.
Samensmelting: A 59, 91. Secundus (optreden van): H 7, 46; A 70.
Schipperkinderen: L 66. School en Kerk: R 53, 54; U 59, 67, 69; L 16, 66; H 22, 75, 93; A 40, 59, 91.
Schriftelijk indienen: U 16. Singuliere gaven: R. 42, 44; ü 58, 59, 63, 67, 70, 76, 146, 166, 169, 170, 178; L 56; H 31, 32, 33, 34, 45, 65, 88, 93; A 30, 46.
Sliedrecht: U 42. Sociaal Congres: A 39.
Socialisme: H 86; A 39. Splitsing eener Kerk: U 63, 103, 104, 106, 135; A 35.
Stad-Vollenhove: U 104, 135; H 79, 93; A 35.
Statistiek van Armenzorg: H 71.
Statistisch Bureau: H 71. Stemrecht: ü 191. Stichtingen: R 53, 54, 58, 59; U 85; L 66; H 29; A 59, 91. Studeerenden in de Theologie: U 67, 68; L 45; H 22, 93. Studiefondsen: U 67, 68; L 45.
- Stukken (Ingekomen): R 3, 35; U 4, 63, 121, 122, 196; L 8, 48; H 9, 62, 79; A 4, 8, 72.
Suppletiefondsen: R 53, 54. „Synodaal" Genootschap: R 25, 26, 42, 44, 68, 69; ü 73, 193; L 33; H 55; A 59.
Synodaal huisraad: U 199; L 89.
Synodale Kerk: R 16, 20; U 189, 194, 199; L 87, 88, 89; H 1% 73, 93; A1; en de Acta der Generale Synode.
„Synodale" personen of handelingen: R 68, 69; U 73, 193; L 3, 33; H 3, 55; A 59. Synode Generaal: R 16, 20, 30; U 102, 194, 195; L 87, 88; H 22, 94; A 91, en het aanhangsel. Synode Particulier (of Provinciaal): R 16, 18; U 58; L 18, 28, 39, 88; H 20, 33, 87; A 59, 91.
- T:**
- Tegen-Kerkeraad : R 68, 69; U 73, 194; L 33.
Termijn van afwijzing: L 56; H 34.
Terugvallen in het Genootschap: L 33; H 76.
Theologische Faculteit: L 16; H 22, 93; A 40, 59, 91.
Theologische professoren: H 22; A 10.
Theologische School: A 59, 91.
Theologische studiën: U 59, 67, 68; L 45; H 22, 32.
Toegang als adviseurs: H 22; A 10.
Toelating tot het Avondmaal: U 87, 90, 95; L 73; H 55.
Toelating tot den Dienst des Woords: R 42, 43, 44; U 58, 59, 63, 67, 70, 73, 74, 76, 82, 84, 136, 146, 166, 169, 170, 171, 178; L 42, 56; H 30, 55, 62, 88, 93; A 30, 44, 45, 46.
Toelating van hoorders: R 3; U 11, 17, 18, 117, 119; L 3, 7, 9, 85; H 3, 14; A 3.
Toezicht op Bijbel-uitgaven en — vertalingen: U 193; L 67.
Toezicht op Doopleden: U 73, 87, 95; L 64.
Tractementen: R 60; U 100 j H 41, 51.
Tucht: R 51, 62, 68, 69; U 73, 87, 95, 192, 193; L 33, 64, 65, 77, 80, 81, 82, 83; H 80; A 25, 27, 28, 29, 82, 83, 86, 87.
- IJ:**
- Uitgave der Acta: U 111, 200; L 91; H 92, 93.
Unificatie van Conclusiën: A 88, 91.
Universiteit (Vrije): U 68; L 16; H 22, 93; A 40, 59, 91,

V:

Vacante Gemeenten: R 45, 48, 50; U 83; L 57, 58, 62; H 34, 41, 69, 74.
 Vacaturedienst: R 45, 48, 50; U 83; H 41.
 Vacaturegelden: H 41. A. A.
 VALKENBURGH: A 28, 86, 87. „Vaste* oefenaars: L 57, 58, 62; H 69.
 Veenendaal: H 78, 91, 93; A 27.
 Verantwoordelijkheid voor beroeping: U 94.
 Verbreking van Kerkgemeenschap: U 83; L 56. Verdeeling der algemeene proceskosten: A 51, 85.
 Vereenigingsbesluit: A 91. Vergadering der Synode: U 108, 159. Verhouding van School en Kerk: R 53, 54; U 59, 67, 68; L 16, 45, 64, 66; H 22, 75, 93; A 40. Verlof tot vertrekken: R 3, 39, 49, 55, 57, 60, 64; U 37, 75, 77, 137, 145, 154, 177, 190; L 47, 51, 70, 73; H 46; A 66.
 Vermenging van ambten: L 57, 58, 62.
 Verplichting om te beroepen: L 57, 58, 62; H 34, 69. Verslag voor de Pers: R 3; U 13, 19; L 10, 31, 52, 74, 94; H 12, 91; A 11.
 Verstrooide Protestanten: L 66; H 90.
 Vervanging van primi: H 7, 46; A 70.
 Vervanging van een Redenaar des Woords: R 45, 48, 50; L 57.
 Vervanging van Deputaten: L 25, 55.
 Verzorging van ter Reformatie gezinden onder het Genootschap: U 73, 193; L 33; H 55; A 59, 91. Verzuim van Belijdenis-afleggen: L 64; H 67, 93.
 VETHAKE (Ds. K. W.): H 76. Visitatie der Kerken: R 16, 19; U 57. Vollenhove: U 103, 135; H 79, 93; A 35. Voorloopig Kerkelijk Verband: R 16, 17, 18, 19, 20. Voorwaarden van een mef-Candidaat in de Theologie: R 42, 43; U 136, 140. Vrijdag („Goede“): R 51, 52; L 65.

Vrije Gereformeerde Gemeente: U 42, 136; L 76; H 60, 82, 93. Vrije Kerken: R 31, 32, 34; U 42, 136- L 70; H 82; A 42.
 Vrije Universiteit: U 68; L 16; H 22, 93; A 40, 59, 91. Vrijheid aangaande plaats van opleiding: R 42, 44; U 136, 140; L 56; H 55; A 59, 91.
 Vrijhoeve-Capelle ■. L 81. Vrijmaking der Kerken: R 25, 26, 27, 28 U 54, 73, 193; L 33; H 90.

W:

Weduwen: R 60; L 21, 66; H 42, 93; A 52.
 Weezen: R 60; L 21, 66; H 42, 93; A 52.
 Weg (Kerkelijke, voor vragen en voorstellen): U 152; H 87.
 Wegblijven zonder secundus: U 107.
 Werkgevers: U 85, 185; L 65, H 86; A 39.
 Werklieden: U 85, 185; L 65; H 86; A 39.
 Wezel: L 66.
 Wierum: U 103.

Z:

Zaandam: A 72, 83. Zegen opleggen: R 45, 48, 50. Zelfstandig Christel. Geref. Kerk: U 42-Zendelingsopleiding: H 39; A 19, 21, 23, 24, 89, 90. Zending: R 36; U 86, 172; L 34, 35, 39, H 39, 93; A 19, 21, 22, 24, 59, 89, 90, 91.
 Zending erkend als roeping der Kerken.- R 36; U 86; L 39; H 39; A 22, 24, 89, 90.
 Zendings-Congres: U 86, 172; L 34.
 Zendings-Deputaten: A 59, 89, 90, 91.
 Zendingsvereniging (Geref.): U 86; L 35; H 39, 93; A 22, 24, 59, 89, 90, 91.
 Zondagsheiliging: U 29, 85, 186, 191; L 26, 65; H 86, 87, 93; A 36. Zorg voor predikatiën ter voorlezing: R 45, 48, 50; U 57.
 „Zwakke.. Kerken: U 105.

ACTA

VAN DE

GENERALE SYNODE

DEE

IN DEN NAAM ONZES HEEEN JEZÜ CHEISTI

GEHOUDEN TE
AMSTERDAM

IN

1892.

EERSTE EN EENIGE SESSIE.

Ben XVII Juni m het jaar Buizend acht honderd twee en negentig.

Vrijdags na den middag.

ART. 1.

In het jaar na de geboorte onzes Heeren en Zaligmakers Jesu Christi, Opening der duizend acht honderd twee en negentig, op den zeventienden dag van ^sd Juni, is vergaderd geweest en te één ure aangevangen in den naam en de vreeze des Heeren eene Generale Synode der Gereformeerde Kerken in Nederland. Deze vergadering vond eene toebereide plaats in het kerkgebouw op de *Keizersgracht, Zuidzijde, te Amsterdam,*

Als de afgevaardigden der verschillende Provinciale Synoden en Classen, de professoren en de genoodigde adviseurs gezeten waren, heeft Ds. WILLEM HENDRIK GISPEN, predikant te Amsterdam, de Synode geopend.

Nadat de vergadering had gezongen uit den 106en Psalm, verzen 25 en 26:

Dies hebt G', o God, hun last verlicht,
Zelfs voor huns vijands aangezicht.
Verlos ons ook als onze vad'ren ;
Wil ons, nog overal verspreid,
Genadig weer bijeen vergad'ren;
Zoo word' uw Naam en roem verbreid.

Geloofd zij Isrels groote God !
Zijn gunst schenk' ons dit heilgenot;
Zoo zullen wij zijn goedheid danken.
Dat al wat leeft Hem eeuwig eer'! Al 't
volk zegg' Amen, op mijn klanken!
Juich, aarde! loof den Opperheer!

en de Praeses had voorgelezen uit den Woorde Gods Psalm 126:

- Een lied Hammaalöth.
Als de HEERE de gevangenen Sions wederbracht, waren wij gelijk degenen, die droomen.
2. Toen werd onze mond vervuld met lachen, en onze tong met gejuich.
Toen zeide men onder de heidenen: De HEERE heeft groote dingen aan deze gedaan.
 3. De HEERE heeft groote dingen bij ons gedaan; *dies* zijn wij verblijd.
 4. O HEERE, wend onze gevangenis, gelijk waterstroomen in het zuiden.
 5. Die met tranen zaaien, zullen met gejuich maaien.
 6. Die het zaad draagt, dat men zaaien zal, gaat al gaande en weenende; *maar* voorzeker zal hij met gejuich wederkomen, dragende zijne schoven.

ging hij voor in den gebede.

2.

Mededeeling van Daarna heeft de Praeses mededeeling gedaan van de besluiten, die, de besluiten van letterlijk gelijkloidend, waren genomen door de laatste Algemeene Synode der Christel. der Christelijke Gereformeerde Kerk (den 16den Juni 1.1.) en door de Geref. Kerk en laatste Voorloopige Synode van Nederduitsehe Gereformeerde Kerken Voorl. Synode (insgelijks den 16 Juni 1.1.) tot de alnu plaats vindende vereenigde zitting van Nederd. Ge- Die besluiten luiden aldus: rei.
Kerken tot

vereenigde zit- ^o Voorloopige Synode van Nederduitsehe Gereformeerde Kerken, zitting houdende te Amsterdam op 16 Juni 1892,
me*

Van oordeel, dat er, na de onderhandelingen, die tusschen *de Synode der Christelijke Gereformeerde Kerk van Leeuwarden* en *de Voorloopige Synode van Nederduitsehe Gereformeerde Kerken van 's Gravenhage*, in den jare 1891, en sedert door de Deputaten van beide Synoden gevoerd zijn, — geen wettige oorzaak meer aanwezig is, waarom de Kerken, die zij vertegenwoordigt, in de meerdere vergaderingen gescheiden zouden blijven van die der Christelijke Gereformeerde Kerken;

verklaart in naam harer Kerken, dat deze van nu voortaan bereid zijn, in één zelfde Kerkverband saam te leven en in een zelfde Generale Synode en mindere vergaderingen saam te komen met de Kerken, vertegenwoordigd door de Synode der Christelijke Gereformeerde Kerk, en *besluit* dienvolgens:

ten eerste, deze vereeniging tot stand te brengen op den grondslag van de gemeenschappelijke belijdenis der Drie Formulieren van Eenigheid, van de Gereformeerde Kerkenordening (laatstelijk in 1619 bevestigd), en van hetgeen tusschen de Synoden van Leeuwarden en 's Gravenhage, bovengenoemd, is overeengekomen, en voorts ingevolge opdracht dezer Synoden door hare Deputaten is verricht, hetwelk thans door de beide Synoden van Amsterdam is goedgekeurd;

ten tweede, om, als blijktens de credentiebrieven daartoe gemachtigd, op Vrijdag 17 Juni 1892, in het gebouw der Keizersgrachtkerk, met de afgevaardigden en adviseerende leden van de Synode der Christelijke Gereformeerde Kerk in vereenigde zitting saam te vloeien als *Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland*, indien althans vóór dien tijd bericht zal zijn ingekomen, dat de als Bijlage A bij dit besluit gevoegde reeks van nadere bepalingen ¹⁾, die zij zelve hiermede verklaart goed te keuren, eveneens door de Synode der Christelijke Gereformeerde Kerk is aangenomen;

ten derde, om haar moderamen te machtigen, ineen te smelten met het moderamen van de Synode der Christelijke Gereformeerde Kerk, opdat dit gemengde moderamen de vereenigde zittingen leide; met dien verstande, dat bij gelijkheid in qualiteit de oudere in jaren vóór den jongere ga;

ten vierde, om onverwijld van dit besluit bericht te zenden aan de Synode der Christelijke Gereformeerde Kerk;

en *ten vijfde*, de Generale Synode te machtigen, aan de Hooge Regeering namens haar van dit genomen besluit kennis te geven, en drie Deputaten voor correspondentie met de Regeering tot op de eerstvolgende Generale Synode aan te wijzen.

Bovenstaand besluit is met eenparige stemmen aangenomen, en van de Synode der Christelijke Gereformeerde Kerk is bericht ingekomen, dat zij de nadere bepalingen heeft aangenomen, zoodat dit besluit rechtskracht heeft erlangd.

A. KUYPER. G. VAN
GOOR. L. H.
WAGENAAR.
J. H. FERINGA.

Amsterdam, 16 Juni 1892.

De Synode der Christelijke Gereformeerde Kerk, zitting houdende te Amsterdam op 16 Juni 1892,

¹⁾ Art. 91 van de Acta der Voorloopige Synode.

Van oordeel, dat er, na de onderhandelingen, die tussehen *de Voorloopige Synode van Nederduitsche Gereformeerde Kerken van 's Gravenhage*, en *de Synode der Christelijke Gereformeerde Kerk van Leeuwarden*, in den jare 1891, en sedert door de Deputaten van beide Synode gevoerd zijn, — geen wettige oorzaak meer aanwezig is, waarom de Kerken, die zij vertegenwoordigt, in de meerdere vergaderingen gescheiden zouden blijven van die der Nederduitsche Gereformeerde Kerken;

verklaart in naam harer Kerken, dat deze van nu voortaan bereid zijn, in één zelfde Kerkverband saam te leven en in een zelfde Generale Synode en mindere vergaderingen saam te komen met de Kerken, vertegenwoordigd door de Voorloopige Synode van Nederduitsche Gereformeerde Kerken, en *besluit* dienvolgens:

ten eerste, deze vereeniging tol stand te brengen op den grondslag van de gemeenschappelijke belijdenis der Drie Formulieren van Eenigheid, van de Gereformeerde Kerkenordering (laatstelijk in 1619 bevestigd), en van hetgeen tussehen de Synoden van 'sGravenhage en Leeuwarden, bovengenoemd, is overeengekomen, en voorts ingevolge opdracht dezer Synoden door hare Deputaten is verricht, hetwelk thans door de beide Synoden van Amsterdam is goedgekeurd;

ten tweede, om, als blijktens de credentiebrieven daartoe gemachtigd, op Vrijdag 17 Juni 1892, in het gebouw der Keizersgrachtkerk, met de afgevaardigden en advi-seerende leden van de Voorloopige Synode van Nederduitsche Gereformeerde Kerken in vereenigde zitting saam te vloeien als *Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland*, indien althans vóór dien tijd bericht zal zijn ingekomen, dat de .als Bijlage A bij dit besluit gevoegde reeks van nadere bepalingen, die zij zelve hiermede verklaart goed te keuren, eveneens door de Voorloopige Synode van Nederduitsche Gereformeerde Kerken is aangenomen;

ten derde, om haar moderamen te machtigen, ineen te smelten met het moderamen van de Voorloopige Synode van Nederduitsche Gereformeerde Kerken, opdat dit gemengde moderamen de vereenigde zittingen leide; met dien verstande, dat bij gelijkheid in qualiteit de oudere in jaren vóór den jongere ga;

ten vierde, om onverwijld van dit besluit bericht te zenden aan de Voorloopige Synode van Nederduitsche Gereformeerde Kerken ;

en *ten vijfde*, de Generale Synode te machtigen, aan de Hooge Regeering namen haar van dit genomen besluit kennis te geven, en drie Deputaten voor correspondentie met de Regeering tot op de eerstvolgende Generale Synode aan te wijzen.

Bovenstaand besluit is met eenparige stemmen aangenomen, en van de Voorloopige Synode van Nederduitsche Gereformeerde Kerken is bericht ingekomen, dat zij de nadere bepalingen heeft aangenomen, zoodat dit besluit rechtskracht heeft erlangd.

W. H. GISPEN. H.
BEUKER. C. v.
PROOSDIJ.
J. WESTERHUIS.

Amsterdam, 10 Juni 1892.

ART. 3.

Krachtens deze besluiten moest het Moderamen bestaan uit de broeders Moderamen. WILLEM HENDRIK GISPEN en Dr. ABRAHAM KUYPER, predikanten van Amsterdam, *Praesides*, HENDRIK BEUKER, predikant van Leiden en Dr. GERRIT VAN GOOR, predikant van Bunschoten, *Assessoren*, Dr. LUITJEN WAGENAAR, predikant van Leeuwarden, en CORNELTS VAN PROOSDIJ, predikant van Baarn, mitsgaders JOHANNES WESTERHUIS, predikant van Heerenveen, en JOHANNES HERMAN FERINGA, predikant van Klundert, *Scribae** Deze laatstgenoemde was echter per telegram naar huis ontboden.

ART. 4.

De Praeses heeft hierop de Presentielijst gelezen, die aldus geteekend was:
Presentielijst, a. Afgevaardigden der Provinciën en Classen:

Uit de provincie Groningen :

T. Bos, G. GEERDS en J. TEVES Tz., predikanten, en M. DEKKER, W. J. KIERS en J. BOER, ouderlingen.

Uit Friesland:

J. VAN ANDEL, J. WESTERHUIS, Dr. L. W. WAGENAAR, J. J. A. PLOOS VAN AMSTEL, R. K. BROUWER en F. W. SLUIJTER, predikanten, en Ds. A. W. NIJENHUIS, D. MOLENAAR, L. EUNIA, L. J. VISSER, K. PASMA en PH. DE WOLF, ouderlingen.

Uit Drente:

A. M. DONNER en J. GROENEWEGEN, predikanten, en G. A. BOSCH en J. VAN DALEN HZN., ouderlingen.

Vit Overijsel:

J. BAVINCK, J. HESSELS en Dr. C. C. SCHOT CZ., predikanten, en G. OHMAN, I. KROON en L. C. CNOPIUS, ouderlingen.

Uit Gelderland:

W. J. DE HAAS, J. N. LINDEBOOM, J. H. F. GANGEL en D. KOFFLJBERG, predikanten, en F. TE WINKEL, I. F. VAN HULSTEYN, H. J. HAZELHOFF en G. v. ZWALUWENBURG, ouderlingen.

Uit de provincie Utrecht:

M. VAN MINNEN, C. VAN PROOSDIJ, G. J. BARGER en Dr. G. v. GOOR, predikanten, en J. VAN DER BIJL, G. BOS, G. DAVELAAR en J. DE RUYG, ouderlingen.

Uit JSloord-Holland:

W. H. GISPEN, A. VAN DER SLUYS, Dr. A. KUYPER en J. LANGHOUT, predikanten, en D. SWAGERMAN JR., A. COLIJN, W. C. BREEN en P. VERMEULEN, ouderlingen.

Uit Zuid-Holland :

L. v. D. VALK, H. BEUKER, J. C. SIKKEL, W. F. A. WINCKEL, C. L. F. VAN SCHELVEN, D. BOONSTRA en K. FERNHOUT, predikanten, en C. M. VAN HEIJZELEDOORN, I. H. LANDWEHR, D. S. MELJBOOM, A. HEIJ GZN., M. VAN MUISWINKEL, W. A. VROLIJK SR. en M. VAN OSTENDE, ouderlingen.

Uit Noord-Brabant :

Js. VAN DER LINDEN, A. BRINK en J. H. FERINGA (Art. 8), predikanten, en J. DEN BOER, G. VAN DER BEEK en K. DANE CZN., ouderlingen.

Uit Zeeland:

A. LITTOOIJ, L. BOUMA, en J. H. M. G. WOLF, predikanten, en D. MULDER* A. SCHEELE en P. MELIS PZN., ouderlingen.

Credentiebric* Alle deze broeders waren blijkens het onderzoek der credentie-brieven, ven en volmach- ja^ op <je voorafgaande Synodale vergaderingen geschied was, door de Provinciën of Classen wel en wettig afgevaardigd, en gevolmachtigd, oni ook samen te komen als Vereenigde Synode.

b. Hoogleraren en Praeadvisers:

Dr. H. BAVINCK, H. DE COCK, Ds. J. H. DONNEE, Dr. W. GEESINK, L. LINDEBOOM, M. NOORDTZIJ, Dr. F. L. BUTGERS, S. VAN VELZEN SR., D. K. WIELINGA, Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN, Ds. F. LION CACHET, Ds. N. A. DE GAAY FORTMAN, Ds. H. HOEKSTRA. W. HOVY, Mr. L. W. C. KEÜCHENIUS, Ds. P. J. W. KLAARHAMER, Ds. H. W. VAN LOON, Dr. H. D. MATTHEWS, Ds. L. NEIJENS, Ds. B. VAN SCHELVEN, Ds. A. H. GEZELLE MEERBURG, Ds. E. KROVELD en Mr. D. P. D. FABIÛS.

ART. 5.

Alsnu heeft de Praeses, Ds. W. H. GISPEN, uitgesproken de navolgende openingsrede : Openingsrede
^ W . H .

Het is mij groot en wonderlijk, G. B., U te mogen begroeten en welkom te heeten in deze Vereenigde Zitting.

Wat ik U daar voorlas uit den 126sten Psalm heeft beteekenis ook voor ons. Niet dat er zoo'n overeenkomst is tusschen Nederland en Babel, neen, de verhouding is omgekeerd. Wij zijn in ons eigen vaderland in ballingschap geweest; als ballingen en pariahs hebben we omgezworven. Doch God heeft groote dingen aan ons gedaan. Dies zijn wij verblijd! Is het niet iets groots, dat wij hier mogen samenzijn op deze plaats, van deze schare omringd ?

Het is geweest in 't jaar 1836, dat in ditzelfde Amsterdam de eerste Synode gehouden werd van de „Gemeente Jesu Christi," zooals ze zich noemde. Ze werd gehouden op de Baangracht in een *pakhuis*, in alle stilte, om der vervolging wil; op een plekje, waar de politie haar niet zoo dadelijk vinden kon.

Dat was de toestand ruim een halve eeuw geleden. En nu — wat heeft de Heere ons een reden gegeven tot het grootmaken van zijn heiligen Naam!

Toen „van buiten strijd, van binnen vrees". — Als de nederzettingen in Amerika moesten we eerst een bosch omhakken, eer we konden zaaien. Wij hebben toen wel eens wat uitgerooid, dat moest blijven staan, en laten staan, wat moest worden uitgerooid: doch daar is een groot werk gedaan in den Naam des Heeren. Onze broeders DE COCK, BRUMMELKAMP, VAN RAALTE, GEZELLE MEERBURG en zoovele anderen, danken nu reeds voor den smaact, dien ze op aarde mochten lijden; Professor VAN VELZEN is de eenige, door God gespaard, om nog dit werk te aanschouwen; kon hij nog tot u spreken, hij zou u toeroepen: „Kinderkens, hebt elkander lief!"

't Staat mij nog even levendig voor den geest, dat de Voorzitter der laatste Voor-loopige Synode in zijn intrêerede als predikant hier te Amsterdam zeide:

„Wij moeten verbouwen of — verhuizen!" — Hij wist nog niet hoe. Hij heeft echter gedaan, wat hij doen moest.

Evenals de mannen van '34 hebben ook hij en de mannen, die met hem waren, gedaan wat ze konden. Ook zij zijn wederrechtelijk uit hun huis gezet. God heeft echter nieuwe woningen gegeven; ziet het hier in dit kerkgebouw; en niet het minst is hun wetenschappelijke arbeid rijk gezegend, zoo dat heel de Christelijke wereld nu deze gebeurtenis zal moeten aanvaarden als een feit, eenig in de geschiedenis van Neêrlands Kerken. Als wij ook dit aanschouwen, dan juicht ons harte: de Heere heeft groote dingen aan ons gedaan.

Gode zij dank vooral daarvoor, dat de mannen van '34 en '86 elkaar hebben leeren verstaan en begrijpen. Door zijn genade zijn wij vereenigd.

En nu heb ik U allen een goeden raad te geven.

Als morgen iemand tot mij komt en zegt: „dat had ik nu niet van u gedacht, dat gij u op de Doleerende lijn hebt laten brengen", dan heb ik mij voorgenomen te zeggen: „gij hebt gelijk"; en als tot u, broeders, die vriend komt zeggen: „wel, wel,

zijt gij nu toch Afscheiden geworden? Dat had ik niet gedacht!" zeg dan ook maar: „gij hebt gelijk"----

Wij zijn nu één geworden; en God geve, dat wij eerlang zóó samengevloeid en saamgesmolten mogen zijn, dat niemand begrijpt, waar die samenstellende deelen zijn gebleven.

Het is toch geen samenvoeging van „ijzer en leem", maar van ijzer met ijzer, van zilver met zilver, van goud met goud!

Die samenvoeging geschiedt in het *vuur*; — daarin, broeders, worden wij zóó vast-gesmeed, dat alleen de kenner nog zal kunnen ontdekken, waar de samenvoeging ligt. Wij zijn gegaan en zullen nog gaan door het vuur van critiek en kwaadspreking. Nu, dat is goed. Wij hebben wel eens den hamer gebruikt, zoodat sommigen zeiden: „Ze slaan alles kort en klein." Maar de God des hemels wist waar de slagen moesten neerdalen en Hij heeft onze harten bestierd en het vuur gebruikt om de gebroken deelen weder saam tot een geheel te maken, zoodat wij hier staan voor Overheid en Volk in 't midden der natie als ééne Kerk met den éénen, heerlijken *naam*, die onzen vaderen zóó dierbaar was, „de Gereformeerde Kerken in Nederland", waarin alleen maar plaats is voor de Souvereiniteit van den Christus Gods!

Broeders! wij zijn innig verblijd. De jongeren wellicht alleen — verblijd. Zij zingen: „De Heer wil ons in gunst aanschouwen; Hij zal Jeruzalem herbouwen, vergaren en in vree doen leven, hen, die uit Israël zijn verdreven." Wij, ouderen, denken ook aan het verleden. Wij hebben zoovele herinneringen. Een mens kan gehechtheid hebben aan uitwendige dingen. Elks aandeel, dat hij gehad heeft in den kerkelijken strijd en in den gang der zaken, ligt daar, als een kapitaal, waarvan de Heere zegt: „gij hadt kleine kracht, doch gij hebt mijnen Naam niet verloochend!"... Dien Naam zij eere! In dien Naam roep ik u het „welkom" toe, broeders van wederzijden! —

Met een enkel woord heet ik nog den ouden Vader VAN VELZEN welkom. Toen ik gisteren hoorde, dat Gij hier komen zoudt, dacht ik aan uw catechisaties, dié ook ik in mijne jeugd genieten mocht, waarbij onzerzijds vaak schrikkelijke ketterijen openbaar werden. Dan vroegt gij: „hoe kom jelui daar toch aan?" Doch wij dachten, dat het een bovenmenselijke taak was om elke week een der 37 artikelen te leeren en maakten dan wel eens misbruik van uwe goedheid. Als gij binnen kwaamt in het ouderwetsche predikanteneostuum heb ik menigmaal op uw driekanten hoed gestaard, en daarnaast me een koningskroon voorgesteld, schitterende van edelgesteenten. Als ik had mogen kiezen, ware toen reeds mijne keuze niet twijfelachtig geweest.

En waar ik nu als Voorzitter dezer Vereemgde Synode U mag welkom heeten, is mij dit een groot en wonderbaar voorrecht. Wij allen hier hebben U lief. Veelmalen heb ik in deze stad achtergebleven broeders hooren zeggen: „Ds. v. VELZEN heeft mij geleerd, wat Gereformeerd was." De gevolgen van uw arbeid zijn verrekend geweest. Man van energie toont Ge U, om U nog hierheen te laten dragen; man van energie zijt gij altijd geweest om door benden te dringen en over muren te springen. Gij draagt het eereteeken van den strijd voor 't Vaderland. Gij hebt een schooner strijd gevoerd. Eerlang gaat gij henen in de vreugde uws Heeren!

Ik weet niet, hoe het in den hemel is; maar als de gelukzaligen daar met elkaar spreken en belang stellen in den strijd en de blijdschap der kerk op aarde, vertel dan uw oude medestrijders wat gij hier hebt aanschouwd, en hun vreugde zal groot zijn, als Gij hun toeroept: Ze zijn één!

ART. 6.

Rede van Dr. Hierop heeft de tweede Praeses, Dr. A. KUYPER, het woord
erlangd,
KUYPER.

die ongeveer aldus sprak:

Waarde voorzitter! Al wat als praeses te zeggen was, is door u zoo kort en zoo uitnemend gezegd, dat ik niet anders dan daarop volmondig amen kan zeggen; daarin komt onze eenheid dus reeds uit. Ook ik weet, dat er over dit samenzijn vreugde is bij de engelen Gods, en daarom jubelt ook mijne ziele over de groote dingen, die de Heere onze God gedaan heeft. Den Simeon in ons midden roep ik met u toe: „Laat

nu, Heere, uw dienstknecht gaan in vrede naar uw woord, want den wensch zijner ziele hebt Gij hem gegeven. VAN VELZEN, gij zijt ook voor mij een broeder en vader in Christus geweest, en in u meest ligt de historische eenheid en de gemeenschap onzer Kerken bezegeld.

En nu, er is in laatste dagen zoo veel opgeruimd; laat ook my dan beginnen met een struikelblok uit den weg te nemen, dat ik op den weg gelegd had. In Den Haag heb ik aan het slot mijner rede een beeld gebruikt, toen ik uitriep: „Sion, trek nu uw bruiloftskleed aan, de dag van het blijde huwelijk komt straks!" Dit beeld neem ik thans terug. Want ik schrik op de enkele gedachte, dat we hier voor eene huwelijksluiting zouden staan. Wie toch zou dan in deze vereeniging *de man*, en wie *de vrouw* zijn, en bij wien zou de maritale macht berusten? Dat beeld van het huwelijk zou zoo opgevat niets dan één kolossale misgreep worden. Door mij alleen als tertium comparationis bedoeld, om aan te duiden dat tusschen het huwelijk en de bruiloft nog een zekere tijd moest verioopen, zou het nu aan de vereeniging in den weg staan. Daarom, mijnheer de voorzitter, weg met dat huwelijksbeeld, en heden een ander, beter beeld op den voorgrond. Zie, wanneer hier in Amsterdam onze lagere scholen uitgaan, zien wij langs onze Keizers- en Heerengrachten vaak benden jongens loopen, die, zoodra zij elkaar op een brug ontmoeten, met riemen en tasschen op elkaar inslaan, om geen andere reden dan omdat de een in deze, de ander in die school thuis behoort. Maar komt ge nu zes, zeven jaren later en ontmoet ge deze zelfde jonge mannen *op de Hoogeschool*, dan is alle veete vergeten, aan de worsteling van eertijds wordt niet meer gedacht en, na behoorlijk ontgroend te zijn, omarmen ze elkander als broeders. De *hoogere* school maakte hen één. En zoo nu ook gingen wij dusver elk op een eigen *lagere* school, en vlogen, omdat we tot eene andere school behoorden, elkander soms vrij hardhandig in het haar. Maar nu ontmoeten ook wij elkander saam op een zelfde *hoogere* school, en is daarmee ook onze eenheid bezegeld. We zijn nu beiderzijds opgeklommen tot een *hooger* standpunt, en juist in dat *hoogere* ligt onze hope voor de toekomst. Kiest ge dit beeld, dan gevoelen we ons saam één; maar dat huwelijksbeeld zou den twistappel onder de broederen werpen, en maar al te spoedig onze eenheid weer doen splijten. Ook hier geeft de historie ons eene les. Toen in onze Kerken na de dagen van Dordt het verschil tusschen Infra- en Supralapsarianisme aan de orde was, dacht niemand er aan, hier eene partijquaestie van te maken. Maar toen daarna de booze dagen van de Voetianen en Coccejanen zijn gekomen, heeft men onze Kerken uiteengescheurd, is men te kwader ure gaan bepalen, dat er op elke nominatie zooveel van de Voetianen en zooveel van de Coccejanen moesten staan, en heeft men al de kracht van het kerkelijk leven op dit ééne twistpunt saamgetrokken. Dat heeft toen onze Kerken verwoest en machteloos gemaakt, en het is door dien boozen twist, dat ze zelve den triomf van het Rationalisme mogelijk hebben gemaakt. En datzelfde gevaar zou ons ook nu bedreigen" indien we van nu af aan in onze Kerkeraden, Classen en Synoden echt ouderwetsch gingen zeggen: „Laat in elke commissie en in elke vergadering zooveel mannen van 1834 en zooveel van 1886 gekozen worden." Tegen dat gevaar waarschuw ik u met al den ernst, die in mij is. De tweeheid moet nu uithebben, doordien we op de *hoogere* school van Christus saamkomen, in Hem, in ^WTien niet is man of vrouw, geen dienstknecht of vrije, maar in Wien ook niet zijn mag Separatist of Doleantist.

Geachte voorzitter, nog in een ander opzicht zou dat beeld van het huwelijk bedenkelijk kunnen worden. Gaat men ten huwelijk, dan huwt men alleen wie men liefheeft, omdat we ons geboeid en aangetrokken gevoelen door den persoon. Zóó opgevat zouden we dus alleen met hen uit beide groepen ons vereenigen, die we lief vonden en die ons aantrokken. En dat is lang niet met allen het geval, ik vind lang niet alle Calvinisten lief en menig Calvinist mij ook niet. Maar dit deert niet. Immers niet persoonlijke sympathie moet in Christus' Kerk over onze liefde beslissen. Waar men dit doet, is het beginsel zelf van Christus' Kerk prijs gegeven. Niet omdat u de broeders aanstaan, maar omdat God ze liefheeft en God ze met u samenbracht, daarom moet gij ze liefhebben. In den oorlog deelt een kolonel vaak zijne manschappen zóó in, dat naast elkaar komen te staan mannen, die elkaar geheel vreemd zijn of elkaar lang niet prettig vinden. Maar komt de vijand in het gezicht en knalt het schot, dan

vragen ze daar niet naar, maar staan voor elkaar als leeuwen. Althans zoo moet het zijn, en alleen een leger waarin zulk een geest heerscht, behaalt de victorie. Welnu, ook wij zijn eene strijdende Kerk, en het is onze veldheer Jezus Christus, die ons heeft ingedeeld en naast elkander geplaatst om in één gelid en op eenzelfde slagveld te strijden. En daarom een iegelijk, dien Hij bij ons indeelde, dien *zullen*, dien *moeten* wij liefhebben en dekken met het schild van onze trouw.

Eindelijk in nog een derde opzicht, mijnheer de voorzitter, deugt hier het beeld van het huwelijk niet. Immers pas gehuwde lieden gaan meestal op in bunhuislijk saam-leven. Bij Israël was een pas gehuwd man zelfs een jaar lang vrijgesteld van krijgsdienst. En dit, mijnheer de voorzitter, mag bij ons allermint het geval zijn. Van stil huislijk saamleven mag geen sprake zijn. De strijd begint nu eerst recht. Het groote werk der Reformatie loopt nu niet ten einde, maar moet nu eerst terdege ter hand genomen. Ook wij moeten eene strijdende Kerk blijven. Veroveren moet ons doel blijven. Zoolang veroveren tot eens *al het erfvolk des Heeren* in deze landen weder onder éénzelfde banier is saamgebracht. De Kerk mag nooit stilzitten, maar met alle kracht moeten wij op de vangst gaan, niet om gelijk een Napoleon, bang voor binnenlandsche twisten, heil te zoeken in buitenlandschen oorlog, maar omdat menschen te vangen de roeping van Jezus' Kerk op aarde is en blijft. Voor God moeten wij winnen, wat nog buiten staat, zoowel onder de heidenen als in eigen land. De *lasso* naar Java uitgeworpen. Onze strikken uitgezet, om het kind der wereld te vangen. En wij allen persoonlijk rusteloos op de lange jacht, om al wat nog onder de hiërarchie toeft, te vangen met koorden van ernst en van broederlijke liefde.

Onze roeping ook voor de toekomst is zoo grootsch en zoo schoon. Zie, waarde voorzitter, ik geloof aan de toekomst des Ieeren, en omdat ik daarin geloof, daarom geloof ik ook aan de toekomst en roeping der Gereformeerde Kerken in ons vaderland. Nederland heeft de roeping van God ontvangen, om het Calvinisme te redden van den dood en weer met eere te doen bloeien. Niet alsof eens heel Jezus' Kerk Calvinistisch moest worden, en alsof het op de nieuwe aarde onder den nieuwen hemel één puur Calvinistisch leven zou zijn. Dat stellig niet. Dat zou geen heerlijkheid wezen. Neen, in die heerlijkheid zal niet ééne der schakeeringen ontbreken van al de kleuren en tinten, die saam de volle heerlijkheid der glorie onzes Gods vormen. Maar toch, als ik mij mijn Heiland voorstel, op het witte paard ter overwinning rijdende en in zijne rechterhand de banier van Gods glorie zwaaiende, dan zal in die schitterende banier toch ook onze ster niet ontbreken en zal in haar banen ook de tint van dat God verheerlijkend Calvinisme glinsteren, waarin voor onze Kerken, onze van God gegeven roeping ligt.

Na deze rede heeft de Praeses, Ds. W. H. GISPEN, aan zijn Medevoorzitter de hand gereikt en gezegd:

Zoo hebben wij dan te niete gedaan, hetgeen eens kinds was; God make ons meer en meer mannen. Wij weten, waartoe God U gebruikt; ook dat God U doornen gaf in het vleesch opdat gij U niet zoudt verheffen; maar God zal ook U te zijner tijd verheerlijken, en Zijn Naam alleen zal eeuwig van alles de eere ontvangen.

ART. 7.

Overige toe- Na de toespraak van Dr. A. KUYPER verzoekt de Voorzitter aan de spraken. Vergadering Ps. 133 : 1 te zingen. Daarop geeft hij het woord aan Prof. S. VAN VELZEN; doch daar deze bejaarde broeder niet meer in staat is van zijn zetel te verrijzen, veel minder de talrijke schare toe te spreken, neemt zijn zoon, de Heer S. VAN VELZEN JR., lid der Tweede Kamer, het woord en spreekt het volgende:

Eerwaarde Heeren en Zeer Geachte Broeders!

Door mijn geliefden Vader, den laatste der Leeraren van de eerste Synode der Christ. Geref. Kerk., gehouden te Amsterdam in 1836, den 2en Maart en volg. dagen, wordt mij de vereerende taak opgedragen, daar ZEw. ofschoon in uw midden verschenen,

evenwel door lichaamszwakte belet wordt zelf het woord te voeren, een welkomsgroet tot u te richten.

Deze eerste samenkomst der Synode van de Vereenigde Gereformeerde Kerken in Nederland zet de kroon op het werk der reformatie den 1sten November 1834 te Ulrum begonnen, en in 1886 in de plaats waar gij thans zijt vergaderd, de hoofdstad des rijks, "voortgezet.

Gehechtheid aan de Gereformeerde belijdenis en kerkregeering had in 1834 de afscheiding van het Nederlandsen Hervormd Kerkgenootschap, en in 1886 het verzet tegen de Synode-organisatie van 1816 met de daaruit ontstane doleantie tengevolge.

Onder het bestuur der Goddelijke Voorzienigheid vonden zij, die Jezus Christus als Koning Zijner Kerk volgens de beginselen der aloude Gereformeerde Kerken wenschen te eeren en te belijden, een terrein, waarop zij elkander konden ontmoeten, om aldus gemeenschappelijk voort te arbeiden aan den wederopbloei van het kerkelijk leven in deze gezegende gewesten.

Mijn geachte Vader, die den Kerkelijken en Godsdienstigen strijd gedurende zijne 58 jarige ambtelijke loopbaan, eerst als Predikant bij de Nederl. Herv. Gemeente te Drogeham, later als leeraar der Chr. Gereformeerde Gemeente te dezer stede, en daarna als Docent aan de Thepl. School te Kampen van af hare oprichting in 1854, heeft medegevoerd, staat als laatstovergeblevene der eerste Leeraren uit dit merkwaardig 58 jarig kerkelijk tijdvak in uw midden. Hij vormt de schakel tusschen een tijdperk dat achter ons ligt, rijk in gebeurtenissen en gezegend in gevolgen op het gebied des kerkelijken levens, en tusschen het nieuwe thans ingetreden tijdperk, hetwelk onder Gods onmisbaren zegen niet minder rijk aan beteekenis voor 's Heeren Kerk in deze landen belooft te worden.

Steeds heeft mijn Vader begeerd, den dag te mogen aanschouwen, welken het hem thans vergund wordt te beleven. De eenheid der kinderen Gods, het samenwonen van hen, die één van geestesrichting en van belijdenis op kerkelijk erf van elkander gescheiden leefden, werd door hem steeds bepleit als een onafwijsbare eisch van het Gereformeerd beginsel.

Reeds in de voorrede van zijn merkwaardig geschrift: Stemme eens wachters op Sions muren, bij zijne ontzetting uit den predikdienst en liet kerkelijk leven in 1836 in het licht gegeven, sprak hij den wensch uit, dat Gods kinderen als broeders te samen woonden.

Gedurende zijne meer dan 50-jarige Evangeliebediening was saamvoeging en vereeniging van wat naar eisch der H. Schrift en van het Gereformeerd Kerkrecht bijeen behoort steeds het doel van zijn streven, de ziel zijner kanselredenen.

En toen in 1.886 het verzet tegen de Synodale organisatie der Hervormde Kerk in deze zelfde stad andermaal ontzetting uit kerkelijke ambten en van lidmaatschap ten gevolge had, was de oude Hoogleraar VAN VELZEN, met zijn ouden collega den ontslapen Vader BRUMMELKAMP, een der eersten, die zich niet slechts in den kring der Chr. Gereformeerden over deze nieuwe reformatie verblijdde, maar die steeds luide en onverflauwd op vereeniging met onze broeders heeft aangedrongen.

Thans genaderd aan den avond zijns levens wordt hem, na volbrachte dagtaak, het voorrecht geschonken, te mogen aanschouwen, dat de vervulling van den wensch van zijn hart een stap nader is gekomen.

Wel is de eenheid op kerkelijk gebied van allen, die in deze landen de belijdenis van GÜIDO DE BRES liefhebben, nog niet voldongen — wij leven hier in de lijdende Kerk — maar toch is op dezen dag de bede van den Heiland om eenheid der Zijnen de vervulling een stap nader gekomen.

Ik ben de tolk van mijn Vader, wanneer ik den wensch uitspreek, dat dit zijn levensideaal door uw gemeenschappelijken arbeid en ons aller gebed ook in ons Vaderland nog eenmaal tot volledige vervulling moge komen.

ABT. 8.

Na het uitspreken van dit woord stelt de Voorzitter aan de Vergadering voor, om gezamenlijk het lievelingslied van //Vadert VAN VELZEN, n.1 Ps. 40 : 2, aan te heffen.

Daarop werd het woord gegeven aan Prof. Dr. F. L. RÜTGERS, die zich aldus uitsprak:

Waarde praeses, wetende, evengoed als gij, wat nog te wachten staat, zal ik zeer kort zijn. Zou ik toch zeggen wat er in mijn harte omgaat, ik zou er niet 5 of 6 minuten, of 5 of 6 uren, maar wel 5 of 6 dagen voor noodig hebben.

Van den aanvang af mocht ik in onderscheidene commissiën voor de vereeniging werkzaam zijn. Daardoor is zij ook voor mij een stuk van mijn leven, evenzeer als voor mijn „kerkelijken tweelingbroeder" Dr. KUYPER, al heeft hij ook gisteren, toen hij mij zoo noemde, volstrekt niet „eerlijk gedeeld", door de helft van den dank, die aan hem gebracht werd, mij te willen toewijzen. Eigenlijk hebben we voor dien arbeid zelfs geen dank te ontvangen, maar veeleer te brengen. Wat ik voor de vereeniging doen mocht, was mij een voorrecht en eene eere. Ook omdat ik daardoor in steeds nadere verstandhouding kwam met de professoren der Theologische School en met andere gedeputeerden. Ik heb in die conferentien VAN VELZEN nog in zijne kracht mogen kennen. Als het over de vereeniging ging, dan zag ik tinteling in zijn oog, dan hoorde ik klank in zijn stem, die thans zoo zwak is. Wij hebben elkander leeren kennen en zijn tot elkander gebracht.

Moge het nu velen uwer misschien nog moeite kosten te spreken van „onze" Theologische School en „onze" Vrije Universiteit, mij is het juist door die vele conferentien van de laatste jaren reeds lang niet meer zoo.

En nu, broeders, laat mij, met het oog op dien gemeenschappelijken arbeid, en in overeenstemming met de qualiteit waarin ik op deze Synode spreken mag, nog drie wenschen voor u mogen uitspreken.

Laat met vereenigde kracht der Kerken School en Universiteit door allen gesteund worden. Laat van de vrucht, die zij afwerpen, door de Kerken ruimschoots genoten worden. En laat door de Kerken worden toegezien, dat geen van beide inrichtingen afglijde van haren grondslag. De Kerken kunnen zien, voelen en tasten, of zij nog staan op het vaste, zuivere fundament. Zij moeten staan onder het toezicht van de ' 700 Kerken, die er toch door gediend moeten worden.

Laten wij ons allen samen stellen onder toezicht van den Koning der kerk, die wel voor één, twee of driemaal deed mislukken, wat we zoo gaarne wilden, maar die toch ook daarin zijn raad volvoerde en voor ons nu naar zijne wijsheid en liefde een weg heeft gebaad.

Hij zij School en Universiteit nabij met zijne Vaderlijke hoede, tot eere van zijnen Naam!

Alsnu werd het woord gegeven aan Prof. D. K. WIELENGA, die aldus sprak:

Meer dan ik zeggen kan, is 't mij een genot des harten, in deze oogenblikken een woord te mogen spreken, geachte Voorzitter. Zoo is dan dat woord waarheid geworden, wat gij, broeder KUYPER, voor 20 jaar, tot mij gezegd hebt, toen gij mij na een ernstig gesprek in het middernachtelijk uur tot afscheid de hand drukt en zeydet: „Broeder, wij behooren bij elkander en God zal ons tot elkander brengen." God heeft dit woord vervuld. Langs wegen, door ons niet uitgedacht, heeft Hij dat gedaan, zijnen Naam ter eere. Nu wil ik alleen uitspreken, wat dezen morgen door mijn hoofd en hart weerklonk en wel dit woord: „Door de genade Gods ben ik, dat ik ben; door Gods genade zijn wij, wat wij zijn, nu we hier mogen samenzijn, als de Generale Synode der Gereformeerde Kerken in Nederland. Alleen door de genade Gods is dit geschied. Dit te belijden is ons eene behoefte; zij 't ons eene blijvende behoefte dit te erkennen. En indien deze belijdenis onze behoefte blijft, dan zijn wij niet bevreesd voor de toekomst.

Maar ook is het ons eene behoefte, Jezus de eerste en de hoogste plaats in ons midden te geven. Het was een machtig beginsel van reformatie in de Schotsche Kerken, het Koningschap van Jezus Christus te erkennen. In de reformatie der Kerkenjin ons vaderland, beide van 1834 en 1886, is dat Koningschap van Jezus uitgeroepen. Mij is het eene behoefte den vereenigden Kerken toe te roepen in deze ure: „,Vergeet

toch nooit, Jezus is de Koning der Kerk". Van den Vader is Hij gegeven en ons heeft Hij gekocht door zijn bloed.

Daarom Hem de hoogste plaats en wij aan zijne voeten. Daarin ligt onze kracht en dit is de waarborg voor de toekomst, dat Jezus de Koning der Kerk is, Hij alleen, Hij tot in der eeuwen eeuwigheên.

Door mijne betrekking tot de Theologische school is het, dat ik thans het genoegen heb tot u te spreken. Daarom nog dit woord: Een der vorige sprekers herinnerde aan 't Calvinisme. Welnu Calvin schreef eens uit Genève aan broeders in Frankrijk: Zendt ons toch hout, opdat wij er pijlen uit mogen snijden en die pijlen schieten in het hart van den vijand om Jiem te winnen voor Jezus Christus. Daarom, vaders en moeders in ons midden, wij roepen het u toe, zendt uwe zonen naar inrichtingen door God ons gegeven; onthoudt ze ons niet. Honderden kansels in ons vaderland staan ledig, en toch, een onloochenbaar feit is het, dat, waar de oude Gereformeerde waarheid wordt gepredikt, geen Kerken leeg staan. Daarom, vaders en moeders, geeft dan uwe edelste, krachtigste, Godzaligste zonen tot dit heerlijk werk, den Vader tot eere, den Zoon tot glorie en ons vaderland ten zegen.

AET. 9.

Dr. H. D. MATTHEWS, die nu het woord kreeg, spreekt ongeveer het volgende, daar hij hier geïntroduceerd is als vertegenwoordiger van de Presbyt. Alliance.

Uit zijne mededeelingen blijkt, dat de Alliantie als basis heeft een gelijksoortig stelsel van Presbyteriaansche kerkregeering. Eenheid" in belijdenis, gelijk hier, is in Engeland tot nog toe onmogelijk, daar de verschillende Kerkengroepen ook verschillende belijdenissen, als die van La Rochelle, Genève, Dordt en Wesfc-Minster, huldigen. Hij spreekt verder zijne groote blijdschap uit over onze vereeniging als//Gereformeerde Kerken". Merkt op het eigenaardige verschijnsel van deze eeuw, dat het op kerkelijk gebied als 't ware een e eeuw van vereeniging is, en hoe juist de vorige eeuw, vooral in Schotland en Engeland, eene eeuw van afscheiding is geweest. En hoopt verder, dat het gemeenschappelijk werken der Gereformeerde Kerken rijker vruchten moge dragen, en tot nog meer eenheid op kerkelijk gebied bevorderlijk zij. Want dat moet steeds ons streven zijn. Evenals de rivier na vele wateren en stroomen in zich opgenomen te hebben, steeds met ééne monding in den grooten Oceaan uitstroomt, alzoo moet het ook met de Kerke van Christus zijn. Maar toch weer voorzichtig zijn. Gelijk in een bosch verschillende boomen zijn, weet 8e kenner, welke bij elkaar behooren. Zoo ook moet de Kerk verstaan met wie zij in contact mag treden.

Met eene hartelijke heilbede voor het welzijn der Vereenigde Kerken eindigt de spreker zijne rede, die door Ds. F. LION CACHET voor de vergadering wordt vertolkt, waarna hij op zijne beurt een warm en hartelijk woord tot Dr. MATTHEWS richt en hem verzoekt de groete der Generale Synode aan de Presbyteriaansche Alliantie over te brengen.

AUT. 10.

Ds. J. J. A. PLOOS VAN AMSTEL, die nu het woord bekwam, zeide het volgende:

Deze dag is voor ons allen een dag van groote vreugde; een dag, dien de Heere ons gemaakt heeft, waar Hij ons heeft samengebracht als broeders van hetzelfde gezin. Dit is naar 's Heeren wil. Immers zeide de Heere Jezus: „Eén is uw Meester, en gij zijt allen broeders!" En al beantwoordt de Kerk, de strijdende Kerk hier op aarde niet geheel aan de triumpheerende Kerk daarboven, zoo moet zij toch zooveel mogelijk deze nabij komen,

Deze dag is voor mij en voor vele broeders een dag van groote vreugde.

Onder het vele, dat mij op dezen dag door hart en hoofd ging, wil ik u noemen een woord uit Matth. 16: nl. Op deze Petra zal ik mijne gemeente bouwen." 't Is de Heere, die zijne gemeente bouwt. Nog een ander woord uit 1 Petrus 2: „Zoo wordt ook gij, als levende steenen, gebouwd tot een geestelijk huis/'

"Wij zien de vrucht van 's Heeren arbeid. Hij heeft steenen verzameld en bijeengevoegd op grond van de belijdenis. Hij zelf bouwt zijne Kerk. Daartoe brengt Hij iaar tot de oprechte belijdenis der waarheid. En daarna brengt Hij haar op dien grondslag te meer tot één, naarmate zij niet slechts uitwendig de belijdenis is toegedaan, maar haar ook inwendig liefheeft en beleeft.

En nu is 't zoo noodig, te handelen naar Rom. 14 en 15, nl. elkander aan te nemen, gelijk ook Christus ons aangenomen heeft, dJ. zoo als wij zijn. Hij vond ons onhandelbaar van nature en heeft ons handelbaar gemaakt. Laten wij toch bedenken, dat wij zijn als een ander, een ander als wij. O, wij hebben elkander te dragen met alle mogelijke zwakheden, elkander lief te hebben en voor elkander te zoeken het goede. Laat ons toch elkander bejegenen, gelijk wij dat eenmaal zullen wenschen gedaan te hebben, en geduld hebben, gelijk de Heere met ons geduld heeft. Wij zullen in den Hemel beschaamd staan over de groote genade ons van den Heere betoond hier op aarde en moeten zeggen: Welk een wonder van genade is het, dat wij hier zijn, dat God met ons zooveel geduld heeft gehad.

Laat ons toezien, dat wij toch elkander aannemen. Er bestaat toch zulk een groot gevaar; en dat is, dat wij elkander wantrouwen en niet met de ons schuldige hartelijkheid bejegenen. Zoo merkt men soms; 't geen wel eens gezien wordt, dat twee in eene vergadering fluisteren over een derde. Dat is niet goed. Dat is de pest voor het gemeentelijke leven. Neen, elkander aannemen in broederlijke liefde, en wenschen, dat we saam mogen leven en groeien in ons Hoofd, tot zegen der Kerk, zoodat zelfs zij, die in 't Genootschap zijn, zeggen: „Wij zien dat Christus in u woont, wij zullen met u gaan!"

De dag van heden geeft ons goede hoop voor de toekomst. De Heere, die zoo veel gedaan heeft, zal ons meer geven. Wachten wij op Zijnen zegen en verwachten wij Hem met blijdschap, met een: „Amen, ja kom, Heere Jezus!"

Enmaal zullen we met Hem zijn in den hemel, bekleed met Christus' gerechtigheid, en onze kleederen gewasschen in het bloed des Lams, om daar allen te zamen ver-eenigd, voor eeuwig vereenigd te worden in volmaaktheid en heerlijkheid.

Ds. T. Bos, van Bedum, verkreeg hierop het woord en zeide:

Waar ge mij gevraagd hebt, hooggeachte Voorzitter, ook een enkel woord te spreken, wil ik daarvan thans gebruik maken. Wat ik zeggen wilde, kan eigenlijk èn om des tijds wille èn na het hooren van zooveel schoons, dat reeds gezegd is, best gemist worden. Ik wil dan ook maar alleen teruggeven, wat in de laatste dagen in mijn hoofd en hart omging, en kan die gedachte kortelijk weergeven met een woord uit *het Woord*, t. w. „Geloof alleenlijk." Maar, zoo vraagt ge, is 't dan op dezen oogenblik geen tijd van gevoel? Indien, geachte Voorzitter, hier de personen en de persoonlijkheden ingedeeld werden in zekere groepen, dan zou ik niet bij de meest gevoeligen worden gerangschikt. Men zegt wel eens, dat het Noorden gemoed en karakter niet gevoelig maken kan. En toch, waar ik al niet tot de gevoeligen behoort, daar neem ik toch de vrijmoedigheid het hier uit te spreken, dat ik als mensch niet alleen kan gevoelen, maar bovendien als Christen, dat wij één zijn als broeders in Christus Jezus.

Waar ons hier zooveel vriendschap wordt bewezen, klopt ook mij het hart. Waar mij, gelijk gister avond, met zoo vele broeders, mij vroeger nauwelijks van aangezicht bekend, zooveel hartelijkheid werd bewezen, daar gevoelde ook mijn hart. Ja meer dan dat. Door de genade van Jezus Christus heb ik de gemeenschap der heiligen leeren kennen, en waar mijn hart voor Jezus klopt, daar doet het dat ook voor allen, die zijnen naam belijden, die de verschijning van onzen Heere Jezus hebben liefgehad. Toch zeide ik: „geloof alleenlijk." Waarom? Wel is het feit, dat wij hier samenkwamen om samen te vloeien, maar daarmede is het kerkelijk *samenleven* nog niet begonnen. Wij zijn nu saamgevloeid, en als de zoodanigen moeten wij de toekomst nu tegen. Ik hoop, dat er niet vele dagen of jaren behoeven te verlopen om te *gevoelen*, wat het kerkelijk samenleven is. Of er dan vreeze bestaat voor dit samenleven? Br. en Z., ik heb naar ik meen eenige zelfkennis en daarbij eenige menschenkennis, en daarom weet ik dat in het hart zooveel om kan gaan. Al is men broeder en zuster in den Heere, toch kunnen er verscheidenheden in die eenheid zijn, die aanleiding tot verwijdering, zelfs tot onaangenaamheden geven kunnen. En daarom dacht ik „geloof alleenlijk." Ik heb geloofd aan mijn Heiland en Koning, gezeten aan 's Vaders rechterhand. Ik heb geloofd aan Jezus bede: „Vader, dat zij één zijn, gelijk wijs Gij in mij, en ik in U, dat ook zij in ons één zijn." Ik heb geloofd, dat Jezus zijne hand gehad heeft en nog heeft in de geschiedenis zijner kerk in ons Vaderland; ik heb geloofd, dat God èn in Leeuwarden èn in 's Hage ons allen in het hart gaf om op eene basis te staan, waarop de vereeniging zou kunnen worden opgetrokken. Ofschoon ik steeds gewoon was, vrij uit mijne meening te zeggen, heb ik toch mijn hart en mijn hand voor de vereeniging gegeven bij de eindbeslissing. Wat dan ook kome, gelooft, broeders en zusters, met mij, dat Jezus is de Koning zijner kerk en dat Hem gegeven is alle macht in hemel en op aarde. Wat de machten van wereld, hel en Satan ook mogen beraadslagen, Gods plan zal zekerlijk volvoerd worden, en zijn huis zal naar 't gemaakt bestek, dat in 't raadsbesluit Gods ligt, worden opgebouwd. De geschiedenis zal leeren dat Hij machtig is weg te ruimen wat het kerkelijk saamleven kan storen en dat voor zijn wil alles . buigen moet. Laat ons daarom, tot onze omgeving teruggekeerd, als geloovige broeders niet staren op menschen, laat ons niet staan in eigen kracht, maar laat ons leunen en steunen op Jezus, alleen geloovende in Hem. Dat geloof zal ook het gevoel wekken, en alle vrees verbannen; dat geloof zal niet beschaamd maken.

ART. 11.

Ten slotte verkreeg ouderling W. A. VROLIJK Sr., uit Rotterdam, het woord, en sprak als volgt:

Mijnheer de Voorzitter,

Ter wille van den tijd had ik wel van het woord willen afzien; daarom zal ik zeer kort zijn.

Toen ik in de vorige week op reis ging naar de hoofdstad, was daar eene stille hoop in mijne ziel, dat de vereeniging tot stand mocht komen en dat het puin, waar in de vorige vergadering van de Synode over gesproken was, zou worden uit den weg geruimd.

Die hoop is niet beschaamd geworden. Het puin is opgeruimd en de weg is vlak geworden. Daarover zijn wij verblijd.

Daarom is het in ons-. „Loof den Heere, mijne ziele, en ai wat in mij is zijnen heiligen naam. Loof den Heere, mijne ziele, en vergeet *geene'* van zijne weldaden; want het is God, die ze u bewees." Ja het is God, die ze ons bewees. Wonderlijk is het in onze oogen; wij zien het, maar wij doorgronden het niet.

En nu hebben wij dezen wenschen, dat het spoedig mag komen van Correspondentie tot Combinatie en van Combinatie tot Ineensmelting, opdat wij samen mogen leven, samen

mogen strijden, samen mogen overwinnen in de kracht van ons verheerlijkt hoofd Jezus Christus, totdat wij uit de strijdende Kerk zullen overgaan in de triumpheerende Kerk, waar dan ons geloof zal verwisseld worden in eeuwige aanschouwing. Dat geve de Heere door zijne Genade! Zoo zij het.

ART. 12.

Schrijven aan Hierop heeft de Praeses voorlezing gedaan van een door de Deputaten heicMn^ak^de *n za^e ^e vereeo:igi'n g opgesteld *Concept-Schrijven aan de Eooge Over-vereeniging.* heid van den volgenden inhoud:

*Aan Hare Majesteit
de Koningin-Regentesse.*

Geeft, onder aanbieding van hulde en eerbied, als daartoe gemachtigd door de Synode der Christelijke Gereformeerde Kerk en door de Voorloopige Synode van Nederduitsche Gereformeerde Kerken (zie Bijlagen A en B)^{x)}, te kennen *de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland;*

dat de beide groepen van Gereformeerde Kerken, die dusver, elk onderscheidenlijk, door genoemde twee Synoden vertegenwoordigd werden, thans saamgevloeid zijn in één zelfde Kerkverband, en dat diengevolge ook de beide Synoden thans zijn overgegaan in eene vereenigde Synode, die den naam voert van : *de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in hederland;*

dat thans door deze Generale Synode vertegenwoordigd worden de Kerken, die in bijgaande lijst (zie Bijlage C)²⁾ op nummer zijn gesteld, en dat deze Kerken voortaan niet meer den onderscheiden naam van „Christelijke Gereformeerde" en „Nederduitsche Gereformeerde" zullen dragen, maar met weglating van alle bijvoeging heeten zullen: *Gereformeerde Kerken;*

dat, wat aangaat de regelen voor inrichting en bestuur, deze Kerken thans alle saamleven onder de vigeur van de Gereformeerde Kerkenordering, gelijk die laatstelijk op de Synode te Dordrecht in 1619 bevestigd is-, altoos met die noodzakelijke excep-tiën waarvan aan de Regeering te zijner tijd door onderscheidene Kerken, en met name door de Synode der Christelijke Gereformeerde Kerk, bij missive van 15 December 1891, mededeeling is gedaan;

en eindelijk dat, tot op het eerstvolgend saamkomen der Kerken in Generale Synode, voor de correspondentie met de Hooge Regeering zijn aangewezen de heeren J. H. Donner, Jhr. Mr. A. F. de Savornin Lohman en M. Noordtjij, wier adres door deze Deputaten zelven zal worden medegedeeld.

Hetwelk doende enz.

De Generale Synode voornoemd:

W. H. GISPEN, *Praeses Synodi.* A. KÜYPER, *Praeses.* 11. BEUKER, *Assessor.* G. VAN GOOR, *Assessor.* L. H. WAGENAAR, *Scriba.* J. WESTERHUIS, *Scriba.* C. VAN PROOSDIJ, *Scriba.* AMSTERDAM, 17 Juni

^{x)} Art. 2 dezer Acta.

²⁾ Achter deze Acta opgenomen.

De Synode heeft dit Concept zonder discussie en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd en vastgesteld.

ART. 13.

Nu heeft, op verzoek van Ds. W. H. GISPEN, Prof. Dr. A. KUYPEE Dr. A. Kuyper den voorzittersstoel ingenomen en voor een poos de verdere werkzaam.. $f\tilde{o}^{TM}_m Q_v Q_r^{ae} \sim$ heden geleid.

AIIIT. 14.

De Praeses stelt alsnu namens het Moderamen der Synode voor, om Benoeming van als deputaten voor de Correspondentie met de $f_k Tcorrlspon-Hooge Overheid$, tot de volgende Generale Synode, aan te wijzen denü met de de broeders Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN, DS. J. H. DONNER en HoogeOverheid-Prof. M. NOORDTZIJ; en de Synode heeft conform dit voorstel besloten.

ART. 15.

Voorts heeft de Praeses namens het Moderamen der Synode voorgesteld, Benoeming van om ditmaal door het Moderamen, in overleg met de beiderzijdsche Depu- Deputatenf*^{1 6} taten voor de vereeniging, voordracht te laten doen van de broederen voor de verschillende Deputaatschappen benoodigd, hetwelk wordt goedgevonden; en hierop heeft de Praeses de volgende voordrachten bekend gemaakt:

als Deputaten om de e. v. Synode te dienen met het opstellen eener concept-acte van in eens meiting van twee of meer plaatselijke Kerken: de brs. Ds. H. BEUKER, Prof. Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN, Prof. Dr. F. L. RUTGERS, Dr. L. H. WAGENAAR en Prof. D. K. WIELENGA;

als Deputaten voor het opstellen van een concept van huishoudelijke bepalingen: de brs. Prof. H. DE COCK, DS. J. H. FERINGA en Ds. J. HESSELS;

als Deputaten voor het opstellen van een concept van regeling voor de opleiding van bedienaren des Woords: de brs. Prof. Dr. H. BAVINCK, Dr. G. VAN GOOR, Prof. Dr. A. KUYPER, DS. L. NEIJENS en Ds. B. VAN SCHELVEN;

als Deputaten voor de oefening van het verband met de Theol Faculteit der Vrije Universiteit te Amsterdam: de brs. Ds. F. M. TEN HOOR, DS. P. J. W. KLAARHAMER en Dr. L. H. WAGENAAR;

als Deputaten voor de peremptoire examens in provinciën, waar (in Juli en Augustus) nog geen Deputaten zijn der particuliere Synode: de brs. Ds. J. BAVINCK, DS. J. C. SIKKEL en Dr. C. C. SCHOT Czn.;

als Deputaten voor de onderhandelingen met nog niet aangesloten Kerkformatiën: de brs. Prof. Dr. W. GEESINK, Dr. Gr. VAN GOOR en Ds. G. H. VAN KASTEEL;

als Deputaten voor de Zending onder de Joden: de brs. Ds. J. VAN ANDEL, de Hr. K. DE GEUS, Ds. E. KROPVELB, Ds. A. H. GEZELLE MEERBURG en Ds. J. W. A. NOTTEN;

als Deputaten voor de correspondentie met buitenlandsche Gereformeerde Kerken: de brs. Ds. F. LION CACHET, Prof. L. LINDEBOOM, Ds. J. VAN DER LINDEN en de Hr. A. W. SCHIPPERS;

en als Deputaten voor de uitgave van het Kerkblad met 1 Juli e. k. de brs. Ds. J. VAN ANDEL, Prof. Dr. A. KUYPER en Ds. L. NELJENS.

De Synode heeft besloten, zonder hoofdelijke stemming, deze voordrachten goed te keuren en alzoo deze broeders benoemd.

ART. 16.

Benoeming Redacteur Kerk-Ds. blad. Voorts heeft de Synode tot Redacteur van het Kerkblad benoemd J. GISPEN#

ART. 17.

Afvaardiging Hierop heeft de Synode aan de brs. Ds. J. BAVINCK en Ds. H. BEUKER naar Geref. Syn. opgedragen om de Gereformeerde Kerken in Nederland te vertegenwoordigen op de Gereformeerde Synode in Pruisen; de brs. Ds. T. Bos en Ds. A. VAN DER SLUIJS gecommiteerd naar de Synode der Belgische Zendingkerk; en aan de brs. Prof. Dr. H. BAVINCK en Prof. D. K. WIELENGA introductiebrieven verleend aan de Gereformeerde Kerken in Amerika, tevens met verzoek om aan de „Presbyterian Alliance den dank der Kerken over te brengen voor hare Deputatie, en voorts zich te vergewissen omtrent den grondslag en de zuiverheid van het Presbyteriaal en Confessioneel karakter der aangesloten Kerken.

km. 18.

Machtiging tot Voorts heeft de Synode generale machtiging gegeven aan de Provincie- benoeming van alle Synoden, om in haren naam alzulke Deputaten te benoemen, als in Deputati Synodi. de bepalingen van de acte ter vereenigmg, in artc. 1 genoemd, zijn aangewezen.

ART. 19.

Resumtie van Daarna heeft Prof. Dr. F. L. RUTGERS, op verzoek van den Praeses, punten voor de volgende resumtie gelezen van hetgeen de dassen in Juli en de e.v. Giassen en Provinciale Synoden in Augustus althans te doen hebben :

A. *Wat de dassen van Juli 1892 in ieder geval te doen hebben:*

1. Onderzoek van de geloofsbrieven onder leiding van de samenroepende Kerk of Kerken.
2. Keuze van een moderaren en (zoo dit noodig geacht wordt) tijdelijke vaststelling van eenige bepalingen van orde voor de nu te houden vergadering.
3. Opteekening in de notulen (waarvoor een model gepubliceerd wordt) van de besluiten der Generale Synode : *a.* van de verandering van den naam der Kerken; *b.* van de vereeniging der Kerken; en *e.* van den overgang van den eigendom ca., waar deze betrekking heeft op Classicalen eigendom.
4. Herinnering aan de Kerkeraden, om in hunne notulen dezelfde opteekening te doen (waarvoor een model gepubliceerd is).
5. Bepaling omtrent de bewaring der beiderzijdse notulenboeken en verdere archiefstukken uit den tijd vóór de vereeniging.
6. Tijdelijke regeling van eenige belangen, die terstond voorziening vereischen, als b. v. administratiën of verplichtingen inzake ondersteuning van minvermogende studenten, of inzake pensioen aan Emeriti-predikanten, weduwen en weezen; enz.
7. Benoeming van Deputaten om bij de eerstvolgende Classe eene concept-regeling voor de Classicale vergaderingen in te dienen (ook tot regeling van de voorziening in de kosten der Classe).
8. Behandeling van eventueele voorstellen aan de Provinciale Synode tot wijziging van de grenzen der Classen.
9. Benoeming van Deputaten om bij de eerstvolgende Classe eene concept-regeling van de grenzen der plaatselijke Kerken (voorzoover daarover verschil is) in te dienen.
10. Benoeming van twee predikanten en twee ouderlingen als afgevaardigden naar de Provinciale Synode van Augustus.
11. Benoeming van Deputaten voor de hulpbehoevende Kerken der Classe (tot ontvangst van gelden en tot uitkeering van hetgeen de Classe nu reeds mocht toekennen, terwijl voorts hun mandaat in de bovenbedoelde Classicale regeling nader te omschrijven is).
12. Benoeming van Deputaten voor de Kerk visitatie (thans met het algemeene mandaat van art. 44 der Kerkenordering, dat voorts nader kan omschreven worden in de bovenbedoelde Classicale regeling).
13. Benoeming (voor zoover dit noodig geacht wordt) van een Classicalen quaestor, actuaire, correspondent of nog andere deputaten.
14. Aanwijzing van Consulanten voor de vacante Kerken.
15. Regeling der vacatuurbeurten.
16. Aanwijzing, met betrekking tot plaatsen, waar nog geen Gereformeerde Kerkeraad is, van de Kerken, welke voor die plaatsen te zorgen hebben.

17. De vragen van art. 41 der Kerkenordening.

18. Bepaling van tijd en plaats en samenroepende Kerk voor de eerstvolgende Classe (en voorziening voor het geval, dat reeds vroeger eene buitengewone Classe mocht noodig zijn).

B: Wat de Provinciale Synoden van Augustus 1892 in ieder geval te doen hebben:

1. Onderzoek der geloofsbrieven onder leiding' van de samenroepende Kerk of Kerken.

2. Keuze van een moderamen, en (zoo dit noodig geacht wordt) tijdelijke vaststelling van eenige bepalingen van orde voor de nu te houden vergadering.

3. Opteekening in de notulen (waarvoor een model gepubliceerd wordt) van de besluiten der Generale Synode : *a.* van de verandering van den naam der Kerken; *b.* van de vereeniging der Kerken; *c.* van den overgang van den eigendom *c. a.*, waar deze betrekking heeft op Provincialen eigendom.

4. Voorloopige regeling van de kosten der Prov. Synode, en van de bijdrage uit de provincie voor de eerstvolgende Generale Synode; en eventueel van andere belangen, die terstond voorziening eischen.

5. Beslissing op eventuele voorstellen van de Classen tot wijziging van de regeling harer grenzen, en behandeling van eventuele voorstellen aan de Generale Synode tot wijziging van de kerkelijke grenzen der Provincie.

6. Benoeming van Deputaten voor de hulpbehoevende Kerken der Provincie (met mandaat, om eene concept-regeling van hunnen arbeid op de eerstvolgende Prov. Synode in te dienen, en om inmiddels, bij gebleken dringende behoefte eener Classe, hulp voor haar te zoeken uit bijdragen van de meer vermogende Classen der Provincie, bij de Deputaten welke deze voor de hulpbehoevende Kerken hebben aangewezen).

7. Benoeming (ieder voor hare Provincie) van één Deputaat voor de administratie van de Algemeene Kas voor hulpbehoevende Kerken.

8. Benoeming (ieder voor hare Provincie) van één Deputaat voor de administratie van de Algemeene Kas voor Emeriti-predikanten, weduwen en weezen.

9. Benoeming (ieder voor hare Provincie) van één Curator voor de Theologische School.

10. Benoeming van Deputaten voor de peremptoire examens in de Provincie.

11. Bepaling van tijd en plaats voor de volgende Provinciale Synode, met aanwijzing van de Kerk, die, met goedvinden van hare Classe, tijd en plaats nader bepalen, en voorts de vergadering samen-

roepen zal (en voorziening in het geval, dat reeds vroeger eene buitengewone Prov. Synode mocht noodig zijn.)

ART. 20.

Nu heeft de Synode besloten om *Dordrecht* te kiezen tot plaats, waar Tijd en plaats de volgende Generale Synode ongeveer in 't laatst van Augustus 1893 Generale^{ge^de} zal vergaderen, en aan de Gereformeerde Kerken van Dordrecht A, B, en C, node. opgedragen, om met goedvinden der Classe van Dordrecht en der Prov. Synode van Zuid-Holland deze Generale Synode te convoceeren en de noodige rapporteurs der op de nu gehouden Synode benoemde depu-tatiën uit te noodigen ais adviseerende leden.

ART. 21.

Aan de beide Praesides, Ds. W. H. GISPEN en Prof. Dr. A. KUYPER Aanwijzing heeft de Synode opgedragen in het *Kerkblad* te publiceeren, welke woor- voor notuleering den in de notulen der Kerkeraadvergaderingen, Classicale vergaderingen, en Synodale vergaderingen behooren voor te komen, tot vermelding van het alom te nemen besluit tot de verandering van den naam van „Christelijke Gereformeerde gemeente" of „Nederduitsche Gereformeerde Kerk* te in „Gereformeerde Kerk", zoo noodig met bijvoeging van letter A, B of C, te

ART. 22.

Hierop heeft de Synode benoeming gegeven aan de brs, Zending- Deputaten voor deputaten in de acte van vereeniging reeds genoemd, zijnde de brs. L. ^{de} Zencün^g-BOÛMA, F. LION CACHET, J. H. FERINGA, N. A. DE GAAY FORTMAN, W. H. GISPEN, J. HESSELS, J. VAN HAERINGEN, W. HOVY, L. W. C. KEUCHE-NIUS, J. N. LINDEBOOM, M. VAN MINNEN, T. NOORDEWIER, E. J. SEEGER, S. SUPKENS, L. VAN DER VALK, L. H. WAGENAAR, mitsgaders den Zending-director J. H. DONNER en den Heer B. J. G. C. DEMOEN als Penningmeester.

ART. 23.

Overeenkomstig het verzoek van de Voorloopige Synode van Nederd. In zake het Geref. Kerken te Amsterdam (Art. 89 harer Acta) heeft voorts de Synode ^ besloten, om het belangrijk rapport in zake het onderzoek naar het Zendingsterrein op Java, met de bijlage, te stellen in handen van de in het vorig Art. genoemde Deputaten.

ART. 24.

Nog heeft de Synode machtiging verleend aan de beide Praesides, Machtiging voor om alle uit de besluiten der Synode voortvloeiende werkzaamheden,^{de} Praesi^{des}des. waarvoor geen afzonderlijke Deputaten mochten zijn benoemd, uit te voeren en te bewerkstelligen.

AUT. 25.

Verband met Aan Deputaten voor de correspondentie niet Buitenlandsche Kerken, he *s e^oor ^e Synode volmacht gegeven, om namens haar Deputaten te benoemen voor het bijwonen van verschillende Synoden, waarin Gereformeerde Kerken in het Buitenland samenkomen.

ART. 26.

Acta en Kerk- Eindelijk heeft de Synode opgedragen aan de leden van haar Mode-
 ramen, om de Acta der Synode in passenden vorm te brengen, te arresteren, en te plaatsen in het eerste nummer van het *Kerkblad*.

ART. 27.

Sluiting der Hierop heeft Prof. Dr. A. KUYPER het praesidium aan Ds. W. H. Generale Sy- Q-ISPEN teruggegeven, die, alsnu tot de sluiting der Synode overgaande, de Synode en de toehoorderen verzocht heeft, te zingen den 133sten Psalm het derde vers:

Waar liefde woont, gebiedt de Heer den zegen; Daar woont Hij zelf, daar wordt zijn heil verkregen, En 't leven 'tot in eeuwigheid.

Daarna heeft hij de dankzegging gedaan en deze Generale Synode der Gereformeerde Kerken in Nederland gesloten.

Het Moderamen :

W. H. GISPEN,	
A. KUYPER,	<i>Praesides.</i>
EL BEUKER,	
G. VAN GOOR, L.	<i>Assessor</i>
H. WAGEN AAR, C.	<i>es.</i>
VAN PROOSDIJ, J.	
WESTERHUIS, J. II.	
FERINGA,	<i>scribae.</i>

LIJST VAN DE GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND,

op nummer gesteld ²⁾ en, waar terzelfder plaatse meer dan ééne Kerk is >
nader door eene volletter onderscheiden ³⁾.

In de provincie Groningen:

1. te Aduard.	25. te Stroobos.
2. te Bedum A.	26. te Zevenhuizen.
3. te Bedum B.	27. te Zuidhorn.
4. te Ezinge.	28. te Baflou.
5. te Groningen A.	29. te Houwerzijl.
6. te Groningen B.	30. te Leens.
7. te Haren.	31. te Middelstum.
8. te Hoogkerk.	32. te Pietersburen.
9. te Kielwindeweer.	33. te Uithuizen.
10. te Sappemeer.	34. te Uithuizermeeden (westergedeelte).
11. te Wetsinge—Sauwert A.	35. te Uithuizermeeden (oostergedeelte).
12. te Wetsinge—Sauwert B.	36. te Ulrum.
13. te Ten Boer.	37. te Warfum.
14. te Thesinge.	38. te Winsum.
15. te Zuidbroek.	39. te Zoutkamp.
16. te Zuidwolde.	40. te Meeden.
17. te Enumatil.	41. te Appingadam.
18. te Grootegast.	42. te Bierum.
19. te Koornhorn.	43. te Delfzijl.
20. te Leek.	44. te Garrelsw eer.
21. te Marum.	45. te Loppersum.
22. te Niezijl.	46. te Nieuwolda.
23. te Oldehove.	47. te 't Schudt.
24. te Oldekerk.	48. te Schildwolde.
	49. te Siddeburen.
	50. te Spijk A.

*) Zie Art. 2 van de Acta der Generale Synode.

²⁾ Voor de samenvoeging der Kerken in Classen en Provinciën zie blz. 116—131 van de Acta der Voorl. Synode van Nederduitsche Gereformeerde Kerken, vergeleken met Art. 91 van diezelfde Acta en Art. 2 van de Acta der Generale Synode.

³⁾ Deze volletters zijn aan de Kerken gegeven, naar den ouderdom van hare tegenwoordige formatie. In verre de meeste gevallen is Kerk A dan de oude Christelijke Gereformeerde Gemeente en Kerk B de oude Nederduitsche Gereformeerde Kerk: van de 112 plaatsen, waar meer dan ééne kerkformatie is, zijn er 105, waar het alzoo is. Slechts op 2 plaatsen was de Nederduitsche Gereformeerde formatie de oudste, nl. te *Dieren* en te *Grijpskerke*, waar dus de oude Nederduitsche Gereformeerde Kerk thans Kerk A, en de oude Christelijke Gereformeerde Gemeente thans Kerk B is. En voorts zijn er 5 plaatsen, waar reeds tengevolge van de actie van 1834 vgg. twee kerkformatiën bestonden, nl. *Haarlem*, *Leiden*, *Dordrecht*, *Middelburg* en *Zierikzee*, waar de bij gevoegde letters dus deze beteekenis hebben: te *Haarlem* is de oude Chr. Ger. Gem. (Gedempte Oude Gracht) nu Geref. Kerk A, de oude Chr. Ger. Gem. (Klein Heiligland) nu Geref. Kerk B, en de oude Ned. Ger. Kerk nu Geref. Kerk C; te *Leiden* is de oude Chr. Ger. Gem. (Hooigracht) nu Geref. Kerk A, de oude Chr. Ger. Gem. (Heerengracht) nu Geref. Kerk B, en de oude Ned. Ger. Kerk nu Geref. Kerk C; te *Dordrecht* is de oude Chr. Ger. Gem. (Kromhout) nu Geref. Kerk A, de oude Chr. Ger. Gem. (Kuipersh.) nu Geref. Kerk B, en de oude Ned. Geref. Kerk nu Geref. Kerk C; te *Middelburg* is de oude Chr. Ger. Gem. (Langedelft) nu Ger. Kerk A, de oude Chr. Ger. Gem. (St. Pietersstraat) nu Geref. Kerk B, en de oude Ned. Ger. Kerk nu Geref. Kerk C; en te *Zierikzee* is de oude Chr. Ger. Gem. (Meelstraat) nu Geref. Kerk A, en de oude Chr. Ger. Gem. (St. Domusstraat) nu Geref. Kerk B.

- 51. te Spijk B.
- 52. te Stedum.
- 53. te Ten Post.
- 54. te Wagenborgen.
- 55. te Woldendorp.
- 56. te 't Zandt.
- 57. te Midwolda.
- 58. te Nieuw-Beerta.
- 59. te Oostwold.
- 60. te Oude-Pekela.
- 61. te Sclieemda.
- 62. te Veendam.
- 63. te Winschoten.
- 64. te Nieuw-Buinen.
- 65. te Nieuwe-Pekela.
- 66. te Onstwedde.
- 67. te Onstwedder-Mussel.
- 68. te Sellingen.
- 69. te Stadskanaal.
- 70. te Stadsmtisselkanaal.
- 71. te Valthermond.
- 72. te Weerdingermond.
- 73. te Wildervank.

In de provincie Friesland'.

- 74. te St. Anna-Parochie A.
- 75. te St. Anna-Parochie B.
- 76. te Beetgum A.
- 77. te Beetgum B.
- 78. te Bergum.
- 79. te Berlikum.
- 80. te Boxum ca.
- 81. te Britsum.
- 82. te Hij urn en Finkum.
- 83. te Garijp.
- 84. te Hallum.
- 85. te Hijlaard.
- 86. te St. Jacobi-Parochie.
- 87. te Leeuwarden A.
- 88. te Leeuwarden B.
- 89. te Marrum c. a.
- 90. te Oenkerk c. a.
- 91. te Stiens.
- 92. te Suawoude c. a.
- 93. te Wartena c. a.
- 94. te Wirdum.
- 95. te Akkerwoude.
- 96. te Murmerwoude.
- 97. te Anjum.
- 98. te Blija c. a.
- 99. te Dokkum A.
- 100. te Dokkum B.
- 401. te Driesum.
- 102. te Engwierum.
- 103. te Ferwerd.
- 104. te Hantum c. a.
- 105. te Hollum (Ameland).
- 106. te Holwerd A.
- 107. te Holwerd B.
- 108. te Metslawier ca.
- 109. te Morrha ca.
- 110. te Nes en Wierum.
- 111. te Nijkerk.
- 112. te Ee.
- 113. te Paesens.
- 114. te Beitsum ca.

- 115. te Binsumageest ca.
- 116. te Wanswerd ca.
- 117. te Augustinusga.
- 118. te Buitenpost ca.
- 119. te Burum.
- 120. te Drachten.
- 121. te Drogeham A.
- 122. te Drogeham B.
- 123. te Gerkesklooster.
- 124. te Kollum A.
- 125. te Kollum B.
- 126. te Kooten.
- 127. te Mr.nnikezjil.
- 128. te Nijega—Opeinde.
- 129. te Oostermeer ca.
- 130. te Oudwoude ca.
- 131. te Westergeest.
- 132. te Oudega.
- 133. te Rottevalle.
- 134. te Surhuisterveen.
- 135. te Surhuizum.
- 136. te Twijzel.
- 137. te Veenwoudsterwal ca.
- 138. te Arum.
- 139. te Bolsward A.
- 140. te Bolsward B.
- 141. te Exmorra.
- 142. te Franeker A.
- 143. te Franeker B.
- 144. te Gaast ca.
- 145. te Harlingen A.
- 146. te Harlingen B.
- 147. te Idsegahuizen.
- 148. te Kubaard c. a.
- 149. te Lollum.
- 150. te Longerhouw c. a.
- 151. te Makkum c. a. A.
- 152. te Makkum c. a. B.
- 153. te Midlum.
- 154. te Midslan (Terschelling).
- 155. te Minnertsga.
- 156. te Oosterend.
- 157. te Oosterbierum.
- 158. te Schraard.
- 159. te Sexbierum.
- 160. te Tjerkwerd c. a.
- 161. te Tzummarum c. a.
- 162. te Westerschelling.
- 163. te Winsum c. a.
- 164. te Witmarsum.
- 165. te Wommels c. a.
- 166. te Wons c. a.
- 167. te Balk.
- 168. te Bozum.
- 169. te Gaastmeer c. a.
- 170. te Goënga c. a.
- 171. te Heeg.
- 172. te Hemelum c. a.
- 173. te Hindeloopen.
- 174. te Jutrijp c. a. A.
- 175. te Jutrijp c. a. B.
- 176. te Koudum.
- 177. te Oosthem c. a.
- 178. te Oudega-Idsega c. a.
- 179. te Oudemirdum c. a.
- 180. te Scharnegoutum c. a.

181. te Sloten
 182. te Sneek A
 183. te Sneek B.
 184. te Sybrandaburen c. a.
 185. te Warns c. a.
 186. te Workum.
 187. te Woudsend c. a.
 188. te Wiickel.
 189. te IJlst.
 190. te Appelscha.
 191. te Donkerbroek
 192. te Duurswoude c. a.
 193. te Haulerwijk.
 194. te Heerenveen
 195. te Hoornsterzwaag ca
 196. te Idskenhuizen c. a.
 197. te Joure e. a.
 198. te Kniipe.
 199. te Lemmer c. a. A
 200. te Lemmer c. a. B
 201. te Lippenhuisen c. a.
 202. te Mildam c. a.
 203. te Oldeboorn c. a.
 204. te Oosterzee c. a.
 205. te Echten
 206. te Ierwispel.
 207. te Uretern c. a.
 208. te Wolvega c. a.

In de provincie Drenthe:

209. te Assen.
 210. te Beilen
 211. te Borger.
 212. te Gasselter-Nieveen.
 213. te Hiiken.
 214. te Noroh
 215. te Roden.
 216. te Fen
 217. te Smilde c. a. A.
 218. te Smilde c. a. B
 219. te Vries
 220. te Westerbork.
 221. te Diever c. a.
 222. te Dwingeloo.
 223. te Hollandsche Veld.
 224. te Hoogeveen A.
 225. te Hoogeveen B.
 226. te Ruinerwold en Koekange.
 227. te Meppel A.
 228. te Mennel B
 229. te Nieveen
 230. te Zuidwolde.
 231. te Aalden c. a.
 232. te Coevorden
 233. te Emmen.
 234. te Gees c. a.
 235. te Nieuw-Amsterdam.
 236. te Nieuw-Dordrecht
 237. te Schoonebeek.
 238. te Schoonoord
 239. te Sleen.

In de provincie Overijssel:

240. te Zwolle A.
 241. te Zwolle B

242. te Genemuiden
 243. te Hasselt A
 244. te Hasselt B.
 245. te Kampen A.
 246. te Kamnen B
 247. te Kamperveen A.
 248. te Kamperveen B.
 249. te Langeslag
 250. te Rouveen.
 251. te Staphorst.
 252. te Steenwijk A
 253. te Steenwijk B.
 254. te Stad Vollenhove.
 255. te Ambt Vollenhove A
 256. te Ambt Vollenhove B
 257. te Zalk c. a.
 258. te Zwartsluis A.
 259. te Zwartsluis B.
 260. te Almelo A
 261. te Almelo B
 262. te Deventer A.
 263. te Deventer B.
 264. te Enschedé A.
 265. te Enschedé B.
 266. te Enter
 267. te Holten.
 268. te Niiverdal c. a.
 269. te Olst c. a.
 270. te Rijsen.
 271. te Vriezen veen.
 272. te Wierden.
 273. te Wijhe.
 274. te Bergeheim
 275. te Dalfsen A.
 276. te Dalfsen B.
 277. te Dedemsvaart.
 278. te Den Ham
 279. te Hardenberg.
 280. te Heemse A
 281. te Heemse B.
 282. te De Krim
 283. te Lemelerveld c. a. A
 284. te Lemelerveld c. a. B.
 285. te Lutten.
 286. te Nieuw-Leuzen A.
 287. te Nieuw-Leuzen B.
 288. te Ommen. 289. te
 Vroomshoop.

In de provincie Geld*

290. te Aneldoorn A
 291. te Aneldoorn B.
 292. te Arnhem A
 293. te Arnhem B
 294. te Beekbergen.
 295. te Bennekom
 296. te Dieren A.
 297. te Dieren B
 298. te Ede.
 299. te Heteren
 300. te Lunteren.
 301. te Nijmegen A.
 302. te Nijmegen B.
 303. te Oosterbeek.
 304. te Randwijk c. a.
 305. te Renkum c. a

306. te Scherpenzeel
 307. te Twelloo.
 308. te Velp A.
 309. te Velp B.
 310. te Wageningen.
 311. te Zetten ca.
 312. te Aalten A.
 313. te Aalten B.
 314. te Barchem.
 315. te Doesburg A.
 316. te Doesburg B.
 317. te Geesteren-Gelselaar.
 318. te Gendringen-Silvolde*
 319. te Neede.
 320. te Varsseveld.
 321. te Vorden.
 322. te Westervoort.
 323. te Winterswijk A.
 324. te Winterswijk B.
 325. te Zutphen.
 326. te Barneveld.
 327. te Doornspijk.
 328. te Elburg A.
 329. te Elburg B.
 330. te Epe.
 331. te Ermelo.
 332. te Harderwijk A.
 333. te Harderwijk B.
 334. te Hattem.
 335. te Heerde.
 336. te Kootwijk.
 337. te Nunspeet.
 338. te Nijkerk.
 339. te Oldebroek.
 340. te Putten A.
 341. te Putten B.
 342. te Voorhuizen.
 343. te Wapenvelde.
 344. te Wezep.
 345. te Aalst.
 346. te Gameren.
 347. te Geldermalsen.
 348. te Herwijnen.
 349. te Kuilenburg A.
 350. te Kuilenburg R.
 351. te Opheusden.
 352. te Poederroijen.
 353. te Riel.
 354. te Vuren c. a.
 355. te Weli c. a.
 356. te Zuilichem.

In de provincie Utrecht:

357. te Amerongen.
 358. te Benschop.
 359. te Bildt.
 360. te Doorn.
 361. te Driebergen»
 362. te Harmelen.
 363. te Linschoten.
 364. te Lopik A.
 365. te Lopik B.
 366. te Montfoort.
 367. te Utrecht A.
 368. te Utrecht B.
 369. te Vreeswijk.

370. te Usselstein.
 371. te Zeist A.
 372. te Zeist B.
 373. te Amersfoort A.
 374. te Amersfoort B.
 375. te Baarn A.
 376. te Baarn B.
 377. te Bunschoten c. a. A.
 378. te Bunschoten c. a. B.
 379. te Nieuw-Loosdrecht.
 380. te Oud-Loosdrecht.
 381. te Maartensdijk.
 382. te Benswoude.
 383. te Soest.
 384. te Veenendaal A.
 385. te Veenendaal B.
 386. te Westbroek c. a. A.
 387. te Westbroek c. a. B.
 388. te Baambrugge A.
 389. te Baambrugge B.
 390. te Breukelen A.
 391. te Breukelen B.
 392. te Kamerik.
 393. te Gockenge.
 394. te Loenen.
 395. te Maarssen.
 396. te Mijdrecht.
 397. te Nichtevecht.
 398. te Tienhoven.
 399. te Vinkeveen.
 400. te Vreeland.
 401. te Wilnis.
 402. te Zuilen.

In de provincie Noord-Holland:

403. te Amsterdam A.
 404. te Amsterdam B.
 405. te Amstelveen A.
 406. te Amstelveen B.
 407. te Bussum.
 408. te Diemen.
 409. te 's-Graveland.
 410. te Hilversum A.
 411. te Hilversum B.
 412. te Huizen A.
 413. te Huizen B.
 414. te Muiden.
 415. te Naarden A.
 416. te Naarden B.
 417. te Nederhorst den Berg.
 418. te Ouderkerk A.
 419. te Ouderkerk B.
 420. te Sloten.
 421. te Sloterdijk.
 422. te Uithoorn.
 423. te Weesp A.
 424. te Weesp B.
 425. te Beverwijk A.
 426. te Beverwijk B.
 427. te Haarlem A.
 428. te Haarlem B.
 429. te Haarlem C.
 430. te Haarlemmermeer Hoofddorp A.
 431. te Haarlemmermeer Hoofddorp B.
 432. te Haarlemmermeer Vijf huizen.
 433. te Haarlemmermeer Oostzijde.

434. te Halfvee
 435. te Nieuw-Vennep A.
 436. te Nieuw-Vennep B.
 437. te Velzen
 438. te Westzaan.
 439. te Wormer.
 440. te Wormerveer.
 441. te Zaandam A
 442. te Zaandam B.
 443. te Alkmaar A.
 444. te Alkmaar B
 445. te Anna-Paulownapolder A.
 446. te Anna-Paulownapolder B.
 447. te Broek on Langendiik A.
 448. te Broek on Langendiik B
 449. te Dirkshorn.
 450. te Heer Hugowaard.
 451. te Helder A*
 452. te Helder B.
 453. te Kolhorn e. a.
 454. te Krabbendam ca.
 455. te Oosterend (Texel).
 456. te Schagerbrug.
 457. te Noord- en Zuid-Scharwoude
 458. te Schermerhorn.
 459. te Andijk.
 460. te Enkhuizen.
 461. te Hoorn.
 462. te Medemblik.
 463. te Onnerdoes.
 464. te IJrk
 465. te Buiksloot.
 466. te Edam c. a.
 467. te Holvsloot c. a.
 468. te Landsmeer
 469. te Marken.
 470. te Monnikendam.
 471. te Nieuwendam
 472. te Oostzaan.
 473. te Purmerend

In de provincie Zuid-Holland:

474. te Delft A
 475. te Delft B.
 476. te 's-Gravenhage A
 477. te 's-Gravenhage E.
 478. te 's-Gravenzande
 479. te De IJer.
 480. te Loosduinen.
 481. te Monster.
 482. te Naaldwijk A.
 483. te Naaldwijk B.
 484. te Scheveningen A.
 485. te Scheveningen B.
 486. te Schipluiden.
 487. te Voorburg.
 488. te Zegwaard c. a.
 489. te Berkel c. a.
 490. te Bleiswijk.
 491. te Gabelle a. d. Ysel.
 492. te Charlois c. a.
 493. te Katendrecht.
 494. te Delftshaven.
 495. te Hoek van Holland.
 496. te Hoogvliet.
 497. te Kralingen.

498. te Maasland A
 499. te Maasland B.
 500. te Maassluis A.
 501. te Maassluis B
 502. te Overschie.
 503. te Pernis.
 504. te Poortugaal.
 505. te Bhoon "
 506. te Rotterdam A.
 507. te Rotterdam B.
 508. te Schiedam A
 509. te Schiedam B.
 510. te Vlaardingen A.
 511. te Vlaardingen B.
 512. te Yselmonde
 513. te Boskoop A.
 514. te Boskoop B.
 515. te Hazerswoude A
 516. te Hazerswoude B.
 517. te Hillegom.
 518. te Katwijk a. cl. Riin.
 519. te Katwijk aan Zee.
 520. te Koudekerk.
 521. te Leiden A
 522. te Leiden B.
 523. te Leiden C.
 524. te Leiderdorp.
 525. te Noordwijk aan Zee A.
 526. te Noordwijk aan Zee B.
 527. te Rhiinsburg.
 528. te Sassenheim
 529. te Voorschoten.
 530. te Ter Aar.
 531. te Aarlanderveen.
 532. te Alphen
 533. te Bodegraven A.
 534. te Bodegraven B.
 535. te Leimuiden c. a.
 536. te Nieuwkoop.
 537. te Nieuwveen
 538. te Noorden
 539. te Oudshoorn.
 540. te Riinsaterwoude.
 541. te Waarder
 542. te Oude- en Nieuwe-Wetering A
 543. te Oude- en Nieuwe-Wetering B
 544. te Woerden A.
 545. te Woerden B
 546. te Zevenhoven
 547. te Zwammerdam.
 548. te Bergambacht.
 549. te Gouda A
 550. te Gouda B.
 551. te Haastrecht.
 552. te Krimpen a/d. LeM.
 553. te Willige Langerak.
 554. te Nieuwerkerk ad. IJsel.
 555. te Oude water.
 556. te Reenwijk
 557. te Schoonhoven A.
 558. te Schoonhoven B.
 559. te Sluivijk
 560. te Waddinxveen.
 561. te Giessendam c. a. A
 562. te Giessendam c. a. B.
 563. te Gorinchem A.
 564. te Gorinchem B.

565. te Hardinxveld.
 566. te Langerak.
 567. te Leerdam A.
 568. te Leerdam B.
 569. te Leksmund.
 570. te Noordeloos A.
 571. te Noordeloos B.
 572. te Schoonrewoerd.
 573. te Vianen.
 574. te Alblasserdam A.
 575. te Alblasserdam B.
 576. te Barendrecht A.
 577. te Barendrecht B.
 578. te Oud-Beijerland A.
 579. te Oud-Beijerland B.
 580. te Zuid-Beijerland.
 581. te Bolnes.
 582. te Dordrecht A.
 583. te Dordrecht B.
 584. te Dordrecht C.
 585. te Giessen-Nieuwkerk.
 586. te Giessen-Oudkerk.
 587. te 's-Gravendeel.
 588. te Heerjansdam.
 589. te Heinenoord.
 590. te Hendrik-Ido-Ambacht.
 591. te Nieuw-Lekkerland.
 592. te Molenaarsgraaf.
 593. te Numansdorp.
 594. te Ottoland.
 595. te Puttershoek.
 596. te Ridderkerk.
 597. te Rijsoord.
 598. te Sliedrecht c. a.
 599. te Strijen A.
 600. te Strijen B.
 601. te Westmaas.
 602. te Zwijndrecht.
 603. te Den Bommel.
 604. te Brielle.
 605. te Hellevoetsluis.
 606. te Middelharnis.
 607. te Nieuw-Helvoet.
 608. te Ooltgensplaat.
 609. te Oostvoorne.
 61(3). te Rockanje.
 611. te Rozenburg c. a. A.
 612. te Rozenburg c. a. B.
 613. te Sommelsdijk.
 614. te Spijkenisse.
 615. te Stad aan 't Haringvliet.
 616. te Stellendam.
 617. te Zuidland.
 618. te Zwartewaal.

In de provincie Zeeland:

619. te Arnemuiden.
 620. te Domburg.
 621. te Gapinge.
 622. te Grijskerke A.
 623. te Grijskerke B.
 624. te Koudekerke.
 625. te St. Laurens c. a.
 626. te Meliskerke c. a.

627. te Middelburg A.
 628. te Middelburg B.
 629. te Middelburg C.
 630. te Oostkapelle.
 631. te Serooskerke (Walcheren) A.
 632. te Serooskerke (Walcheren) B.
 633. te Oost- en West-Souburg.
 634. te Veere.
 635. te Vlissingen A.
 636. te Vlissingen B.
 637. te Vrouwenpolder.
 638. te Brouwershaven.
 639. te Bruinisse.
 640. te Colijnsplaat.
 641. te Haamstede.
 642. te Kamperland.
 643. te Oosterland.
 644. te Scharendijke c. a.
 645. te Wissekerke (N.-B.).
 646. te Geersdijk.
 647- te Zierikzee A.
 648. te Zierikzee B.
 649. te Anna Jacobapolder.
 650. te Krabbendijke.
 651. te St. Maartensdijk.
 652. te Poortvliet.
 653. te Rilland c. a.
 654. te Tholen A.
 655. te Tholen B.
 656. te Oud-Vossemeer.
 657. te Baarland.
 658. te Bieselinghe c. a.
 659. te Goes.
 660. te Heinkenszand.
 661. te Kruiningen.
 662. te Nieuwdorp c. a.
 663. te Wolfaartsdijk.
 664. te Yerseke.
 665. te Axel A.
 666. te Axel B.
 667. te Oostburg.
 668. te Schoondijke.
 669. te Terneuzen.
 670. te Zaamslag A.
 671. te Zaamslag B.
 672. te Bergen op Zoom A.
 673. te Bergen op Zoom B.

In de provincie Noord-Brabant.

674. te Dussen.
 675. te Genderen c. a.
 676. te 's Gravenmoer.
 677. te 's Grevelduin-Capelle c. a.
 678. te Vrijhoeve-Capelle c. a.
 679. te Helenaveen.
 680. te Helmond.
 681. te 's Hertogenbosch.
 682. te Heusden.
 683. te Meeuwen c. a.
 684. te Sprang.
 685. te Nieuwendijk.
 686. te Almkerk.
 687. te Andel c. a.

688. te Sleeuwijk.
689. te Veen.
690. te Waardhuizen c. a.
691. te Werkendam A.
692. te Werkendam B.
693. te Dinteloord c. a.
694. te Fijnaart c. a.
695. te Klundert A.

696. te Klundert B.
697. te Moerdijk.
698. te Willemstad.
699. te Zevenbergen.

700. te Hengelo (Overijssel).

*Voor eensluidend afschrift.
Uit naam van de Generale Synode der Gereformeerde
Kerken in Nederland,*

(w. g.) W. H. GISPEN, *Praeses*
A. KUYPER, *Praeses*.

BIJLAGEN

